

Patti Smith

Trenul M

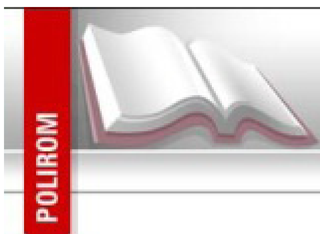
BIBLIOTECA POLIROM

Patti Smith

Trenul M

Traducere din limba engleză şi note
de Ona Frantz

POLIROM
2016

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-6284-5
ISBN PDF: 978-973-46-6285-2
ISBN print: 978-973-46-6216-6

Coperta: Radu Răileanu
Foto copertă: © Claire Alexandra Hatfield

PATTI SMITH (Patricia Lee Smith, n. 1946), supranumită „poeta laureată punk”, este scriitoare, cîntăreaţă şi artist vizual. S-a născut în Chicago, într-o familie cu origini irlandeze, şi a devenit cunoscută în anii 1970 pentru modul revoluţionar în care a combinat poezia cu muzica rock. A fost căsătorită cu chitaristul Fred „Sonic” Smith, care a murit în 1994 în urma unui atac cerebral, însă puternica legătură dintre cei doi a influenţat masiv creaţia ulterioară a artistei. Patti Smith a marcat evoluţia genului punk rock cu albumul de debut *Horses* din 1975, care a fost inclus recent de revista *Rolling Stone* în topul 100 al celor mai reprezentative albume rock din toate timpurile. A lansat douăsprezece albume şi a primit numeroase premii pentru creaţia sa muzicală, printre care şi Polar Music (2011). Printre cărţile pe care le-a publicat de-a lungul timpului se numără volumele de versuri *Seventh Heaven* (1972) şi *Auguries of Innocence* (2005), antologia de poezie, proză şi desene *Babel* (1978), volumele de memorii *Woolgathering* (1992; *Torcătoarea de vise*, Polirom, 2015), *Just Kids* (2010; *Pe cînd eram doar nişte puşti*, Polirom, 2014) şi *M Train* (2015). În 2010, *Just Kids* a fost recompensat cu National Book Award. În 2005, Ministerul Culturii din Franţa i-a acordat lui Patti Smith titlul de Commandeur des Arts et des Lettres, cea mai înaltă distincţie atribuită artiştilor de Republica Franceză. Smith a fost inclusă, de asemenea, în Rock and Roll Hall of Fame în anul 2007.

Staţii

pentru Sam

Nu-i deloc uşor să scrii despre nimic.

Aşa spunea un văcar cînd am pătruns într-un cadru dintr-un vis. Oarecum chipeş şi teribil de laconic, insul se legăna pe un şezlong, lăsîndu-se pe spate şi atingînd în treacăt cu borul pălăriei Stetson zidul exterior, sur, al unei cafenele solitare. Spun solitare pentru că nu părea să mai existe altceva prin preajmă, în afară de o pompă de benzină scoasă din uz şi o adăpătoare ruginită, împodobită cu un colier de tăuni peste borhotul de apă stătută. Nici oameni nu erau prin jur, dar lui nu părea să-i pese. Şi-a tras borul pălăriei peste ochi şi a continuat să vorbească. Era exact modelul Open Road Silverbelly pe care îl purta Lyndon Johnson.

— Dar noi o ţinem una şi bună, a spus el mai departe, nutrim tot soiul de speranţe nebuneşti. Să-i izbăvim pe cei pierduţi, o fărîmă de epifanie personală. E o dependenţă, ca jocurile mecanice sau golful.

— E mult mai uşor să vorbeşti despre nimic, am spus eu.

Nu mi-a ignorat făţiş prezenţa, dar nici nu mi-a răspuns.

— Ei, mă rog, asta-i părerea mea.

— Cît pe ce s-o laşi baltă, să-ţi arunci crosele în rîu, cînd deodată îţi intri în mînă, mingea se rostogoleşte drept în gaură şi pălăria întoarsă ţi se umple de monede.

Soarele i s-a reflectat în marginea cataramei de la curea, proiectînd un fulger care a sclipit peste întinderea deşertului. S-a auzit un fluierat strident, iar cînd am păşit spre dreapta, i-am prins cu coada ochiului umbra revărsînd o altă garnitură de sofisme, dintr-un unghi cu totul diferit.

— Am mai fost aici, nu-i aşa?

El stătea acolo, uitîndu-se lung în zare, şi nu spunea nimic.

Scîrba naibii, mi-am zis. Nici nu mă bagă în seamă.

— Hei, i-am spus, nu-s eu aia care-a murit. Nu-s o umbră trecătoare. Sînt aici, în carne şi oase.

A scos din buzunar un carneţel şi s-a apucat să scrie.

— Ar trebui măcar să te uiţi la mine, am continuat. În definitiv, e visul meu.

M-am dus mai aproape. Suficient de aproape ca să văd ce scria. Deschisese carneţelul la o pagină goală şi deodată pe ea s-au materializat cinci cuvinte.

Ba nu, e al meu.

— Ei, fir-aş a naibii, am murmurat.

Mi-am pus mîna streaşină la ochi, ca să văd şi eu la ce se uită el: nori de praf camion cu platformă scaieţi cer alb – o mulţime de nimic.

— Scriitorul e un dirijor, a spus el tărăgănat.

Am plecat de-acolo, lăsîndu-l să continue cu detalii despre făgaşul sinuos al circumvoluţiunilor minţii. Vorbele care mai stăruiau în aer au secat cînd m-am urcat în propriul tren, care m-a depus, complet îmbrăcată, în patul meu boţit de-acasă.

Imediat ce am deschis ochii, m-am ridicat, am mers clătinîndu-mă pînă la baie şi mi-am stropit faţa cu apă dintr-o singură mişcare iute. Mi-am tras ghetele în picioare, am hrănit pisicile, mi-am luat fesul marinăresc şi vechea mea haină neagră şi am pornit-o pe traseul pe care-l bătusem de-atîtea ori, traversînd bulevardul în direcţia străzii Bedford şi a unei mici cafenele din Greenwich Village.

Café ’Ino

Patru ventilatoare de tavan se rotesc deasupra mea.

În Café ’Ino nu e nimeni, în afară de bucătarul mexican şi de un puşti pe nume Zak, care îmi pregăteşte comanda obişnuită: pîine neagră prăjită, ulei de măsline pe o farfurioară şi cafea neagră. Mă înghesui în colţul meu, cu haina pe mine şi fesul marinăresc pe cap. E ora nouă dimineaţa. Sînt primul client. Strada Bedford, în oraşul care abia se trezeşte. Masa mea, flancată de automatul de cafea şi de vitrina de la stradă, îmi oferă o senzaţie de intimitate, aşa că pot să mă retrag în propria-mi atmosferă.

Sfîrşit de noiembrie. Micuţa cafenea e cam răcoroasă. Şi-atunci de ce se rotesc palele ventilatoarelor? Poate că dacă mă uit fix la ele vreme îndelungată, o să-mi meargă şi mie mintea la fel.

Nu-i deloc uşor să scrii despre nimic.

Parcă aud vorba tărăgănată a văcarului, lentoarea ei autoritară. Îmi notez în grabă fraza lui pe un şerveţel. Cum poate cineva să te scoată din pepeni într-un vis şi pe urmă să mai aibă şi tupeul să-ţi stăruie în minte? Simt nevoia să-l contrazic, nu doar ripostînd cu o replică spontană, ci făcînd un gest anume. Îmi privesc mîinile. Sînt convinsă că aş putea scrie la nesfîrşit despre nimic. Măcar de-aş avea nimic de spus.

După o vreme Zak îmi pune în faţă o ceaşcă nouă de cafea.

— Asta-i ultima dată cînd vă servesc, îmi spune el pe un ton solemn.

Zak face cafeaua cea mai bună de-acolo, aşa că mă întristează să aud aşa ceva.

— De ce? Pleci undeva?

— Îmi deschid o cafenea cu terasă la malul mării, pe

promenada de scîndură de pe plaja Rockaway.

— O cafenea pe plajă! Ei, ca să vezi, o cafenea pe plajă!

Îmi întind picioarele şi mă uit la Zak, care îşi îndeplineşte sarcinile matinale. N-avea de unde să ştie că nutream cîndva visul de a-mi deschide eu însămi o cafenea. Cred că mi s-a declanşat cînd am început să citesc despre traiul în cafenele al beatnicilor, suprarealiştilor şi poeţilor simbolişti francezi. În locurile unde am copilărit eu nu erau cafenele, dar ele existau în cărţile mele şi prosperau în imaginaţia mea. În 1965 venisem în New York City din South Jersey doar aşa, ca să mă vîntur prin oraş, şi nimic nu mi se părea mai romantic decît să stau şi să scriu poezie într-o cafenea din Greenwich Village. Într-un tîrziu mi-am făcut curaj să intru în Caffè Dante de pe strada MacDougal. Cum nu-mi permiteam să iau masa acolo, am băut doar o cafea, dar nimeni n-a părut deranjat. Pereţii erau acoperiţi cu ilustraţii reprezentînd oraşul Florenţa şi cu scene din *Divina comedie*. Scenele acelea sînt şi azi tot acolo, decolorate după decenii de fum de ţigară.

În 1973 m-am mutat într-o cameră spaţioasă şi văruită în alb, cu o bucătărie mică, aflată pe aceeaşi stradă, la doar două cvartale de Caffè Dante. Puteam să mă strecor pe fereastra din faţă, să mă aşez pe scara de incendiu şi să pontez ce se mai întîmpla la Kettle of Fish, unul dintre barurile frecventate de Jack Kerouac. După colţ, pe strada Bleecker, era o tarabă mică la care un tînăr marocan vindea rulouri proaspete, anşoa în saramură şi buchete de mentă proaspătă. Mă trezeam devreme şi-mi cumpăram provizii. Fierbeam apa şi o turnam într-un ceainic umplut cu mentă, apoi îmi petreceam după-amiezile bînd ceai, fumînd fărîme de haşiş şi recitind istorisirile lui Mohammed Mrabet şi Isabelle Eberhardt.

Pe vremea aceea Café ’Ino nu exista. Mă aşezam în dreptul unei ferestre joase de la Caffè Dante, ce dădea spre colţul unei mici alei, şi citeam *Cafeneaua de pe plajă* a lui Mrabet. Un tînăr vînzător de peşte pe nume Driss se întîlneşte cu un ins trăsnit, singuratic şi neprietenos, care are o aşa-zisă cafenea, cu o singură masă şi un singur scaun, pe o fîşie de ţărm stîncos de lîngă Tanger. Atmosfera letargică din jurul cafenelei m-a captivat într-atît, încît nu mi-am mai dorit nimic altceva decît

să stau şi eu acolo. La fel ca Driss, visam să-mi deschid un local al meu. Mă gîndeam atît de tare la el, încît mai c-aş fi fost în stare să-i trec pragul: Café Nerval, un colţ de rai unde poeţi şi călători puteau găsi simplitatea unui refugiu.

Îmi imaginam nişte covoare persane ponosite acoperind podele de scînduri late, două mese de lemn lungi cu bănci, cîteva mese mai mici şi un cuptor de pîine. În fiecare dimineaţă aş fi şters mesele cu ceaiuri aromate, cum se face în Chinatown. Fără muzică, fără meniuri. Doar tăcere cafea neagră ulei de măsline mentă proaspătă pîine neagră. Pereţii împodobiţi cu fotografii: un portret melancolic reprezentîndu-l pe tizul cafenelei şi o imagine mai micuţă cu Paul Verlaine, poetul damnat, cu pardesiul pe el, prăbuşit pe scaun în faţa unui pahar cu absint.

În 1978 am pus mîna în mod neaşteptat pe o mică sumă de bani şi am reuşit să depun garanţia pentru închirierea unei clădiri fără etaj de pe East Tenth. Pe vremuri acolo fusese un salon cosmetic, dar între timp rămăsese pustie, nu mai avea decît trei ventilatoare albe de tavan şi cîteva scaune pliante. Fratele meu, Todd, a supravegheat lucrările de reparaţii, am văruit împreună pereţii cu alb şi am ceruit podelele de scînduri. Două lucarne late inundau spaţiul cu lumină. Mi-am petrecut cîteva zile sub ele, aşezată la o masă pliantă, bînd cafea de la băcănie şi planificîndu-mi următoarea mişcare. Îmi trebuiau fonduri pentru o toaletă nouă, pentru un automat de cafea şi pentru mulţi metri de muselină albă, ca să pun perdele la ferestre. Lucruri practice, care de obicei se topeau în muzica închipuirilor mele.

Pînă la urmă am fost obligată să renunţ la cafeneaua mea. Cu doi ani în urmă îl cunoscusem la Detroit pe muzicianul Fred Sonic Smith. Fusese o întîlnire neaşteptată, care îmi modificase treptat cursul vieţii. Dorul de el se infiltra în toate – în poeziile mele, în cîntecele mele, în inima mea. Suportam amîndoi o existenţă paralelă, făcînd naveta de la New York la Detroit şi înapoi, cu întîlniri scurte, care se terminau întotdeauna cu despărţiri sfîşietoare. În timp ce eu schiţam locul unde urma să instalez o chiuvetă şi un automat de cafea, Fred mă implora să vin să locuiesc cu el în Detroit. Nimic nu mi s-a părut atunci

mai important decît să stau alături de dragostea mea, cu care eram sortită să mă căsătoresc. Luîndu-mi la revedere de la New York City şi de la aspiraţiile pe care le includea, am împachetat ce-aveam mai de preţ şi am lăsat în urmă tot restul – prin urmare, am pierdut garanţia şi cafeneaua. Nu mi-a păsat. Orele pe care le petrecusem în singurătate, bînd cafea la masa pliantă şi scăldată în strălucirea cafenelei mele din vis, îmi erau de ajuns.

Cu cîteva luni înainte de aniversarea primului nostru an de căsnicie, Fred mi-a spus că dacă îi promit că-i dăruiesc un copil, înainte de asta o să mă ducă oriunde în lume. Am ales fără să ezit Saint-Laurent-du-Maroni, un oraş de frontieră din nord-vestul Guyanei Franceze, pe coasta nord-atlantică a Americii de Sud. Îmi doream de multă vreme să văd ce mai rămăsese din colonia penitenciară franceză unde erau expediaţi cîndva nelegiuiţii înrăiţi înainte de-a fi transferaţi pe Insula Diavolului. În *Jurnalul unui hoţ*, Jean Genet descrisese Saint-Laurent ca pe un pămînt sfinţit, iar pe cei încarceraţi acolo, cu o empatie evlavioasă. Scrisese în *Jurnalul* său despre o ierarhie a infracţionalităţii intangibile, despre o sfinţenie bărbătească înfloritoare, care îşi atinsese apogeul pe tărîmurile înspăimîntătoare ale Guyanei Franceze. Urcase scara aceea treaptă cu treaptă – trimis la şcoala de corecţie, borfaş şi de trei ori perdant –, dar exact cînd îşi primea sentinţa, puşcăria pe care o privise cu atîta veneraţie se închidea, fiind considerată inumană, iar ultimii deţinuţi supravieţuitori erau trimişi înapoi în Franţa. Genet şi-a ispăşit condamnarea la închisoarea Fresnes, văicărindu-se amarnic pentru că n-avea să atingă niciodată măreţia la care aspira. Zdrobit, el scria: „Mi-a fost furată dezonoarea“.

Genet a ajuns la puşcărie prea tîrziu ca să se mai alăture frăţiei pe care o imortalizase în opera sa. A fost lăsat dincolo de zidurile închisorii, precum băieţelul olog din Hamelin, căruia i s-a refuzat intrarea într-un paradis al copiilor fiindcă a ajuns prea tîrziu ca să-i mai treacă poarta.

De-acum, ajuns la şaptezeci de ani, avea, pare-se, o sănătate şubredă, aşa că era puţin probabil să meargă vreodată acolo el însuşi. Îmi imaginam momentul cînd aveam să-i duc ţărînă şi

pietre din locul acela. Deşi adesea îl amuzau ideile mele donquijoteşti, Fred n-a luat în glumă această îndatorire pe care mi-o asumasem singură. S-a arătat de acord şi n-a protestat. I-am scris lui William Burroughs, pe care îl cunoşteam de cînd aveam vreo douăzeci şi ceva de ani. Cum era apropiat de Genet şi avea şi el propriile sensibilităţi romantice, William mi-a promis că mă va ajuta să livrez pietrele la momentul potrivit.

Ca să ne pregătim călătoria, Fred şi cu mine am petrecut zile în şir la biblioteca publică din Detroit, unde am studiat istoria Surinamului şi a Guyanei Franceze. Abia aşteptam să explorăm un loc în care nu mai fusese nici unul dintre noi şi am trasat pe hartă primele etape ale călătoriei: singura rută disponibilă era un zbor comercial către Miami, de unde o linie aeriană locală urma să ne ducă prin Barbados, Grenada şi Haiti, ca să ne debarce în cele din urmă în Surinam. După aceea trebuia să depistăm drumul către un orăşel riveran de la marginea capitalei, iar odată ajunşi acolo, să închiriem o ambarcaţiune cu care să traversăm fluviul Maroni pînă în Guyana Franceză. Ne-am planificat paşii pînă tîrziu în noapte. Fred a cumpărat hărţi, haine maro-gălbui, cecuri de călătorie şi o busolă, şi-a tuns părul lui lung şi lins şi a cumpărat un dicţionar francez. Cînd adopta o idee anume, o privea din toate

unghiurile. Nu s-a apucat totuşi să-l citească pe Genet. Treaba asta a lăsat-o în seama mea.

Fred şi cu mine am luat avionul spre Miami într-o duminică şi am rămas două nopţi acolo, la un motel de pe autostradă numit Mr. Tony's. Aveam în cameră un mic televizor alb-negru fixat în perete, aproape de tavanul jos, care funcţiona cu monede. Am mîncat fasole roşie şi orez auriu la Little Havana şi am vizitat Crocodile World. Scurta şedere acolo ne-a pregătit pentru arşiţa extremă pe care urma s-o înfruntăm. Călătoria noastră era o operaţiune de durată, fiindcă în Grenada şi în Haiti toţi pasagerii erau obligaţi să coboare din avion cît timp se percheziţiona cala în căutarea mărfurilor de contrabandă. În cele din urmă am aterizat în Surinam la răsăritul soarelui. Cîţiva soldaţi tineri, înarmaţi cu puşti automate, se uitau cum eram mînaţi într-un autobuz, care ne-a transportat la un hotel verificat şi autorizat. Se apropia prima aniversare a unei lovituri de stat militare care răsturnase guvernul democratic la 25 februarie 1980: o aniversare care o preceda pe a noastră cu doar cîteva zile. Eram singurii americani de-acolo şi ne-au asigurat că ne aflam sub protecţia lor.

După ce am petrecut cîteva zile cocoşîndu-ne sub arşiţa capitalei Paramaribo, un ghid ne-a dus cu maşina o sută

cincizeci de kilometri, pînă la oraşul Albina, pe malul vestic al fluviului care mărginea Guyana Franceză. Cerul rozaliu era plin de nervurile trăsnetelor. Ghidul nostru a găsit un băiat care s-a învoit să ne treacă peste Maroni cu piroga, un fel de canoe lungă, cioplită dintr-un trunchi de copac. Fiind împachetate judicios, bagajele noastre erau foarte uşor de manevrat. Am pornit pe o ploaie uşoară, care s-a înteţit rapid, devenind torenţială. Băiatul mi-a oferit o umbrelă şi ne-a avertizat să nu stăm cu degetele în apa care înconjura barca de lemn joasă. Am băgat de seamă brusc că fluviul roia de peşti mici şi negri. *Piranha*! Mi-am tras repede mîna, iar el a rîs.

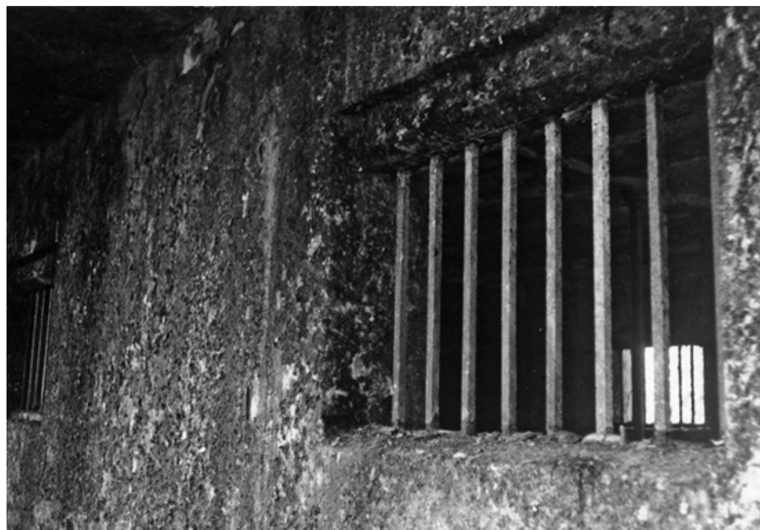
După vreo oră băiatul ne-a lăsat la poalele unui mal abrupt. Şi-a tras piroga pe mal şi s-a dus să se adăpostească lîngă nişte muncitori, sub o muşama neagră întinsă pe patru stîlpi de lemn. Pe oamenii aceia părea să-i distreze zăpăceala noastră de moment şi ne-au făcut semn în direcţia străzii principale. În timp ce noi ne luptam să urcăm o movilă lunecoasă, ritmurile de calipso de la *Soca Dance* al lui Mighty Swallow, ce se revărsau dintr-un *boom box*, erau aproape înecate de ploaia stăruitoare. Uzi pînă la piele, am străbătut alături oraşul pustiu, adăpostindu-ne în cele din urmă în ceva ce părea a fi singurul bar din zonă. Barmanul m-a servit cu cafea, iar Fred a cerut o bere. Doi bărbaţi beau *calvados*. După-amiaza s-a scurs pe lîngă noi cît timp eu am consumat cafea după cafea, iar Fred s-a prins într-o conversaţie stîlcită, în franco-engleză, cu tipul cu pielea tăbăcită care era şeful rezervaţiilor de ţestoase din împrejurimi. Cînd ploaia s-a mai potolit, şi-a făcut apariţia şi proprietarul hotelului din zonă ca să-şi ofere serviciile. Apoi s-a ivit o versiune a lui mai tînără şi mai ursuză, care ne-a luat bagajele, iar noi am pornit în urma lor la vale, pe o cărare înnoroită, ca să ajungem la noul nostru spaţiu de cazare. Nici măcar nu făcuserăm rezervare la vreun hotel – şi totuşi uite că ne aştepta o cameră.

Hôtel Galibi era spartan, dar confortabil. Pe măsuţa de toaletă erau aşezate o sticluţă de coniac botezat cu apă şi două pahare de plastic. Istoviţi cum eram, am dormit, cu toate că afară începuse iar ropotul neîndurător al ploii pe acoperişul de tablă ondulată. Cînd ne-am trezit, ne aşteptau boluri cu cafea.

Soarele dimineţii era puternic. Am pus hainele la uscat în curtea interioară. În maroniul gălbui al tricoului lui Fred se topea un mic cameleon. Am înşirat pe o măsuţă tot ce-am găsit prin buzunarele noastre. O hartă fleşcăită, chitanţe jilave, fructe făcute terci, omniprezentele pene de chitară ale lui Fred.

Pe la prînz un muncitor betonist ne-a dus cu maşina pînă la ruinele închisorii Saint-Laurent. Acolo se vedeau cîteva găini rătăcite care rîcîiau în ţărînă şi o bicicletă răsturnată, dar nu părea să fie nici ţipenie de om. Şoferul nostru ne-a însoţit pe sub o arcadă scundă de piatră, după care a şters-o de lîngă noi. Complexul avea aerul unui oraş aflat cîndva în plin avînt, dar care îşi găsise tragicul sfîrşit – unul care excavase sufletele, iar carcasele lor golite le expediase pe Insula Diavolului. Fred şi cu mine ne mişcam pe-acolo într-o linişte alchimică, atenţi să nu deranjăm spiritele locului.

Tot căutînd pietrele potrivite, am intrat în celulele de la izolator ca să studiez graffitiul decolorat care tatua pereţii. Coaie păroase, puţe cu aripi, organul principal al îngerilor lui Genet. Nu aici, mi-am spus, nu aici. M-am uitat după Fred. Îşi croise drum prin ierburile înalte şi printre palmierii crescuţi peste măsură şi descoperise un mic cimitir. L-am văzut oprindu-se în faţa unei pietre de mormînt pe care scria „Fiule, mama ta se roagă pentru tine“. A stat multă vreme acolo, uitîndu-se în sus, către cer. L-am lăsat în pace şi am pornit să cercetez clădirile anexe, iar în cele din urmă am decis să adun pietrele de pe podeaua de pămînt a celulei comune. Era un spaţiu jilav, cam cît un hangar de avion mic. Lanţuri grele şi ruginite erau fixate în zidurile luminate de raze subţiri. Se simţea totuşi un iz de viaţă: bălegar, pămînt şi o mulţime diversă de gîngănii mişunătoare.

Am săpat cîţiva centimetri în căutarea pietrelor care s-ar fi putut găsi acolo, înfundate în pămînt de călcătura tălpilor bătătorite ale deţinuţilor sau de bocancii grei purtaţi de gardieni. Am ales cu mare grijă trei dintre ele şi le-am pus într-o cutie de chibrituri Gitanes supradimensionată, fără să mă ating de fărîmele de pămînt rămase agăţate de ele. Fred mi-a oferit batista lui ca să mă şterg pe mîini de ţărînă, apoi a scuturat-o, a făcut din ea o bocceluţă pentru cutia de chibrituri

şi mi-a pus-o în palme – primul pas către momentul cînd avea să ajungă în mîinile lui Genet.

N-am rămas mult în Saint-Laurent. Ne-am dus pe malul mării, dar nu am putut intra în rezervaţiile de ţestoase, pentru că era sezonul în care depuneau ouă. Fred a petrecut multă vreme în bar, stînd la taclale cu băieţii. În ciuda căldurii, purta cămaşă şi cravată. Oamenii păreau să-l respecte, să-l privească fără ironie. Avea el efectul ăsta asupra celor din jur. Eu, una, mă mulţumeam să stau pe o ladă afară, în faţa barului, şi să mă uit lung la o stradă pustie, pe care n-o mai văzusem niciodată şi poate că nici n-aveam s-o mai văd vreodată. Pe acolo erau aduşi cîndva în marş deţinuţii. Închideam ochii şi-mi imaginam cum îşi tîrau lanţurile prin arşiţa aceea intensă – distracţie crudă pentru cei cîţiva locuitori ai unui oraş prăfuit, uitat de lume.

Pe drumul de la bar pînă la hotel nu vedeam nici un cîine, nici un copil ieşit la joacă, nici o femeie. În cea mai mare parte a timpului stăteam singură cuc. Din cînd în cînd o zăream fugitiv pe cameristă, o fată desculţă, cu părul lung şi negru, care se tot învîrtea prin jurul hotelului. Zîmbea şi gesticula, dar nu vorbea nici o boabă de engleză şi era tot timpul în mişcare. Ne făcea curat în cameră şi ne strîngea rufele din curtea interioară, apoi le spăla şi le călca. În semn de recunoştinţă, i-am dăruit o brăţară de-a mea, un lănţişor de aur cu un trifoi cu patru foi, pe care, atunci cînd am plecat, l-am zărit atîrnîndu-i la încheietura mîinii.

În Guyana Franceză nu existau trenuri şi nici cale ferată. Flăcăul de la bar ne făcuse rost de un şofer, care se purta ca un figurant din *The Harder They Come*[1]. Purta ochelari de soare stil aviator, o beretă pe-o ureche şi cămaşă cu imprimeu leopard. Ne-am înţeles la preţ şi a acceptat să ne ducă cu maşina cei două sute şaizeci şi opt de kilometri pînă la Cayenne. Conducea un Peugeot cafeniu rablagit şi a insistat ca bagajele noastre să stea lîngă el, pe locul din faţă, pentru că în portbagaj transporta de obicei orătănii. Am mers pe Route Nationale printr-un şir de ploi întrerupte de un soare fugar, ascultînd piese *reggae* la un aparat de radio care prindea mai

mult paraziţi. Cînd semnalul s-a pierdut de tot, şoferul a comutat pe casetofon şi ne-a pus o trupă pe nume Queen Cement.

Din cînd în cînd mai dezlegam batista şi mă uitam la cutia de chibrituri Gitanes, la silueta aceea de ţigancă rotindu-se cu tamburina ei într-un vîrtej de fum cu o nuanţă indigo. Însă n-o deschideam. Îmi imaginam momentul scurt, dar triumfal, în care aveam să-i ofer pietrele lui Genet. Fred mă ţinea de mînă în timp ce şerpuiam în tăcere prin păduri dese şi treceam pe lîngă amerindieni scunzi şi robuşti, cu umeri laţi, care cărau iguane în echilibru pe creştet. Am călătorit prin comune micuţe, ca Tonate, care avea doar cîteva case şi un crucifix de aproape doi metri înălţime. L-am rugat pe şofer să oprească. S-a dat jos şi s-a dus să-şi verifice anvelopele. Fred a fotografiat indicatorul pe care scria „Tonate. Populaţie: 9“ şi eu am spus o rugăciune scurtă.

Eram eliberaţi de orice dorinţe, de orice aşteptări. Odată misiunea îndeplinită, nu mai aveam nici o destinaţie finală, nici o rezervare la vreun hotel. Eram liberi. Dar pe măsură ce ne apropiam de Kourou, am simţit o schimbare. Am intrat într-o zonă militară şi am ajuns la un punct de control. Şoferului i s-a verificat actul de identitate, apoi, după o tăcere parcă interminabilă, ni s-a ordonat să coborîm din maşină. Doi poliţişti au percheziţionat locurile din faţă şi din spate şi au găsit în torpedou un cuţit de buzunar care avea arcul rupt. Prea grav n-are cum să fie, mi-am spus, dar cînd au început să ciocănească în portbagaj, şoferul nostru a devenit vizibil agitat. Orătănii moarte? Poate droguri. Au dat roată maşinii, apoi i-au cerut şoferului cheile. El le-a aruncat într-o viroagă nu prea adîncă şi a rupt-o la fugă, dar s-au năpustit după el şi l-au pus repede la pămînt. M-am uitat pieziş la Fred. În tinereţe avusese probleme cu legea şi era mereu circumspect în faţa autorităţilor. Nu lăsa să i se citească nici o emoţie pe faţă şi i-am urmat şi eu exemplul.

Au deschis portbagajul maşinii. Înăuntru era un om care arăta de vreo treizeci şi ceva de ani, ghemuit ca un melc într-o cochilie de stromb corodată. Părea îngrozit cînd l-au înghiontit cu o puşcă şi i-au ordonat să coboare. Ne-au dus pe toţi la secţia

de poliţie, ne-au pus în camere separate şi ne-au interogat în franceză. Înţelegeam destul cît să răspund la întrebările lor cele mai simple, iar Fred, instalat în altă încăpere, conversa în crîmpeie de franceză de cîrciumă. La un moment dat a sosit comandantul şi am fost duşi la el. Era un ins cu piept vînjos, cu ochi negri, mohorîţi, şi cu o mustaţă groasă, care îi domina faţa arsă de soare şi marcată de griji. Fred a evaluat rapid situaţia. Eu am intrat în rolul femeii docile, căci anexa aceasta obscură a Legiunii Străine era în mod clar o lume a bărbaţilor. Am privit în tăcere cum marfa umană de contrabandă, despuiată şi încătuşată, era dusă de acolo. Lui Fred i s-a cerut să intre în biroul comandantului. S-a întors şi m-a privit. Stai liniştită, a fost mesajul telegrafiat de ochii săi de un albastru palid.

Un poliţist a venit cu bagajele noastre, iar un altul, care purta mănuşi albe, le-a scotocit pe toate. Eu stăteam şi ţineam în mînă batista devenită boccea. Eram uşurată că nu mi se ceruse s-o predau, fiindcă era un obiect care etalase deja o sacralitate întrecută doar de cea a verighetei mele. Nu presimţeam nici un pericol, dar mi-am zis că e mai bine să-mi strunesc limba. Un anchetator mi-a adus cafea neagră pe o tavă ovală, cu un fluture albastru încrustat pe ea, apoi a intrat în biroul comandantului. L-am zărit pe Fred din profil. După o vreme au ieşit cu toţii. Păreau să fie într-o dispoziţie amiabilă.

Comandantul l-a îmbrăţişat bărbăteşte pe Fred şi am fost poftiţi amîndoi într-o maşină. Nici unul dintre noi n-a scos o vorbă şi aşa am intrat în capitala Cayenne, aşezată în estuarul fluviului Cayenne, pe malul acestuia. Fred primise de la comandant adresa unui hotel. Maşina ne-a lăsat la poalele unui deal: capătul de linie. E undeva acolo sus, a gesticulat el şi am început să urcăm cu bagajele treptele de piatră către drumul care ducea la următoarea noastră reşedinţă temporară.

— Despre ce-aţi discutat acolo? l-am întrebat.

— Zău dacă ştiu. A vorbit doar în franceză.

— Cum aţi comunicat?

— Cu coniac.

Fred părea cufundat în gînduri.

— Ştiu că te preocupă soarta şoferului, a spus el, dar asta nu depinde de noi. Ne-a pus într-un mare pericol şi, la urma urmei, eu pentru tine îmi făceam griji.

— A, mie nu-mi era frică!

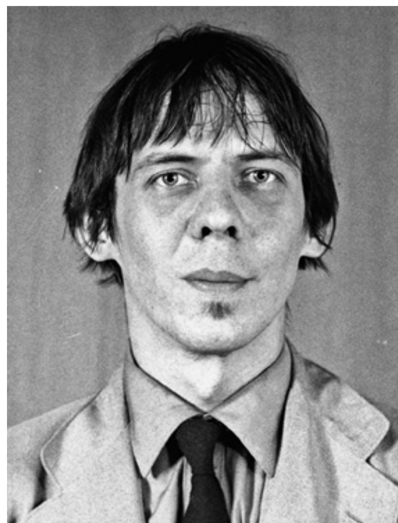
— Da, a spus el, de aia-mi făceam griji.

Hotelul era pe placul nostru. Am băut *brandy* franţuzesc din pungă de hîrtie şi am dormit înfăşuraţi în straturi de plasă împotriva ţînţarilor. La ferestre nu existau geamuri – nici în hotelul nostru, nici în locuinţele din vale. Nu existau nici aparate de aer condiţionat. Doar vîntul şi cîte o ploaie rară mai aduceau alinare în faţa arşiţei şi-a prafului. Am ascultat vaietele simultane, în stil Coltrane, ale unor saxofoane, ce se înălţau din betonul apartamentelor închiriate. Dimineaţa am plecat să explorăm Cayenne. Piaţa centrală era un fel de trapez pavat cu alb şi negru şi încadrat de palmieri înalţi. Era perioada carnavalului, lucru pe care nu-l ştiam, iar oraşul era aproape pustiu. Primăria, o clădire în stil colonial francez din secolul al nouăsprezecelea, văruită în alb, era închisă de sărbători. Ne-a atras clădirea unei biserici care părea abandonată. Cînd am deschis poarta, am rămas cu rugină în palme. Am aruncat monede într-o cutie veche de cafea Chock Full O' Nuts cu sloganul „Cafeaua cerească“, lăsată la intrare pentru donaţii. Funigei de praf s-au împrăştiat în razele de lumină, apoi s-au adunat într-un nimb deasupra unui înger din

alabastru sclipitor. Icoane de sfinţi stăteau captive sub bucăţi de moloz, imposibil de recunoscut sub straturile de vernis întunecat.

Toate lucrurile păreau să se desfăşoare cu încetinitorul. Deşi eram străini, umblam peste tot nebăgaţi în seamă. Vedeam bărbaţi care se tîrguiau pentru preţul vreunei iguane vii, cu coadă lungă, şfichiuitoare. Feriboturi ticsite cu pasageri plecau către Insula Diavolului. Ritmuri de calipso se revărsau dintr-o discotecă uriaşă în formă de tatu. Existau cîteva standuri mici de suvenire care vindeau mărfuri identice: pături roşii, subţiri, fabricate în China, şi pelerine de ploaie de un albastru metalic. Dar în principal vindeau brichete, tot soiul de brichete imprimate cu papagali, nave spaţiale şi soldaţi din Legiunea Străină. Nu prea aveai motive să rămîi acolo, aşa că ne-am gîndit să solicităm vize de Brazilia, iar pentru fotografii am apelat la un chinez misterios pe nume dr. Lam. Atelierul lui era plin cu aparate foto de format mare, trepiede stricate şi leacuri din ierburi în flacoane mari de sticlă, înşirate peste tot. Ne-am luat pozele pentru viză, dar am rămas în Cayenne pînă la aniversarea căsătoriei noastre, de parcă am fi fost vrăjiţi.

În ultima duminică din călătoria noastră femei în rochii viu colorate şi bărbaţi cu jobene sărbătoreau sfîrşitul carnavalului. Luînd-o şi noi pe jos în urma carelor improvizate cu care defilau ei, am ajuns în cele din urmă la Rémire-Montjoly, o comună din sud-estul oraşului. Petrecăreţii s-au împrăştiat. Rémire era cam nepopulată, iar Fred şi cu mine ne-am oprit să privim fascinaţi pustietatea plajelor întinse. Era o zi perfectă pentru aniversarea noastră şi nu am putut să nu mă gîndesc că acolo era şi locul perfect pentru o cafenea pe plajă. Fred a luat-o înaintea mea, fluierînd după un cîine negru care rătăcea pe undeva prin dreptul nostru. Stăpînul lui nu se vedea nicăieri. Fred a aruncat un băţ în apă şi cîinele i l-a adus. Eu am îngenuncheat în nisip şi am schiţat cu degetul planurile unei cafenele imaginare.

Unghiuri stranii, ca deşirate de pe mosor, un pahar de ceai, un cotidian deschis şi o masă metalică rotundă, echilibrată cu ajutorul unei cutii de chibrituri goale. Cafenele. Le Rouquet din Paris, Café Josephinum din Viena, Bluebird Coffeeshop din Amsterdam, Ice Café din Sydney, Café Aquí din Tucson, Wow Café din Point Loma, Caffe Trieste din North Beach, Caffè del Professore din Neapole, Café Uroxen din Uppsala, Lula Cafe din Logan Square, Lion Cafe din Shibuya şi Café Zoo de la gara din

Berlin.

Cafeneaua pe care n-am s-o concretizez niciodată, cafenelele pe care n-am să le văd niciodată. De parcă mi-ar citi gîndurile, Zak îmi aduce o ceaşcă nouă, fără să spună o vorbă.

— Cînd se deschide cafeneaua dumitale? îl întreb.

— Cînd o să se schimbe vremea. Sper că la începutul primăverii. Cîţiva amici şi cu mine. Trebuie să mai punem nişte lucruri la punct şi ne mai trebuie ceva bani ca să cumpărăm dotările.

Îl întreb cît i-ar trebui, mă ofer să investesc.

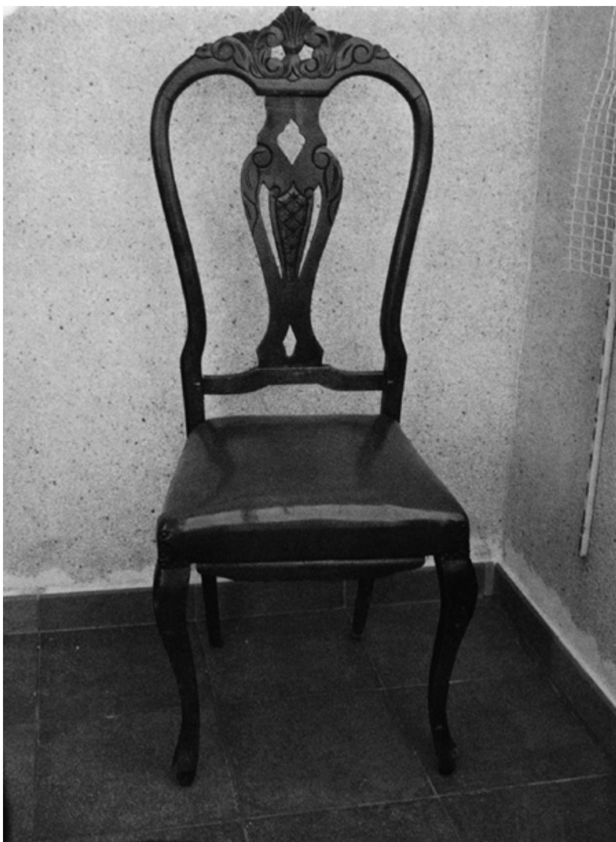
— Sînteţi sigură? mă întreabă el, oarecum surprins, fiindcă adevărul e că nu ne cunoaştem prea bine, mica noastră complicitate se bazează doar pe ritualul zilnic al cafelei.

— Îhî, sînt sigură. Cîndva mă gîndeam şi eu să-mi deschid o cafenea.

— O să primiţi cafea pe gratis toată viaţa.

— Cum o vrea Domnul, spun eu.

Pe masă, dinaintea mea, stă cafeaua fără egal a lui Zak. Deasupra mea se învîrt palele ventilatoarelor, ce imită cele patru direcţii ale unei giruete rotitoare. Vînturi puternice, ploi reci sau perspective de ploaie. Un continuum ameninţător de ceruri funeste, care se infiltrează subtil în toată fiinţa mea. Fără să bag de seamă, alunec într-o stare de indispoziţie uşoară, dar persistentă. Nu o depresie, ci mai degrabă o fascinaţie a melancoliei, pe care o frămînt în palmă ca pe o mică planetă vîrstată de umbre, imposibil de albastră.

Scaunul lui Roberto Bolaño, Blanes, Spania

1. Film artistic din 1972 despre avatarurile faimei în industria muzicală (*reggae*).

Schimb canale

Urc treptele spre camera mea cu o singură lucarnă, cu o masă de lucru, un pat, drapelul din Marină al fratelui meu, împăturit şi legat de mîna lui, şi un mic fotoliu acoperit cu pînză de in ponosită şi împins în colţul de lîngă fereastră. Îmi lepăd haina. E vremea să mă pun pe treabă. Am un birou foarte bun, dar prefer să lucrez în pat, de parcă aş fi o convalescentă dintr-un poem de Robert Louis Stevenson. Un zombie optimist, rezemat de perne, ce produce pagini întregi de roade ale somnambulismului – nu prea coapte sau răscoapte. Din cînd în cînd scriu direct la micul meu laptop, aruncînd cîte o privire sfioasă către raftul pe care stă maşina mea de scris, cu străvechea ei panglică, lîngă o demodată maşină Brother de procesat texte. O loialitate sîcîitoare mă împiedică s-o arunc pe oricare dintre ele. Apoi mai am şi tone de caiete cu însemnări, al căror conţinut mă atrage – confesiuni, revelaţii, nesfîrşite variaţii ale aceluiaşi paragraf –, precum şi mormane de şerveţele mîzgălite cu peroraţii ininteligibile. Sticluţe cu cerneală uscată, peniţe acoperite de cruste, rezerve pentru stilouri care nu mai există de mult, creioane mecanice rămase fără mine. Moloz scriitoricesc.

Sar peste Ziua Recunoştinţei, tîrîndu-mi indispoziţia prin toată luna decembrie, cu o perioadă prelungită de singurătate forţată, deşi, din nefericire, fără efect de cristal. Dimineaţa hrănesc pisicile, îmi adun lucrurile în tăcere şi pornesc la drum, traversez Sixth Avenue către Café ’Ino, unde mă aşez la masa mea obişnuită din colţ, beau cafea, mă prefac că scriu sau chiar scriu de-adevăratelea şi obţin aproximativ aceleaşi rezultate îndoielnice. Evit obligaţiile sociale şi mă lupt să-mi aranjez petrecerea sărbătorilor în singurătate. În ajunul

Crăciunului cadorisesc pisicile cu şoricei de jucărie îmbunătăţiţi cu iarba-mîţei şi ies să umblu fără ţintă prin noaptea fără conţinut, nimerind într-un tîrziu în preajma hotelului Chelsea, la un cinematograf unde rulează în nocturnă *Fata cu un dragon tatuat*. Îmi cumpăr bilet, îmi iau o cafea neagră şi mare şi o pungă de floricele organice de la băcănia din colţ şi îmi ocup locul în fundul sălii. Doar eu şi vreo douăzeci de pierde-vară, izolaţi confortabil de lume, dobîndind un fel al nostru aparte de mulţumire sărbătorească, fără cadouri, fără pruncul Iisus, fără beteală sau vîsc, doar cu un simţ al libertăţii depline. Îmi plăcea cum arăta filmul. Văzusem deja versiunea suedeză fără subtitrare, dar nu citisem cărţile, aşa că acum puteam să pun cap la cap detaliile intrigii şi să mă pierd în mohorîtul peisaj suedez.

Cînd am pornit spre casă, trecuse deja de miezul nopţii. Era o noapte destul de blîndă şi în mine creştea o copleşitoare senzaţie de calm, care s-a topit lent într-o dorinţă de-a fi acasă, în patul meu. Pe strada mea pustie se zăreau puţine semne ale Crăciunului: ici şi colo nişte beteală împletită în frunzişul ud. Le-am spus noapte bună pisicilor lungite pe canapea şi, în timp ce urcam spre camera mea, Cairo, o abisiniană măruntă, cu blana de culoarea piramidelor, a pornit după mine, urcînd aproape lipită de picioarele mele. Ajunsă sus, am descuiat o vitrină şi am despachetat cu grijă o scenă a naşterii flamandă compusă din Maria şi Iosif, doi boi şi un bebeluş în leagăn, pe care i-am aşezat frumos pe bibliotecă. Erau sculptaţi în os şi în două secole de existenţă căpătaseră o patină aurie. Ce păcat, mi-am spus eu, admirînd boii, că nu sînt expuşi decît la sărbătorile de iarnă. I-am urat pruncului la mulţi ani, apoi mi-am golit patul de cărţi şi hîrtii, m-am spălat pe dinţi, am ridicat cuvertura şi am lăsat-o pe Cairo să mi se culce pe abdomen.

Ajunul Anului Nou a fost cam aceeaşi poveste: fără decizii, fără planuri de viitor. Pe cînd mii de petrecăreţi abţiguiţi îşi lăsau banii în Times Square, mica mea abisiniană se învîrtea după mine prin casă, iar eu mă fîţîiam de colo colo, luptîndu-mă cu o poezie pe care plănuiam s-o termin ca să inaugurez Anul Nou cu ea, în onoarea marelui scriitor chilian Roberto

Bolaño. Citindu-i *Amuleta*, reţinusem că menţiona în treacăt hecatomba, antica măcelărire ritualică a o sută de boi. Am decis să scriu o hecatombă pentru el – un poem cu o sută de versuri. Urma să reprezinte un mod de a-i mulţumi pentru că îşi petrecuse ultima parte a scurtei sale vieţi dînd zor să-şi termine capodopera, *2666*. Măcar de i s-ar fi acordat o dispensă, de i s-ar fi îngăduit să mai trăiască. Căci *2666* părea concepută să continue veşnic, cîtă vreme dorea el să mai scrie. Tristă porţie de nedreptate i se servise lui Bolaño: să moară în culmea forţelor sale creatoare, la vîrsta de cincizeci de ani! Fiindcă i-am pierdut pe el şi opera lui nescrisă, ni s-a refuzat cunoaşterea unuia dintre secretele lumii.

Cît s-au scurs ultimele ore ale anului, am scris, am rescris, apoi am recitat versurile cu voce tare. Dar pe cînd globul din Times Square cobora, mi-am dat seama că scrisesem din greşeală o sută unu versuri şi nu eram în stare să-mi dau seama pe care dintre ele era cazul să-l sacrific. Mi-a trecut prin cap şi faptul că invocam în mod nechibzuit un măcel al semenilor celor doi boi sculptaţi în os lucitor, care vegheau asupra pruncului Iisus din leagănul de pe biblioteca mea. Oare conta că ritualul era doar unul al vorbelor? Oare conta că boii mei erau sculptaţi în os? După cîteva minute de chibzuinţă repetitivă, mi-am lăsat momentan hecatomba deoparte şi m-am apucat să văd un film. Şi, cum mă uitam la *Evanghelia după Matei*, am observat că tînăra Maria a lui Pasolini semăna cu la fel de tînăra Kristen Stewart. Am pus filmul pe pauză, mi-am făcut o ceaşcă de Nescafé, am tras pe mine un hanorac, am ieşit şi m-am aşezat pe treptele de la intrare. Era o noapte rece şi senină. Cîţiva puştani beţi, probabil din New Jersey, au strigat la mine:

— Cît dracu-i ceasul?

— S-a făcut ora de borît, le-am răspuns.

— Nu zice de-astea în faţa ei, că toată noaptea numai aşa ceva a făcut.

Se refereau la o roşcată desculţă, care purta o rochie mini cu paiete.

— Unde-i e haina? Să-i aduc un pulover?

— N-are nevoie.

— Păi, atunci la mulţi ani.

— A fost deja?

— Îhî, acu' vreo patruş'opt de minute.

Au dispărut în grabă după colţ, lăsînd în urmă un balon argintiu dezumflat, ce plutea pe deasupra trotuarului. M-am dus şi l-am salvat tocmai cînd ateriza vlăguit.

— Ei, pe ansamblu cam asta a fost tot, am spus cu voce tare.

Zăpadă. Destulă zăpadă cît să mi-o scutur de pe bocanci. Îmi pun haina neagră şi fesul marinăresc, îmi tîrăsc picioarele pe Sixth Avenue ca un poştaş conştiincios şi mă prezint în fiecare zi în faţa tendei portocalii de la Café 'Ino. Cum trudesc iar la diverse variante ale poemului hecatombă pentru Bolaño, popasul meu matinal se prelungeşte pînă mult după-amiază. Comand supă toscană de fasole, pîine neagră cu ulei de măsline şi încă o cafea neagră. Număr rîndurile poemului menit să aibă o sută de versuri şi căruia acum îi mai lipsesc doar trei. Nouăzeci şi şapte de indicii, dar nici o soluţie. Încă o poezie ca un caz îndosariat la nerezolvate.

Ar trebui să plec de-aici, îmi spun. Să plec din oraş. Dar unde aş putea să mă duc fără să tîrăsc după mine letargia asta a mea, care pare fără leac, de parcă aş fi un hocheist adolescent plin de angoase care-şi cară sacul ponosit din pînză groasă? Şi ce s-ar alege de dimineţile petrecute în colţişorul meu ori de serile tîrzii în care schimb obsesiv canalele TV cu o telecomandă îndărătnică, pe care trebuie s-o pocnesc uşurel de cîteva ori ca să se trezească la viaţă?

— Ţi-am înlocuit bateriile, aşa că schimbă naibii canalul, spun eu pe un ton rugător.

— Nu trebuia cumva să lucrezi?

— Mă uit la serialele mele poliţiste, murmur eu fără nici o remuşcare. Nu-i o bagatelă. Poeţii de ieri sînt detectivii de azi. O viaţă-ntreagă şi-o petrec adulmecînd al o sutălea indiciu, rezolvînd cîte un caz, apoi ieşind din scenă în umbra înserării, cu un şchiopătat istovit. Ei sînt distracţia mea şi sprijinul meu moral. Linden şi Holder. Goren şi Eames. Horatio Caine. Merg alături de ei, îmi însuşesc metodele lor, le îndur eşecurile şi meditez la gesturile lor multă vreme după ce se termină un episod, fie el în direct sau în reluare.

Cît tupeu pe micul dispozitiv portabil! Poate ar trebui să mă îngrijoreze motivul pentru care port conversaţii cu obiecte neînsufleţite. Dar, din moment ce fac asta în mod conştient încă din copilărie, nu mă deranjează cîtuşi de puţin. Ce mă sîcîie cu adevărat este faptul că am astenie de primăvară în ianuarie. Că serpentinele creierului meu par colbuite de vîrtejuri de polen. Oftez şi pornesc fără ţintă prin cameră, scrutînd-o în căutarea lucrurilor dragi, ca să mă asigur că n-au fost atrase în locul acela semi-dimensional în care obiectele pur şi simplu dispar. Şi nu doar şosetele sau ochelarii: EBow-ul lui Kevin Shields, un instantaneu cu mutra somnoroasă a lui Fred, un vas pentru ofrande din Burma, pantofii de balet ai lui Margot Fonteyn, o girafă de lut diformă, ieşită din mîinile fiicei mele. Mă opresc în faţa scaunului tatălui meu.

Tata a stat decenii întregi la biroul lui, pe scaunul acesta, scriind cecuri, completînd formulare fiscale şi lucrînd cu fervoare la propriul lui sistem de pariuri pentru cursele de cai. Pachete cu *The Morning Telegraph* erau strînse în stive pe lîngă perete. Un registru îmbrăcat în piele de căprioară, cu sume cîştigate şi pierdute la pariuri imaginare, era păstrat în sertarul din stînga. Nimeni nu îndrăznea să se atingă de el. Tata nu vorbea niciodată despre sistemul lui, dar trudea cu religiozitate la el. Nu era un parior înrăit şi nici n-avea resursele financiare necesare ca să parieze. Era un muncitor în fabrică pasionat de matematică, paradisul predicţiilor competiţionale, ce căuta tipare şi un portal spre înţelegerea sensului vieţii.

L-am admirat pe tata de la distanţă. Părea înstrăinat oniric de viaţa noastră familială. Era binevoitor şi descuiat la minte, iar eleganţa sa lăuntrică îl deosebea de vecinii noştri. Cu toate astea, nu se considera niciodată mai presus de ei. Era un om cumsecade, care îşi vedea de treabă. Alergător în tinereţe. Atlet şi acrobat minunat. În cel de-al Doilea Război Mondial a fost

cantonat în junglele din Noua Guinee şi din Filipine. Deşi se opunea violenţei, a fost un soldat patriot, însă bombardamentele atomice de la Hiroshima şi Nagasaki i-au frînt inima şi l-au făcut să deplîngă cruzimea şi slăbiciunea societăţii noastre materialiste.

Tata lucra în schimbul de noapte. Dormea ziua, pleca de acasă cînd noi eram la şcoală şi se întorcea către dimineaţă, cînd noi dormeam. În weekenduri era de datoria noastră să-i oferim un pic de intimitate, căci avea foarte puţin timp liber. Se aşeza pe scaunul lui preferat şi se uita la baseball, cu Biblia familiei în poală. Deseori citea din ea cu voce tare, încercînd să stîrnească o discuţie. Îndoiţi-vă de orice, ne spunea el. Indiferent de anotimp, purta o bluză de trening neagră, pantaloni închişi la culoare, uzaţi, suflecaţi pînă sus pe gambe, şi mocasini. Nu-l vedeai niciodată fără mocasini în picioare, fiindcă soră-mea, frate-meu şi cu mine economiseam mărunţiş întregul an ca să-i cumpărăm o pereche nouă la fiecare Crăciun. În ultimii săi ani de viaţă hrănea păsările pe orice fel de vreme şi cu atîta consecvenţă, încît ajunseseră să vină la el cînd le chema şi îi poposeau pe umeri.

La moartea lui i-am moştenit biroul şi scaunul. În birou era o cutie de trabucuri conţinînd cecuri anulate, unghiere, un ceas Timex stricat şi o tăietură îngălbenită dintr-un ziar din 1959, cu mine zîmbind radioasă, de cînd primisem premiul al treilea la un concurs naţional de afişe pe tema protecţiei muncii. Încă mai păstrez cutia în primul sertar din dreapta. Scaunul din lemn solid, pe care mama l-a ornamentat fără pic de respect cu abţibilduri cu trandafiri lucioşi, e sprijinit de zidul din faţa patului meu. Cicatricea unei arsuri de ţigară de pe locul de şezut parcă aduce scaunul la viaţă. Îmi trec degetul peste arsură, evocînd amintirea pachetul necartonat de Camel fără filtru. Aceeaşi marcă, cu dromaderul auriu şi silueta palmierului pe pachet, evocînd tărîmuri exotice şi Legiunea Străină franceză, o fuma şi John Wayne.

Ar trebui să te aşezi pe mine, mă îndeamnă scaunul, dar eu nu mă îndur s-o fac. Niciodată nu ne era îngăduit să stăm la biroul tatei, aşa că nu mă aşez nici pe scaunul lui. Mă mulţumesc să-l ţin prin preajmă. Am stat o dată pe scaunul lui

Roberto Bolaño, cînd am fost în vizită la familia lui, în oraşul de coastă Blanes din nord-estul Spaniei. Mi-a părut rău numaidecît. Îi făcusem patru fotografii: un scaun simplu, pe care, din superstiţie, îl căra cu el oriunde ajungea să locuiască. Era scaunul lui pentru scris. Mă gîndisem cumva că dacă mă aşez pe el, o să pot scrie mai bine? Cu un fior de autoreproş, şterg praful de pe sticla care protejează fotografia Polaroid a acelui scaun.

Cobor la parter, aduc înapoi în cameră două cutii pline şi le deşert pe pat. E vremea confruntării cu corespondenţa sfîrşitului de an. Mai întîi trec în revistă broşurile care prezintă chestii precum apartamente deţinute în comun pe plaja Jupiter, metode de investiţie unice şi profitabile pentru persoane vîrstnice şi mici colete cu ilustraţii color ce mă învaţă cum să-mi preschimb în cadouri incitante kilometrii strînşi în calitate de client frecvent al nu ştiu cărei companii aeriene. Toate rămase nedeschise, în aşteptarea coşului de hîrtii, şi totuşi mă fac să simt ghimpele vinovăţiei la ideea mulţimii de copaci tăiaţi pentru a scoate pe bandă rulantă movila asta de mizerii nesolicitate. Pe de altă parte, găsesc şi nişte cataloage reuşite, care prezintă manuscrise germane din secolul al nouăsprezecelea, suvenire de pe vremea generaţiei *beat* şi suluri de in belgian retro, numai bune de stivuit lîngă toaletă pentru idei viitoare. Trec agale pe lîngă automatul meu de cafea, care stă ca un călugăr cu glugă pe un mic bufet metalic în care îmi ţin ceştile de porţelan. Îl mîngîi uşor pe cap, evitînd contactul vizual cu maşina de scris şi cu telecomanda, şi reflectez la faptul că unele obiecte neînsufleţite sînt mult mai drăguţe decît altele.

Soarele e acoperit de nori. O lumină lăptoasă pătrunde prin lucarnă şi se răspîndeşte în cameră. Am senzaţia nedefinită că sînt convocată. Ceva mă cheamă, aşa că rămîn complet nemişcată, precum detectivul Sarah Linden pe genericul de început al serialului *The Killing*[1], în crepuscul, la marginea unei mlaştini. Înaintez încet către birou şi îi ridic capacul. Nu-l deschid prea des, pentru că unele lucruri de preţ de-acolo conţin amintiri a căror evocare e prea dureroasă. Din fericire, nu-i nevoie să mă uit înăuntru, fiindcă mîna mea cunoaşte mărimea, textura şi amplasamentul fiecărui obiect. Îmi strecor degetele pe sub unica mea rochiţă din copilărie şi scot o cutiuţă de metal cu mici perforaţii în capac. Inspir profund înainte s-o deschid, fiindcă nutresc teama iraţională că acel conţinut sacru s-ar putea risipi la confruntarea cu năvala unui curent de aer. Dar asta nu se întîmplă: totul e intact. Patru cîrlige mici, trei momeli artificiale cu pene şi încă una făcută din cauciuc transparent, de un violet estompat, ca o gumă de mestecat Juicy Fruit sau o bomboană Swedish Fish, modelată în formă de virgulă şi cu coada spiralată.

— Salut, Cîrlionţ, îi şoptesc şi mă înveselesc pe dată.

Bat în ea uşor cu vîrful degetului. Simt căldura recunoaşterii, amintiri din vremurile cînd pescuiam cu Fred într-o barcă cu vîsle, pe lacul Ann din nordul Michiganului. Fred m-a învăţat să lansez şi mi-a dat o undiţă demontabilă Shakespeare, ale cărei părţi componente se potrivesc ca nişte săgeţi într-o teacă în formă de tolbă. Fred era un lansator elegant şi răbdător, cu un întreg arsenal de momeli, nade şi plumbi. Eu aveam undiţa mea de arcaş şi cutiuţa aceasta, în care îl ţineam pe Cîrlionţ, aliatul meu secret. Micuţa mea momeală! Cum aş putea să uit vreodată orele noastre de plăcută divinaţie? Cît de bine m-a slujit ea cînd o lansam în ape impenetrabile, unde îşi dansa tangoul persuasiv cu alunecoşii bibani pe care mai tîrziu îi curăţam de solzi şi îi prăjeam în tigaie pentru Fred.

Regele a murit, azi nu se pescuieşte.

După ce o aşez cu blîndeţe pe Cîrlionţ înapoi în birou, abordez cu un suflu proaspăt problema corespondenţei – facturi, petiţii, invitaţii la festivităţi trecute, o convocare la îndeplinirea sarcinii de jurat într-un proces care stă să înceapă. Apoi pun iute deoparte un obiect care mă interesează în mod deosebit, un plic simplu maroniu, timbrat şi sigilat cu nişte ceară în care se reliefează literele CDC. Dau fuga la un bufet încuiat, de unde iau un cuţit de scrisori elegant, făcut din os – singura metodă corectă de a deschide preţioasa corespondenţă primită de la Continental Drift Club. Plicul conţine o carte de vizită mică şi roşie, cu numărul douăzeci şi trei tipărit cu negru, şi o invitaţie scrisă de mînă prin care mi se solicită să susţin o conferinţă, pe un subiect ales de mine, la convenţia semianuală care urmează să aibă loc la mijlocul lui ianuarie în Berlin.

Mă năpădeşte un belşug de emoţii, dar n-am timp de pierdut, fiindcă scrisoarea e datată cu cîteva săptămîni în urmă. Scriu în grabă un răspuns afirmativ, scotocesc prin birou după o coală de timbre, apoi îmi iau căciula şi haina şi dau drumul scrisorii în cutia poştală. După aceea traversez Sixth Avenue, luînd-o către ’Ino. După-amiaza e pe sfîrşite şi cafeneaua e goală. Aşezată la masa mea, încerc să îmi fac o listă cu obiectele pe care să le iau cu mine în călătorie, dar mă

cufund într-o reverie aparte, care mă poartă în trecut cale de cîţiva ani, prin oraşele Bremen, Reykjavik, Jena şi, peste puţin timp, Berlin, unde o să mă reîntîlnesc cu confraţii de la Continental Drift Club.

Fondat la începutul anilor 1980 de un meteorolog danez, CDC este o societate obscură, care îndeplineşte funcţia de ramură independentă a comunităţii geoştiinţifice. Douăzeci şi şapte de membri, răspîndiţi pe cele două emisfere, au jurat să se dedice *perpetuării aducerii-aminte*, mai ales în ceea ce-l priveşte pe Alfred Wegener, iniţiatorul teoriei despre deriva continentelor. Regulamentul societăţii impune discreţie, participarea la conferinţele bianuale, un anumit volum de muncă de teren corespunzătoare şi suficient entuziasm faţă de lista de lecturi a clubului. El mai cere ca toată lumea să fie la curent cu activităţile Institutului Alfred Wegener pentru Cercetări Polare şi Marine, aflat în oraşul Bremerhaven din Saxonia Inferioară.

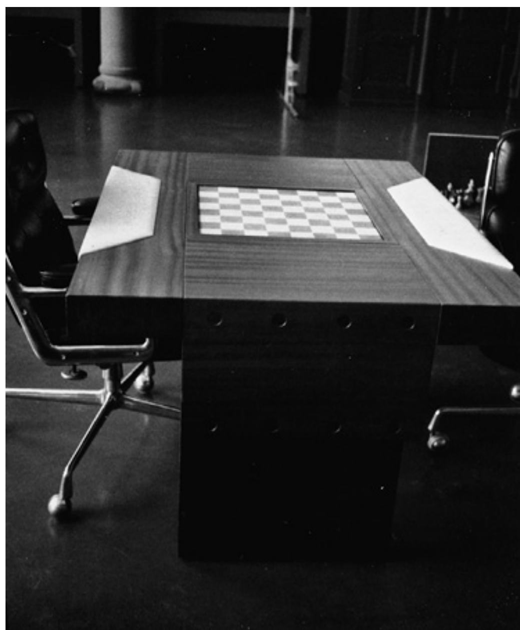
Mie mi s-a acordat statutul de membru al Continental Drift Club în chip absolut întîmplător. În general, membrii acestuia sînt la bază matematicieni, geologi şi teologi, iar identificarea lor se face nu pe baza numelui, ci printr-un număr. Trimisesem cîteva scrisori la Institutul Alfred Wegener pe vremea cînd căutam un moştenitor în viaţă al savantului, de la care speram să obţin permisiunea de a fotografia încălţările marelui explorator. Una dintre epistole a ajuns la secretara CDC şi, după un schimb de scrisori scurt şi rapid, am fost invitată să particip la conferinţa lor din 2005, desfăşurată la Bremen, care a coincis cu aniversarea a o sută douăzeci şi cinci de ani de la naşterea marelui geosavant şi, prin urmare, cu comemorarea a şaptezeci şi cinci de ani de la moartea lui. Am participat la mesele lor rotunde, la o proiecţie specială de la City 46 cu *Research and Adventure on the Ice*[2], un serial documentar conţinînd înregistrări rare cu Wegener în expediţiile sale din 1929 şi 1930, şi i-am însoţit într-un tur privat al complexului IAW din Bremerhaven, care era în apropiere. Sînt convinsă că n-am îndeplinit întru totul criteriile lor, dar bănuiesc că motivul pentru care m-au primit printre

ei, după unele deliberări, a fost entuziasmul romantic pe care îl aveam din belşug. Am devenit membru oficial al societăţii în 2006 şi mi s-a repartizat numărul douăzeci şi trei.

În 2007 ne-am întrunit la Reykjavik, cel mai mare oraş din Islanda. Atmosfera era una de maxim entuziasm, pentru că în anul acela unii membri aveau de gînd să plece mai departe către Groenlanda, într-o expediţie CDC colaterală. Au organizat o echipă de căutare, sperînd să localizeze crucea ridicată în memoria lui Wegener în 1931 de fratele său, Kurt. Fusese construită din bare de fier de aproape zece metri înălţime, pentru a marca locul unde se odihnea exploratorul, la aproximativ o sută nouăzeci de kilometri de capătul dinspre vest al taberei Eismitte, locul unde fusese văzut pentru ultima oară de însoţitorii lui. La vremea aceea nu se mai ştia nimic despre el. Mi-aş fi dorit să pot merge şi eu, fiindcă ştiam că imensa cruce, în caz că avea să fie găsită, ar fi oferit ocazia unei fotografii remarcabile, dar n-aveam condiţia fizică necesară pentru un asemenea efort. Totuşi am avut ocazia să stau în Islanda, întrucît numărul optsprezece, un mare maestru şahist islandez de-o robusteţe desăvîrşită, m-a luat prin surprindere cu rugămintea de a prezida în locul său o confruntare şahistă aşteptată cu nerăbdare prin partea locului. Dacă eram de acord, putea să se alăture şi el echipei de căutare din miezul Groenlandei. În schimb, mi s-au promis trei nopţi la Hótel Borg şi permisiunea de a fotografia masa folosită la partida de şah din 1972 dintre Bobby Fischer şi Boris Spasski, care în prezent lîncezea în subsolul unei clădiri guvernamentale locale. Aveam unele reţineri faţă de ideea de-a monitoriza partida, de vreme ce afecţiunea mea pentru şah era una de ordin pur estetic. Dar ocazia de-a fotografia Sfîntul Graal al şahului modern era o consolare suficientă pentru faptul că nu participam şi eu la expediţie.

În după-amiaza următoare m-am înfiinţat cu aparatul meu Polaroid tocmai în momentul cînd masa era adusă, complet neceremonios, în sala de concurs. Arăta destul de modest, dar purta semnăturile a doi mari jucători de şah. S-a dovedit că îndatoririle mele erau în realitate destul de simple: era o competiţie de juniori, iar eu am făcut mai mult figuraţie.

Cîştigătorul confruntării a fost o fată de treisprezece ani cu părul de aur. Ni s-a făcut o fotografie de grup, după care mi s-au acordat cincisprezece minute ca să pozez masa, scăldată, din nefericire, într-o lumină fluorescentă, cîtuşi de puţin fotogenică. Poza noastră a ieşit mult mai bine şi a decorat pagina întîi a gazetei de dimineaţă, cu faimoasa masă în prim-plan. După micul dejun am plecat să văd zona rurală cu un vechi prieten şi ne-am plimbat călare pe ponei islandezi. Al lui era alb, iar al meu era negru, ca două piese de pe o tablă de şah.

La întoarcere am primit un telefon de la un bărbat care s-a prezentat drept garda de corp a lui Bobby Fischer. Primise sarcina de-a aranja o întîlnire în miez de noapte între mine şi domnul Fischer, în sala de mese privată a hotelului Borg. Trebuia să vin cu propria mea gardă de corp şi nu aveam voie să aduc vorba despre şah. I-am spus că accept întîlnirea, apoi am traversat piaţa, ducîndu-mă la clubul NASA, unde l-am recrutat pe tehnicianul-şef de acolo, un ins de nădejde pe nume Skills, pentru postul de aşa-zis bodyguard al meu.

Bobby Fischer a sosit la miezul nopţii, purtînd un hanorac

cu glugă întunecat. Skills purta şi el un hanorac cu glugă. Bodyguardul lui Bobby, care ne domina pe toţi cu statura lui, a rămas cu Skills afară, la intrarea în sala de mese. Bobby a ales o masă din colţ şi ne-am aşezat faţă în faţă. A început imediat să mă testeze, lansînd o serie de comentarii obscene şi rasiste, care s-au transformat într-o peroraţie conspiraţionistă paranoică.

— Ştiţi ce? Mă faceţi să-mi pierd vremea, i-am spus eu. Pot fi şi eu la fel de nesuferită ca dumneavoastră, dar pe subiecte diferite.

A tăcut şi s-a uitat la mine îndelung, iar în cele din urmă şi-a lăsat gluga pe spate.

— Ştiţi vreo melodie de-a lui Buddy Holly? m-a întrebat apoi.

Următoarele ceasuri le-am petrecut aşezaţi acolo şi cîntînd, uneori separat, adesea împreună, şi amintindu-ne cam jumătate din versuri. La un moment dat el a încercat să cînte în falset refrenul de la *Big Girls Don't Cry*, iar bodyguardul lui a dat buzna înăuntru surescitat.

— Domnule, e totul în regulă?

— Da, i-a spus Bobby.

— Mi s-a părut c-aud ceva ciudat.

— Cîntam eu.

— Cîntaţi?

— Da, cîntam.

Aşa a decurs întîlnirea mea cu Bobby Fischer, unul dintre cei mai mari jucători de şah din secolul al douăzecilea. Şi-a ridicat din nou gluga şi a plecat chiar înainte de revărsatul zorilor. Eu am mai rămas pînă au apărut chelnerii să pregătească bufetul pentru micul dejun. Cum stăteam aşa în faţa scaunului său, mi i-am imaginat pe cei din Continental Drift Club încă adormiţi în paturile lor – sau, poate, nereuşind să doarmă, copleşiţi de emoţii şi nerăbdare. Peste cîteva ore se vor trezi şi vor porni către centrul îngheţat al Groenlandei, în căutarea aducerii-aminte în chip de cruce maiestuoasă. În vreme ce draperiile grele erau trase în lături şi lumina dimineţii inunda mica sală de mese, mi-a trecut prin minte că,

într-adevăr, uneori, prin intermediul realităţii, ne eclipsăm propriile vise.

Bizoni, grădina zoologică din Berlin

1. *Crima* (2011).
2. *Cercetare şi aventură pe gheață* (eng.).

Biscuiţi în formă de animale

Am ajuns cu întîrziere la Café ’Ino. Masa mea din colţ era ocupată şi, cuprinsă de un acces de posesivitate irascibilă, m-am dus la toaletă să aştept pînă se eliberează. Toaleta era îngustă şi scăldată în lumina unei lumînări, iar pe rezervor erau cîteva flori proaspete puse într-o vază micuţă. Ca într-o micuţă capelă mexicană, în care te poţi pişa fără să simţi c-ai comis o blasfemie. Am lăsat uşa descuiată, în caz că ar fi avut cineva nevoie de-adevăratelea la toaletă, am aşteptat vreo zece minute şi am ieşit tocmai cînd mi se elibera masa. Am şters blatul şi am comandat cafea neagră, pîine neagră prăjită şi ulei de măsline. Mi-am notat pe şerveţele de hîrtie nişte idei pentru prelegerea pe care urma s-o ţin, apoi am stat acolo, visînd cu ochii deschişi la îngerii din *Wings of Desire*[1]. Ce minunat ar fi să întîlnesc un înger, mi-am spus, dar imediat mi-am dat seama că mi se întîmplase deja. Nu cu un arhanghel precum Sfîntul Mihail, ci cu îngerul meu omenesc din Detroit, îmbrăcat în pardesiu şi fără pălărie, cu părul castaniu şi lins şi cu ochii de culoarea apei.

Drumul meu spre Germania a fost lipsit de incidente, cu excepţia faptului că un agent de pază de pe aeroportul Liberty din Newark n-a înţeles că Polaroidul meu din 1967 era un aparat de fotografiat, aşa că a irosit minute în şir scanîndu-l în căutarea unor urme de explozibili şi adulmecîndu-i aerul mut din interiorul burdufului. O voce feminină impersonală repeta monoton aceleaşi instrucţiuni prin tot aeroportul: „Raportaţi orice comportament suspect. Raportaţi orice comportament suspect“. Pe cînd mă apropiam de poartă, o altă voce feminină s-a suprapus peste a ei.

— Sîntem o naţie de spioni! s-a văicărit ea. Toţi ne spionăm

între noi. Pe vremuri ne ajutam unii pe alţii! Pe vremuri eram cumsecade!

Ducea o geantă mare de pînză cu un model de tapiţerie decolorat. Avea un aer prăfuit, de-ai fi zis că tocmai ieşise din măruntaiele unei turnătorii. Cînd şi-a lăsat geanta pe podea şi s-a îndepărtat, cei din jur au părut vizibil îngrijoraţi.

În avion am văzut, unul după altul, mai multe episoade din serialul poliţist danez *Forbrydelsen*, modelul original al serialului american *The Killing*. Detectivul Sarah Lund e prototipul danez al detectivului Sarah Linden. Amîndouă sînt femei remarcabile şi amîndouă poartă pulovere de schi Fair Isle. Ale lui Lund sînt mulate. Ale lui Linden sînt scurte şi groase, dar ea le poartă ca pe o vestă a moralităţii[2]. Lund e mînată de ambiţie. Firea obsesivă a lui Linden ţine de umanismul ei. Simt cît se dedică fiecărei misiuni îngrozitoare, îi simt complexitatea făgăduielilor, nevoia de a alerga solitară prin iarba înaltă a cîmpiilor mlăştinoase. O urmăresc somnoroasă pe Lund în subtitrări, dar subconştientul meu o caută pe Linden, fiindcă, deşi e doar un personaj dintr-un serial de televiziune, îmi e mai dragă decît majoritatea oamenilor în carne şi oase. O aştept în fiecare săptămînă, temîndu-mă în sinea mea de ziua în care *The Killing* va ajunge la final şi n-o voi mai revedea niciodată.

O urmăresc pe Sarah Lund şi totuşi o visez pe Sarah Linden. Mă trezesc la finalul abrupt al lui *Forbrydelsen* şi fixez cu o privire goală ecranul playerului meu portabil, după care pierd contactul cu realitatea şi ajung într-un centru operativ în care un şuvoi de rapoarte, puneri sub urmărire şi bizare înşiruiri de evenimente se deşartă în fumul grosolan al claustrării.

Hotelul meu din Berlin era plasat într-o clădire Bauhaus renovată din sectorul Centru al fostului Berlin de Est. Avea tot ce-mi trebuia mie şi se afla în imediata apropiere a cafenelei Pasternak, pe care o descoperisem într-o plimbare din timpul unei vizite anterioare, la apogeul obsesiei pe care o nutream pentru *Maestrul şi Margareta* al lui Mihail Bulgakov. Mi-am lăsat bagajele în cameră şi m-am dus direct la cafenea. Patroana m-a salutat călduros şi m-am aşezat la aceeaşi masă ca şi data trecută, sub o fotografie a lui Bulgakov. Ca şi atunci, m-a captivat farmecul de stil vechi al lui Pasternak. Pereţii de un albastru şters erau tapetaţi cu fotografii ale îndrăgiţilor poeţi ruşi Anna Ahmatova şi Vladimir Maiakovski.

Pervazul lat din dreapta mea era ocupat de o maşină de scris rusească veche, cu literele chirilice imprimate pe tastele rotunde, un tovarăş perfect pentru Remingtonul meu solitar. Am comandat Ţarul Fericit – icre negre de sturion servite cu un păhărel de votcă şi un pahar cu cafea neagră. Apoi, satisfăcută, am stat o vreme acolo şi mi-am schiţat prelegerea pe şerveţele de hîrtie, după care am pornit la pas prin părculeţul în centrul căruia se înălţa cel mai vechi turn de apă din oraş.

În dimineaţa zilei în care trebuia să ţin prelegerea m-am trezit devreme şi am cerut în cameră cafea, suc de pepene şi pîine neagră prăjită. Nu terminasem de schiţat discursul şi lăsasem o bucată din el pentru improvizaţii şi pentru capriciile sorţii. Am traversat artera largă din stînga hotelului şi am trecut printr-o poartă acoperită cu iederă, sperînd să pot medita la apropiatul eveniment în mica biserică a Sfintei Marii şi a Sfîntului Nicolae. Biserica era încuiată, dar am găsit un perimetru înţărcuit şi retras, cu o statuie a unui băiat întinzîndu-se după un trandafir la picioarele Fecioarei Maria.

Aveau amîndoi o expresivitate de invidiat, iar pielea lor de marmură era tocită de vreme şi de vremuri. I-am făcut cîteva fotografii băieţelului, apoi m-am întors în camera mea, unde m-am ghemuit într-un fotoliu de catifea neagră şi m-am afundat într-un petic de somn fără vise.

La ora şase am fost dusă pe sus pînă la o mică sală de conferinţe din apropiere, precum Holly Martins în *The Third Man*[3]. Nimic nu deosebea sala noastră de şedinţe postbelică de atîtea altele risipite prin fostul Berlin de Est. Toţi cei douăzeci şi şapte de membri CDC erau de faţă, iar în aer se simţea vibraţia aşteptării. Evenimentul a început cu laitmotivul nostru muzical, o melodie simplă, melancolică, interpretată la acordeon de compozitorul ei, numărul şapte, un gropar din oraşul umbrian Gubbio, unde odinioară Sfîntul Francisc îmblînzea lupi. Numărul şapte nu era nici cărturar, nici muzician profesionist, dar avea extraordinara calitate de-a fi rudă îndepărtată cu cineva din echipa iniţială a lui Wegener.

Preşedintele adunării a rostit cuvîntul de deschidere, citînd din Friedrich Schiller, *Hatîrul clipei*: „Din nou, aşadar, ne-ntîlnim / Cei care eram şi-altcîndva“.

A vorbit îndelung despre chestiunile urmărite atent în prezent de Institutul Alfred Wegener, în special despre declinul îngrijorător al întinderilor de gheaţă arctică. După un timp am simţit că-mi fug gîndurile şi am aruncat priviri furişe, pline de invidie, spre confraţii mei din club, observînd că majoritatea păreau captivaţi. În timp ce preşedintele îşi continua discursul monoton, eu – după cum era de aşteptat – mă lăsam în voia imaginaţiei şi ţeseam o poveste tragică: o fată purtînd o haină din piele de focă priveşte neajutorată cum crapă gheaţa şi o desparte cu cruzime de Făt-Frumosul ei. În timp ce el se îndepărtează plutind, ea cade în genunchi. Fîşia de gheaţă desprinsă se înclină, iar el se scufundă în Oceanul Arctic, călare pe poneiul lui islandez alb, care tremură pe picioarele-i şovăielnice.

Secretara clubului a prezentat procesul-verbal al întîlnirii noastre anterioare, cea de la Jena, apoi a anunţat cu voioşie care era următoarea specie a lunii la IAW: *Sargassum muticum*, o algă cafenie din zona Japoniei, care se distinge prin felul în

care pluteşte pe curenţii oceanici. Tot ea ne-a adus la cunoştinţă faptul că solicitarea noastră de-a ne asocia cu IAW şi de-a publica un calendar în policromie cu specia fiecărei luni fusese respinsă, ceea ce le-a smuls un geamăt colectiv susţinătorilor calendarului. În continuare ni s-a servit o scurtă proiecţie cu fotografii de peisaje în culori, realizate de numărul nouă în locurile vizitate de membrii CDC la reuniunea precedentă, în estul Germaniei, ceea ce a iscat propunerea de a folosi astfel de imagini pentru un calendar cu totul diferit. Am remarcat că îmi transpirau palmele şi, din neatenţie, mi le-am şters cu şerveţelul pe care îmi schiţasem prelegerea.

Într-un tîrziu, după o introducere întortocheată, am fost invitată să urc pe podium. Discursul meu a fost prezentat în mod nefericit drept *Ultimele monumente ale lui Alfred Wegener*. Am explicat că în titlu se spunea de fapt ultimele momente, nu monumente, ceea ce a dus la o rafală de atacuri semantice sîngeroase. Am stat acolo, în faţa confraţilor mei, cu teancul meu de şerveţele blegi, în timp ce ei expuneau toate motivele posibile pentru care ar trebui folosit unul sau celălalt dintre titluri. Pînă la urmă preşedintele de şedinţă a intervenit şi a potolit lucrurile.

În sală s-a instalat tăcerea. M-am uitat la portretul impasibil al lui Alfred Wegener, ca să mă mai întăresc puţin. Mi-am amintit întîmplările care au precedat ultimele zile din viaţa lui. Cu inima grea, dar cu hotărîrea omului de ştiinţă, marele cercetător polar şi-a părăsit preaiubitul cămin în primăvara anului 1930 ca să conducă o expediţie ştiinţifică istovitoare şi fără precedent în Groenlanda. Misiunea lui era de-a strînge informaţiile ştiinţifice necesare pentru a-şi dovedi ipoteza revoluţionară, conform căreia continentele, aşa cum le cunoaştem noi în prezent, au fost cîndva o singură întindere de uscat uriaşă, care s-a rupt în fragmente, iar acestea au plutit pînă au ajuns acolo unde se află astăzi. Teoria lui fusese nu doar respinsă, ci şi ridiculizată de comunitatea ştiinţifică. Iar cercetarea ştiinţifică întreprinsă de această istorică, dar ghinionistă expediţie avea să-i restabilească reputaţia.

Vremea era deosebit de aspră în acel sfîrşit de octombrie din 1930. Pe tavanul cavernei în care expediţionarii îşi aveau

avanpostul se depusese chiciură în formă de ferigi stelate. Alfred Wegener a ieşit în noaptea întunecată. Şi-a analizat conştiinţa, evaluînd situaţia în care ajunseseră fără voia lor loialii săi colegi. Laolaltă cu el şi cu un ghid inuit devotat, pe nume Rasmus Villumsen, erau cu toţii cinci oameni, iar la staţia Eismitte era penurie de alimente şi de alte provizii. Fritz Löwe, pe care Wegener îl considera egalul său în privinţa cunoştinţelor şi a abilităţilor de conducere, nu mai putea să stea în picioare, pentru că avea degerături la cîteva degete. Pînă la următoarea staţie de aprovizionare aveau de mers vreo patru sute de kilometri. Wegener a considerat că el şi Villumsen erau cei mai robuşti dintre toţi şi că, după toate probabilităţile, ei doi ar supravieţui acelei călătorii lungi, aşa că a hotărît să plece de Ziua Tuturor Sfinţilor.

În zorii zilei de 1 noiembrie, cînd tocmai împlinea cincizeci de ani, şi-a ascuns în haină preţiosul carnet de însemnări şi a pornit la drum plin de optimism, cu echipajul lui de cîini şi cu ghidul inuit. Îşi simţea puterea lăuntrică şi percepea justeţea misiunii sale. Dar nu după mult timp s-a terminat cu vremea frumoasă şi cei doi au mers mai departe printr-un vifor turbat. Valuri de nămeţi năvăleau peste ei unul după altul. Era un turbion spectaculos de lumină învolburată. Drumul alb, marea albă, cerul alb. Ce privelişte putea fi mai frumoasă? Chipul soţiei sale încadrat de un oval de gheaţă imaculată? Îşi dăruise inima de două ori: mai întîi ei, apoi ştiinţei. Alfred Wegener s-a lăsat în genunchi. Ce vedea el în acele momente? Ce imagini putea să proiecteze pe şevaletul arctic al Domnului?

Dramatica senzaţie de contopire cu Wegener m-a împiedicat să observ mişcarea turbulentă care se răspîndea în sală. A izbucnit deodată o controversă legată de temeinicia premisei mele.

— Nu s-a împleticit prin zăpadă.

— A murit în somn.

— Pentru asta n-ai nici o dovadă reală.

— Călăuza lui l-a întins pe jos, ca să se odihnească.

— Astea-s supoziţii.

— Toate-s doar supoziţii.

— Nu-i o premisă, ci o prognoză.

— N-ai cum să prevezi aşa ceva.

— Asta nu-i ştiinţă, e poezie!

Am stat pe gînduri cîteva clipe. Oare ce altceva este teoria matematică şi ştiinţifică, dacă nu supoziţie? Mă simţeam ca un pai care se scufundă în rîul Spree din Berlin.

Ce dezastru! Poate că în toată istoria CDC nu existase niciodată vreun discurs care să fi fost întîmpinat cu o mai acerbă opoziţie.

— Ei, haideţi, a spus preşedintele adunării. Cred că e momentul să luăm o pauză. Poate ne-ar pica bine şi să bem ceva.

— Dar n-ar trebui să ascultăm sfîrşitul prelegerii lui douăzeci şi trei? s-a auzit vocea plină de înţelegere a groparului.

Am observat că unii membri gravitau deja către zona cu trataţii şi mi-am recăpătat rapid calmul. Am rostit pe un ton cumpătat, ca să le captez atenţia:

— Presupun că am putea să specificăm faptul că ultimele momente ale lui Alfred Wegener s-au pierdut.

Rîsetele lor copioase au depăşit cu mult orice speranţe îmi făcusem în secret că voi amuza gaşca aceea, pe care nu puteai să n-o îndrăgeşti, cu tot conservatorismul ei băţos. Toată lumea s-a ridicat, eu m-am grăbit să-mi îndes în buzunar şerveţelele mîzgălite şi ne-am retras cu toţii într-un salon spaţios. Fiecare dintre noi avea cîte un pahar cu vin de Xeres, iar preşedintele a făcut cîteva observaţii de încheiere. Apoi, conform obiceiului, pastorul nostru a rostit o rugăciune, care s-a terminat cu un moment de tăcută aducere-aminte.

Trei microbuze erau pregătite să-i transporte pe membrii clubului către hotelurile lor. În timp ce restul lumii pleca, secretara m-a rugat să semnez în registru.

— Ai putea să-mi dai o copie a discursului dumitale, ca s-o ataşez măcar la procesul-verbal? Comentariile de la început au fost minunate.

— De fapt nu există nimic scris, i-am spus eu.

— Dar cuvintele dumitale de unde-ar fi trebuit să se inspire?

— Aveam convingerea c-o să-mi vină pe moment, aşa, din

neant.

S-a uitat lung la mine şi a spus:

— Păi, atunci trebuie să mai faci un plonjon în neant şi să scoţi de-acolo ceva ce se poate insera în procesul-verbal.

— Ei, nişte notiţe am eu, i-am spus, scotocindu-mă după şerveţele.

Niciodată nu stătusem cine ştie cît de vorbă cu secretara noastră. Era o văduvă din Liverpool, care purta invariabil un costum gri de gabardină şi o bluză înflorată. Avea un pardesiu maroniu de lînă fiartă, asortat cu o pălărie din fetru de aceeaşi culoare, la care purta un ac de pălărie veritabil.

— Am o idee, i-am spus. Hai cu mine la cafeneaua Pasternak. Am putea să stăm la masa mea preferată, sub fotografia lui Mihail Bulgakov. Pe urmă eu îţi povestesc ce-aş fi putut să spun şi dumneata poţi să-ţi notezi.

— Bulgakov! Splendid! Cu votca fac eu cinste. Ştii ce? a adăugat ea, stînd în faţa unei fotografii mari a lui Wegener, aşezată pe un şevalet. Bărbaţii ăştia doi seamănă un pic.

— Parcă Bulgakov era ceva mai chipeş.

— Şi ce scriitor!

— Un maestru.

— Da, un maestru.

Am mai rămas cîteva zile în Berlin, unde am vizitat locuri în care mai fusesem şi am făcut fotografii pe care le mai făcusem. Luam micul dejun în gara veche, la Café Zoo. Eram singurul muşteriu. Stăteam şi mă uitam la un muncitor care răzuia familiara siluetă neagră a unei cămile de pe uşa de sticlă groasă, fapt care mi-a trezit unele suspiciuni. Renovau? Închideau? Mi-am achitat nota ca şi cînd mi-aş fi luat adio, am traversat strada şi am intrat la grădina zoologică pe Poarta Elefanţilor. Am stat şi m-am uitat la ei, oarecum încurajată de prezenţa lor masivă. Doi elefanţi sculptaţi cu îndemînare în gresie din Munţii Elbei, către sfîrşitul secolului al nouăsprezecelea, îngenuncheaţi paşnic şi susţinînd două coloane masive, unite printr-un acoperiş curbat, vopsit în culori luminoase. Niţică Indie, niţel Chinatown, toate întîmpinînd vizitatorul uimit.

Grădina zoologică era şi ea pustie, căci lipseau turiştii şi şcolarii ce veneau de obicei aici. Respiraţia mi se materializa în faţa ochilor, aşa că mi-am încheiat nasturii hainei. În jur se vedeau cîteva animale şi păsări mari, cu marcaje pe aripi. O pîclă s-a lăsat brusc peste toată zona. Abia mai reuşeam să disting girafele ce se giugiuleau printre copacii golaşi sau flamingii ce se împerecheau în zăpadă. Din ceaţa aceea căzută pe neaşteptate se iveau în plin Berlin căsuţe din bîrne, stîlpi totemici şi bizoni. Siluete imobile de zimbri, ca jucăriile unui copil uriaş. Jucării pe care să le culegi ca pe nişte biscuiţi în formă de animale şi să le pui la adăpost într-o ladă ornamentată cu frize reprezentînd vagoane de circ pline cu porci furnicari, păsări dodo, dromaderi iuţi, pui de elefanţi şi dinozauri de plastic. O cutie cu metafore de tot felul.

Am întrebat lumea dacă se închide cumva Café Zoo. Nimeni nu părea să ştie nici măcar că mai există. Noua gară centrală a degradat staţia Zoo, cîndva una importantă, la statutul de gară feroviară regională. Conversaţiile s-au deplasat spre tema progresului. Undeva, într-un colţ al minţii, ştiam unde pusesem o anumită chitanţă veche de la Café Zoo, cu imaginea unei cămile negre pe ea. Mă simţeam obosită. Am luat o cină frugală la hotel. La televizor se difuza un episod din *Law and Order:*

Criminal Intent, dublat în germană. Am închis sonorul şi am adormit cu haina pe mine.

În dimineaţa ultimei zile petrecute acolo am fost la cimitirul Dorotheenstadt, cu zidurile lui lungi de un cvartal ciuruite de gloanţe, o amintire sumbră din al Doilea Război Mondial. Imediat ce treci pe sub portalul cu îngeri, descoperi cu uşurinţă locul unde e înmormîntat Bertolt Brecht. Am observat că, de la ultima mea vizită, unele găuri de glonţ fuseseră umplute cu mortar alb. Temperatura era în scădere şi se pornise o ninsoare rară. M-am aşezat în faţa mormîntului lui Brecht şi am fredonat cîntecul de leagăn pe care îl cîntă Mutter Courage lîngă trupul fiicei sale. Am stat acolo în ninsoare, imaginîndu-mi-l pe Brecht cînd scria piesa aceea. Mai-marii ne aduc războiul. O mamă profită de el şi plăteşte cu viaţa copiilor ei. Aceştia cad unul cîte unul, ca popicele de lemn la capătul pistei de bowling.

La plecare am fotografiat unul dintre îngerii păzitori. Burduful aparatului meu era ud de ninsoare şi puţin şifonat în partea stîngă, ceea ce a făcut ca peste o porţiune din aripă să apară o semilună întunecată. Am mai fotografiat o dată aripa în prim-plan. Mi-am imaginat-o mult mărită şi tipărită pe hîrtie mată, ca eu să pot scrie cuvintele cîntecului de leagăn pe curbura ei albă. M-am întrebat dacă nu cumva cuvintele acelea l-au făcut pe Brecht să plîngă cînd i-a frînt inima mamei, care nu era chiar atît de împietrită cum ne-ar putea face ea să credem. Mi-am strecurat fotografiile în buzunar. Mama mea a fost o persoană reală, la fel ca fiul ei. Cînd el a murit, ea l-a înmormîntat. Acum e moartă şi ea. Mutter Courage şi copiii ei, mama mea şi fiul ei. Acum toţi sînt poveşti.

Înger păzitor în cimitirul Dorotheenstadt

Deşi nu mă trăgea inima să mă întorc acasă, mi-am făcut bagajele şi am luat avionul spre Londra, unde făceam o escală. Zborul spre New York avea întîrziere, lucru pe care l-am luat ca pe un semn. În timp ce stăteam şi mă uitam la tabela cu plecările, s-a afişat o întîrziere şi mai mare. Dintr-o pornire de moment, mi-am modificat biletul, am mers cu Heathrow Express pînă la gara Paddington, iar de acolo am luat un taxi pînă la Covent Garden, unde m-am cazat la un hotel mic, unul dintre locurile mele preferate, ca să mă uit la seriale poliţiste.

Camera mea era luminoasă şi confortabilă, cu o terasă mică, de pe care se vedeau acoperişurile Londrei. Am comandat un ceai şi mi-am deschis jurnalul, dar imediat l-am închis la loc. N-am venit aici să lucrez, mi-am spus, ci să mă uit pe ITV3 la seriale poliţiste, unul după altul, pînă tîrziu în noapte. Mai

făcusem aşa ceva cu cîţiva ani în urmă, în acelaşi hotel, într-o perioadă cînd eram bolnavă: nopţi delirante, dominate de un cortegiu întreg de detectivi cu depresie clinică, irascibili, beţivi şi iubitori de operă.

Pentru încălzire, mi-am început seara uitîndu-mă la un episod clasic din *Sfîntul*, încîntată să-l urmăresc pe Simon Templar conducîndu-şi maşina Volvo albă prin cotloanele întunecate ale Londrei şi, ca de obicei, salvînd lumea de la un dezastru iminent. De data asta împreună cu o blondă platinată ingenuă, care purta un cardigan de culoare deschisă şi o fustă dreaptă şi pornise în căutarea unchiului ei – un strălucit profesor de biochimie –, care fusese răpit şi se afla în ghearele unui specialist în fizică nucleară cu o minte la fel de sclipitoare ca a lui, dar cu intenţii malefice. Era încă devreme, aşa că, după un al doilea episod din *Sfîntul*, în care o blondă cu totul diferită de cea dintîi dădea la rîndu-i de necaz, m-am dus pe Charing Cross Road ca să colind librăriile. Am cumpărat o ediţie princeps din *Copacii iernii* de Sylvia Plath şi un volum cu piese de Ibsen. Am sfîrşit prin a citi *Constructorul Solness* pînă spre seară, în faţa şemineului din biblioteca hotelului. Era călduţ, iar eu deja moţăiam, cînd un bărbat îmbrăcat cu un palton de tweed m-a bătut uşor pe umăr şi m-a întrebat dacă nu cumva eu eram jurnalista cu care avea întîlnire.

— Nu, îmi pare rău.

— Citiţi Ibsen?

— Da, *Constructorul Solness*.

— Hmm, frumoasă piesă, dar încărcată de simbolism.

— Nu observasem, i-am spus.

A rămas cîteva clipe în faţa focului, apoi a clătinat din cap şi a plecat. În ce mă priveşte, nu mă omor după simbolism. Nu-l înţeleg niciodată. De ce n-ar fi toate lucrurile pur şi simplu aşa cum sînt? Niciodată nu mi-a trecut prin minte să-l psihanalizez pe Seymour Glass, nici n-am căutat să descifrez *Desolation Row*[4]. Am vrut doar să mă pierd, să mă contopesc cu un altundeva, să strecor o ghirlandă pe turla bisericii doar pentru că aşa vreau eu.

Cînd m-am întors în camera mea, m-am înfofolit bine şi mi-am băut ceaiul pe balcon. Apoi m-am instalat comod,

dedicîndu-mă unora precum Morse, Lewis, Frost, Wycliffe şi Whitechapel – detectivi ale căror toane şi firi obsesive oglindeau numai bine toanele şi firea mea. Cînd ei mîncau o friptură, comandam şi eu acelaşi lucru prin *room service*. Dacă ei beau ceva, îmi cercetam minibarul. Împrumutam felul lor de-a fi, indiferent dacă mă captiva cu totul sau mă lăsa rece.

Între seriale se ofereau în avanpremieră scene din mult-aşteptatul maraton *Cracker*, care urma să fie difuzat pe ITV3 marţea viitoare. Deşi nu este serialul poliţist standard, *Cracker* se numără printre favoritele mele. Robbie Coltrane îl interpretează pe Fitz, psihologul criminalist supraponderal, spurcat la gură, ce fumează ţigară de la ţigară şi e genial de excentric. Serialul a fost anulat cu cîtva timp în urmă, în ton cu ghinionul care-l însoţeşte pe protagonist, şi, din cauză că e difuzat foarte rar, şansa de a vedea douăzeci şi patru de ore de *Cracker* era destul de atrăgătoare. Mi-a trecut prin cap să mai rămîn cîteva zile, dar ar fi fost nebunie curată! Nu mai mare decît faptul că am venit totuşi aici, îmi ţipa conştiinţa. M-am mulţumit pînă la urmă cu fragmentele consistente, difuzate cu atîta stăruinţă, încît, practic, am reuşit să pun cap la cap, prin extrapolare, un episod întreg.

În timpul unei pauze dintre *Detective Frost* şi *Whitechapel*, m-am hotărît să beau un ultim pahar cu vin de Porto la barul cu autoservire de lîngă bibliotecă. Cum aşteptam liftul, am simţit deodată lîngă mine prezenţa cuiva. Ne-am întors amîndoi în acelaşi moment şi ne-am holbat unul la altul. Am descoperit cu stupefacţie că era Robbie Coltrane, pe care parcă l-aş fi adus acolo prin puterea dorinţei cu doar cîteva zile înainte de maratonul *Cracker*.

— V-am aşteptat toată săptămîna! i-am spus înflăcărată.

— Iată-mă, a rîs el.

Am fost atît de surprinsă, că n-am mai apucat să intru împreună cu el în lift şi m-am întors imediat în camera mea, care între timp părea să se fi transformat subtil, dar complet, de parcă aş fi fost atrasă într-o lume paralelă, în apartamentul unui djinn veritabil, băutor de ceai.

— Îţi închipui care-s şansele unei asemenea întîlniri? mi-am întrebat cuvertura florală de pe pat.

— Dacă luăm în considerare toate variabilele, probabilitatea e maximă. Dar zău c-ar fi trebuit să-l invoci pe John Barrymore.

O sugestie demnă de luat în seamă, dar n-aveam nici un chef să continui dialogul. Spre deosebire de o telecomandă, o cuvertură florală e, practic, imposibil de oprit.

Am examinat minibarul şi m-am hotărît să iau nişte apă cu aromă de soc şi nişte floricele dulci-sărate. Am ezitat să deschid iar televizorul, fiindcă eram sigură că o să mă întîmpine un prim-plan cu figura lui Fitz într-o sumbră toropeală alcoolică. M-am întrebat dacă Robbie Coltrane se ducea la barul cu autoservire. M-am gîndit chiar să cobor şi să arunc o privire, dar am preferat să-mi aranjez iar lucrurile, pe care le îndesasem la întîmplare în valijoară. De atîta grabă, m-am înţepat la un deget şi am descoperit cu uimire acul de pălărie ornat cu perlă al secretarei CDC, poposit între tricouri şi pulovere. Perla avea culoarea scrumului irizat şi era diformă – mai mult lacrimă decît perlă. Am sucit acul în lumina lămpii, apoi l-am împachetat într-o batistuţă de in brodată cu flori de nu-mă-uita, primită cadou de la fiica mea.

Am rememorat ultimul nostru dialog de la Pasternak. Băuserăm cîteva păhărele de votcă. Nu-mi aminteam nimic legat de vreun ac de pălărie.

— Încotro crezi că indică busola următoarea noastră întîlnire? o întrebasem.

Mi-a dat impresia că ocolea răspunsul şi m-am gîndit că era mai bine să nu insist. Scotocise prin poşetă şi-mi întinsese o fotografie colorată manual a celui ce dădea numele clubului. Avea mărimea şi forma unei iconiţe de buzunar.

— De ce crezi că ne adunăm noi în amintirea domnului Wegener? o întrebasem.

— Cum de ce? Pentru doamna Wegener, răspunsese ea fără nici o ezitare.

O ceaţă groasă, de parcă m-ar fi urmărit de la Berlin, cobora peste strada Monmouth. De pe micuţa mea terasă am prins momentul în care falduri de negură s-au lăsat peste pămînt. Nu mai văzusem niciodată aşa ceva şi mă jeluiam că nu mai

aveam film pentru aparatul meu foto. Pe de altă parte, mi se oferea ocazia să trăiesc acel moment fără să mă apese vreo grijă. Mi-am luat paltonul, m-am întors şi i-am spus la revedere camerei. Am coborît în sala pentru micul dejun şi mi-am luat o cafea simplă, hering afumat şi pîine neagră prăjită. Afară mă aştepta maşina. Şoferul purta ochelari de soare.

Ceaţa s-a îndesit, transformîndu-se într-o pîclă groasă, ce înghiţea tot decorul pe care îl străbăteam. Ce-ar fi fost dacă se ridica deodată şi constatam că toate lucrurile din jur au dispărut? Coloana lordului Nelson, Kensington Gardens, roata Ferris înălţată lîngă fluviu şi pădurea sălbatică, toate dispărute în aerul argintat al unui basm fără sfîrşit. Călătoria către aeroport părea interminabilă. Contururi de copaci desfrunziţi se întrezăreau palid, ca nişte ilustraţii dintr-o carte cu poveşti englezească. Braţele lor goale se întindeau de-a curmezişul altor peisaje: Pennsylvania, Tennessee şi bulevardul platanilor din parcul Jesus Green. Zentralfriedhof[5] din Viena, unde a fost înhumat Harry Lime, şi cimitirul Montparnasse, unde şiruri de copaci desenaţi mărginesc aleile ce duc de la un mormînt la altul. Platani cu pompoane, păstăi maronii uscate, fantome legănătoare ale unor ornamente de Crăciun. Nu era greu să-ţi imaginezi un veac de odinioară, în care un tînăr scoţian, ce trăia într-o asemenea atmosferă, cu ceţuri apăsătoare şi aburi licăritori, i-a dat numele de Neverland.

Şoferul a scos un oftat adînc. M-am întrebat dacă zborul meu urma să se amîne, dar n-avea importanţă. Nimeni nu ştia unde mă aflu. Nimeni nu mă aştepta. Nu mă deranja să mă tîrăsc încet prin ceaţă într-un taxi englezesc, negru ca haina mea, flancat de conturul tremurător al copacilor parcă schiţaţi în grabă de mîna postumă a lui Arthur Rackham.

1. Lungmetraj franco-german regizat de Wim Wenders şi cunoscut în România sub titlul *Cerul deasupra Berlinului* (1987).
2. În original *moral vest* – aluzie la celebrul răspuns al lui Fidel Castro cînd a fost întrebat dacă poartă vestă antiglonț: „Nu, port una a moralității. O vestă a moralității“.
3. *Al treilea om*, film artistic din 1949, cu un scenariu scris de Graham Greene.
4. Melodie faimoasă a lui Bob Dylan din 1965 (n.r.).

5. Cimitirul Central (germ.).

Puricele suge sînge

Cînd am ajuns înapoi în New York, nici nu mai ştiam de ce plecasem. Am încercat să-mi reiau rutina zilnică, dar efectul decalajului orar m-a lovit pe nepregătite şi neobişnuit de dur. O toropeală grea, cuplată cu o surprinzătoare luminozitate internă, mi-a dat impresia că fusesem doborîtă de o maladie a numinosului transmisă de pîcla din Berlin şi din Londra. Visele mele erau ca nişte scene din *Spellbound*[1] tăiate la montaj: coloane lichefiindu-se, puieţi de arbori deformîndu-se şi teoreme ale ireductibilităţii răsucindu-se într-un vîrtej de furtună capabil să-ţi oprească inima în loc. Înţelegînd posibilităţile poetice ale acestei suferinţe temporare, am încercat să fac puţină ordine, luptîndu-mă cu înceţoşarea interioară şi căutînd creaturi primordiale sau iepurele de cîmp al vreunei religii barbare. Cînd colo, m-au salutat nişte cărţi de joc amestecate, cu figuri fără chipuri, ce nu spuneau nimic care să merite reţinut, şi în mod cert nu m-a întîmpinat nici un văcar care să învîrtă pe degete tot felul de ambiguităţi. N-am noroc. Palmele îmi sînt la fel de goale ca paginile jurnalului. *Nu-i deloc uşor să scrii despre nimic*. Cuvinte rămase de la o voce din *off* dintr-un vis mai convingător decît viaţa. *Nu-i deloc uşor să scrii despre nimic*. Le scrijelesc iar şi iar pe un perete alb cu o bucată de cretă roşie.

La asfinţit le dau pisicilor masa de seară, îmi trag haina pe mine, ies la colţul străzii şi aştept să se schimbe lumina. Străzile sînt pustii, cu maşini puţine: roşii, albastre, un taxi galben – culori primare saturate în lumina filtrată de aerul rece. Asupra mea se năpustesc exprimări parcă scrise pe cer de nişte mici biplane. *Reîncarcă-te. Pregăteşte-ţi buzunarele. Aşteaptă arderea lentă.* Exprimări din jargonul detectivilor,

care îmi aduc în minte vorbirea pe tonuri joase şi cu jumătate de gură a lui William Burroughs. Cînd trec strada, mă întreb cum ar descifra William limbajul dispoziţiei mele actuale. Cîndva puteam să pun pur şi simplu mîna pe telefon şi să-l întreb, dar acum sînt nevoită să-l chem în alte feluri.

La 'Ino e pustiu, pentru că am ajuns înainte de aglomeraţia serii. Nu este ora mea obişnuită, dar mă aşez la aceeaşi masă şi comand supă de fasole albă şi cafea neagră. Îmi deschid caietul de însemnări, cu gîndul să scriu ceva despre William, dar spectacolul de scene şi chipuri care sălăşluiesc în ele se dovedeşte paralizant în muţenia lui, cu mesageri ai înţelepciunii cu care am avut privilegiul de-a sta la masă. Beatnici dispăruţi care au călăuzit cîndva generaţia mea către o revoluţie culturală, deşi vocea care îmi vorbeşte acum e în mod clar cea a lui William. Îl aud oferind lămuriri despre felul cum Central Intelligence Agency se infiltrează insidios în viaţa noastră de zi cu zi sau despre momeala perfectă la pescuit de şalău în Minnesota.

Ultima dată l-am văzut în orăşelul Lawrence din Kansas. Locuia într-o casă modestă laolaltă cu pisicile lui, cu cărţile lui, cu o puşcă de vînătoare şi cu un dulăpior de medicamente portabil, din lemn, ţinut sub cheie. El stătea la maşina de scris, cea cu panglica într-atît de uzată, încît uneori pe pagină ajungeau doar dîrele cuvintelor. În curtea din spate, unde avea un iaz miniatural cu peşti roşii care săgetau apa, amplasase nişte cutii de conserve. Îi plăcea să tragă uneori cu puşca şi era un ţintaş grozav. Mi-am lăsat intenţionat aparatul foto în husă şi am stat acolo tăcută, urmărindu-l cum lua ţinta în cătare. Părea cam uscăţiv şi cocîrjat, dar tot era frumos. M-am uitat la patul în care dormea şi am urmărit mişcarea măruntă a draperiilor de la fereastră. Înainte de a-mi lua la revedere, am stat şi ne-am uitat amîndoi la o tipăritură care reproducea miniatura lui William Blake *Fantoma unui purice*. Era imaginea unei făpturi reptiliene cu spinarea curbată, dar puternică şi blindată cu solzi de aur.

— Aşa mă simt, a spus el.

Tocmai îmi încheiam nasturii hainei. Am vrut să-l întreb de ce, dar n-am spus nimic.

Fantoma unui purice. Ce-mi transmitea William? Cafeaua mi se răcise, am făcut semn că vreau alta şi am schiţat posibile răspunsuri, apoi le-am tăiat brutal cu linii orizontale. Am preferat să urmăresc umbra lui William strecurîndu-se pe străzile şerpuitoare dintr-o *medina*[2] scăldată în imagini tremurătoare ale unor artropode autonome. William exterminatorul, atras de o insectă unică, a cărei conştiinţă este atît de intens concentrată, încît pune stăpînire pe a lui.

Puricele suge sînge şi îl şi depozitează. Dar acesta nu-i sînge obişnuit. Ceea ce patologii numesc sînge este şi o substanţă a uşurării. Patologul o analizează ştiinţific, dar cum rămîne cu scriitorul, detectivul reprezentării vizuale, care vede nu doar sîngele, ci şi împroşcătura cuvintelor? Ah, cîtă activitate în sîngele acela – şi Dumnezeu nu mai apucă s-o observe! Dar ce-ar face Dumnezeu cu ea? Ar sfîrşi arhivată în vreo bibliotecă sacră? Volume ilustrate cu instantanee obscure, făcute cu un aparat vechi şi prăfuit. Un sistem pivotant de cadre nedesluşite, totuşi familiare, proiectate în toate direcţiile: un băiat toboşar într-un costum alb, a cărui imagine se stinge încet, gări în sepia, cămăşi apretate, mici decoraţiuni, suluri de ţesătură stacojie decolorată, prim-planuri cu infanterişti aşezaţi pe pămîntul jilav, chirciţi ca nişte frunze fosforescente în jurul unei pipe chinezeşti.

Băiatul cu costum alb. De unde-a apărut? Nu l-am inventat eu, dar avea legătură cu ceva anume. Renunţînd la o a treia cafea, îmi închei însemnările despre William, las pe masă nişte bani şi o pornesc spre casă. Răspunsul e pe undeva prin vreo carte din binecuvîntata mea bibliotecă. Nici nu îmi scot haina, ci mă apuc să-mi revăd teancurile de cărţi, încercînd să nu mă las abătută sau ademenită într-o altă dimensiune. Mă prefac că nu observ *Discursuri după cină* de Nicanor Parra sau *Scrisori din Islanda* de Auden. Deschid pentru o clipă *The Petting Zoo* a lui Jim Carroll, o carte esenţială pentru oricine e în căutarea delirului palpabil, şi o închid imediat. Îmi pare rău, le spun tuturor, nu ne putem revedea acum, e momentul să mă retrag în mine.

Cînd scot la iveală *După natură* de W.G. Sebald, îmi trece prin minte că imaginea băiatului în alb se află pe coperta

romanului său *Austerlitz*. Obsedantă într-un fel unic, ea m-a atras către carte şi astfel mi-a făcut cunoştinţă cu Sebald. Mister elucidat: abandonez căutarea şi deschid cu nerăbdare *După natură*. Odinioară cele trei poeme lungi din volumul acesta subţire aveau asupra mea un efect de-o asemenea profunzime, încît abia dacă făceam faţă la lectura lor. Abia ce-aş intra în lumea lor şi m-aş şi trezi proiectată în nenumărate alte lumi. Dovezi ale unor asemenea proiecţii stau înghesuite pe forzaţuri, laolaltă cu o declaraţie pe care am avut cîndva trufia de-a o mîzgăli pe o margine: „Poate n-oi şti eu ce-i în mintea ta, dar ştiu cum îţi merge mintea“.

Max Sebald! Se lasă pe vine deasupra pămîntului jilav şi cercetează un băţ îndoit. Bastonul vreunui bătrîn sau o biată ramură răsucită în saliva unui cîine credincios? El vede – nu cu ochii, totuşi vede. Recunoaşte voci în miezul tăcerii, istorie în spaţii negative. Invocă strămoşi care nu sînt strămoşi cu o asemenea precizie, încît firele de aur ale unei mîneci brodate devin la fel de familiare ca propriii lui pantaloni prăfuiţi.

Imaginile atîrnă la uscat pe o sfoară care se întinde în jurul unui glob enorm: dosul altarului din Ghent, o singură foaie ruptă dintr-o carte extraordinară, cu ilustraţii reprezentînd o ferigă dispărută, dar splendidă, o hartă pe piele de capră a trecătorii Gotthard, blana unei vulpi sacrificate. El înfăţişează privirii lumea de la 1527. Ne prezintă un om: pictorul Matthias Grünewald. Fiul, sacrificiul, marile opere. Noi credem că va dura o veşnicie, apoi intervine o bruscă ruptură a timpului, moartea a tot şi toate. Pictorul, fiul, trăsăturile de penel, toate se retrag, fără muzică, fără fanfară, doar cu o subită şi clară absenţă a culorii.

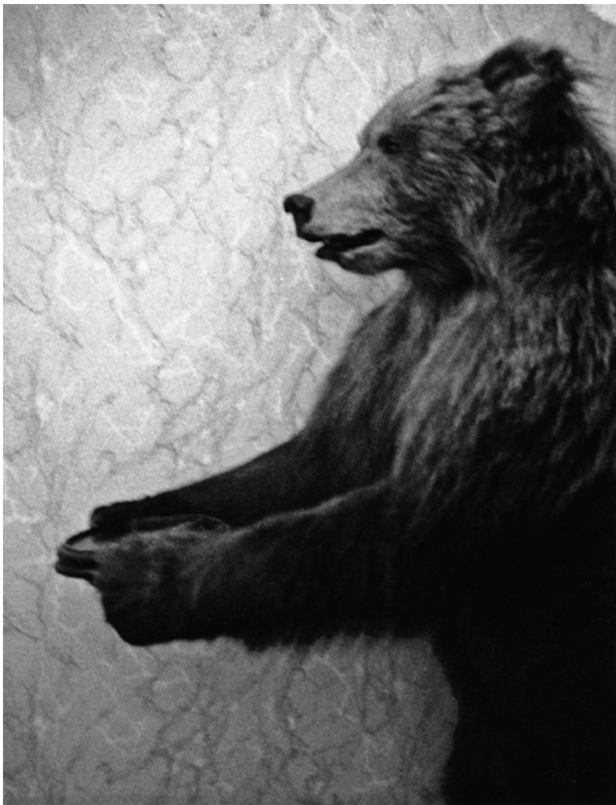
Ce mai drog e cărticica asta! S-o absorbi înseamnă să te surprinzi prezumînd actul scriitoricesc. Citesc şi simt acelaşi impuls de nestăpînit, dorinţa de-a poseda ce-a scris el, care nu poate fi domolită decît scriind ceva eu însămi. Nu e simplă invidie, ci o iuţire halucinatorie a sîngelui. Curînd gîndurile îmi fug, cartea îmi alunecă din poală, iar eu sînt dusă, distrasă de călcîiele aspre ale unui flăcău care livrează pîini.

El îşi pleacă fruntea. Ca ucenic al tatălui său, destinul îi e

hotărît şi nu poate face altceva decît să se supună. Coace pîine, dar visează la muzică. Într-o noapte se scoală din pat în timp ce tatăl lui doarme. Împachetează o pîine, o aruncă într-o traistă şi fură ghetele tatălui.

Se îndepărtează extatic de satul lui. Străbate cîmpii întinse, şerpuieşte prin păduri hinduse şi escaladează culmi albe. Călătoreşte pînă cînd, pe jumătate mort de foame, cade din picioare într-o piaţă, unde îl salvează o femeie binevoitoare, văduva unui violonist faimos. Ea îl îngrijeşte şi, încetul cu încetul, el se întremează. Ca dovadă de recunoştinţă, încearcă să se facă util. Într-o seară, pe cînd ea adoarme, tînărul o veghează. Îi simte îngropată în adîncurile memoriei nepreţuita vioară a soţului ei. Rîvnind la ea cu înfocare, îi forţează încuietoarea viselor cu propriul ei ac de păr. Găseşte cufărul tăinuit şi ridică triumfător, cu ambele mîini, instrumentul strălucitor.

Pun *După natură* la loc pe raft, în siguranţă, printre atîtea alte portaluri ale lumii. Ele plutesc prin paginile acestea, adesea fără nici o explicaţie. Scriitorii şi actul lor creator. Scriitorii şi cărţile lor. Nu pot să presupun că cititorul va fi familiarizat cu toţi şi toate, dar, la urma urmei, eu îi sînt familiară cititorului? Îşi doreşte asta cititorul? Nu pot decît să sper, căci îi ofer lumea mea pe o tavă plină de aluzii. Ca aceea ţinută de ursul din casa lui Tolstoi, tava ovală care deborda cîndva de numele vizitatorilor, unii faimoşi, mulţi obscuri: mici *cartes de visite*, o mulţime dintr-o mulţime şi mai mare.

Ursul lui Tolstoi, Moscova

1. *Fascinaţie* (1945), film de Alfred Hitchcock.
2. Partea veche a unui oraş arab din Africa de Nord (n.r.).

Un sac cu fasole

În Michigan am devenit o băutoare solitară, fiindcă Fred nu se atingea niciodată de cafea. Mama îmi dăruise un vas care era versiunea mai mică a celui pe care îl folosea ea. Nici nu mai ştiu de cîte ori am privit-o cum lua cu căuşul grăunţele măcinate din cutia de tablă roşie cu cafea Eight O'Clock şi le punea în coşul metalic al filtrului, apoi aştepta răbdătoare lîngă aragaz pînă fierbea. Mama aşezată la masa din bucătărie, cu aburul ridicîndu-se din cana ei şi împletindu-se cu spiralele de fum din ţigara lăsată în scrumiera întotdeauna ciobită. Mama în capotul ei albastru înflorat, fără papuci, cu labele picioarelor goale identice cu ale mele.

Mi-am făcut cafea în fierbătorul ei şi m-am aşezat să scriu la o măsuţă pliantă din bucătărie, lîngă uşa de plasă. Alături de întrerupător atîrna o fotografie a lui Albert Camus. Era o imagine clasică, un Camus îmbrăcat cu un palton greu şi cu o ţigară în gură, ca un Bogart tînăr, şi avea o ramă de argilă făcută de fiul meu, Jackson. Era smălţuită cu verde, iar marginea interioară avea dinţi ascuţiţi, ca o gură de robot agresiv. Nu avea sticlă, iar poza se tot decolora odată cu trecerea anilor.

Văzîndu-l zi de zi pe Camus, fiului meu îi intrase în cap ideea că era un unchi de-al lui care locuia foarte departe. Cînd scriam, ridicam din cînd în cînd privirea spre el. Scriam despre un călător care nu călătorea. Scriam despre o fată fugară care primise numele Sfintei Lucia, simbolizată de imaginea a doi ochi pe o farfurie. De fiecare dată cînd prăjeam cîte două ouă ochiuri, mă gîndeam la ea.

Locuiam într-o casă veche de ţară, pe malul unui canal care se vărsa în rîul Saint Clair. În zonă nu exista nici o cafenea la

care să poţi ajunge pe jos. Unica mea alinare era automatul de cafea de la 7-Eleven. În dimineţile de sîmbătă mă trezeam devreme şi străbăteam cei patru sute de metri pînă la 7-Eleven, de unde îmi luam o cafea neagră mare şi o gogoaşă glazurată. Apoi mă opream la terenul din dosul magazinului pescăresc, unde se construia o clădire simplă din ciment văruit. În ochii mei arăta ca Tangerul, deşi nu fusesem niciodată acolo. Mă aşezam pe jos în colţul înconjurat de ziduri scunde şi albe, lăsînd deoparte timpul real şi rătăcind liberă pe podul fluid care uneşte trecutul şi prezentul. Marocul meu. Urmăream orice tren aveam eu chef să urmăresc. Scriam fără să scriu – despre djinni şi şarlatani, despre călători legendari, despre *vagabondia* mea. Apoi mă întorceam acasă, satisfăcută şi fericită, şi-mi începeam iar treburile zilnice. Chiar şi azi, după ce am ajuns în sfîrşit să văd Tangerul, în amintirile mele locul acela din spatele magazinului pescăresc îmi pare a fi adevăratul Maroc.

Michigan. Acelea au fost nişte vremuri mistice. O epocă a plăcerilor mărunte. Orice pară care apărea pe ramura copacului cădea la picioarele mele şi mă hrănea. Acum n-am nici un copac şi nu mai există nici leagăn, nici frînghie de rufe. Există ciorne de manuscrise răspîndite pe podea, după ce au alunecat noaptea peste marginea patului. Există pictura neterminată prinsă de perete şi mirosul de eucalipt, care nu reuşeşte să mascheze izul dezgustător de terebentină şi ulei de in. Există picăturile de roşu-cadmiu care pătează sugestiv chiuveta din baie – ca şi marginea plintei – sau mîzgăliturile de pe perete în locurile în care pensula a luat-o razna. La primul pas făcut într-un spaţiu locuit, simţi imediat poziţia centrală pe care o ocupă munca în viaţa cuiva. Pahare de carton pentru cafea, pe jumătate golite. Sendvişuri cumpărate de-a gata şi pe jumătate mîncate. Un castron de supă acoperit cu o crustă. Aici există deopotrivă bucurie şi neglijenţă. Puţin mescal. Niţică masturbare. Dar în principal muncă şi atît.

— Aşa trăiesc eu, îmi spun în gînd.

Ştiam că pînă la urmă luna se va înălţa deasupra lucarnei mele, dar nu puteam să mai aştept. Îmi amintesc de un

întuneric alinător, ca atunci cînd o cameristă din schimbul de noapte intră într-o cameră de hotel ca să îndoaie colţul plăpumii şi să apropie draperiile. Am capitulat în faţa valurilor de somn, tot degustînd, strat după strat, din ofranda unei misterioase cutii cu ciocolată. M-am trezit cam brusc, cu o durere radiantă care mi se răspîndea prin braţe. Simţeam o apăsare în piept, dar mi-am păstrat calmul. Un fulger a lovit lîngă lucarna mea, fiind urmat de un tunet greu şi de o ploaie trudnică. Nu-i decît o furtună, rostesc cu jumătate de voce. Am visat morţi. Dar care morţi? Erau acoperiţi cu frunze sîngerii. Inflorescenţe albicioase cădeau şi acopereau frunzele roşii. M-am aplecat şi m-am uitat la ceasul digital al videocasetofonului pe care îl foloseam doar rareori, fiindcă niciodată nu eram în stare să-mi amintesc înşiruirea de comenzi necesare ca să-l pun în funcţiune: ora cinci dimineaţa. Mi-a venit deodată în minte lunga scenă cu taxiul din filmul *Eyes Wide Shut*[1]. Un Tom Cruise neliniştitor, captiv în curgerea timpului real.

Oare la ce se gîndea Kubrick? Se gîndea că filmul în timp real este singura speranţă a artei. Se gîndea cum a pus-o Orson Welles pe Rita Hayworth să-şi taie şi să-şi decoloreze faimoasele ei bucle roşii pentru *The Lady from Shanghai*[2].

Cairo a tuşit şi a scuipat un ghem de păr. M-am ridicat, am băut nişte apă, apoi a sărit şi ea în pat şi s-a culcat lîngă mine. Visele mi s-au schimbat. Încercări prin care trecea o persoană necunoscută mie, rătăcită într-un labirint de alei format de imensele fişete din *Brazil* – filmul, nu ţara. M-am trezit indispusă şi am bîjbîit sub pat după nişte şosete, dar n-am găsit decît un papuc rătăcit. După ce am şters nişte urme de vomă pisicească, am coborît la parter în picioarele goale, călcînd pe o broască de cauciuc aproape descompus, apoi am petrecut un timp disproporţionat de lung preparîndu-le pisicilor micul dejun. Abisiniana pipernicită dădea tîrcoale, cea mai bătrînă şi mai inteligentă dintre ele stătea cu ochii aţintiţi la borcanul cu bunătăţi şi un motan uriaş, care era pur şi simplu mereu acolo, îmi urmărea concentrat fiecare mişcare. Am clătit castroanele de apă, le-am umplut cu apă filtrată, am ales cu luare-aminte dintr-un teanc de farfurioare de toate felurile pe cele mai potrivite cu personalităţile lor şi le-am măsurat cu grijă

cantitatea de hrană. Păreau mai degrabă suspicioase decît recunoscătoare.

Cafeneaua era goală, dar bucătarul deşuruba capacul prizei de deasupra locului meu. Mi-am luat cartea la baie şi am citit pînă a terminat. Cînd am ieşit de-acolo, bucătarul plecase şi o femeie se pregătea să se aşeze pe locul meu.

— Scuzaţi-mă, asta-i masa mea.

— Aţi rezervat-o?

— Păi, nu, dar e masa mea.

— Chiar aţi stat aici? Pe masă nu e nimic şi aveţi haina pe dumneavoastră.

Am rămas mută în faţa ei. Dac-am fi fost într-un episod din *Midsomer Murders*, cu siguranţă ar fi fost găsită strangulată într-o viroagă sălbatică, în spatele unei case parohiale părăsite. Am ridicat din umeri şi m-am aşezat la altă masă, sperînd că o să plece înaintea mea. A cerut cu o voce sonoră ouă Benedict şi cafea cu gheaţă şi cu lapte degresat, deşi nimic din astea nu era în meniu.

O să plece ea, mi-am spus. Dar n-a plecat. Şi-a trîntit pe masa mea geanta supradimensionată, din piele de şopîrlă roşie, şi a sunat o mulţime de lume de pe mobil. Nu era chip să scapi de discuţiile ei odioase, înţepenite în jurul unui număr de expediţie pentru un pachet pierdut de FedEx. Am stat şi m-am holbat la cana albă şi masivă de cafea. Dac-am fi fost într-un episod din *Luther*, ar fi fost găsită cu faţa în sus în zăpadă şi cu obiectele din geantă aranjate în jurul ei ca o aureolă, precum cea care o înconjoară pe Sfînta Fecioară din Guadalupe.

— Aşa nişte gînduri sumbre doar de dragul unei mese de colţ.

Vorbise Greieraşul Jiminy al meu. Of, în regulă, i-am spus. Fie ca lucrurile mărunte din lumea asta toată s-o umple de încîntare.

— Bun, bun, a spus greierele.

— Fie să cumpere un bilet de loterie şi să aibă pe el numerele cîştigătoare.

— De prisos, dar fie.

— Fie să comande o mie de genţi dintr-astea, una mai minunată decît alta, transportate şi livrate de FedEx, şi să fie

încuiată într-un spaţiu cît o debara, fără mîncare, apă sau telefon mobil.

— Eu plec, a spus conştiinţa mea.

— Şi eu, am replicat şi am ieşit în stradă.

Nişte camioane de curierat erau blocate în trafic pe micuţa stradă Bedford. Regia de apă şi canalizare, pornită în căutarea unei conducte principale, dădea la pickhammer lîngă Father Demo Square. Am traversat strada spre Broadway şi am luat-o spre nord, în direcţia străzii Twenty-fifth, înspre catedrala ortodoxă sîrbă, cu hramul Sfîntului Sava, ocrotitorul sîrbilor. M-am oprit, ca de atîtea ori pînă atunci, să vizitez bustul lui Nikola Tesla, sfîntul ocrotitor al curentului alternativ, plasat în faţa catedralei ca o santinelă singuratică. Cît stăteam eu acolo, un camion de la Con Edison a parcat în apropiere. Nici un pic de respect, mi-am zis.

— Şi credeai că tu eşti cea care are probleme, mi s-a adresat el.

— Toate fluxurile de curent duc la tine, domnule Tesla.

— *Hvala!* Cu ce-ţi pot fi de folos?

— A, am probleme cu scrisul, atîta tot. Trec întruna de la letargie la agitaţie şi înapoi.

— Păcat. Poate ar trebui să intri şi să aprinzi o lumînare pentru Sfîntul Sava. El potoleşte marea dinaintea corăbiilor.

— Mda, poate. Mi-am pierdut echilibrul interior şi nu prea ştiu ce-i în neregulă.

— Ai rătăcit pe undeva bucuria, a spus el fără ezitare. Fără bucurie, sîntem ca şi morţi.

— Cum s-o găsesc iar?

— Găseşte-i pe cei care o au şi scaldă-te în perfecţiunea lor.

— Mulţumesc, domnule Tesla. Eu pot să te ajut cu ceva?

— Da, a spus el. Ai putea să te muţi un pic mai spre stînga? Îmi stai în lumină.

Hoinăreală de cîteva ceasuri, în căutarea unor repere citadine care nu mai erau acolo. Au dispărut case de amanet, cîrciumi, hoteluri ieftine. Se vedeau nişte schimbări şi în jurul clădirii Flatiron, dar ea era încă în picioare. Am admirat-o, cuprinsă de veneraţie, la fel cum mai făcusem în 1963,

salutîndu-i creatorul, pe Daniel Burnham. I-a trebuit doar un an ca să-şi construiască acea capodoperă cu amprentă triunghiulară la sol. În drum spre casă, m-am oprit să-mi iau o felie de pizza. M-am întrebat dacă forma triunghiulară a clădirii Flatiron îmi stîrnise cumva pofta. Mi-am luat o cafea la pachet şi am vărsat-o pe haină, fiindcă avea capacul prost pus.

Cînd am intrat în parcul din Washington Square, un puşti m-a bătut pe umăr. M-am întors, iar el mi-a zîmbit cu gura pînă la urechi şi mi-a întins o şosetă. Am recunoscut-o imediat. O şosetă de bumbac bej, cu o albină aurită brodată pe margine. Am cîteva perechi de şosete de felul acesta, dar asta de unde apăruse? Am observat că însoţitoarele lui – două fete de vreo doisprezece, treisprezece ani – rîdeau cu lacrimi. Fără îndoială că era şoseta mea de ieri, prinsă în cracul pantalonului, care alunecase în jos şi căzuse. Mersi, am mormăit şi mi-am îndesat-o în buzunar.

Apropiindu-mă de Caffè Dante, am zărit prin fereastra largă imaginea murală a Florenţei. Nu eram pregătită să merg acasă, aşa că am intrat şi am comandat un ceai de muşeţel egiptean. A sosit într-un vas de sticlă, cu fărîme de flori aurii plutind pe fund. Inflorescenţe acoperind morţii întinşi pe jos, ca un vers dintr-o străveche baladă despre un omor. Am identificat în sfîrşit locul de unde trebuie să fi venit imaginile din visul meu matinal: bătălia de la Shiloh, din Războiul Civil. Mii de soldaţi tineri zac morţi pe cîmpul de luptă, într-o livadă de piersici în floare. S-a spus că inflorescenţele cădeau peste ei, acoperindu-i, ca un strat subţire de zăpadă parfumată. M-am întrebat de ce visasem asta, dar, în definitiv, de ce visăm ce visăm?

Am stat acolo multă vreme, bînd ceai şi ascultînd radioul. Din fericire, se părea că muzica era aleasă de un om în carne şi oase cu o detaşare lipsită de orice reţinere. O versiune a lui *White Wedding* cîntată de o trupă *hardcore punk* sîrbească, apoi Neil Young cu *No one wins; it's a war of man*[3]. Neil are dreptate, nimeni nu cîştigă nimic. Victoria e o iluzie, asta-i sigur. Soarele apunea. Unde se dusese ziua? Deodată mi-am amintit cum a găsit Fred cîndva un mic pick-up portabil în debaraua unei cabane pe care o închiriaserăm în nordul Michiganului. Cînd l-a deschis, pe platan era un disc *single* cu

Radar Love. Un cîntec de dragoste telepatică de Golden Earring, care părea să vorbească despre felul cum ne curtam noi de la distanţă şi despre firul electric care ne trăgea unul spre altul. Era singurul disc de acolo, iar noi l-am pus şi l-am ascultat de nenumărate ori.

Un buletin de ştiri locale şi statale, apoi o alertă meteo care anunţa din nou ploi grele. Deja le simţeam în oase. A urmat cîntecul *Your Protector* cu Fleet Foxes. Ameninţarea lui posomorîtă mi-a umplut inima cu o adrenalină stranie. Venise vremea să plec. Am lăsat nişte bani pe masă şi m-am aplecat să-mi leg şireturile, pe care le tîrîsem pe jos cît traversasem Washington Square şi călcasem prin nişte băltoace. Îmi pare rău, i-am spus şiretului, ştergîndu-i urmele de noroi cu şerveţelul. Am observat pe şerveţel nişte cuvinte scrise în formă de pîlnie, aşa că mi l-am îndesat în buzunar. O să le descifrez mai tîrziu. În timp ce îmi legam şireturile, în local a început să se audă *What a Wonderful World*. Cînd m-am ridicat în şezut, lacrimile îmi curgeau şiroaie. M-am sprijinit de spătar şi am închis ochii, încercînd să nu ascult.

— Dacă n-ai pe cineva anume, atunci toată lumea e „valentinul“ tău.

Salutări de dimineaţă în stil Hallmark, prin amabilitatea afurisitului de văcar. Am bîjbîit în jur după ochelari. Erau înfăşuraţi în aşternut, împreună cu o ediţie broşată, tîrnosită bine, din *The Laughing Policeman*[4] şi un lanţ cu o cruce etiopiană. Cum face de tot apare şi de unde a ştiut că azi e Sfîntul Valentin? Mi-am vîrît picioarele în mocasini şi mi le-am tîrşîit pînă la baie, oarecum ursuză. Sarea mi se agăţa de gene şi lentilele ochelarilor îmi erau înceţoşate de urmele degetelor. Mi-am apăsat un ştergar fierbinte pe pleoape şi am aruncat o privire la băncuţa de lemn joasă care îi servea cîndva drept divan unui tînăr sătean din Coasta de Fildeş. Erau îngrămădite acolo cîteva cămăşi de costum albe, tricouri cu mînecă scurtă, zdrenţuite şi roase de vreme, şi vechile cămăşi de flanelă ale lui Fred, spălate de atîtea ori, încît ajunseseră uşoare ca puful. Mă gîndeam că pe vremuri, cînd hainele lui Fred trebuiau cîrpite, le dregeam eu însămi. Am ales una în carouri roşii cu

negru. Părea o alegere bună. Mi-am cules blugii de pe podea şi am scuturat şosetele din ei.

Mda, n-aveam nici un valentin, deci văcarul avea, probabil, dreptate. Cînd n-ai pe cineva al tău, toată lumea ar putea deveni valentinul tău. O idee pe care am hotărît s-o ţin pentru mine, ca nu cumva să fiu obligată să-mi petrec ziua lipind inimioare de dantelă pe hîrtie glasată roşie şi să le trimit în lumea largă.

Lumea este tot ce se petrece. E o vorbă de duh, fără îndoială elegantă, pe care i-o datorăm lui Wittgenstein, cu al său *Tractatus logico*. Uşor de înţeles, totuşi imposibil de analizat. Aş putea s-o tipăresc pe mijlocul unui milieu de hîrtie, pe care să-l strecor în buzunarul unui străin care trece pe lîngă mine. Sau Wittgenstein ar putea să fie valentinul meu. Am putea locui într-o căsuţă roşie, într-o linişte arţăgoasă, pe coasta unui munte din Norvegia.

În drumul spre 'Ino am băgat de seamă că mi se rupsese căptuşeala buzunarului din stînga şi mi-am notat în minte s-o cos. Deodată m-a cuprins buna dispoziţie. Ziua era răcoroasă şi senină, iar atmosfera vibra de viaţă, ca şuviţele translucide ale unei specii acvatice rare, cu tentacule lungi, unduitoare, şi mici falduri vălurind vertical din pîntecele unei meduze. Măcar de s-ar materializa astfel energia umană! Îmi închipui astfel de şuviţe fluturînd orizontal pe la tivurile hainei mele negre.

În toaleta de la 'Ino am găsit boboci de trandafiri roşii într-o vază mică. Mi-am aranjat haina pe spătarul scaunului gol din faţa mea, după care mi-am petrecut cam toată ora următoare bînd cafea şi umplînd pagini din caietul de însemnări cu desene reprezentînd animale unicelulare şi diverse specii de plancton. A fost ciudat de reconfortant, fiindcă mi-am amintit cum copiam aşa ceva dintr-un tratat masiv care stătea pe un raft, deasupra biroului tatei. El avea tot felul de cărţi recuperate de prin coşuri de gunoi şi din case părăsite sau cumpărate pe cîţiva bănuţi la bazarele de la biserică. Diversitatea subiectelor, de la ufologie la Platon şi la planarie, reflecta curiozitatea de nepotolit a minţii sale. Cartea aceea anume mă ţinea sub vraja ei ore întregi, în care îi cercetam

lumea misterioasă. Textul dens era imposibil de înţeles, dar reprezentările monocromatice de organisme vii sugerau cumva multe culori, ca la plevuştile scînteietoare dintr-un iaz fluorescent. Cartea aceea obscură şi fără titlu, cu paramecii, algele şi amibele ei, îmi rămîne vie în amintire. Exact soiul ăsta de lucruri, care dispar în timp, ne pomenim că tînjim să le revedem. Le căutăm în prim-plan, aşa cum ne căutăm mîinile în vis.

Tata susţinea că nu-şi aminteşte niciodată ce visează, dar mie îmi venea uşor să-mi povestesc visele. Tot el mi-a spus că se întîmplă extrem de rar să-ţi vezi mîinile în vis. Eu eram sigură că dacă-mi pun asta în minte, o să reuşesc, idee care a dus la o abundenţă de experimente eşuate. Tata punea la îndoială utilitatea unui asemenea demers şi, cu toate astea, încercarea de a-mi cotropi propriile vise era în capul listei mele cu lucruri imposibile care trebuie realizate într-o bună zi.

În şcoala primară eram deseori certată fiindcă nu eram atentă. Presupun că mă concentram mai degrabă la lucruri dintr-astea sau încercam să dezleg misterul unei reţele tot mai extinse de întrebări aparent fără răspuns. De pildă, ecuaţia sacului de fasole mi-a ocupat o porţiune zdravănă de timp din clasa a doua. Meditam la o expresie problematică din *Povestea lui Davy Crockett* a lui Enid Meadowcroft. N-ar fi trebuit s-o citesc, căci era în secţiunea de bibliotecă pentru cei din clasa a treia. Dar m-a atras, aşa că am strecurat-o în ghiozdan şi am citit-o pe ascuns. M-am identificat pe loc cu tînărul Davy, care era înalt şi slăbănog, spunea nişte poveşti gogonate, se băga în belele şi uita să-şi facă temele. Taică-său socotea că Davy nu preţuia nici cît un sac de fasole. Eu aveam doar şapte ani, iar vorbele astea m-au uluit. Oare ce voia să spună taică-său? Stăteam trează noaptea şi mă gîndeam la asta. Cît valora un sac de fasole? Oare un sac de ceva, de orice, valora cît un băiat ca Davy Crockett?

Mergeam în urma mamei prin A&P, împingînd căruciorul de cumpărături.

— Mami, cît ar costa un sac de fasole?

— Of, Patricia, nu ştiu! Întreabă-l pe taică-tău. Dă-mi căruciorul şi tu du-te să-ţi iei cerealele. Şi vezi să nu tîndăleşti

pe-acolo.

Am făcut repede ce mi s-a spus, înşfăcînd o cutie de grîu pisat. Apoi am şters-o spre rîndurile de produse uscate ca să verific preţul la fasole şi m-am pomenit confruntată cu o nouă dilemă: ce fel de fasole? Fasole neagră fasole roşie fasole fava fasole de Lima fasole verde fasole albă fasole de toate felurile. Ca să nu mai vorbim de fasolea gătită, fasolea vrăjită sau boabele de cafea.

În cele din urmă mi-am închipuit că Davy Crockett era dincolo de orice măsurătoare, chiar şi de una făcută de taică-său. O fi avut el şi defecte, dar muncea din greu ca să se facă util şi reuşea să achite toate datoriile tatălui său. Am citit şi-am recitit cartea interzisă, urmîndu-l pe cărări care îmi îndreptau mintea în direcţii nebănuite. Dacă mă pierdeam pe drum, aveam o busolă găsită îngropată într-un morman de frunze ude pe care îl lovisem cu piciorul pe drum. Era o busolă veche şi ruginită, dar încă mai funcţiona, conectînd pămîntul şi stelele. Ea îmi spunea unde mă aflu şi încotro era mai bine s-o apuc, dar nu şi încotro mă îndreptam – şi nimic despre cît valoram.

1. *Cu ochii larg închişi* (1999), film regizat de Stanley Kubrick.
2. *Doamna din Shanghai* (1947).
3. Nimeni nu cîştigă; e un război al omenirii (eng.).
4. Ediția în limba engleză a cărții *Den skrattande polisen* (1968), a patra dintr-o serie de zece romane polițiste suedeze de Maj Sjöwall şi Per Wahlöö, avîndu-l ca personaj central pe detectivul Martin Beck.

Ceasul fără arătătoare

La început a fost timpul real. O femeie intră în grădina ca o explozie de culori. Nu are amintiri, ci doar o curiozitate crescîndă. Se apropie de bărbat. El nu e curios. Stă în dreptul unui copac. În miezul copacului e un cuvînt care se transformă într-un nume. Bărbatului i se transmit numele tuturor lucrurilor vii. Fiind una cu prezentul, el nu are nici ambiţii, nici visuri. Femeia întinde mîna către el, fascinată de misterul senzaţiei.

Închid caietul de însemnări şi stau la masă în cafenea, gîndindu-mă la timpul real. Oare timpul e ceva neîntrerupt? Sau doar prezentul sesizat? Oare gîndurile noastre nu sînt decît nişte trenuri care trec fără să oprească, care nu au nici o dimensiune şi doar vîjîie în goană prin faţa unor afişe uriaşe cu imagini repetitive? Care prind cîte un fragment de pe locul de la fereastră şi încă un fragment din următorul cadru identic? Dacă scriu în prezent şi totuşi divaghez, tot timp real se cheamă că este? După mintea mea, timpul real nu poate fi divizat în secţiuni, aşa ca numerele de pe cadranul unui ceas. Dacă scriu despre trecut şi în acelaşi timp mă aflu în prezent, mai sînt în timpul real? Poate că nici nu există trecut sau viitor, ci doar prezentul perpetuu, care include această trinitate a memoriei. M-am uitat pe stradă şi am observat că lumina se schimba. Poate că soarele se furişase după un nor. Poate că timpul dispăruse pe furiş.

Barul Arcade, Detroit, Michigan

Fred şi cu mine n-aveam timpul împărţit în perioade clare. În 1979 locuiam la hotelul Book Cadillac din centrul Detroitului. Trăiam neîntrerupt, străbăteam zile şi nopţi fără să acordăm prea multă atenţie timpului. Stăteam la discuţii pînă în zori, apoi dormeam pînă la căderea nopţii. Cînd ne trezeam, căutam o cîrciumă deschisă nonstop sau ne opream la prăvălia de mobilă a lui Art Van, care deschidea la miezul nopţii şi oferea gratis cafea şi gogoşi pudrate. Uneori ne mulţumeam să mergem cu maşina la întîmplare şi să ne oprim înainte de răsăritul soarelui la vreun motel, în locuri precum Port Huron sau Saginaw, unde dormeam toată ziua.

Lui Fred îi plăcea barul Arcade, care era în apropierea hotelului nostru. Se deschidea în zori şi era un bar în stilul anilor treizeci, cu cîteva separeuri, un grătar şi un ceas mare, de gară, fără arătătoare. La Arcade nu exista timp real sau de

vreun alt fel şi puteam sta acolo ceasuri în şir cu cîţiva vagabonzi, întinzîndu-ne la vorbă sau mulţumindu-ne să compătimim împreună în tăcere. Fred îşi lua cîteva beri, iar eu beam cafea neagră. Într-una dintre dimineţile acelea petrecute la barul Arcade, pe cînd se uita lung la ceasul mare de pe perete, lui Fred i-a venit deodată o idee de *show* TV. Erau vremurile de început ale televiziunii prin cablu, iar el şi-a imaginat o emisiune la WGPR, postul de televiziune independent, deschizător de drumuri, al negrilor din Detroit. Emisiunea lui Fred, *Beţia de după-amiază*, ţinea de tărîmul ceasului fără arătătoare. Era neîncătuşat de timp şi de aşteptările societăţii. Prezenta un invitat care venea alături de el la masa de sub ceas, unde beau şi stăteau de vorbă. Puteau merge oricît de departe îi ducea beţia lor comună. Fred era în stare să discute satisfăcător pe orice subiect, de la lovitura de golf a lui Tom Watson la răzmeriţele din Chicago şi declinul căii ferate. Îşi făcuse o listă cu posibili invitaţi din toate straturile sociale. În fruntea listei era Cliff Robertson, un actor de serie B cam încercat de viaţă, un om care împărtăşea entuziasmul lui Fred pentru aviaţie, la care el ţinea foarte mult.

În funcţie de felul cum mergea treaba, la intervale neprecizate aveam şi eu cîte o mică secţiune de cincisprezece minute intitulată *Pauză de cafea*. Ideea era ca Nescafé să-mi sponsorizeze bucata de emisiune. Eu n-aveam invitaţi, ci trebuia să poftesc telespectatorii să bea cu mine o ceaşcă de Nescafé. Pe de altă parte, Fred şi invitatul lui nu erau obligaţi să comunice cu telespectatorii, ci doar între ei. Am ajuns chiar să-mi cumpăr uniforma perfectă pentru emisiune: o rochie de in cu dungi fine, gri cu alb, care se închidea cu nasturi în faţă, avea mîneci-capac şi două buzunare. Stilul penitenciar francez. Fred s-a hotărît să poarte cămaşa lui maro-gălbuie şi o cravată maro-închis. În *Pauza de cafea* aveam de gînd să discut despre literatura de închisoare, punînd accent pe scriitori ca Jean Genet şi Albertine Sarrazin. În *Beţia de după-amiază*, Fred putea să-i ofere uneori oaspetelui său un coniac extrem de fin dintr-o pungă de hîrtie maro.

Nu toate visurile trebuie să se realizeze. Aşa spunea tot

timpul Fred. Noi doi am realizat nişte lucruri despre care nimeni n-avea să afle vreodată. După ce ne-am întors din Guyana Franceză, el s-a hotărît deodată să înveţe să zboare. În 1981 ne-am dus cu maşina la Outer Banks, în Carolina de Nord, ca să salutăm primul aerodrom din America, Wright Brothers Memorial, şi am pornit pe US Highway 158 către Kill Devil Hills. După aceea am luat-o pe şoseaua de coastă din sud, trecînd pe la fiecare şcoală de zbor de pe traseu. Am traversat cele două Caroline, ajungînd la Jacksonville, în Florida, am străbătut Fernandina Beach, American Beach, Daytona Beach, după care am închis cercul, revenind la Saint Augustine. Acolo am tras la un motel de pe ţărmul oceanului, unde aveam o bucătărioară. Fred a zburat şi a băut Coca-Cola. Eu am scris şi am băut cafea. Ne-am cumpărat flacoane miniaturale cu apa descoperită de Ponce de León – o groapă în pămînt, din care se revărsa presupusa apă a tinereţii veşnice. Să n-o bem niciodată, a spus el, iar flacoanele au devenit parte din tezaurul nostru de comori neverosimile. Ne-am gîndit o vreme să cumpărăm un far părăsit sau un trauler pentru creveţi. Dar după ce am descoperit că sînt însărcinată, ne-am întors acasă, în Detroit, dînd la schimb o colecţie de visuri pentru alta.

Fred a obţinut în cele din urmă licenţa de pilot, dar nu-l ţinea buzunarul să piloteze un avion. Eu scriam fără încetare, dar nu publicam nimic. Cu toate acestea, nu am renunţat cu nici un chip la conceptul ceasului fără arătătoare. Se îndeplineau sarcini, se manevrau pompe de evacuare, se îngrămădeau saci de nisip, se plantau copaci, se călcau cămăşi, se coseau tivuri, şi totuşi ne rezervam dreptul de-a ignora arătătoarele care se învîrteau întruna. Privind în urmă, la mult timp după moartea lui, felul nostru de-a trăi pare un miracol, ceva ce nu se poate obţine decît prin sincronizarea tăcută a rubinelor şi angrenajelor dintr-o minte comună.

Germantown, Pennsylvania, primăvara anului 1954

Fîntîna

De Sfîntul Patrick a nins, ceea ce a făcut să întîrzie parada anuală. Zăceam în pat şi mă uitam cum se învolbura ninsoarea deasupra lucarnei. Ziua Sfîntului Paddy – ziua tizului meu, cum spunea mereu tata. Parcă îi auzeam tonalităţile vocii sonore amestecîndu-se cu fulgii de zăpadă şi înduplecîndu-mă să mă ridic din patul în care boleam.

— Hai, Patricia, e ziua ta. Ţi-a trecut febra.

Îmi petrecusem primele luni ale lui 1954 în atmosfera de răsfăţ care înconjoară un copil convalescent. Eram singurul copil din zona Philadelphiei înregistrat cu scarlatină în plină evoluţie. Fratele şi sora mea mai mici făceau de pază, cu feţe sumbre, la uşa mea drapată în galben de carantină. Deseori, cînd deschideam ochii, le vedeam vîrfurile pantofiorilor maro. Iarna trecea, iar eu, care le eram lider, nu mai fusesem în stare să ies din casă şi să supraveghez construirea forturilor de zăpadă sau să pun la cale manevre strategice pe harta improvizată a războaielor noastre de copii.

— Azi e ziua ta. Mergem afară.

Era o zi cu soare şi cu adieri blînde. Mama mi-a întins hainele pe pat. O parte din păr îmi căzuse în urma unei serii de accese febrile şi mai şi slăbisem, de parcă nu eram deja destul de costelivă. Îmi amintesc un fes marinăresc bleumarin, ca acelea pe care le poartă pescarii, şi nişte ciorapi portocalii, o dovadă de respect faţă de bunicul nostru protestant.

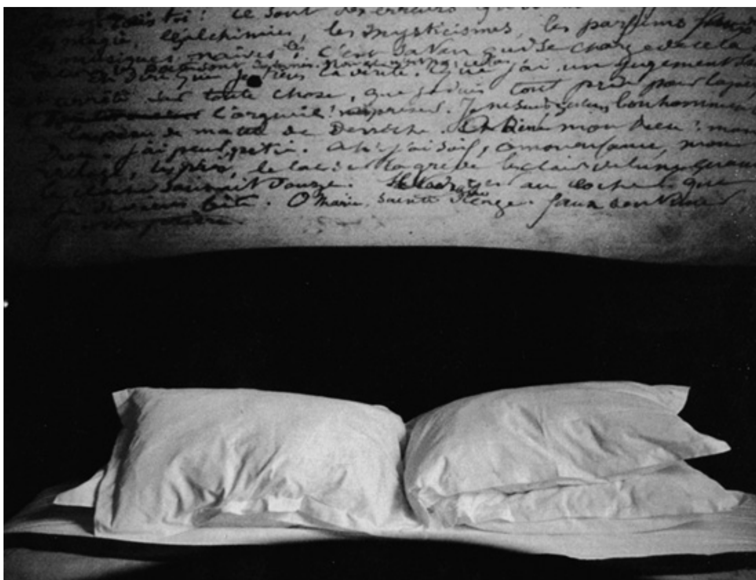
Tata s-a lăsat pe vine la cîţiva paşi de mine, ca să mă încurajeze să merg.

Fraţii mei mă susţineau moral în timp ce eu mă chinuiam să înaintez cu paşi nesiguri către el. La început eram slăbită, dar apoi forţa şi viteza mi-au revenit şi în scurt timp îi întreceam la

fugă pe copiii din vecini, liberă şi stăpînă pe picioarele mele lungi.

Fratele meu, sora mea şi cu mine ne-am născut în ani consecutivi, după sfîrşitul celui de-al Doilea Război Mondial. Eu eram cea mai mare şi stabileam cum să ne jucăm, imaginînd scenarii pe care ei le urmau cu entuziasm. Fratele meu, Todd, era cavalerul nostru credincios. Sora mea, Linda, servea drept confidentă şi infirmieră, pansîndu-ne rănile cu fîşii din pînzeturi vechi. Scuturile noastre de carton erau acoperite cu folie de aluminiu şi împodobite cu crucea de Malta, iar misiunile noastre erau binecuvîntate de îngeri.

Eram nişte copii buni, dar curiozitatea noastră firească ne băga deseori în încurcătură. Dacă eram prinşi că ne încăieram cu vreo ceată rivală sau că traversam o magistrală interzisă, mama ne punea pe toţi împreună într-un dormitor mic, avertizîndu-ne să nu scoatem nici un sunet. Noi păream că ne acceptam cuminţi pedeapsa, dar imediat ce se închidea uşa, ne regrupam rapid, într-o tăcere perfectă. Acolo existau două paturi mici şi un birou lat de stejar cu sertare duble, decorate cu ghinde sculptate şi cu mînere rotunde, mari. Ne aliniam toţi în faţa biroului, iar eu şopteam o parolă, indicînd direcţia în care trebuia să pornim. Răsuceam mînerele cu toată solemnitatea şi pătrundeam în portalul nostru cu trei direcţii către aventură. Eu ţineam lanterna ridicată şi ne repezeam la bordul navei noastre, în lumea noastră fără griji, aşa cum fac copiii. Cartografiind noi splendori, jucam Jocul Mînerelor Rotunde, în care înfruntam noi inamici sau ne întorceam în păduri luminate de lună, care dădeau spre tărîmuri sacre, cu fîntîni şlefuite şi ruine ale unor castele ce ne deveniseră familiare. Ne jucam într-o tăcere fascinată pînă ce mama venea să ne elibereze şi să ne trimită la culcare.

Încă mai ningea. A trebuit să fac un efort de voinţă ca să mă ridic. Poate că indispoziţia de acum e înrudită cu acea convalescenţă din copilărie, care m-a ţinut la pat, unde m-am recuperat încet, citindu-mi cărţile şi mîzgălindu-mi primele povestioare. Indispoziţia mea. Venise vremea să-mi scot spada de hîrtie, venise vremea s-o tai de la rădăcină. De-ar mai fi trăit fratele meu, precis m-ar fi îndemnat să trec la fapte.

Am coborît la parter, urmărind cu privirea şiruri de cărţi şi vrînd cu disperare să aleg ceva. O primadonă în măruntaiele unui şifonier plin ochi cu rochii, dar care n-are nimic de îmbrăcat. Cum e posibil să n-am nimic de citit? Poate că nu era vorba de lipsa unei cărţi, ci de lipsa unei obsesii. Am pus mîna pe un cotor familiar, din pînză verde, cu titlul aurit, *Micul prinţ schilod*[1], una dintre preferatele mele din copilărie – povestea domnişoarei Mulock despre un prinţ tînăr şi frumos, căruia îi paralizaseră picioarele de la o vîrstă fragedă în urma unui accident provocat din neglijenţă. Prinţul este încuiat cu cruzime într-un turn solitar pînă cînd naşa lui, care era o zînă, îi dăruieşte o pelerină fermecată, ce îl poate duce oriunde îşi doreşte. Era o carte greu de găsit şi niciodată n-am avut un exemplar al meu, aşa că am citit şi-am recitit unul de la bibliotecă, ce devenea din ce în ce mai deteriorat. Apoi, în

iarna lui 1993, am primit în avans de la mama un cadou de ziua mea, laolaltă cu nişte pachete de Crăciun. Avea să fie o iarnă grea. Fred era bolnav, iar pe mine mă bîntuia un vag sentiment de teamă. Cînd m-am trezit, era patru dimineaţa. Toată lumea dormea. Am coborît scara în vîrful picioarelor şi am desfăcut pachetul. Era *Micul prinţ schilod*, într-o ediţie splendidă din 1909. Iar mama îmi scrisese pe prima pagină cu mîna ei, pe atunci tremurătoare, „N-avem nevoie de cuvinte“.

Am tras-o uşor de pe raft, deschizînd-o la dedicaţie. Scrisul ei familiar m-a umplut de un dor care era în acelaşi timp şi o mîngîiere. Mami, am rostit cu glas tare şi m-am gîndit cum se oprea ea deodată din ce făcea, adesea în mijlocul bucătăriei, şi o evoca pe propria ei mamă, pe care o pierduse cînd avea unsprezece ani. Cum se face că ajungem să ne înţelegem pe deplin iubirea pentru un om abia după ce el nu mai e? Am luat cartea sus, în camera mea, şi am pus-o alături de cărţile care fuseseră ale ei. *Anne de la Green Gables*. *Tati Picioare-Lungi*. *O fată de la Limberlost*. Ah, de-am putea renaşte în paginile unei cărţi!

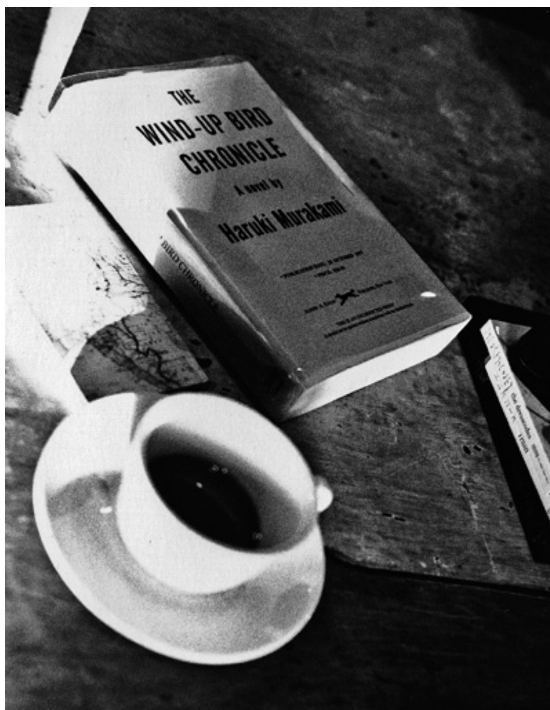
Ningea în continuare. Dintr-un impuls de moment, m-am înfofolit şi am ieşit să salut ninsoarea. Am pornit-o spre est, către librăria St. Mark’s, unde am colindat printre rafturi, scoţînd cîte un volum la întîmplare, pipăind hîrtii, cercetînd fonturi şi rugîndu-mă să descopăr o frază de început perfectă. M-am dus pleoştită la litera M, sperînd ca Henning Mankell să fi continuat aventurile detectivului meu favorit, Kurt Wallander. Din păcate, le citisem deja pe toate, dar cît am tîndălit pe la litera M, am fost atrasă accidental în lumea interdimensională a lui Haruki Murakami.

Nu mai citisem nimic de Murakami. Îmi petrecusem ultimii doi ani citind şi deconstruind *2666* al lui Bolaño: îl cercetasem sub toate aspectele şi din toate unghiurile. Înainte de *2666*, *Maestrul şi Margareta* eclipsase orice altceva, iar înainte de-a citi integral Bulgakov, avusesem o idilă cu tot ce însemna Wittgenstein, care inclusese şi sporadice tentative de a-i descifra ecuaţia. Nu pot să spun c-am reuşit vreodată, dar operaţiunea în sine m-a condus spre un posibil răspuns la ghicitoarea Pălărierului Nebun: „De ce seamănă corbul cu un

pupitru de scris?“ M-am gîndit la sala de clasă din şcoala mea rurală din Germantown, în Pennsylvania. Pe atunci mai aveam ore de caligrafie, la care foloseam călimări adevărate şi condeie de lemn cu peniţă de metal. Corbul şi pupitrul de scris? Răspunsul este tuşul. Sînt convinsă de asta.

Am deschis o carte intitulată *În căutarea oii fantastice*, pe care o alesesem fiindcă mă intrigase titlul. Mi-a atras atenţia o anumită exprimare: „un labirint de străzi înguste şi canale de scurgere“. Am cumpărat-o imediat, ca pe un biscuit în formă de oaie pe care să mi-l înmoi în laptele cu cacao. Apoi am mers alături, la Soba-ya, mi-am comandat tăieţei de hrişcă reci cu igname şi m-am apucat de citit. Atît de tare m-a prins *Căutarea oii*, încît am rămas acolo mai bine de două ore, citind, cu o ceaşcă de saké în faţă. Parcă şi simţeam cum mi se înmoaie oleacă doagele de la butoiul cu melancolie.

În săptămînile care au urmat mă aşezam la masa mea din colţ şi citeam numai şi numai Murakami. Scoteam capul din carte doar cît să mă duc la toaletă sau să comand încă o cafea. *Dans dans dans* şi *Kafka la malul mării* au venit imediat după *Căutarea oii*. Iar apoi, fatalmente, m-am apucat de *Cronica păsării-arc*. Asta a fost cartea care m-a biruit, a declanşat o mişcare de neoprit pe traiectoria ei, ca un meteor năpustindu-se către un sector pustiu şi pe de-a-ntregul nevinovat al planetei.

Există două feluri de capodopere. Mai întîi sînt scrierile clasice colosale şi divine, ca *Moby Dick*, *La răscruce de vînturi* sau *Frankenstein: un Prometeu modern*. Apoi mai sînt creaţiile unde scriitorul pare să insufle în cuvinte o energie vie, astfel încît cititorul este răsucit, stors şi atîrnat la uscat. Cărţile mistuitoare. Precum *2666* sau *Maestrul şi Margareta*. O astfel de carte este şi *Cronica păsării-arc*. Numai ce-am terminat-o, că imediat m-am şi simţit obligată s-o recitesc. În primul rînd pentru că nu voiam să ies din atmosfera ei. Dar şi pentru că mă hărţuia stafia unei fraze. Ceva care dezlegase un nod cuminte şi-i lăsase capetele deşirate să-mi atîrne peste obraji în timp ce dormeam. Era ceva legat de soarta unei anumite proprietăţi imobiliare descrise de Murakami în primul capitol.

Povestitorul îşi caută pisica pierdută prin preajma apartamentului său din districtul Setagaya al prefecturii Tokyo. Merge pe o alee îngustă, care şerpuieşte pe lîngă aşa-numita casă Miyawaki, o clădire părăsită, aflată pe un teren năpădit de vegetaţie, cu o pasăre sculptată jalnic şi o fîntînă vetustă. Nici un indiciu nu trădează faptul că el se va implica

într-atît, încît locul acela va eclipsa orice altceva, şi că va descoperi în fîntînă o intrare într-o lume paralelă. El doar îşi caută pisica, dar pe măsură ce este atras în atmosfera mohorîtă de pe domeniul Miyawaki, deveneam şi eu tot aşa. Pînă într-atît încît aproape că nu mă mai puteam gîndi la nimic altceva şi l-aş fi mituit bucuroasă pe Murakami, numai să-mi scrie un subcapitol lung, dedicat în exclusivitate acelei atmosfere. Desigur, era imposibil să-mi găsesc liniştea scriind cu mîna mea un astfel de capitol: ar fi fost doar o biată ficţiune speculativă. Numai Murakami era în stare să descrie cu acurateţe fiecare fir de iarbă din locul ăla afurisit. Obsesia pentru acel imobil mă subjugase de-a binelea, aşa că de-acum mă sîcîia gîndul de-a o vedea cu ochii mei.

Am analizat cu mare atenţie ultimele capitole, în căutarea acelui fragment. Nu cumva propoziţia sugera că proprietatea avea să fie vîndută? În cele din urmă am depistat răspunsul în capitolul 37. Cîteva rînduri care începeau cu aceste cuvinte descurajante: „O să scăpăm de casa asta cît de curînd“. Într-adevăr, avea să fie vîndută, iar fîntîna urma să fie astupată şi sigilată. Cumva, fără să-mi dau seama, trecusem peste această informaţie şi aş fi ratat-o complet dacă n-aş fi simţit cum mi se zvîrcoleşte ceva în amintire, ca răsucirea unei strune însufleţite. Eram cam zdruncinată, pentru că mă aşteptasem ca povestitorul să se mute în casa aceea, devenind paznicul fîntînii şi al portalului ei. Deja mă împăcasem cu îndepărtarea pe ascuns a anonimei păsări sculptate, de care ajunsesem să mă ataşez. Dispăruse dintr-odată, fără nici o explicaţie şi fără să se spună ce se întîmplase cu ea.

Am detestat întotdeauna finalurile cu detalii nerezolvate: fraze în suspensie, pachete nedesfăcute sau cîte un personaj care dispare inexplicabil, ca un cearşaf singuratic întins pe o sfoară în faţa unei furtuni ce ameninţă să vină, apoi lăsat să fluture pînă cînd vîntul îl smulge şi-l duce departe, ca să devină acoperămîntul unei fantome sau cortul unui copil. Cînd citesc o carte sau văd un film în care rămîne nerezolvat chiar şi un lucru aparent nesemnificativ, sînt în stare să mă las roasă de nelinişte, să revin şi să cotrobăi după indicii, să-mi doresc să fi avut un număr de telefon la care să sun ori să-i pot scrie

cuiva o scrisoare. Nu ca să mă plîng, ci doar să cer lămuriri sau răspunsuri la cîteva întrebări, ca să mă pot concentra apoi asupra altor lucruri.

Pe lucarna mea se foiau nişte porumbei. M-am întrebat cum arăta oare pasărea-arc. Îmi imaginam pasărea sculptată într-o piatră oarecare, gata să se înalţe în zbor, dar n-aveam deloc idee ce-i cu pasărea-arc. Oare avea în piept o inimă micuţă de pasăre? Un arc ascuns, făcut dintr-un aliaj necunoscut? Am început să mă învîrt prin cameră. Îmi veneau în minte imagini ale altor păsări artificiale, cum ar fi Die Zwitscher-Maschine[2] a lui Paul Klee şi privighetoarea mecanică a împăratului Chinei, dar ele nu contribuiau cu nimic la înţelegerea păsării-arc. În mod normal acesta ar fi fost detaliul din carte care m-ar fi intrigat, dar el fusese eclipsat de obsesia mea iraţională pentru ghinionista casă Miyawaki, aşa că am pus la păstrare pentru altădată meditaţia asupra lui.

Am stat pe pat şi m-am uitat la un şir de episoade din *CSI: Miami*, ce-l aveau ca protagonist pe impasibilul Horatio Caine. Mai moţăiam cînd şi cînd, fără să adorm de-a binelea nici aici, nici acolo, ci alunecînd în zona aceea intermediară, emetizantă mistic. Poate că m-aş putea strecura cumva pînă la avanpostul văcarului. Dacă aş face-o, aş renunţa la sarcasm şi pur şi simplu aş asculta, ca atunci cînd auzi un răspuns. I-am văzut cizmele. M-am lăsat pe vine ca să văd ce fel de pinteni avea. Dacă erau aurii, puteam fi sigură că omul călătorise mult, poate chiar pînă în China. Tocmai se întindea să plesnească un tăun extrem de mare. Mi-am dat seama că se pregătea să spună ceva. Cum stăteam foarte ghemuită, am văzut că pintenii îi erau de nichel, cu o serie de numere gravate pe exteriorul curburii, şi mi-am zis că s-ar putea să fie un şir de numere cîştigătoare la loterie. A căscat şi şi-a întins picioarele.

— De fapt există trei feluri de capodopere.

Doar atît a spus.

Am sărit în picioare, mi-am înşfăcat haina neagră şi exemplarul din *Pasărea-arc* şi am pornit către Café ’Ino. Era mai tîrziu decît de obicei, locul era, din fericire, pustiu, dar pe automatul de cafea era prins cu bandă adezivă anunţul „Defect“, scris de mînă. O mică lovitură – dar tot am rămas. M-

am jucat cu cartea, deschizînd-o la nimereală şi sperînd să dau peste vreo aluzie la *casa aceea*, ca atunci cînd dintr-un pachet de cărţi de tarot alegi una care îţi reflectă starea de spirit din acel moment. După aceea m-am distrat făcînd liste pe forzaţurile ei albe. Două feluri de capodopere. Apoi m-am apucat de al treilea fel – cum decretase văcarul cel atotştiutor. Am făcut liste cu posibilităţi, adăugînd, scăzînd şi mutînd capodopere ca un funcţionar nebun într-o sală de lectură subterană.

Liste. Mici ancore în vîrtejul de unde transmise, de reverie şi solouri de saxofon. O listă interminabilă, recuperată din spălătorie. O alta în Biblia familiei, datată 1955 – cele mai bune cărţi pe care le-am citit vreodată. *Un cîine de Flandra*. *Prinţ şi cerşetor*. *Pasărea albastră*. *Cinci Pepper mititei şi cum au crescut ei*. Dar ce zici de *Fiicele doctorului March* sau de *Un copac creşte în Brooklyn*? Dar despre *Alice în Ţara Oglinzilor* sau *Jocul cu mărgele de sticlă*? Care dintre ele e demnă de un loc în lista de capodopere, pe prima coloană, pe a doua sau pe a treia? Care dintre ele sînt pur şi simplu dragi sufletului meu? Şi oare clasicii ar trebui să stea pe o coloană aparte, numai a lor?

— Nu uita de *Lolita*, mi-a şoptit autoritar văcarul.

Tocmai ieşea la iveală dintr-un timp al visului, ca o versiune inversată în oglindă a unei voci a numinosului. În orice caz, am adăugat *Lolita*. Un roman american clasic aşternut pe hîrtie de un rus, pe picior de egalitate cu *Litera stacojie*.

Fata cea nouă a apărut deodată în dreptul mesei mele.

— Vine cineva să repare automatul.

— Bun.

— Îmi pare rău că n-avem cafea.

— Nu-i nimic. Măcar stau la masa mea.

— Şi nici clienţi!

— Îhî. Nici un client.

— Ce scrieţi?

Am ridicat privirea spre ea, oarecum surprinsă. N-aveam nici cea mai vagă idee.

În drum spre casă, m-am oprit la băcănie şi mi-am luat o

cafea neagră medie şi o felie de pîine de mălai ambalată ermetic. Afară era frig, dar nu mă trăgea aţa să intru. M-am aşezat pe treptele de la intrare şi am ţinut cafeaua cu ambele mîini pînă mi le-am încălzit, apoi am petrecut cîteva minute încercînd să desfac ambalajul de plastic. Mai uşor îl scoţi pe Lazăr din linţoliu. Deodată mi-a trecut prin minte că uitasem să trec pe lista capodoperelor *Un episod din viaţa unui pictor călător* de César Aira. Şi cum ar suna o sublistă cu capodopere excursive, ca *Marea beţie* a lui René Daumal? Lucrurile începeau să scape de sub control. Era mult mai uşor să faci o listă cu lucruri de împachetat pentru o călătorie viitoare.

Adevărul e că nu există decît un singur fel de capodoperă: capodopera. Mi-am îndesat listele în buzunar, m-am ridicat şi am intrat în casă, lăsînd o dîră de firimituri de mălai de la trepte pînă la uşă. Procesele gîndirii mele aveau aceeaşi inutilitate a destinaţiei ca o locomotivă de jucărie. În casă aveam de rezolvat treburi gospodăreşti. Am legat cu sfoară un teanc de cartoane pentru reciclat, am spălat castroanele de apă ale pisicilor, am măturat hrana lor uscată ce se împrăştia pe jos, apoi am mîncat sardine din conservă, stînd în picioare lîngă chiuvetă şi meditînd la fîntîna lui Murakami.

Fîntîna secase, dar, ca urmare a deschiderii miraculoase a portalului de către povestitor, se umpluse ochi cu apă dulce proaspătă. Chiar aveau de gînd s-o astupe? Era prea sacră ca să fie astupată doar pentru că aşa dicta o singură frază din carte. Adevărul e că fîntîna părea atît de atrăgătoare, încît îmi doream s-o cumpăr eu însămi şi să stau lîngă ea ca samariteanca, în speranţa că Mesia s-ar întoarce şi s-ar opri să bea de acolo. Nu ai putea lua nicidecum în calcul o perioadă de timp anume, căci, odată ce te înarmezi cu o asemenea speranţă, poţi fi convins să aştepţi la nesfîrşit. Spre deosebire de povestitor, eu, una, n-aveam de gînd să intru cu adevărat acolo şi să mă prăbuşesc ca Alice în Ţara Minunilor lui Murakami. Niciodată n-am reuşit să-mi înving aversiunea faţă de spaţiile închise sau de cele subacvatice. Nu-mi doream decît să fiu în preajma fîntînii şi să pot bea nestînjenită din ea. Fiindcă, aidoma unui conchistador nebun, tînjeam după ea.

Dar cum puteam găsi casa Miyawaki? Sincer vorbind, nu

mă simţeam descurajată. Ne ghidăm după trandafiri, după parfumul unei pagini. Nu călătorisem eu tocmai pînă la King's College după ce citisem despre faimoasa altercaţie dintre Karl Popper şi Ludwig Wittgenstein în cartea *Vătraiul lui Wittgenstein*? Atît am fost de fascinată, încît, doar cu o simplă bucată de hîrtie pe care era mîzgălit un enigmatic H-3, am reuşit să depistez locul în care se afla Cambridge Moral Sciences Club, unde avusese loc controversata înfruntare dintre cei doi mari filozofi. L-am găsit, am obţinut permisiunea de-a intra şi am făcut cîteva fotografii din unghiuri neobişnuite, relativ inutile pentru oricine în afară de mine. Şi zău că n-a fost o treabă uşoară. Un pic de muncă detectivistică suplimentară m-a făcut să trec de clădirea unei ferme ascunse la capătul unui drum lung, neasfaltat, şi să dau de mormîntul neîngrijit al lui Wittgenstein, al cărui nume fusese obliterat aproape complet de o reţea punctiformă de mucegai, alge şi licheni, ca nişte ecuaţii stranii iscate de propria-i mînă.

Presupun că ar putea părea ridicol să faci o fixaţie pentru o proprietate imobiliară aflată la vreo douăzeci de mii de kilometri, dar şi mai problematică e tentativa de-a descoperi un loc care s-ar putea să existe, dar la fel de bine s-ar putea să nu existe decît în mintea lui Murakami. O să-ncerc să văd dacă aş putea să-i canalizez canalul spiritual sau să plonjez de-a dreptul în bazinul însufleţit al minţii lui şi să strig „Hei, unde-i pasărea sculptată?“ sau „Ce telefon are agentul imobiliar care se ocupă de vînzarea casei Miyawaki?“. Sau aş putea să-l întreb pur şi simplu pe Murakami însuşi. Aş putea să fac rost de adresa lui sau să-i scriu prin intermediul editorului său. Era o ocazie unică: un scriitor viu! Era ceva mult mai simplu decît încercarea de-a invoca spiritul unui poet din secolul al nouăsprezecelea sau al unui pictor de icoane din secolul al unsprezecelea. Dar n-ar fi ăsta un tertip sfruntat? Închipuiţi-vi-l pe Sherlock Holmes ducîndu-se la Conan Doyle ca să afle răspunsul la o enigmă încîlcită, în loc să facă singur deducţiile necesare! Nu s-ar coborî el să-l întrebe pe Doyle nici dacă ar fi o viaţă în joc – mai ales a lui. Nu, n-am să-l întreb pe Murakami. Deşi aş putea încerca să fac o tomografie computerizată eterică a reţelei subconştientului lui – sau doar

să-l întîlnesc la o cafea, fără nici un gînd ascuns, într-un loc în care se conectează portaluri.

Oare cum ar arăta portalul? mă întreb.

Răsună cîteva voci, iar răspunsurile se încalecă unele peste altele.

— Ca un terminal nefolosit de la aeroportul berlinez Tempelhof.

— Ca deschiderea rotundă din acoperişul Panteonului.

— Ca masa ovală din grădina lui Schiller.

Era interesant. Portaluri fără legătură între ele. Diversiune sau indiciu? Am căutat prin nişte cutii, convinsă că făcusem cîteva poze în vechiul terminal de la Berlin. N-am avut noroc, dar am găsit două fotografii ale mesei ovale într-o cărţulie cu poezii de Friedrich Schiller. Le-am scos din plicul lor de hîrtie pergaminată: identice, cu excepţia faptului că un cadru era mai ars de soare decît celălalt, fiind luat dintr-un unghi întunecos, ca să subliniez asemănarea mesei cu gura unei cristelniţe.

În 2009 cîţiva membri ai CDC s-au întîlnit în oraşul Jena din estul Turingiei, în valea largă a rîului Saale. N-a fost o întîlnire oficială, ci mai degrabă o misiune poetică la locuinţa de vară a

lui Friedrich Schiller, în grădina în care scrisese *Wallenstein*. Îl sărbătoream pe adesea uitatul Fritz Löwe, mîna dreaptă a lui Alfred Wegener.

Löwe era un bărbat înalt şi sensibil, cu dinţii puţin ieşiţi în afară şi cu un mers greoi. Savant de formaţie clasică, spirit contemplativ şi caracter dîrz, el i s-a alăturat lui Wegener în expediţia din Groenlanda ca să participe la studierea gheţarilor. În 1930 l-a însoţit pe Wegener în călătoria istovitoare de la Staţia de Vest la Eismitte, unde îşi aveau tabăra alţi doi oameni de ştiinţă, Ernst Sorge şi Johannes Georgi. Löwe a suferit degerături severe şi n-a putut să mai plece din tabăra Eismitte, iar Wegener şi-a continuat drumul fără el. Lui Löwe i-au fost amputate chiar acolo cîteva degete de la ambele picioare, într-o manieră grosolană, fără anestezie, iar el a rămas întins în sacul de dormit luni întregi după aceea. Neştiind că li se prăpădise conducătorul expediţiei, Löwe şi colegii săi cercetători i-au aşteptat întoarcerea din noiembrie pînă în mai. În serile de duminică Löwe le citea celorlalţi poezii de Goethe şi Schiller, umplînd cripta de gheaţă cu căldura nemuririi.

Am stat laolaltă pe iarbă, lîngă masa ovală la care Schiller şi Goethe petrecuseră cîndva ceasuri întregi adînciţi în conversaţie. Am citit pasaje din eseul lui Sorge *Iarna la Eismitte*, care vorbea despre stoicismul şi rezistenţa lui Löwe, iar apoi dintr-o antologie de poezii din care le citise Löwe în perioada cumplitei lor izolări. Era sfîrşitul lui mai şi totul era în floare. Din depărtare venea pînă la noi o melodie vioaie, cîntată la armonică, pe care am denumit-o afectuos *Cîntecul lui Löwe*. Ne-am luat rămas-bun, iar eu mi-am văzut de drum, pornind cu trenul către Weimar, ca să caut casa în care locuise Nietzsche cît fusese îngrijit de sora lui mai mică.

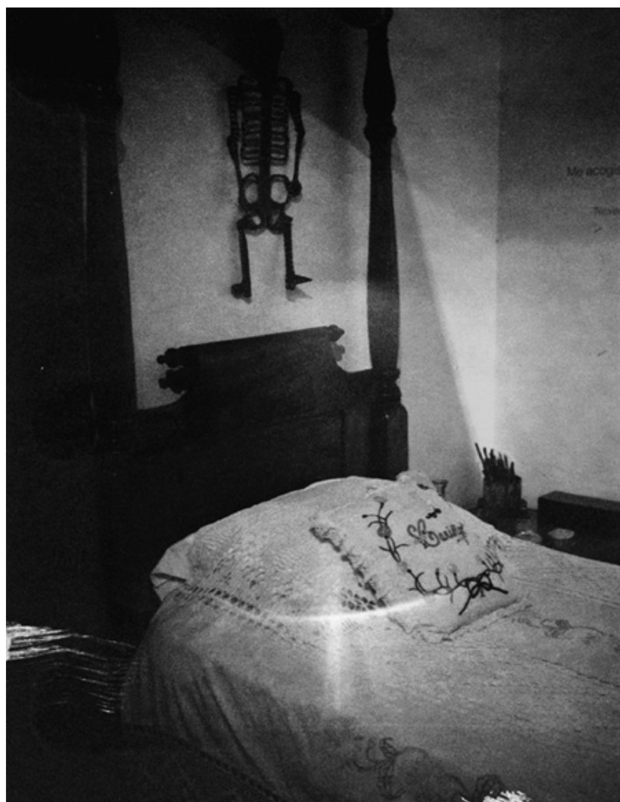
Mi-am lipit cu bandă adezivă deasupra biroului una dintre fotografiile cu masa de piatră. În pofida simplităţii ei, mi se părea că are o forţă înnăscută, un canal care mă arunca înapoi în Jena. Masa aceea era cu adevărat un element valoros pentru înţelegerea conceptului de salt prin portaluri. Eram convinsă că doi prieteni care ar pune mîinile pe suprafaţa ei, ca pe o tablă de invocare a spiritelor, ar fi învăluiţi de atmosfera lui Schiller în amurgul vieţii şi-a lui Goethe în floarea vîrstei.

Toate uşile i se deschid celui ce crede. Aceasta e învăţătura pildei samaritencei la fîntînă. În starea aceea de somnolenţă în care mă aflam, mi-a trecut prin minte că dacă fîntîna era un portal spre exterior, trebuia să existe şi un portal spre interior. Probabil că există o mie şi unu de feluri în care să-l descoperi. Ar trebui să mă bucur de cel de aici. Ar fi posibil să pătrund prin oglinda orfică, precum poetul beat Cègeste din *Orphée* al lui Cocteau. Dar nu-mi doream să trec prin oglinzi ori prin pereţi de tuneluri cuantice, nici să-mi croiesc drum prin mintea scriitorului.

Pînă la urmă însuşi Murakami mi-a oferit o soluţie care nu sărea în ochi la prima vedere. Povestitorul din *Pasărea-arc* reuşeşte să treacă prin fîntînă pînă în holul de la intrarea unui hotel inefabil închipuindu-se pe sine însuşi înotînd, o senzaţie înrudită cu cele mai fericite momente din viaţa lui. Exact aşa cum i-a povăţuit Peter Pan pe Wendy şi pe fraţii ei, ca să poată zbura: „Gîndeşte-te la lucruri plăcute“.

Am scotocit prin ungherele bucuriilor de altădată, oprindu-

mă la un moment de exaltare secretă. Deşi urma să-mi ia ceva timp, ştiam exact cum s-o fac. Mai întîi voi închide ochii şi mă voi concentra asupra mîinilor unei fetiţe de zece ani care învîrte între degete o cheiţă de la nişte patine cu rotile, pusă pe un şiret drag inimii ei, şiretul de la pantoful unui băiat de doisprezece ani. Gîndeşte-te la lucruri plăcute. Pur şi simplu voi străbate portalul pe patine cu rotile.

Patul Fridei Kahlo, Casa Azul, Coyoacán

1. *The Little Lame Prince (and His Traveller Cloak)* (1875), poveste pentru copii de Dinah Maria Mulock Craik.
2. *Maşina de ciripit,* pictură a lui Paul Klee din 1922.

Roata norocului

O vreme n-am visat nimic. Cu rulmenţii cam ruginiţi, am înaintat în cercuri alerte, apoi pe trasee lungi, depăşind o piatră de hotar după alta şi de fapt fără nici un hotar. Cum nu ajungeam nicăieri, am revenit la un joc vechi, inventat cu multă vreme în urmă ca tehnică de contracarare a insomniei, dar util şi în călătoriile lungi cu autobuzul, ca să-ţi abaţi atenţia de la răul de maşină. Un şotron interior jucat în gînd, nu în picioare. Terenul de joc se întinde ca un fel de drum, o înşiruire aparent fără capăt, dar în realitate finită, cu dale pătrate din pirită pe care trebuie să avansezi ca să ajungi la o destinaţie cu rezonanţe mitice, cum ar fi Serapeumul din Alexandria, deasupra căruia atîrnă tichetul de intrare, prins de un cordon de catifea cu ciucuri. Înaintarea se face prin rostirea unui şir neîntrerupt de cuvinte care încep cu o literă la alegere – să zicem, litera M. Madrigal menuet maestru monstru mutilare milă mamă mereng mastiff măgărie margaretă minte şi tot aşa, fără oprire, avansînd cuvînt cu cuvînt, pătrat cu pătrat. De atîtea ori am jucat jocul acesta şi mereu am dat greş foarte aproape de ciucurii care se legănau, iar în cel mai rău caz m-am pomenit aruncată prin vreun vis. Aşa că acum l-am jucat din nou. Am închis ochii, mi-am lăsat încheietura să-mi atîrne şi mîna să descrie cercuri pe deasupra tastaturii laptopului meu Air, apoi m-am oprit şi degetul meu a arătat direcţia. V. Venus Verdi Violeta Vanessa venal vector valoare vitamină vestigiu vortex vistierie viţă virus vierme velin venin văl, despărţindu-se dintr-odată cu uşurinţa unei perdele vaporoase care anunţa începutul unui vis.

Stăteam în mijlocul aceleiaşi cafenele, în peisajul său oniric recurent. Nu existau chelneriţe, nu exista nici cafea. Eram

nevoită să merg în spate, ca să macin nişte boabe şi să le fierb eu însămi. Nu era nimeni în jur, cu excepţia văcarului. Am observat că avea o cicatrice ca un şarpe mic ce i se strecura în jos pe claviculă. Am turnat cîte o cană aburindă pentru fiecare, dar am evitat să-l privesc în ochi.

— Din legendele greceşti nu aflăm nimic, a spus el. Legendele sînt poveşti. Lumea le dă diverse interpretări sau le adaugă cîte o morală. Fie că-i Medeea ori Răstignirea, n-ai cum să le găseşti înţelesul. Ploaia şi soarele au venit concomitent şi-au născut un curcubeu. Medeea a găsit ochii lui Iason şi şi-a sacrificat copiii. Lucruri de-astea se întîmplă, asta e. Incontestabilul efect de domino al faptului că trăieşti.

S-a dus să se uşureze cît timp eu meditam la Lîna de Aur în varianta lui Pasolini. Stăteam în prag şi priveam orizontul. Peisajul prăfos era întrerupt de culmi stîncoase, lipsite de vegetaţie. M-am întrebat dacă Medeea se urcase pe asemenea stînci după ce-şi domolise furia. M-am întrebat cine era văcarul. Un soi de pribeag homeric, am presupus. Îl aşteptam să iasă de la budă, dar plecase de prea multă vreme. Existau semne că lucrurile erau pe cale să se schimbe: un ceasornic dereglat, scaunul de bar ce se rotea întruna şi o albină suferindă ce plutea pe deasupra unei măsuţe smălţuite în culoarea caimacului. M-am gîndit s-o salvez, dar n-aveam ce să-i fac. Tocmai mă pregăteam să plec fără să-mi plătesc cafeaua, dar m-am răzgîndit şi am lăsat cîteva monede pe masă, lîngă albina care trăgea să moară. Îndeajuns pentru cafea şi pentru o îngropăciune modestă într-o cutie de chibrituri.

M-am smuls din vis, m-am dat jos din pat, m-am spălat pe faţă, mi-am împletit părul, mi-am găsit fesul marinăresc şi caietul de însemnări şi am ieşit din casă, cu mintea tot la văcarul care perora despre Euripide şi Apollonius. La început mă cam călcase pe nervi, dar trebuia să recunosc că apariţiile lui repetate mă alinau. Era totuşi un ins pe care, la nevoie, îl puteam găsi în acelaşi decor de la hotarul somnului.

Pe cînd traversam Sixth Avenue, auzeam în buclă *Callas e Medeea e Callas* în ritmul încălţărilor mele, ce loveau cu călcîiul caldarîmul străzii. Pier Paolo Pasolini se uită în globul

magic al distribuţiei şi o alege pe Maria Callas, una dintre cele mai expresive voci ale tuturor timpurilor, pentru un rol epopeic, cu puţin dialog şi fără absolut nici un fel de cîntat. Medeea nu cîntă cîntece de leagăn. Ea îşi căsăpeşte copiii. Maria n-a fost o cîntăreaţă perfectă. Ea s-a nutrit din adîncimile fîntînii sale infinite şi a cucerit lumile dinăuntrul lumii ei. Dar eroinele cu inima frîntă pe care le-a interpretat n-au pregătit-o pentru frîngerea propriei inimi. Trădată şi părăsită, s-a pomenit fără iubire, fără voce, fără copil şi condamnată să-şi ducă viaţa în singurătate. Preferam să mi-o imaginez pe Maria eliberată de veşmîntul greu al Medeei, regina mistuită într-o rochie pe corp de un galben-pal. Poartă perle. Lumina îi inundă apartamentul din Paris, iar ea întinde mîna şi ia o casetă din piele. Dragostea e cel mai preţios giuvaier, şopteşte ea, desfăcînd închizătoarea şiragului de perle şi lăsîndu-l să-i cadă de la gît, ca nişte solzi de tristeţe care se descuamează, plutind şi micşorîndu-se.

Café ’Ino era deschisă, dar goală. Doar bucătarul era la post şi frigea nişte usturoi. M-am dus la o patiserie din apropiere, mi-am luat o cafea şi o bucată de *crumb cake* şi m-am aşezat pe o bancă din Father Demo Square. M-am uitat la un băiat care îşi ridica în braţe sora mai mică să bea de la o ţîşnitoare. După ce a terminat, a băut şi el pe săturate. Porumbeii se adunau deja. În timp ce-mi despachetam prăjitura, mi-am imaginat scena haotică a unei crime în care erau implicaţi porumbei frenetici, zahăr brun şi armate de furnici extrem de motivate. M-am uitat la firele de iarbă care răzbeau prin cimentul crăpat. Unde-s furnicile? Şi albinele, şi fluturaşii albi, care pe vremuri zburau peste tot? Dar meduzele şi stelele căzătoare? Deschizîndu-mi jurnalul, am aruncat o privire la cîteva desene. O furnică îşi croia drum de-a curmezişul unei pagini dedicate unui palmier vinifer din Chile pe care îl descoperisem în Orto Botanico din Pisa. Era acolo o mică schiţă a trunchiului, dar fără frunze. Era o mică schiţă a văzduhului, dar fără pămînt.

Am primit o scrisoare. Era de la directoarea Casei Azul, căminul şi locul de odihnă al Fridei Kahlo, care îmi cerea să ţin o cuvîntare axată pe viaţa şi opera atît de revoluţionare ale

artistei. În schimb mi se acorda permisiunea de a-i fotografia obiectele personale, talismanele vieţii ei. Era vremea să pornesc la drum, să accept voia sorţii. Fiindcă, deşi rîvneam la singurătate, am decis că nu puteam da cu piciorul şansei de a vorbi chiar în grădina în care tînjisem să pătrund cînd eram copil. Urma să intru în casa locuită de Frida şi de Diego Rivera şi să umblu prin încăperi pe care nu le mai văzusem decît în cărţi. Urma să mă întorc în Mexic.

Am făcut cunoştinţă cu Casa Azul prin *Fabuloasa viaţă a lui Diego Rivera* – un dar primit de la mama cînd am împlinit şaisprezece ani. Era o carte seducătoare, care mi-a alimentat dorinţa tot mai puternică de-a mă cufunda în Artă. Visam să călătoresc în Mexic, să amuşin revoluţia lor, să păşesc pe pămîntul lor şi să mă rog dinaintea copacilor locuiţi de sfinţii lor misterioşi.

Am recitit scrisoarea cu un entuziasm crescînd. M-am gîndit la misiunea care mă aştepta şi la versiunea mea mai tînără, care mersese acolo în primăvara lui 1971. Aveam douăzeci şi ceva de ani. Am strîns nişte bani şi mi-am cumpărat un bilet de avion pînă în Mexico City. A trebuit să fac escală la Los Angeles. Îmi amintesc că am văzut un panou de afişaj cu imaginea unei femei crucificate pe un stîlp de telegraf – *L.A. Woman*. La radio se auzea *single*-ul *Riders on the Storm* al celor de la Doors. Pe atunci n-aveam o astfel de scrisoare, n-aveam nici planuri concrete, dar aveam o misiune, ceea ce pentru mine era suficient. Voiam să scriu o carte care să se intituleze *Capul Java*. William Burroughs îmi spusese că în munţii care împresurau statul Veracruz creşte cea mai bună cafea din lume şi eram hotărîtă s-o găsesc.

Imediat ce am ajuns în Mexico City, m-am dus la gară, de unde mi-am cumpărat un bilet dus-întors. Trenul de noapte cu vagoane de dormit pleca peste şapte ore. Mi-am îndesat într-un rucsac caietul de însemnări, un pix Bic, un exemplar pătat de cerneală al *Antologiei* lui Artaud şi o micuţă cameră foto Minox, iar celelalte lucruri mi le-am lăsat într-un dulap cu cheie. După ce am schimbat nişte bani, am intrat într-un bistrou aflat pe aceeaşi stradă cu defunctul hotel Ortega şi am

comandat un castron cu tocană de cod. Parcă văd şi-acum oasele de peşte înotînd în supa de culoarea şofranului şi simt o bucată lungă din şira spinării care mi s-a înfipt în gîtlej. Am stat acolo singură şi m-am înecat. Pînă la urmă am reuşit s-o scot, apucînd-o cu degetul mare şi arătătorul, fără să vomit sau să atrag atenţia asupra mea. Am împachetat osul într-un şerveţel, l-am băgat în buzunar, am chemat chelneriţa şi am plătit.

După ce mi-am venit în fire, m-am urcat într-un autobuz care mergea la Coyoacán, în partea de sud-vest a oraşului, unde se afla Casa Azul, conform adresei din buzunarul meu. Era o zi frumoasă, iar eu fremătam de nerăbdare. Dar cînd am ajuns, am găsit-o închisă din pricina unor lucrări extinse de renovare. Am rămas stupefiată în faţa minunatelor ziduri albastre. Nu puteam face nimic, n-aveam la cine să apelez. Nu mi-era dat să intru în Casa Azul în ziua aceea. Am mers cîteva cvartale pînă la casa în care fusese asasinat Troţki. Pentru o trădare atît de intimă, Genet l-ar fi ridicat pe asasin la statutul de sfînt. Am aprins o lumînare la biserica baptistă şi m-am aşezat pe un şir de bănci, ţinînd mîinile încrucişate în poală şi verificînd periodic rana măruntă pe care mi-o făcuse osul în gîtlej. Cînd m-am întors la gară, un conductor mi-a dat voie să urc mai devreme în tren. Aveam un mic compartiment de dormit. Era de fapt o bachetă de lemn care se desfăcea şi pe care am drapat-o cu o eşarfă în dungi multicolore, proptindu-mi cartea de oglinda ce se cojea. Eram tare fericită. O porneam spre Veracruz, un important centru al comerţului cu cafea din Mexic. Mi-am imaginat că în locul acela voi scrie o meditaţie post-*beat* despre drogul meu preferat.

Călătoria cu trenul a fost lipsită de incidente şi fără efecte speciale gen Alfred Hitchcock. Mi-am reevaluat planul. Nu-mi doream cine ştie ce experienţă majoră, ci doar să găsesc un loc de cazare decent şi ceaşca de cafea perfectă. Eram în stare să beau paisprezece ceşti fără să-mi stric somnul. Primul hotel peste care am dat era exact ce-mi doream. Hotel Internacional. Mi s-a oferit o cameră cu pereţi văruiţi, cu o chiuvetă, un ventilator de tavan şi o fereastră care dădea spre piaţa centrală a oraşului. Am rupt din carte o fotografie a lui Artaud în Mexic

şi am pus-o pe poliţa de ghips, în spatele unei candele. Iubise Mexicul şi m-am gîndit că i-ar plăcea să se întoarcă aici. După ce m-am odihnit puţin, mi-am numărat banii, am luat cu mine cît îmi trebuia şi am îndesat restul într-o şosetă de bumbac croşetată de mînă, cu un trandafir mic pe gleznă.

Am ieşit pe stradă şi mi-am ales o bancă plasată strategic, ca să pot studia zona. M-am uitat cum din vreo două hoteluri ieşeau periodic bărbaţi ce o porneau pe aceeaşi stradă. Pe la jumătatea dimineţii am pornit discret în urmărirea unuia dintre ei pe o stradă laterală şerpuitoare, ajungînd la o cafenea care, în pofida aspectului ei modest, părea a fi inima comerţului cu cafea. Nu era o cafenea adevărată, dar era un furnizor de cafea adevărat. Nu avea uşă. Caroiajul alb-negru al podelei era acoperit cu rumeguş. Saci de pînză groasă, plini cu boabe de cafea, stăteau înşiraţi de-a lungul pereţilor. Existau cîteva măsuţe, dar toată lumea stătea în picioare. Nu era nici o femeie înăuntru. Nu era nici o femeie nicăieri. Aşa că am mers mai departe.

În a doua zi de patrulare am intrat acolo cu nonşalanţă, ca şi cum aş fi fost de-a locului, tîrşîindu-mi picioarele prin rumeguş. Purtam ochelarii mei de soare Wayfarer, cumpăraţi de la o tutungerie din Sheridan Square, şi un impermeabil pe care îl cumpărasem la mîna a doua de pe Bowery. Era un veşmînt de prima mînă, subţire ca hîrtia, deşi puţin uzat. Acoperirea mea era cea de jurnalistă la *Coffee Trader Magazine*. M-am aşezat la una dintre măsuţele rotunde şi am ridicat două degete. Nu eram sigură de semnificaţia gestului, dar toţi bărbaţii făceau aşa, cu rezultate excelente. Am scris fără oprire în caietul de însemnări. Nimeni nu părea deranjat. Orele următoare, cu trecerea lor lentă, n-ar putea fi descrise altfel decît ca fiind sublime. Am observat un calendar agăţat în cui deasupra unui sac pe care scria Chiapas şi din care se revărsau boabe de cafea. Era 14 februarie şi mă pregăteam să-mi dăruiesc inima unei ceşti de cafea perfecte. Mi-a fost servită într-un fel oarecum ceremonios. Proprietarul s-a oprit în dreptul meu şi a aşteptat. I-am oferit un zîmbet radios şi recunoscător. *Hermosa*, am spus, iar el mi-a răspuns cu un surîs larg. Cafea distilată din boabe crescute pe înălţimi,

îmbrăţişate de orhidee sălbatice şi pudrate cu polenul acestora – un elixir care nuntea extremele naturii.

Tot restul dimineţii am stat şi m-am uitat cum veneau şi plecau oameni care degustau cafea şi adulmecau diverse soiuri de boabe. Le scuturau, le duceau la ureche ca pe nişte scoici şi le rostogoleau pe suprafaţa netedă a unei mese cu mîinile lor mici şi cărnoase, de parcă ar fi încercat să prezică viitorul. Apoi comandau cîte ceva. În toate orele acelea n-am schimbat nici un cuvînt cu proprietarul, dar cafeaua a continuat să-mi apară pe masă. Uneori în ceaşcă, alteori în pahar. La ora prînzului toată lumea a plecat, inclusiv proprietarul. M-am ridicat de la masă şi am inspectat sacii, alegîndu-mi cîteva boabe pe post de suvenire şi băgîndu-le în buzunar.

Rutina asta a continuat şi în următoarele zile. În cele din urmă am recunoscut că nu scriam pentru nici o revistă, ci pentru posteritate. Vreau să scriu o arie dedicată cafelei, am explicat eu fără să mă scuz, ceva durabil, precum *Cantata cafelei* a lui Bach. Proprietarul stătea în faţa mea cu braţele încrucişate. Cum avea să răspundă la o asemenea dovadă de *hybris*? Apoi a plecat, făcîndu-mi semn să rămîn la masă. Habar n-aveam dacă acea *Cantată a cafelei* compusă de Bach era o lucrare genială, dar este bine cunoscută obsesia lui pentru cafea – într-o epocă în care cafeaua era privită cu ochi răi, fiind considerată un drog. Un obicei adoptat negreşit şi de Glenn Gould cînd s-a contopit cu *Variaţiunile Goldberg* şi a strigat de la pian ca un nebun, Eu sînt Bach! Mă rog, eu nu eram o personalitate. Lucram într-o librărie şi îmi luasem liber ca să scriu o carte la care nu am scris de fapt niciodată.

În scurt timp proprietarul a apărut iar, cu două farfurii de fasole neagră, porumb copt, *tortillas* cu zahăr şi nişte felii de cactus. Am mîncat împreună, după care mi-a adus o ultimă ceaşcă. Am plătit şi i-am arătat caietul meu de însemnări. M-a poftit să-l însoţesc la masa lui de lucru. A luat sigiliul lui oficial de comerciant de cafea şi a ştampilat solemn o foaie goală. Ne-am strîns mîinile, ştiind că, după toate probabilităţile, n-aveam să ne mai vedem niciodată, iar eu nu voi mai găsi nicăieri o cafea la fel de răpitoare ca a lui.

Mi-am făcut repede bagajul, trîntind *Pasărea-arc* deasupra lucrurilor din mica mea valiză de metal. Toată lista mea: paşaport geacă neagră blugi lenjerie 4 tricouri 6 perechi de ciorapi albinuţă cutii cu filme Polaroid cameră Land 250 fes marinăresc negru cutiuţă cu balsam de arnică hîrtie milimetrică Moleskine cruce etiopiană. Am scos pachetul de cărţi de tarot din punguţa sa veche din piele de căprioară şi am tras o carte, un mic obicei cu care îmi începeam călătoriile. Era cartea destinului. M-am aşezat şi am privit somnoroasă marea roată în mişcare. Bun, mi-am spus, merge şi-aşa.

M-am trezit visînd la Pat Sajak. De fapt n-aveam certitudinea că era cu adevărat Pat Sajak, fiindcă n-am văzut decît două mîini bărbăteşti care întorceau nişte cărţi de joc supradimensionate şi dezvăluiau anumite litere. Chestia ciudată era că mă simţeam aruncată iar într-un vis anterior. Mîinile întorceau cîteva litere, destule cît să ghicesc un cuvînt, dar nu reuşeam să leg nimic. Mă încordam în somn, încercînd să văd perimetrul visului meu. Totul era în prim-plan. Nu puteam să văd mai mult decît vedeam deja. De fapt contururile erau oarecum distorsionate, făcînd ca materialul costumului său fin de gabardină să pară deformat, ca un borangic cîlţos. În plus, Pat părea să aibă manichiura făcută, unghiile tăiate şi îngrijite. Pe degetul mic purta un inel de aur cu sigiliu. Ar fi trebuit să-l cercetez mai îndeaproape, să văd dacă nu cumva era gravat cu iniţialele lui.

Mai tîrziu mi-am amintit că în viaţa reală Pat Sajak nu întoarce litere. Deşi e greu de zis dacă un joc televizat poate fi considerat viaţă reală. Toată lumea ştie că Vanna White întoarce literele, nu Pat. Dar uitasem asta şi, mai rău de-atît, nu reuşeam nici în ruptul capului să văd în minte imaginea chipului ei. Eram în stare să invoc o întreagă defilare de rochii mulate şi strălucitoare, dar nu şi chipul ei, lucru care mă sîcîia, îmi stîrnea acea stare de nelinişte pe care o simţi cînd te iau autorităţile la întrebări ca să afle pe unde-ai umblat într-o zi anume, iar tu n-ai nici un alibi solid. Am fost acasă, le-aş fi răspuns pierit, m-am uitat cum Pat Sajak întorcea litere şi forma cuvinte pe care nu reuşeam să le disting.

Mi-a sosit taxiul. Am încuiat valiza, mi-am pus paşaportul în

buzunar şi am urcat pe bancheta din spate. Se circula greu şi am stat o vreme pe loc, aşteptînd să ne strecurăm şi noi în tunelul Holland. Am avut timp să mă gîndesc la mîinile lui Pat Sajak. Se spune că-i semn de noroc să-ţi vezi mîinile în vis. Un semn pe care e bine să ţi-l doreşti, dar care se referă la propriile tale mîini, nu la mîinile lui Pat în prim-plan, făcînd ce face de obicei Vanna. După aceea am moţăit şi-am visat ceva cu totul diferit. Eram într-o pădure, iar copacii erau încărcaţi cu ornamente sacre care sclipeau în soare. Erau prea sus ca să ajung la ele, aşa că le-am scuturat cu un soi de băţ lung, care zăcea tocmai bine acolo, în iarbă. Cînd am lovit ramurile înfrunzite, o ploaie de mîini mici şi argintii a căzut pe pantofii mei. Erau nişte pantofi oxford ponosiţi, maronii, ca aceia pe care îi purtam în şcoala primară, şi cînd m-am aplecat să adun mîinile acelea, am văzut o omidă neagră tîrîndu-mi-se în sus pe şosetă.

Cînd maşina a oprit la terminalul A, eram dezorientată. Aici trebuia să ajung? am întrebat. Şoferul a mormăit ceva, eu m-am dat jos, avînd grijă să nu-mi uit fesul marinăresc în taxi, şi am intrat în terminal. Mă lăsase la intrarea greşită şi a trebuit să mă strecor printre sute de oameni care mergeau cine ştie unde pînă am găsit ghişeul potrivit. Fata de la ghişeu a insistat să folosesc automatul. Nu ştiu unde-oi fi fost în ultimul deceniu, dar cînd şi-a făcut loc conceptul de automat în terminalele aeroporturilor? Voiam ca o persoană în carne şi oase să-mi dea tichetul de îmbarcare, dar ea a insistat să-mi introduc informaţiile personale pe un ecran de la afurisitul ăla de automat. A trebuit să mă scotocesc în geantă ca să-mi găsesc ochelarii de citit, iar după ce am răspuns la întrebări şi mi-am scanat paşaportul, automatul mi-a sugerat să-mi triplez numărul de kilometri cîştigaţi plătind o sută opt dolari. Am apăsat pe „NU“ şi ecranul a îngheţat. A trebuit să-i spun fetei. Ea îi dădea înainte cu apăsatul. Apoi mi-a propus să încerc la alt automat. Începea să mă apuce nervozitatea, tichetul de îmbarcare mi s-a blocat în fantă, iar fata a fost nevoită să scotocească înăuntru cu un pix pe care scria „Zborul îţi e prieten“ ca să-l scoată de acolo. Mi l-a întins triumfătoare, deşi de-acum semăna cu o frunză de salată veştedă şi încreţită. M-

am trambalat pînă la controlul de securitate, mi-am scos laptopul din husă, mi-am scos fesul, ceasul, ghetele, le-am pus într-o cutie, laolaltă cu punga de plastic în care aveam pasta de dinţi, crema de trandafiri şi sticla de Powerimmune, am trecut prin detectorul de metale, apoi mi-am adunat iar lucrurile şi am urcat în avionul de Mexico City.

Avionul a stat pe pistă aproape o oră, timp în care în minte mi-a răsunat întruna melodia *Shrimp Boats*. Am început să-mi pun întrebări. De ce m-am aprins aşa la *check-in*? De ce voiam să-mi dea fata aceea biletul de îmbarcare? De ce n-am făcut şi eu ceea ce făcea de-acum toată lumea, adică, să-mi iau singură biletul? Sîntem în secolul douăzeci şi unu, acum lucrurile se fac altfel. Ne pregăteam să decolăm. Am fost dojenită fiindcă nu-mi legasem centura de siguranţă. Uitasem să-mi pun haina în poală, ca să nu se vadă. Detest să mi se restrîngă mişcările, mai ales dacă e spre binele meu.

Am ajuns în Mexico City şi am luat un taxi pînă în cartierul meu. M-am cazat la hotelul meu şi m-am instalat într-o cameră de la etajul întîi, cu vedere către un părculeţ. Baia avea o fereastră mare şi am observat că oamenii la care mă uitam de sus se uitau şi ei la mine de jos. Am luat un prînz întîrziat şi am aşteptat cu nerăbdare mîncarea mexicană, numai că meniul hotelului era dominat de mîncăruri japoneze. Asta m-a zăpăcit şi totuşi, în mod ciudat, m-a împăcat cu percepţia asupra locului: citeam Murakami într-un hotel mexican specializat în *sushi*. M-am hotărît să comand *taco* cu creveţi, sos de *wasabi* şi un păhărel de tequila. După aceea am ieşit în stradă şi am observat că eram pe bulevardul Veracruz, ceea ce mi-a dat speranţa că aş putea găsi nişte cafea bună. Cum hoinăream prin zonă, am trecut pe lîngă o fereastră plină cu mîini din ghips vopsite în culoarea pielii. M-am gîndit că sînt unde trebuie să fiu, deşi lucrurile păreau uşor descentrate, ca o imagine a lui Mandrake Magicianul din benzile desenate de duminică.

Se apropia crepusculul. Am umblat încolo şi-ncoace pe străzile umbrite, trecînd pe lîngă şiruri de camionete cu *taco* şi chioşcuri de ziare care vindeau reviste de *wrestling*, flori şi bilete de loterie. Eram obosită, dar am traversat bulevardul

Veracruz şi m-am oprit în parcul de vizavi. O corcitură gălbuie s-a desprins de lîngă stăpînul său şi-a sărit drept pe mine. Mi-am simţit fiinţa pătrunsă de privirea ochilor săi căprui şi adînci. Stăpînul l-a recuperat imediat, dar cîinele continua să tragă de lesă, ca să nu mă piardă din ochi. Cît de uşor îţi cade drag un animal! mi-am spus eu. Deodată m-am simţit foarte obosită. Eram trează de la cinci dimineaţa. M-am întors în cameră, care fusese dereticată în lipsa mea. Hainele îmi erau împăturite frumos, iar şosetele murdare erau puse la înmuiat în chiuvetă. M-am trîntit în pat aşa cum intrasem, complet îmbrăcată. M-am gîndit la cîinele gălbui şi m-am întrebat dacă o să-l mai văd vreodată. Am închis ochii şi am alunecat încet în somn. M-a readus la realitate sunetul vocii cuiva care vorbea printr-un megafon distorsionat. Cuvinte imateriale pluteau purtate de vînt şi aterizau pe pervazul ferestrei mele ca un porumbel confuz care se întoarce acasă. Era trecut de miezul nopţii, o oră neobişnuită pentru vorbitul la megafon.

M-am trezit tîrziu şi a trebuit să mă zoresc, fiindcă fusesem invitată la ambasada americană. Acolo am băut cafea călîie şi m-am angajat într-o conversaţie culturală semi-reuşită. Dar m-a frapat ceva ce-a spus un stagiar chiar înainte să fiu dusă de-acolo cu maşina. Doi jurnalişti, un cameraman şi un copil fuseseră găsiţi ucişi în Veracruz cu o noapte în urmă. Femeia şi copilul fuseseră strangulaţi, iar cei doi bărbaţi fuseseră evisceraţi. Mi-a trecut prin faţa ochilor o imagine tulburătoare a cameramanului aruncat într-o groapă nu prea adîncă: în toiul nopţii s-a ridicat în şezut şi a observat că pătura de pe patul lui era făcută din gazon.

Îmi era foame. La masa de prînz am mîncat ceva ce s-ar putea numi aproximativ *huevos rancheros* într-un loc care se chema Café Bohemia. Un castron cu chipsuri *tortilla* fleşcăite, ouă prăjite şi salsa verde – dar am mîncat. Cafeaua era călduţă şi îţi lăsa pe limbă un gust de ciocolată. M-am chinuit cu cele cîteva cuvinte în spaniolă pe care le ştiam şi am reuşit să însăilez un *más caliente*. Tînăra chelneriţă a zîmbit cu gura pînă la urechi şi mi-a făcut alta, o ceaşcă de cafea exact cît trebuia de fierbinte.

În seara aceea am stat pe o bancă din parc şi am băut suc de

pepene dintr-un pahar de hîrtie conic, cumpărat de la un vînzător ambulant. Fiecare copil care rîdea mă făcea să mă gîndesc la copilul ucis. Fiecare cîine care lătra mi se părea gălbui. M-am întors în camera mea, de unde se auzea toată agitaţia de afară. Le-am cîntat nişte cîntece păsărilor de pe pervazul meu. Am cîntat pentru jurnalişti şi pentru cameraman, pentru femeia şi copilul ucişi în Veracruz. Am cîntat pentru cei lăsaţi să putrezească în şanţuri, în gropile de gunoi şi în depozitele de fiare vechi, ca materie primă pentru o poveste la care Bolaño se gîndise deja. Luna era reflectorul naturii îndreptat spre chipurile voioase ale oamenilor adunaţi jos, în parc. Rîsetele lor urcau odată cu adierea vîntului şi preţ de cîteva clipe n-a existat întristare, nici suspin, doar armonie.

Pasărea-arc era pe pat, lîngă mine, dar n-am deschis-o. Am preferat să mă gîndesc la fotografiile pe care urma să le fac la Coyoacán. Am adormit şi am visat că aveam o coordonare perfectă şi reflexe rapide. M-am trezit brusc, incapabilă să mă mişc. Mi-au explodat măruntaiele şi voma a ţîşnit peste aşternuturi, însoţită de o migrenă paralizantă. Am zăcut acolo, fără să mai fiu în stare să mă ridic. Am bîjbîit instinctiv după ochelari. Slavă Domnului, erau neatinşi.

La prima geană de lumină am reuşit să înşfac telefonul şi să anunţ la recepţie că îmi e foarte rău şi că am nevoie de ajutor. A sosit o cameristă şi a sunat la recepţie după medicamente. M-a ajutat să mă dezbrac şi să mă spăl, mi-a curăţat baia şi mi-a schimbat cearşafurile. Debordam de recunoştinţă pentru femeia aceea. A fredonat cît timp mi-a clătit hainele pătate şi le-a înşirat în pervazul ferestrei. Îmi pocnea capul de durere. Am strîns-o de mînă. Vegheată de figura ei surîzătoare, m-am lăsat să alunec într-un somn adînc.

Am deschis ochii şi mi-am imaginat că o văd pe cameristă pe un scaun de lîngă pat, cuprinsă de un acces de rîs isteric. Flutura cîteva pagini de manuscris, pe care mi le strecurasem sub pernă. Imediat am simţit cum îmi piere orice elan. Nu doar că-mi citea paginile, ci – mai mult – erau scrise în spaniolă, aparent de mîna mea, deşi pentru mine erau absolut ininteligibile. M-am gîndit la ce scrisesem şi n-am putut să-mi dau seama ce anume îi provocase acea ilaritate zgomotoasă.

— Ce naiba-i aşa amuzant? am întrebat, deşi mă simţeam tot mai îndemnată să fac şi eu ca ea, fiindcă avea un rîs foarte ispititor.

— E un poem, mi-a răspuns. Un poem complet lipsit de poezie.

M-a luat prin surprindere. Era sau nu un lucru bun? Ea a lăsat foile să alunece pe podea. M-am ridicat şi m-am dus după ea la fereastră. A tras de o sfoară legată de un săculeţ de plasă în care se zbătea un porumbel.

— Cina! a exclamat ea triumfător, aruncîndu-şi săculeţul pe umăr.

În timp ce mergea spre uşă, parcă se micşora treptat, pînă a ieşit din rochie şi a păşit peste ea, arătînd ca o copilă. Am dat fuga la fereastră şi am urmărit-o cum traversa în fugă bulevardul Veracruz. Am stat încremenită acolo. Afară era un aer perfect, ca laptele de la sînul celei mai bune mame. Lapte pe care îl puteau suge toţi copiii ei – bebeluşii din Juárez, Harlem, Belfast ori Bangladesh. Încă mai auzeam rîsul cameristei, acele sunete mici şi spumoase care se materializau în mănunchiuri transparente, ca nişte dorinţe dintr-o altă lume.

În acea dimineaţă mi-am verificat starea generală. Ce fusese mai rău părea să fi trecut, dar mă simţeam slăbită şi deshidratată, iar durerea de cap migrase către baza craniului. Cînd a sosit maşina ce avea să mă ducă la Casa Azul, am sperat că durerea o să stagneze, ca să pot să-mi văd de treabă. Cînd directoarea mi-a urat bun venit, m-am gîndit la mine, cea din copilărie, şi cum stăteam în faţa uşii albastre care nu se deschidea.

Deşi acum este muzeu, Casa Azul păstrează vie atmosfera imprimată de cei doi mari artişti. În atelier totul era pregătit pentru venirea mea. Rochiile şi corsetele de piele ale Fridei Kahlo erau întinse pe foiţe albe. Flacoanele ei cu medicamente stăteau pe o masă, iar cîrjele erau sprijinite de un perete. M-am simţit deodată nesigură pe picioare şi îngreţoşată, dar am reuşit să fac cîteva poze. Am fotografiat repede în lumina slabă, punîndu-mi în buzunar polaroidele nedesfăcute.

Am fost condusă în dormitorul Fridei. Sus, deasupra pernei

ei, erau fixaţi fluturi la care să se uite cînd stătea întinsă în pat. Îi fuseseră dăruiţi de sculptorul Isamu Noguchi, ca să poată privi ceva frumos după ce rămăsese fără picior. Am fotografiat patul în care suferise atît de mult.

Nu mai eram în stare să tăinuiesc cît de rău mă simţeam. Directoarea mi-a dat un pahar cu apă. M-am aşezat în grădină, rezemîndu-mi capul în mîini. Mă simţeam sleită de puteri. După ce s-a consultat cu colegii ei, directoarea a insistat să mă odihnesc în dormitorul lui Diego. Am vrut să mă opun, dar nu mai puteam vorbi. Acolo era un pat modest de lemn, cu o cuvertură albă. Mi-am lăsat pe podea aparatul de fotografiat şi micul teanc de poze. Două femei au prins în cuie o pînză lungă de muselină în dreptul intrării în cameră. M-am aplecat şi am desfăcut pozele, dar n-am putut să mă uit la ele. Am stat întinsă şi m-am gîndit la Frida. Îi simţeam apropierea, detectam suferinţa ei stoică, amestecată cu entuziasmul revoluţionar. Cînd aveam şaisprezece ani, ea şi Diego erau călăuzele mele secrete. Îmi împleteam părul ca Frida, purtam o pălărie de pai ca Diego, iar acum atinsesem rochiile ei şi mă întinsesem în patul lui Diego. Una dintre femei a intrat şi m-a acoperit cu un şal. Încăperea era întunecoasă în mod natural şi, din fericire, am adormit.

Directoarea m-a trezit cu blîndeţe şi cu un aer îngrijorat:

— În scurt timp o să înceapă să vină lumea.

— Nu vă faceţi griji, i-am spus. Acum mi-e bine. Dar o să am nevoie de un scaun.

M-am ridicat, m-am încălţat şi mi-am adunat fotografiile: cîrjele Fridei, abia schiţate, patul ei şi nălucirea unei case a scării. Atmosfera maladivă radia în interiorul lor. În seara aceea am stat în grădină, în faţa a aproape două sute de invitaţi. Cu greu aş putea spune despre ce le-am vorbit, dar la final le-am cîntat, aşa cum le cîntasem păsărilor de la fereastră. Era un cîntec care îmi venise în minte cît stătusem în patul lui Diego. Despre fluturii dăruiţi Fridei de Noguchi. Am văzut lacrimi curgînd pe chipurile directoarei şi pe cele ale femeilor care se ocupaseră de mine cu atîta grijă şi blîndeţe. Chipuri pe care nu mi le mai amintesc.

În noaptea aceea în parcul de vizavi de hotel a fost o

petrecere. Durerea de cap îmi dispăruse complet. Mi-am făcut bagajul şi m-am uitat pe fereastră. Copacii erau legaţi cu şiraguri de luminiţe de Crăciun, cu toate că era abia 7 mai. Am coborît la bar şi am băut un păhărel de tequila foarte tînără. Barul era pustiu, fiindcă aproape toată lumea ieşise în parc. Am stat acolo multă vreme. Barmanul mi-a umplut iar paharul. Tequila era uşoară, ca nectarul de flori. Am închis ochii şi am văzut un tren verde, cu un M într-un cerc: un verde şters, ca spinarea de călugăriţă.

Cîrjele Fridei Kahlo, Casa Azul

Rochie, Casa Azul

W4

Cum am pierdut pasărea-arc

Am primit un mesaj de la Zak. Îşi deschisese cafeneaua de pe plajă. Cafea pe gratis cîtă pofteam. M-am bucurat pentru el, dar am ezitat să plec de-acasă, fiindcă era weekendul de Ziua Eroilor. Oraşul era pustiu, cum îmi place mie, iar duminică se difuza un episod nou din *The Killing*. M-am hotărît să merg luni la cafeneaua lui Zak şi să-mi petrec weekendul în oraş, cu detectivii Linden şi Holder. În camera mea era o dezordine absolută şi eu însămi eram mai şleampătă decît de obicei, numai bună să le ţin tovărăşie în nefericirea lor mută în timp ce ei dădeau pe gît cafea fără gust într-o maşină ponosită, în ceasurile mohorîte ale unui filaj care se dovedea la fel de insipid. Mi-am umplut termosul la băcănia coreeană, l-am aşezat lîngă pat pentru mai tîrziu, mi-am ales o carte şi am pornit spre strada Bedford.

La Café ’Ino nu era nimeni, aşa că m-am aşezat bucuroasă şi am citit *Rătăcirile elevului Törless*, un roman de Robert Musil. Am meditat la primul rînd din carte, „O gară mică pe calea ferată ce duce spre Rusia“, fascinată de puterea unei propoziţii obişnuite, care îl conduce pe cititor, fără ştirea lui, prin lanuri nesfîrşite de grîu, pînă la o cărare spre bîrlogul unui prădător sadic care se gîndeşte să ucidă un băiat plin de candoare.

Am citit toată după-amiaza, nefăcînd nimic în general. Bucătarul cocea usturoi şi cînta în spaniolă.

— Despre ce e vorba în cîntec? l-am întrebat.

— Despre moarte, mi-a răspuns el rîzînd. Dar nu vă faceţi griji, nu moare nimeni, e moartea dragostei.

De Ziua Eroilor m-am trezit devreme, mi-am făcut ordine prin cameră şi am umplut un sac cu lucruri de care aveam

nevoie: ochelari de soare, apă alcalină, o brioşă de tărîţe şi *Pasărea-arc*. La staţia West Fourth Street am luat trenul A către Broad Channel şi apoi am schimbat. Asta mi-a luat cincizeci şi cinci de minute. Localul lui Zak era singura cafenea din acea zonă izolată de concesiuni de pe lunga promenadă a plajei Rockaway. Zak s-a bucurat să mă vadă şi m-a prezentat tuturor. Apoi, aşa cum promisese, m-a servit cu cafea gratis. Cafea neagră, pe care am băut-o în picioare, uitîndu-mă la lumea din jur. Era o atmosferă veselă, relaxată, un amestec prietenos de surferi fără griji şi familii din clasa muncitoare. M-a surprins să-l văd pe amicul meu Klaus apropiindu-se de mine pe bicicletă. Purta cămaşă şi cravată.

— Am fost la Berlin, în vizită la tata, mi-a spus el. Tocmai am venit de la aeroport.

— Îhî, JFK e tare aproape, am rîs, urmărind zborul la joasă înălţime al unui avion care se apropia de pistă.

Ne-am aşezat pe o bancă şi ne-am uitat la copilaşii care înfruntau valurile.

— Plaja principală pentru surf e doar la vreo cinci străzi mai încolo, pe lîngă dig.

— S-ar zice că ştii binişor zona.

Klaus a devenit deodată serios.

— N-o să-ţi vină să crezi, dar tocmai mi-am cumpărat o veche casă victoriană chiar aici, lîngă golf. Are o curte mare de tot şi m-am apucat să-mi plantez o grădină uriaşă. Ceva ce n-aş putea face niciodată la Berlin sau în Manhattan.

Am traversat promenada, iar Klaus şi-a luat o cafea.

— Îl cunoşti pe Zak?

— Toată lumea cunoaşte pe toată lumea, a spus el. Aici e o comunitate veritabilă.

Ne-am luat la revedere şi i-am promis că voi veni cît de curînd să-i văd casa şi grădina. Adevărul e că pînă şi mie îmi intra repejor pe sub piele zona aceea, cu promenada ei nesfîrşită şi cu construcţiile de cărămidă care dominau ţărmul oceanului. Mi-am scos încălţările şi m-am plimbat de-a lungul malului. Mereu am iubit oceanul, dar n-am învăţat niciodată să înot. Poate că singura dată în viaţa mea cînd m-am scufundat sub apă a fost în chinurile involuntare ale botezului. Peste

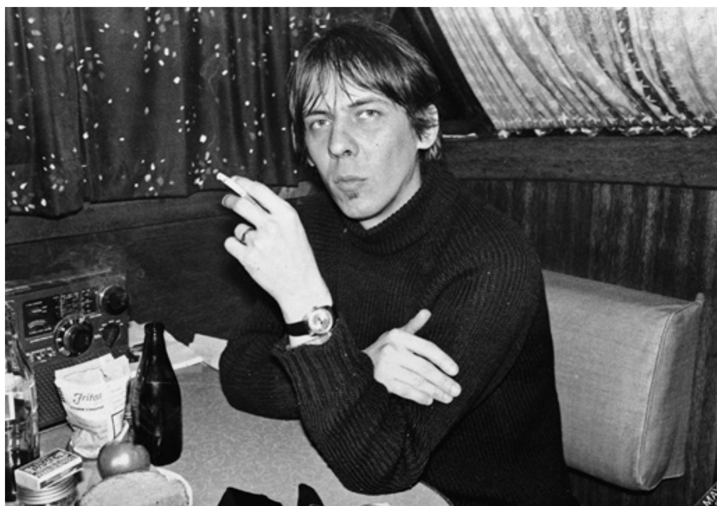
aproape un deceniu, epidemia de poliomielită făcea ravagii. Fiind un copil bolnăvicios, nu mi s-a dat voie să intru în lacuri cu apă mică sau în bazine, împreună cu alţi copii, fiindcă se credea că virusul se răspîndeşte tocmai prin apă. Singura mea alinare era oceanul, căci mi se permitea să mă plimb şi să mă joc pe malul lui. Cu vremea, am dezvoltat o teamă de apă autoprotectoare, care a sporit şi s-a transformat în frică de imersiune.

Nici Fred nu înota. Spunea că indienii nu înoată. Dar ambarcaţiunile îi plăceau mult.

Ne petreceam mult timp uitîndu-ne la remorchere vechi, la nave-locuinţe şi la traulere de creveţi. Lui îi plăceau în special ambarcaţiunile vechi de lemn şi într-una dintre excursiile noastre la Saginaw, în Michigan, am găsit una de vînzare: o Chris Craft Constellation de la sfîrşitul anilor cincizeci, despre care nu ştiam sigur dacă e sau nu aptă de navigaţie. Am cumpărat-o destul de ieftin, am tractat-o pînă acasă şi am parcat-o în curte, în partea dinspre şenalul care ducea la lacul Saint Clair. Pe mine nu mă pasiona să ies cu barca, dar am muncit cot la cot cu Fred: am curăţat coca, am frecat cabina, am ceruit şi lustruit lemnul şi am cusut mici draperii la geamuri. În nopţile de vară stăteam în cabină, cu cafea neagră în termos şi cu un bax de Budweiser pentru Fred, şi ascultam la radio meciurile celor de la Tigers. Nu mă pricepeam la sport, dar din cauza devotamentului pe care îl nutrea Fred faţă de cei din Detroit, mă simţeam datoare să ştiu regulile de bază ale jocului, numele celor din echipa noastră şi cine ne erau rivalii. În tinereţe Fred fusese selectat pentru poziţia de libero în echipa de tineret a celor de la Tigers. Avea un braţ grozav, dar a preferat să-l folosească la chitară, fără ca dragostea lui pentru baseball să se diminueze vreodată.

S-a dovedit că ambarcaţiunea noastră de lemn avea axul rupt, iar noi n-am avut destui bani ca să-l reparăm. Am fost sfătuiţi s-o dăm la fier vechi, dar n-am făcut-o. Spre hazul vecinilor noştri, am hotărît s-o ţinem exact unde era, în partea cea mai bună a curţii noastre. Ne-am consultat asupra numelui pe care să i-l dăm şi în cele din urmă am decis să-i spunem Nawader, un cuvînt arab care înseamnă lucru rar şi pe care l-

am întîlnit într-un pasaj din *Femeile din Cairo* al lui Gérard de Nerval. Iarna o acopeream cu o prelată grea, iar cînd începea campionatul de baseball, o scoteam iar la lumină şi ascultam meciurile celor de la Tigers la un radio cu unde scurte. Dacă meciul se amîna, stăteam şi ascultam casete audio la un *boom box*. Nimic cu versuri, ci de obicei ceva de Coltrane, cum ar fi *Olé* sau *Live at Birdland*. Rareori, cînd se anula un meci din cauza ploii, treceam pe Beethoven, pe care Fred îl admira în mod deosebit. Mai întîi o sonată pentru pian, iar apoi, pe fondul ploii constante, ascultam *Pastorala* lui Beethoven, lăsîndu-ne conduşi de marele compozitor într-o incursiune epopeică în peisajul rural, unde ascultam cîntecele păsărilor din Wienerwald.

Către sfîrşitul campionatului de baseball, Fred m-a luat prin surprindere, apărînd în geaca oficială, portocaliu cu albastru, a celor de la Detroit Tigers. Era pe la începutul toamnei şi se făcuse destul de frig. Fred a adormit pe canapea, iar eu mi-am tras geaca pe mine şi am ieşit în curte. Am ridicat o pară care căzuse din copacul nostru, am şters-o de mînecă şi m-am aşezat pe un scaun de grădină din lemn, stînd în lumina lunii. Cînd am tras fermoarul de la noua mea geacă, am simţit încîntarea unui tînăr student care primeşte recunoaşterea oficială a meritelor sale sportive. Cînd am muşcat din pară, mi-

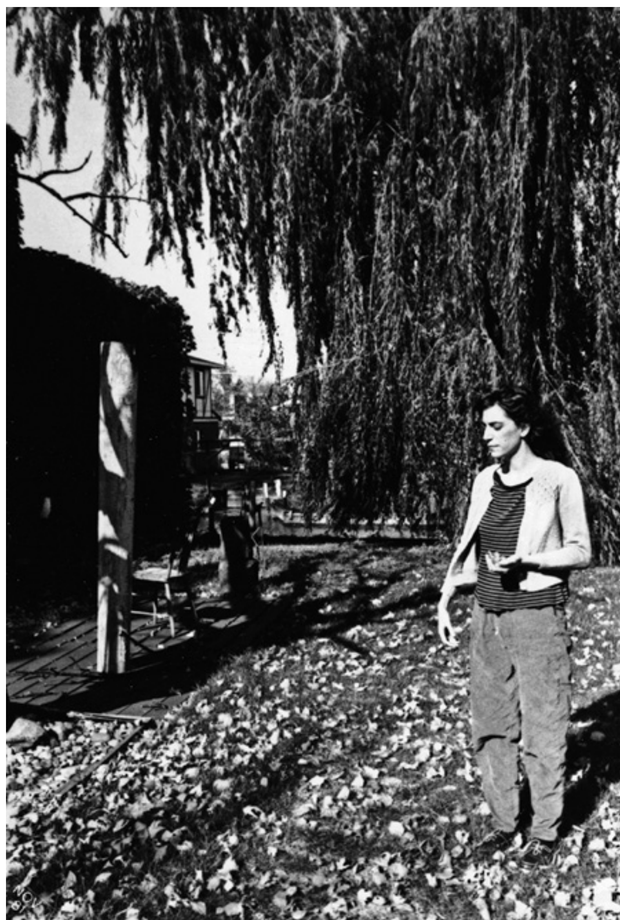
am imaginat că sînt un tînăr lansator venit de nicăieri, care îi scoate pe Chicago Cubs dintr-o lungă pasă neagră din campionat cîştigînd treizeci şi două de jocuri la rînd. Cu unul mai mult decît Denny McClain.

Într-o după-amiază de vară tîrzie cerul a căpătat o nuanţă clară de verde Chartreuse. Am deschis fereastra de la balcon ca să mă uit mai bine: nu mai văzusem niciodată aşa ceva. Deodată cerul s-a întunecat. Un trăsnet colosal a umplut dormitorul cu o lumină orbitoare. Pentru cîteva clipe s-a aşternut o linişte deplină, urmată de un zgomot asurzitor. Uriaşa noastră salcie plîngătoare fusese trăsnită şi se prăbuşise. Era cea mai bătrînă salcie din Saint Clair Shores şi se întindea de pe malul şenalului peste toată strada, pînă vizavi. Cînd a căzut, greutatea ei enormă l-a zdrobit pe Nawader. Fred stătea în dreptul uşii de plasă, iar eu, la fereastră. Am văzut amîndoi ce s-a întîmplat, eram conectaţi electric ca o singură conştiinţă.

Mi-am luat încălţările şi tocmai admiram întinderea promenadei, acea infinitate de tec, cînd Zak a apărut pe neaşteptate, cu o cafea mare la pachet. Am stat acolo şi ne-am uitat la apă. Soarele apunea, iar cerul căpăta o nuanţă de roz-pal.

— Pe curînd, i-am spus. Poate chiar foarte curînd.

— Îhî. Locul ăsta îţi intră pe sub piele.

Sălcii în Saint Clair Shores

Am mai aruncat o privire spre surferi şi am plecat, urcînd şi coborînd pe străzile dintre ocean şi trenul urban suspendat. Cum mă întorceam la gară, m-a atras un teren mic, înconjurat de o palisadă înaltă, greu încercată de intemperii. Semăna cu cele care asigurau forturile în stil Alamo pe care eu şi fratele meu le construiam în copilărie. Palisada de lemn se proptea în ce mai rămăsese dintr-un gard de sîrmă împletită, iar de gard era legat cu sfoară albă un panou pe care scria de mînă „De vînzare, fără intermediari“. Gardul era prea înalt ca să pot vedea ce se ascunde în spatele lui, aşa că m-am ridicat pe vîrfuri şi am tras cu ochiul printr-o şipcă ruptă, ca atunci cînd mă uitasem prin vizorul din zidul muzeului ca să văd *Étant*

donnés, ultima lucrare a lui Marcel Duchamp.

Terenul era lat de vreo şapte-opt metri şi lung de aproape treizeci, suprafaţa standard alocată lucrătorilor care au construit parcul de distracţii la începutul secolului al douăzecilea. Unii şi-au clădit locuinţe temporare, dar puţine dintre ele au supravieţuit între timp. Am reperat o altă zonă slăbită din gard şi m-am uitat mai de-aproape. Curtea micuţă era năpădită de vegetaţie şi presărată din belşug cu rămăşiţe ruginite, stive de anvelope şi o barcă de pescuit pusă pe o remorcă strîmbă, care aproape că bloca vederea spre bungalow. În tren am încercat să citesc, dar nu mă puteam concentra, fiindcă eram atît de fermecată de plaja Rockaway şi de bungalow-ul dărăpănat, cu gardul acela de lemn părăginit, că nu mă mai puteam gîndi la nimic altceva.

Peste cîteva zile, cum hoinăream eu fără nici un scop, m-am pomenit în Chinatown. Presupun că visam cu ochii deschişi, fiindcă am fost deodată surprinsă cînd am trecut pe lîngă o vitrină cu carcase de raţă atîrnate la uscat. Aveam nevoie de-o cafea ca de aer, aşa că am intrat într-o cafenea micuţă şi m-am aşezat la o masă. Din nefericire, Silver Moon Café nu era nicidecum cafenea, dar, odată ce intrai, îţi era aproape imposibil să mai pleci. Mesele de lemn şi podeaua erau şterse cu ceai, al cărui parfum blînd persista în aer. Pe perete se vedea un ceas fără arătătorul orelor şi fotografia decolorată a unui astronaut, într-o ramă de plastic bleu. Nu exista meniu, ci doar un cartonaş laminat care prezenta patru soiuri de găluşte fierte la aburi, fiecare avînd în mijloc cîte un pătrăţel în relief – roşu, albastru sau argintiu –, ca nişte peceţi făcute cu ceară de sigilii decolorată. Cît despre umplutură, aici totul părea să ţină de noroc.

Eram dezamăgită, fiindcă muream după o ceaşcă de cafea, şi totuşi nu reuşeam să mă ridic de la masă. Parfumul de *oolong* părea să aibă efectul soporific al cîmpurilor de maci din Oz. O bătrînă m-a înghiontit în umăr şi imediat am exclamat „Combo“. A mormăit ceva în chineză, apoi a plecat. Un căţeluş stătea ascultător sub o masă, urmărind gesturile unui bărbat în vîrstă ce manevra un yo-yo. Omul tot încerca să ademenească

animalul de sub masă, mînuind cu pricepere jucăria, dar cîinele întorcea mereu capul. Am încercat să nu urmăresc mişcarea jucăriei în sus şi-n jos şi apoi în lateral pe sfoară.

Probabil că am aţipit, fiindcă atunci cînd am deschis ochii, am văzut că dinaintea mea fuseseră puse pe o tavă îngustă de bambus un pahar cu ceai *oolong* şi trei chifle. Chifla din mijloc avea o ştampilă de un albastru şters. Habar n-aveam ce mai însemna şi asta, dar m-am hotărît s-o las la urmă. Cele două de pe margini erau apetisante. Dar umplutura celei din mijloc s-a dovedit o revelaţie: o pastă de fasole roşie cu o textură elegantă, a cărei aromă mi-a rămas în respiraţie. Am achitat nota şi, în timp ce închideam uşa în urma mea, bătrîna a răsucit semnul cu „Deschis“, deşi înăuntru mai erau clienţi, mai era şi cîinele, şi acel yo-yo. Aveam senzaţia acută că dacă m-aş fi întors aici pe acelaşi traseu, n-aş mai fi găsit nici urmă de Silver Moon.

Cum nu-mi potolisem nevoia de cafea, m-am oprit la Atlas Café, apoi am traversat pînă pe strada Canal ca să iau metroul. Mi-am cumpărat de la automat un MetroCard, conştientă că pînă la urmă aveam să-l pierd. Prefer oricînd fisele, dar zilele lor au apus. Am aşteptat vreo zece minute, apoi am urcat în trenul expres de Rockaway, simţindu-mă înciudat de înveselită. Rotiţele minţii mele se învîrteau pe repede înainte, cu o viteză care împiedica transpunerea în limbajul comun. Trenul era aproape gol, ceea ce era bine, fiindcă mi-am petrecut cea mai mare parte a călătoriei punîndu-mi întrebări. Cînd am ajuns la Broad Channel, de unde mai erau doar două staţii pînă la Rockaway Beach, ştiam ce urma să fac.

M-am ridicat pe vîrfuri în faţa gardului şi am tras cu ochiul prin şipca ruptă. În minte mi se ciocneau tot felul de amintiri nedesluşite. Parcele de teren viran genunchi juliţi depouri feroviare vagabonzi mistici sălaşuri interzise dar mirabile de îngeri mitologici ai depozitelor de fiare vechi. De curînd mă lăsasem sedusă de o clădire părăsită descrisă în paginile unei cărţi, dar aici era ceva real. Anunţul „De vînzare, fără intermediar“ părea că radiază lumină, precum indicatorul electric descoperit de Lupul de stepă într-o plimbare solitară

nocturnă: „Teatru magic. Intrarea nu e permisă oricui. Numai pentru nebuni!“ Într-un fel, cele două panouri păreau echivalente. Mi-am notat în grabă pe o bucată de hîrtie numărul de telefon al vînzătorului, apoi am trecut drumul, luînd-o către cafeneaua lui Zak, unde mi-am luat o cafea neagră mare. M-am aşezat pe o bancă de pe promenadă şi am stat mult timp acolo, uitîndu-mă la ocean.

Zona asta mă fermecase pe de-a-ntregul, aruncase asupra mea o vrajă care îşi avea originea într-un trecut mult mai îndepărtat decît eram în stare să-mi amintesc. M-am gîndit la misterioasa pasăre-arc. Tu m-ai adus încoace? mi-a trecut prin minte. Aproape de ocean, deşi nu ştiu să înot. Aproape de tren, fiindcă nu ştiu să conduc. Promenada era ecoul unei tinereţi petrecute în South Jersey, ale cărui promenade – Wildwood, Atlantic City, Ocean City – erau, poate, mai animate, dar nu la fel de frumoase. Ăsta părea locul perfect, fără panouri publicitare şi cu puţine semne de năvală a comerţului. Şi bungalow-ul acela ascuns! Cît de repede mă mai fermecase! Mi l-am închipuit transformat. Un loc unde să meditezi, să faci spaghete, să prepari cafea, un loc unde să scrii.

Cînd am ajuns acasă, m-am uitat la numărul pe care îl scrisesem pe bucata de hîrtie, dar nu m-am putut hotărî să-l formez. L-am pus pe noptieră, în faţa micului meu televizor, ca pe un talisman neobişnuit. În cele din urmă l-am sunat pe prietenul meu Klaus şi l-am rugat să dea el telefon în locul meu. Presupun că o parte din mine se temea că de fapt locul nu era de vînzare sau că apucase altcineva să pună mîna pe el.

— Sigur că da, mi-a spus Klaus. O să vorbesc cu proprietarul şi-o să-i cer detalii. Ar fi minunat să fim vecini. Eu m-am apucat deja să-mi renovez casa şi e la doar zece străzi de bungalow.

Klaus îşi visase o grădină şi îşi găsise locul potrivit. La rîndul meu, eram convinsă că, fără să ştiu, visasem exact locul acela. Pasărea-arc trezise în mine o dorinţă veche, dar recurentă – un vis la fel de vechi precum visul cafenelei mele –, dorinţa de-a locui lîngă ocean şi de-a avea o grădină sălbatică numai a mea.

Cîteva zile mai tîrziu, m-am văzut în faţa vechiului gard-palisadă cu nora vînzătorului, o tînără binevoitoare, cu doi

băieţi mici. N-am putut intra pe poartă, fiindcă proprietarul o încuiase cu lacătul, ca măsură de precauţie. Klaus îmi furnizase toate informaţiile de care aveam nevoie. Din cauza stării în care se afla şi a unor somaţii de plată, nu era o proprietate agreată de bănci, de aceea cumpărătorul era obligat să facă plata cu bani gheaţă. Alţi potenţiali cumpărători în căutare de chilipiruri oferiseră cu mult sub preţul pieţei. Am negociat şi am ajuns la o sumă rezonabilă. I-am spus că aveam nevoie de trei luni ca să strîng banii, iar după alte discuţii cu proprietarul, am bătut palma.

— Eu lucrez toată vara. În septembrie, cînd mă întorc, o să am suma necesară. Presupun că va trebui să avem încredere una în alta, am spus eu.

Ne-am strîns mîinile. Ea a scos panoul cu „De vînzare, fără intermediar“ şi mi-a făcut cu mîna. Deşi nu văzusem interiorul casei, n-aveam nici o îndoială că luasem decizia corectă. Urma să păstrez orice lucru bun găseam acolo şi să transform tot ce nu era bun.

— Deja te iubesc, i-am spus eu casei.

M-am aşezat la masa mea din colţ şi am visat la bungalow. După calculele mele, cam de Ziua Muncii urma să strîng suma necesară pentru cumpărarea casei. Deja aveam un program încărcat şi mi-am mai luat toate angajamentele pe care le-am găsit de la mijlocul lui iunie pînă la sfîrşitul lui august. Aveam un itinerar foarte variat de lecturi, spectacole, concerte şi conferinţe. Mi-am pus manuscrisul într-un dosar, mormanul de şerveţele mîzgălite într-o pungă mare de plastic, mi-am înfăşurat aparatul foto în pînză de in şi le-am încuiat pe toate. Mi-am umplut valijoara de metal şi am luat avionul spre Londra, ca să petrec o noapte cu *room service* şi detectivi pe ITV3, iar apoi am pornit către Brighton, Leeds, Glasgow, Edinburgh, Amsterdam, Viena, Berlin, Lausanne, Barcelona, Bruxelles, Bilbao şi Bologna. După aceea am zburat la Göteborg şi am început un mic turneu de concerte prin Scandinavia. M-am cufundat bucuroasă în muncă, avînd grijă să nu mă epuizez în valul de arşiţă care mă urmărea cu încăpăţînare.

Noaptea, cum nu puteam să dorm, finisam *Astragal*, o monografie despre William Blake, şi reflecţiile mele despre Yves Klein şi Francesca Woodman. Din cînd în cînd mai reveneam la poezia închinată lui Bolaño, care lîncezea undeva între nouăzeci şi şase şi o sută patru versuri. Devenise un fel de hobby, o pasiune profund răscolitoare, care nu producea nici un rezultat finit. Mult mai simplu mi-ar fi fost să mă apuc de asamblat aeromodele, aplicînd abţibilduri minuscule şi pictînd detalii cu email.

Pe la începutul lui septembrie m-am întors aproape extenuată, dar foarte mulţumită. Îmi îndeplinisem misiunea şi pierdusem doar o pereche de ochelari. Mai aveam un ultim angajament la Monterrey, în Mexic, după care puteam să iau pauza pe care o aşteptam de atîta vreme. Mă număram printre cele cîteva vorbitoare la un forum al femeilor pentru femei, nişte activiste serioase, a căror trudă abia dacă reuşeam s-o cuprind cu mintea. M-am simţit măruntă în prezenţa lor şi m-am întrebat cum puteam eu oare să le fiu de vreun folos. Am citit poezii, le-am cîntat cîntece şi le-am făcut să rîdă.

Dimineaţa cîteva dintre noi am trecut prin două filtre de poliţie de pe drumul spre La Huasteca, unde se afla un canion în care accesul era interzis, situat la poalele unei stînci abrupte. Era un loc care-ţi tăia respiraţia, dar foarte periculos, şi totuşi noi n-am simţit altceva decît veneraţie. Am rostit o rugăciune pentru muntele acoperit cu pulbere de calcar, apoi mi-a atras atenţia un obiect dreptunghiular şi luminos, aflat la vreo şase metri distanţă. Era o piatră albă. De fapt era mai degrabă o placă decît o piatră şi avea culoarea unei coli de hîrtie, de parcă aştepta să i se graveze o nouă poruncă pe suprafaţa lustruită. M-am apropiat şi, fără să şovăi, am ridicat-o şi am pus-o în buzunarul hainei, ca şi cum aşa ar fi fost scris să se întîmple.

Îmi pusesem în gînd să aduc tăria muntelui în căsuţa mea. Am simţit pe loc că mă ataşez de ea şi mi-am ţinut mîna în buzunar, ca s-o pipăi, ca pe o cărticică de rugăciuni din piatră. Abia mai tîrziu, la aeroport, cînd mi-a confiscat-o un controlor vamal, mi-am dat seama că nu întrebasem muntele dacă puteam sau nu s-o iau. *Hybris*, am jelit eu, pur şi simplu *hybris*.

Controlorul mi-a explicat pe un ton ferm că putea fi considerată armă. E o piatră sfîntă, i-am spus eu şi l-am implorat să n-o arunce, dar el a aruncat-o fără să stea pe gînduri. M-a tulburat profund. Luasem un obiect superb, modelat de natură, şi îl scosesem din mediul lui, ca să ajungă apoi să fie aruncat într-un sac cu resturi la controlul de securitate.

Am coborît la Houston, unde schimbam avionul, şi m-am dus la toaletă. Încă mai aveam cu mine *Cronica păsării-arc*, împreună cu un exemplar din revista *Dwell.* În partea din dreapta a toaletei era o poliţă de inox. Le-am pus pe ea, remarcînd ce obiect drăguţ era, dar apoi, cînd m-am îmbarcat în următorul avion, mi-am dat seama că aveam mîinile goale. M-am cam întristat. Un exemplar necartonat, însemnat din belşug cu pete de cafea şi ulei de măsline – tovarăşul meu de călătorie şi mascota energiei mele renăscute.

Piatra şi cartea: ce însemna asta? I-am luat muntelui piatra şi piatra mi-a fost luată. Un fel de echilibru moral, am înţeles bine asta. Dar pierderea cărţii părea altceva, un fapt mai degrabă arbitrar. Din pură întîmplare dădusem drumul sforii legate de fîntîna lui Murakami, de locul părăsit şi de pasărea sculptată. Poate fiindcă îmi găsisem un loc al meu, iar acum casa Miyawaki era liberă să călătorească în sens invers, întorcîndu-se bucuroasă în lumea interconectată a lui Murakami. Pasărea-arc îşi săvîrşise lucrarea.

Septembrie era pe sfîrşite şi vremea se răcise deja. Mergeam pe Sixth Avenue şi m-am oprit la o tarabă ca să-mi cumpăr un fes marinăresc nou. Pe cînd mi-l trăgeam pe cap, s-a apropiat de mine un bătrîn. Avea nişte ochi albaştri scăpărători şi părul alb ca zăpada. Am băgat de seamă că mănuşile lui de lînă se destrămau şi că mîna stîngă îi era bandajată.

— Dă-mi banii pe care îi ai în buzunar, mi-a spus el.

Ori e un test, mi-am spus eu, ori am nimerit într-un început de basm modern. Aveam o bancnotă de douăzeci şi încă trei de un dolar şi i le-am pus pe toate în palmă.

— Bun, a spus el după cîteva clipe şi mi-a înapoiat bancnota

de douăzeci.

I-am mulţumit şi mi-am văzut de drum, cu pasul mai vioi decît pînă atunci.

Mulţi oameni mergeau grăbiţi pe stradă, de-ai fi zis că sînt nişte cumpărători întîrziaţi în ajunul Crăciunului. La început nu-i observasem şi acum păreau a se multiplica în ritm constant. O tînără cu braţul plin de flori s-a frecat uşor de mine în trecere. În urma ei a rămas un parfum ameţitor, care apoi s-a risipit, înlocuit de un refren dătător de vertij. Conştientizam tot ce era în jur: o inimă bătînd, mireasma unui cîntec plutind într-o ciocnire de adieri şi curentul uman care se îndrepta spre casă.

Trei dolari în minus, iubire mai intensă şi mai îndelungată.

Semnele se arătau favorabile. Termenul final era 4 octombrie. Avocatul care se ocupa de achiziţia mea imobiliară a încercat să mă convingă să nu cumpăr bungalow-ul, fiindcă ajunsese o ruină, iar preţul cu care l-aş putea revinde era foarte îndoielnic. Nu reuşea să priceapă că, după părerea mea, astea erau calităţi. Cîteva zile mai tîrziu am plătit suma pe care o strînsesem şi am primit cheia şi actul de proprietate ale unei căsuţe de nelocuit, cu o grădină veştejită, ce avea calea ferată la cîţiva paşi în dreapta şi oceanul în stînga.

Transformarea inimii e un lucru minunat, indiferent cum ajungi să-l trăieşti. Mi-am încălzit nişte fasole şi am mîncat-o repede, apoi m-am dus la staţia West Fourth Street şi am luat trenul A către Rockaways. M-am gîndit la fratele meu, la ceasurile pe care le petreceam împreună în dimineţile ploioase asamblînd forturi şi cabane Lincoln Logs. Îi eram loiali lui Fess Parker, Davy Crockett al nostru. „Asigură-te că ai dreptate, pe urmă dă-i bătaie“, asta era maxima lui, care în curînd a devenit a noastră. Era un om bun, care valora mult mai mult decît un sac de fasole. Ne-am însoţit cu el aşa cum mă însoţesc eu cu detectivul Linden.

Am coborît la Broad Channel şi am luat naveta. Era o zi de octombrie cu vreme blîndă. Am savurat scurta plimbare de la tren pe strada tăcută, ce mă aducea cu fiecare pas tot mai aproape de ocean. Nu mai trebuia să privesc cu alean la bungalow printr-o şipcă ruptă. Am ignorat panoul cu „Trecerea

interzisă“ şi am păşit pentru prima dată în casa mea. Era goală, cu excepţia unei chitări acustice de copil, cu corzile rupte, şi a unei potcoave de cauciuc negru. Numai lucruri bune. Camere mici chiuvetă ruginită tavan boltit mirosuri vechi de-un secol amestecate cu mirosuri mucegăioase de animal. Nu puteam zăbovi prea mult, fiindcă mucegaiul şi igrasia omniprezente îmi stîrneau tusea, deşi nu-mi potoleau entuziasmul. Ştiam exact ce am de făcut: o cameră mare, ventilator, luminatoare, chiuvetă rustică, birou, cărţi, canapea extensibilă, podea cu dale în stil mexican şi cuptor. M-am aşezat pe veranda mea povîrnită şi mi-am privit cu o fericire de fetişcană curtea împestriţată de păpădii încăpăţînate. Vîntul se înteţea şi am simţit oceanul în el. Am încuiat uşa şi am închis poarta pe cînd o pisică vagaboandă se strecura pe la o stinghie căzută. Îmi pare rău, azi n-am lapte, doar bucurie. Am rămas un timp în faţa palisadei deteriorate. Fortul meu Alamo, am spus, iar din momentul acela casa mea a avut un nume.

Numele ei era Sandy

În faţa băcăniei coreene se găseau dovleci de vînzare. Halloween. Mi-am luat nişte cafea şi am rămas cu privirea aţintită la cer. În depărtare se pregătea o furtună. O simţeam în oase. Deja lumina se împuţina şi se arginta, iar eu am avut imboldul brusc de-a mă duce la Rockaway ca să fac nişte fotografii cu casa mea. În timp ce-mi adunam cîteva lucruri, providenţa mi l-a adus la uşă pe prietenul meu Jem. Apare cînd şi cînd neanunţat, iar eu mă bucur întotdeauna. Jem, realizator de filme, avea la el camera de filmat Bolex de 16 mm şi un trepied portabil.

— Filmam prin preajmă, mi-a spus el. Vrei nişte cafea?

— Tocmai am băut una, dar hai cu mine la plaja Rockaway. Poţi să-mi vezi casa şi cea mai frumoasă promenadă din toată America.

Jem s-a arătat dispus să meargă, aşa că mi-am luat Polaroidul. Ne-am urcat în trenul A şi-am stat la poveşti întreg drumul, dezgropînd toate necazurile lumii. Am schimbat la Broad Channel, am urcat scara lungă de metal a căii ferate suspendate şi am mers la casa mea. N-aveam nevoie de portal ca să intru: aveam cheia, prinsă de o lăbuţă veche de iepure, luată dintr-un sertar al biroului tatei.

— A mea eşti, am şoptit, deschizînd uşa.

Era prea mult praf ca să pot sta vreme îndelungă înăuntru, dar i-am prezentat încîntată lui Jem planurile mele de renovare, timp în care el filma. Am făcut şi eu cîteva poze, după care am plecat împreună către plajă.

Lumina rece de deasupra oceanului pălea cu iuţeală. M-am dus la marginea apei şi am stat acolo alături de nişte pescăruşi, care nu păreau intimidaţi de prezenţa mea. Jem îşi aranjase

trepiedul şi stătea cocoşat, filmînd. L-am fotografiat, am făcut şi cîteva poze cu promenada pustie, apoi m-am aşezat pe o bancă, timp în care el îşi strîngea lucrurile. La întoarcere, pe la jumătatea drumului, mi-am dat seama că-mi uitasem aparatul foto pe bancă, doar că fotografiile le aveam, pentru că le strecurasem în buzunar. Nu era singurul meu aparat, dar era preferatul meu, fiindcă avea burduf albastru şi mă slujise bine. Mă tulbura să mi-l închipui singur pe bancă, fără film, incapabil să înregistreze propria-i trecere în mîinile unui străin.

Cînd trenul s-a oprit în staţie, Jem şi cu mine ne-am luat la revedere. Vine furtuna, a spus el în timp ce se închideau uşile. Cînd am ajuns la staţia West Fourth Street, cerul se întunecase deja. M-am oprit la Mamoun şi mi-am luat un falafel la pachet. Atmosfera era încărcată şi am observat că respiram cam greu. Cînd am ajuns acasă, le-am pus pisicilor nişte mîncare uscată, am dat pe *CSI: Miami*, am pus sonorul la minimum şi am adormit cu haina pe mine.

M-am trezit tîrziu, simţind o nelinişte, o stare de tulburare de care îmi doream să mă scutur. Mi-am spus că simt asta doar fiindcă venea furtuna. Dar în adîncul sufletului ştiam că mai era şi altceva: era perioada aceea a anului, momentul dualităţii emoţionale. O perioadă de bucurii pentru copii, ce marca sfîrşitul lui Fred.

Nu-mi găseam locul la 'Ino. La cină mi-am luat nişte supă de fasole şi abia dacă m-am atins de cafea. Mă întrebam dacă nu cumva faptul că-mi uitasem aparatul foto pe promenadă era un semn rău. M-am gîndit să mă întorc, cu speranţa iraţională că-l voi găsi tot acolo, pe bancă. Era un obiect demodat, fără valoare pentru majoritatea oamenilor. M-am hotărît să mă întorc la Rockaway şi am plecat valvîrtej acasă, încercînd să evit năvala de imagini legate de ultimele zile ale lui Fred. Mi-am aruncat cîteva lucruri într-o geantă, m-am oprit la băcănie şi mi-am luat o brioşă de porumb, ca să am de mîncare pe tren.

Lumea era într-o stare de frenezie generalizată. Oamenii dădeau năvală în băcănia aceea, de obicei relaxată, şi cumpărau grămezi de provizii, pregătindu-se pentru o furtună iminentă, care în ultimele ore se risipise, apoi crescuse iar pînă

la nivelul unui uragan de categoria întîi şi acum se îndrepta către noi. Rămăsesem cu cîţiva paşi în urmă şi dintr-odată m-am simţit prinsă în vîrtej. S-a emis un plan de urgenţă pentru zona de coastă şi am stat cu toţii să ascultăm la micul aparat de radio pe ultrascurte, cocoţat pe casa de marcat. Avioanele erau oprite la sol, staţiile de metrou se închideau şi începuse deja evacuarea în masă a zonelor adiacente plajei. Nu mai era chip să ajung la Rockaway – nu mai era chip să ajung nicăieri.

Cînd m-am întors acasă, mi-am verificat proviziile: mîncare pentru pisici din belşug, spaghete, cîteva conserve de sardine, unt de arahide şi apă îmbuteliată. Bateria computerului, încărcată, lumînări, chibrituri, cîteva lanterne şi o înfumurare congenitală, care pînă la urmă avea să fie pusă la încercare. La căderea nopţii municipalitatea a oprit furnizarea de gaz şi curent electric. Nu tu lumină, nu tu căldură. Temperatura era în scădere, iar eu şedeam în pat, înfăşurată în plapuma umplută cu puf, laolaltă cu toate trei pisicile. Ele ştiu, m-am gîndit eu, la fel ca păsările din Irak înainte de operaţiunea *şoc şi groază* din prima zi a primăverii. S-a spus atunci că vrăbiile şi păsările cîntătoare s-au oprit din ciripit, iar tăcerea lor vestea căderea bombelor.

Încă din copilărie am avut o sensibilitate extremă la furtuni. De obicei simt cînd se apropie şi le percep magnitudinea după volumul de durere din membre. Cea mai puternică furtună de care îmi amintesc a fost uraganul Hazel, care a lovit Coasta de Est în 1954. Tata lucra în tura de noapte, iar mama, sora şi fratele meu se strînseseră unul într-altul sub masa din bucătărie. Eu aveam o migrenă şi zăceam pe canapea. Mama era îngrozită de furtuni, dar pe mine mă încîntau, fiindcă atunci cînd izbucnea o furtună, disconfortul îmi era înlocuit de un fel de euforie. Pe cea de acum însă o percepeam altfel: atmosfera era extrem de încărcată, iar mie mi-era greaţă şi parcă mi se tăia respiraţia.

Uriaşa lună plină îşi arunca lumina lăptoasă prin lucarnă ca o scară de funie care se întindea peste covorul chinezesc şi pe marginea cuverturii mele matlasate. Totul în jur era încremenit. Citeam la lumina unei lanterne cu baterii, care

proiecta un curcubeu albicios peste obiectele aranjate în bibliotecă, la nici doi metri de patul meu. Ploaia răpăia pe luminator. Simţeam trepidaţiile sfîrşitului de octombrie, amplificate de luna în creştere şi de un întreg ceremonial de furtuni ce se năşteau în adîncul mării.

O multitudine de forţe convergente părea să aducă toate aceste amintiri în prezent. Halloween. Ziua Tuturor Sfinţilor. Ziua Tuturor Sufletelor. Ziua cînd s-a stins Fred.

Goana prin Detroit în Dimineaţa Farselor, cu Fred în ambulanţă, în drum spre acelaşi spital în care se născuseră copiii noştri. Întoarcerea acasă singură, după miezul nopţii, într-o furtună turbată, cu tunete şi trăsnete. Fred nu s-a născut la spital. S-a născut în timpul unei furtuni cu descărcări electrice, în casa bunicilor lui din West Virginia. Fulgerele brăzdau cerul violaceu, iar moaşa n-a reuşit să ajungă, aşa că bunicul lui a ajutat la naştere, aducîndu-l pe lume în bucătărie. Fred credea cu tărie că dacă ajunge într-un spital, n-o să mai iasă niciodată de-acolo. Sîngele lui de indian simţea asemenea lucruri inexplicabile.

Viituri, vînturi puternice, şenalul revărsîndu-se. Eu şi Jackson îngrămădeam saci cu nisip în faţa uşii care duce la subsolul inundat, pubele metalice şi biciclete strîmbate umpleau străzile îmbibate de ploaie. În vîntul şuierător îl simţeai pe Fred luptînd să rămînă în viaţă. O ramură groasă din stejarul nostru a căzut de-a curmezişul aleii – un mesaj de la el, omul meu tăcut.

De Halloween copii dîrji, cu pelerine peste costume, fugeau cu pungi de dulciuri pe străzile negre şi ude de ploaie. Fetiţa noastră dormea în costumul ei, convinsă că taică-său i-l va vedea cînd se va întoarce acasă.

Am stins lanterna şi am stat să ascult vociferările vîntului şi izbiturile ploii. Energia furtunii scotea la lumină fiecare amintire a acelor zile, într-o călătorie de toamnă întunecată. Îl simţeam pe Fred mai aproape ca oricînd. Mînia şi amărăciunea lui pentru că fusese rupt de casă. Prin lucarnă curgea apă din belşug. Era o vreme a rupturilor. M-am sculat în beznă, mi-am mutat cărţile şi am luat o găleată. Luna era acum ascunsă, dar o simţeam cum, enormă şi plină, ridică mareele şi uneşte

laolaltă puternice forţe ale naturii, care aveau să contorsioneze linia ţărmului nostru după chipul şi asemănarea lor.

Numele ei era Sandy. O simţisem apropiindu-se, totuşi n-aş fi fost niciodată în stare să anticipez puterea ei uimitoare şi teribilele distrugeri pe care avea să le lase în urmă. În zilele de după furtună am continuat să merg la 'Ino, ştiind prea bine că o s-o găsesc închisă, laolaltă cu tot sfertul nostru de oraş. Nu erau gaze, nu era curent electric, deci nu era nici cafea – doar un obicei reconfortant pe care nu voiam să-l stric.

De Ziua Tuturor Sfinţilor mi-am amintit că era ziua de naştere a lui Alfred Wegener. Am încercat să-i dedic o părticică din gîndurile mele, dar adevărul e că toate îmi zburau către Rockaway. Ştirile au ajuns la mine una cîte una. Promenada de lemn era distrusă. Cafeneaua lui Zak era distrusă. Linia ferată era schilodită, iar măruntaiele ei triste fuseseră sfîşiate şi împrăştiate: mii de cabluri erau învelite în sare, iar intestinele mişcării, distruse. Drumurile erau închise pe o perioadă nedefinită. Curentul şi gazele erau oprite. Vînturile de noiembrie băteau puternic. Sute de case fuseseră complet mistuite de incendii, iar alte cîteva mii erau inundate.

Dar, din cîte se părea, căsuţa mea, construită cu o sută de ani în urmă, luată în rîs de agenţii imobiliari, condamnată de inspectori şi lăsată fără asigurare, rezistase. Deşi suferise stricăciuni zdravene, Alamo al meu supravieţuise primei mari furtuni a secolului douăzeci şi unu.

La mijlocul lui noiembrie am luat avionul spre Madrid, fugind de aspectele sufocante ale perioadei de după uraganul Sandy, ca să-mi vizitez prietenii, care aveau şi ei problemele lor. Am luat cu mine *Jurnalul unui hoţ*, imnul închinat Spaniei de Genet, şi am călătorit cu autobuzul de la Madrid la Valencia. În Cartagena am făcut o oprire la un restaurant pe nume Juanita, aflat pe marginea unei autostrăzi largi, vizavi de un alt restaurant, numit şi el tot Juanita, şi fiecare era copia fidelă a celuilalt, cu diferenţa că cel de vizavi avea o mică platformă pentru mărfuri şi cîteva camioane diesel în parcarea din spate. Stăteam la bar, avînd în faţă o cafea călîie şi un castron de fasole marinată, încălzită probabil în primul cuptor cu

microunde fabricat vreodată, cînd mi-am dat seama că lîngă mine se furişase un individ. Şi-a deschis portofelul roşu-maroniu, foarte ponosit, şi mi-a arătat un bilet de loterie solitar cu numărul 46172. Nu-mi dădea senzaţia că ar fi un număr cîştigător, dar pînă la urmă l-am cumpărat cu şase euro, adică o grămadă de bani pentru un bilet de loterie. Individul s-a aşezat lîngă mine, a comandat o bere şi o porţie de chiftele reci şi a plătit cu banii de la mine. Am mîncat împreună în tăcere. Apoi el s-a ridicat, s-a uitat drept la mine şi mi-a zîmbit larg, spunîndu-mi *Buena suerte*. I-am zîmbit şi eu şi i-am urat, la rîndul meu, noroc.

Mi-a trecut prin minte că, probabil, biletul meu nu valora nimic, dar nu-mi păsa. Mă lăsasem atrasă de bunăvoie în toată scena aceea, ca un personaj oarecare dintr-un roman de B. Traven. Cu sau fără noroc, mi-am jucat rolul pe care fusesem aleasă să-l joc: fraiera care coboară din autobuz la oprirea de pe traseu în drumul spre Cartagena şi e momită să investească într-un bilet de loterie suspect de uzat. Cum văd toată povestea: eu am o întîlnire cu soarta, iar un vagabond boţit are parte de un ospăţ cu chiftele şi bere caldă. El e fericit, eu mă simt în armonie cu lumea întreagă. O afacere bună.

Cînd am urcat iar în autobuz, cîţiva pasageri mi-au spus că am plătit prea mult pentru bilet. Le-am răspuns că nu contează şi că dacă o să cîştig, voi dona banii pentru cîinii din regiune. O să le ofer cîinilor cîştigul, am spus pe un ton cam ridicat. Sau, poate, pescăruşilor. Am hotărît că banii cîştigaţi vor ajunge la păsări, deşi lumea din jur discuta cum i-ar fi cheltuit cîinii în mod echitabil.

Mai tîrziu, la hotel, am auzit pescăruşii ţipînd şi i-am văzut pe doi dintre ei plonjînd către tainiţele culmii înclinate a imensului acoperiş de lîngă terasa mea. Cred că se împerecheau sau cum s-o chema futaiul păsăresc, dar după o vreme au tăcut, aşadar ori erau satisfăcuţi, ori muriseră încercînd să fie aşa. M-a sîcîit un ticălos de ţînţar şi în cele din urmă am adormit, dar m-am trezit iar la cinci dimineaţa. Am ieşit pe terasă şi m-am uitat la acoperişul înclinat, în timp ce un voal subţire de pîclă se rostogolea spre mine. Peste tot erau pene de pescăruşi – destule cît să-ţi faci din ele o pălărie

complicată.

Numărul biletului de loterie cîştigător apărea în ziarul de dimineaţă. Nici un ban pentru cîini sau păsări.

— Vă gîndiţi c-aţi plătit prea mult pe bilet? am fost întrebată la micul dejun.

Mi-am mai turnat cafea, am întins mîna să-mi iau nişte pîine neagră şi am înmuiat-o într-o farfurioară cu ulei de măsline.

— Niciodată nu plăteşti prea mult pentru liniştea sufletească, am răspuns.

Ne-am îngrămădit în autobuz şi am pornit spre Valencia. Cîţiva pasageri participau la o grevă împotriva planului de demolare a cartierului El Cabanyal. Case vechi, ornate cu ţigle multicolore, colibe pescăreşti şi bungalow-uri ca al meu. Construcţii fragile, care nu mai pot fi înlocuite, ci doar jelite. Precum fluturii care într-o bună zi pur şi simplu vor dispărea. M-am alăturat lor şi le-am simţit furia mîndră, amestecată cu doze diferite de neputinţă. David şi Goliat în Valencia. M-a apucat iar tusea, era vremea să mă întorc acasă. Dar care casă? Începusem să consider că Alamo e casa mea. Dar avea să mai dureze mult şi bine pînă să devină locuibilă. Atacată de multele şi variatele proeminenţe ale ţărmului distrus, promenada de lemn alunecase de la locul ei, devenind un *montagne russe* maiestuos ce sălta pe valuri ca un schelet de balenă, mai jalnică decît carcasa lui Moby Dick, ce ducea cu ea cursele făcute de generaţii de temerari. Într-o asemenea cursă totul e la prezent, îţi e fizic imposibil să priveşti în urmă.

Mă chinuia o sumă de obiecte plutitoare, oi săltăreţe aducătoare de somn. Dar depăşisem deja banalităţile astea de felul somnului. Deschide ochii, mi-a spus o voce, scutură-te din toropeală. Cîndva timpul se mişca în cercuri concentrice. Trezeşte-te şi strigă, ca negustorul de peşte de pe străzile Bastiliei. M-am sculat şi am deschis geamul. M-a întîmpinat cea mai dulce adiere de vînt. Ce urmează acum, revoluţie sau moţăială? Mi-am înfăşurat perna într-o pancartă care proclama *Salvem el Cabanyal*, m-am ghemuit pe o parte şi am intrat în mine însămi, căutînd o consolare extrem de lesne de obţinut.

Am ajuns acasă cu cîteva zile înainte de Ziua Recunoştinţei. Încă nu mă confruntasem cu schimbările petrecute în Rockaway. Am mers cu maşina lui Klaus la o întrunire locală, ţinută într-un cort încălzit cu ajutorul unui generator. Viitorii mei vecini: familii, surferi, oficialităţi locale, apicultori nonconformişti. Am făcut o plimbare pe plajă, în zona în care pilonii de ciment se întindeau pînă departe, cît vedeai cu ochii. Cîndva susţinuseră promenada. Ruine romane în New York, ceva neînchipuit vreodată de nimeni, poate doar de mintea lui J.G. Ballard. Un cîine bătrîn şi negru s-a apropiat de mine. S-a oprit şi eu l-am mîngîiat pe spate, iar apoi, ca şi cum ar fi fost cel mai firesc lucru din lume, am stat amîndoi cu faţa la mare, uitîndu-ne la valurile ce se apropiau şi se retrăgeau.

A fost o Zi a Recunoştinţei perfectă. Vremea s-a dovedit mai blîndă ca de obicei şi m-am dus pe jos, împreună cu Klaus, pînă la Alamo. Vecinii mei bătuseră scînduri peste ferestrele sfărîmate, încuiaseră cu un lacăt uşa ruptă şi atîrnaseră peste faţadă un steag american mare.

— De ce-au făcut asta?

— Ca s-o păzească de jefuitori. Ca să arate că-i sub protecţia oamenilor.

Klaus, care cunoştea combinaţia de la lacăt, a deschis uşa. Mirosul de mucegai era atît de copleşitor, încît am simţit că mă ia cu leşin. Urma apei era la peste un metru înălţime, iar podelele ude intraseră în putrefacţie. Am observat că veranda era înclinată, iar de-acum curtea se transformase într-un mic petic de deşert.

— Eşti încă în picioare, am spus cu mîndrie.

Am simţit ceva cald şi nisipos. Cairo vomitase pe marginea pernei mele. Trezită de-a binelea, m-am ridicat în capul oaselor şi am încercat să-mi amintesc. M-am uitat la ceas. Era mai devreme decît de obicei, nu se făcuse încă nici ora şase. A, da, ziua mea de naştere, iar eu ba adormeam, ba mă trezeam.

Pînă la urmă m-am dat jos din pat, cam întoarsă pe dos. Într-o gheată zăcea o jucărioară de mîţe stîlcită. M-am privit în oglindă. Mi-am tăiat vîrfurile codiţelor, fiindcă erau ca nişte paie vechi, şi am depozitat şuviţele uscate într-un plic maroniu, ca probă ADN incontestabilă.

Ca de obicei, le-am mulţumit în gînd părinţilor că-mi dăduseră viaţă, apoi am coborît la parter şi am hrănit pisicile. Nu-mi venea să cred că se mai dusese un an. Parcă ieri fotografiasem balonul argintiu care îi vestea începutul.

Am tresărit cînd s-a auzit soneria de la intrare. La uşă erau Klaus şi prietenul lui, James. Erau înarmaţi cu flori, aveau o maşină şi au insistat să mergem la ocean.

— La mulţi ani! mi-au spus. Hai cu noi la Rockaway.

— Nu pot să merg nicăieri, am protestat.

Totuşi era imposibil să refuz şansa de-a fi pe malul oceanului de ziua mea. Mi-am luat haina şi fesul marinăresc şi am pornit toţi cu maşina spre plaja Rockaway. Era un frig amarnic, dar ne-am oprit la căsuţa mea ca s-o salutăm. Uşa era bătută în cuie, iar steagul nu fusese clintit din loc. Un vecin ne-a oprit în drum:

— Trebuie demolată?

— Nu, nu vă faceţi griji. O s-o salvez.

Am făcut o poză şi am promis că mă voi întoarce curînd.

Dar, după amploarea distrugerilor, ştiam că avea să fie o lungă iarnă de aşteptare. Am mers de-a lungul străzii unde locuia Klaus. Canapele mustind de apă şi oameni de zăpadă din polistiren erau ornaţi cu beteală. Imensa grădină a lui Klaus era devastată. Supravieţuiseră doar cîţiva copaci mai rezistenţi. Ne-am cumpărat cafea şi gogoşi pudrate cu zahăr de la singura băcănie deschisă, iar ei mi-au cîntat „Mulţi ani trăiască". Întorşi la maşină, am trecut pe lîngă movile înalte de electrocasnice scoase de prin subsolurile inundate. Precum cele şapte coline ale Romei: dealul de frigidere, dealul de cuptoare, cel cu maşini de spălat vase, cel cu saltele se profilau deasupra noastră ca o instalaţie uriaşă, ridicată în memoria secolului al douăzecilea.

Ne-am continuat drumul către Breezy Point, unde peste două sute de locuinţe arseseră din temelii. Copaci înnegriţi. Cărări care cîndva duceau la ţărm, acum tăinuite de o reţea industrială de filamente ciudate, cu membre de păpuşi împrăştiate peste tot şi cioburi de porţelan. Ca o Dresdă miniaturală – o mică scenă pe care se juca iar arta războiului. Dar aici nu exista nici un război, nici un duşman. Natura nu ştie asemenea lucruri. Ea este una cu mesagerii săi.

Mi-am petrecut ce mai rămăsese din ziua mea uitîndu-mă la Elvis Presley în *Flaming Star* şi reflectînd la sfîrşitul prematur al unor bărbaţi. Fred. Pollock. Coltrane. Todd. Le supravieţuiam de multă vreme. M-am întrebat dacă într-o bună zi n-o să-mi pară doar nişte puştani. N-aveam nici un chef să dorm, aşa că mi-am făcut o cafea, am tras pe mine un hanorac şi m-am aşezat pe verandă. Am meditat la ce înseamnă să ai şaizeci şi şase de ani. Numărul autostrăzii americane primordiale, vestita „mamă a tuturor şoselelor", pe care a pornit George Maharis, în rolul lui Buz Murdock, să străbată ţara în Corvette-ul lui, căutîndu-şi de lucru pe platforme petroliere şi traulere, frîngînd inimi şi scoţînd drogaţi la liman. Şaizeci şi şase, mi-am spus. La naiba. Simţeam cum mi se lungeşte tabelul cronologic, simţeam cum se apropie ninsoarea. Simţeam luna, dar n-o vedeam nicăieri. Cerul era învăluit într-o pîclă deasă, iluminată de veşnicele lumini ale oraşului. În copilăria mea cerul nopţii era o uriaşă hartă a

constelaţiilor, un corn al abundenţei din care pulberea cristalină a Căii Lactee se revărsa peste întinderea ei de abanos, straturi peste straturi de stele pe care le înşiram cu dexteritate în minte.

Am observat cum mi se întind peste rotule firele din ţesătura blugilor. Sînt aceeaşi persoană – mi-am spus –, cu toate defectele intacte şi cu aceiaşi genunchi osoşi, slăvit fie Domnul. M-am ridicat, cuprinsă de un fior. Era cazul să intru. Suna telefonul: urări de ziua mea din partea unui prieten vechi, care mă căuta de departe. Pe cînd ne luam la revedere, mi-am dat seama că mi-era dor de acea versiune a mea, febrilă şi hulitoare. S-a dus şi nu se mai întoarce, asta-i cert. Înainte să merg la culcare, am tras o carte din setul de tarot: asul de spade – forţă mentală şi tărie sufletească. Bun. N-am mai pus-o înapoi în teanc, ci am lăsat-o cu faţa în sus pe masa de lucru, ca s-o văd dimineaţa, cînd mă trezesc.

Vecchia zimarra

O rafală de vînt bruscă scutură ramurile copacilor, împrăştiind o volbură de frunze, care licăresc straniu în lumina strălucitoare şi filtrată. Frunze în chip de vocale, şoptiri de vorbe ca o reţea diafană. Frunzele sînt vocale. Le mătur, sperînd să găsesc combinaţiile pe care le caut. Limbajul unor dumnezei mai mici. Dar cum rămîne cu Dumnezeu însuşi? Limbajul lui care e? Plăcerea lui care e? Se contopeşte el cu versurile lui Wordsworth, cu frazele muzicale ale lui Mendelssohn? Percepe el natura aşa cum o concepe geniul? Cortina se ridică. Opera umană se dezvăluie. Iar în loja rezervată regilor, mai mult tron decît lojă, şade Atotputernicul.

E întîmpinat de poalele întoarse spre el ale novicilor, care îi cîntă osanale recitînd din *Masnavi*. Propriu-i fiu este descris drept mielul mult iubit şi apoi, încă o dată, drept păstorul în *Cîntecele inocenţei*[1]. În *Boema* lui Puccini filozoful Colline, cel sărac lipit, împăcat cu ideea de a-şi amaneta unica haină, cîntă cu umilinţă aria „Vecchia zimarra“. El îşi ia rămas-bun de la haina sa ponosită, dar mult iubită, pe care şi-o închipuie suind muntele pietăţii, în timp ce el rămîne în urmă ca să-şi ducă traiul amar pe pămînt. Atotputernicul închide ochii. Bea din fîntîna omului, stingîndu-şi o sete pe care nimeni n-o poate cuprinde cu gîndul.

Am avut o haină neagră. Mi-a dat-o un poet ceva mai demult, în ziua cînd am împlinit cincizeci şi şapte de ani. Fusese a lui – un pardesiu Comme des Garçons şleampăt şi necăptuşit, la care rîvneam pe ascuns. În dimineaţa zilei mele de naştere mi-a spus că n-avea nici un cadou pentru mine.

— Nu-mi trebuie cadou, l-am asigurat eu.

— Dar vreau să-ţi dau ceva. Orice-ţi doreşti.

— Atunci aş vrea haina ta neagră, am spus.

Iar el a zîmbit şi mi-a dat-o fără ezitări sau regrete. De fiecare dată cînd mă îmbrăcam cu ea, mă simţeam eu însămi. Şi moliilor le plăcea la fel de mult, aşa că era ciuruită mărunt de-a lungul tivului, dar nu-mi păsa. O primisem cu buzunarele descusute şi pierdeam tot ce băgam din neatenţie în teribilele lor caverne. În fiecare dimineaţă mă trezeam, îmi puneam haina şi fesul marinăresc, îmi luam pixul şi caietul de însemnări şi traversam Sixth Avenue, îndreptîndu-mă spre cafeneaua mea. Îmi iubeam haina şi cafeneaua şi rutina matinală. Era expresia cea mai clară şi mai simplă a identităţii mele solitare. Dar de cînd cu vremea asta cîinoasă, am preferat o altă haină, care să-mi ţină de cald şi să mă apere de vînt. Haina mea neagră, mai potrivită pentru primăvară şi toamnă, mi-a ieşit din minte şi, în această perioadă de timp relativ scurtă, a dispărut.

Haina mea neagră nu mai este, s-a făcut nevăzută, precum preţiosul inel al confreriei dispărut de pe degetul credinciosului nevrednic din *Călătoria spre Soare-Răsare* a lui Hermann Hesse. Degeaba continui eu s-o caut peste tot, sperînd că va apărea aşa cum apar firele de praf cînd sînt luminate brusc. Apoi, în mîhnirea mea copilărească, mă gîndesc ruşinată la Bruno Schulz, captiv în ghetoul evreiesc din Polonia şi transmiţînd pe furiş unicul lucru de preţ pe care-l mai putea dărui omenirii: manuscrisul romanului *Mesia*. Ultima operă a lui Bruno Schulz, înecată în lăturile celui de-al Doilea Război Mondial, imposibil de recuperat. Lucruri pierdute. Încearcă să răzbească sfîşiind membrane, atrăgîndu-ne atenţia printr-un apel SOS indescifrabil. Cuvintele se rostogolesc într-o dezordine iremediabilă. Limba lucrurilor moarte. Am uitat cum să ascultăm. Nu mi-aţi văzut haina? E neagră şi fără ornamente, cu mînecile uzate şi tivul tocit. Nu mi-aţi văzut haina? E haina vorbirii cu lucrurile moarte.

1. *Songs of Innocence* (1789), volum de poeme ilustrate al lui William Blake, completat ulterior de *Songs of Experience* (1794), împreună cu care

alcătuieşte un întreg.

Mu
(Neantul)

Un tînăr păşea greoi prin zăpadă, ducînd în spinare o legătură mare de crengi legată cu un vrej. Era încovoiat sub greutatea ei şi totuşi îl auzeam fluierînd. În răstimpuri cîte o creangă mai aluneca din legătură şi eu o ridicam. Crengile erau complet transparente, aşa că le adăugam eu culoare, textură şi cîţiva spini. După o vreme am observat că în zăpadă nu se mai vedeau urme. Nu-ţi puteai da seama unde e înainte şi unde, înapoi: acolo nu era decît pustietate albă, stropită ici şi colo cu minuscule picături roşii.

Am încercat să descifrez configuraţia stropilor fragili, dar ei se tot rearanjau, iar cînd am deschis ochii, s-au risipit complet. Am căutat după telecomandă şi am deschis televizorul, avînd grijă să evit orice retrospectivă a anului trecut şi orice predicţii pentru noul an. Monotonia călduţă a maratonului *Law & Order* era exact ce-mi trebuia. Era clar că detectivul Lennie Briscoe se apucase iar să tragă la măsea, căci acum fixa cu privirea fundul unui pahar cu whisky ieftin. M-am ridicat şi mi-am turnat nişte mescal într-un pahar mic de apă, apoi m-am aşezat pe marginea patului şi am băut cot la cot cu el, uitîndu-mă într-o tăcere amorţită – reluarea unei reluări. O duşcă de Anul Nou ca toast pentru nimic.

Mi-am închipuit cum haina mea neagră mă bate uşor pe umăr.

— Îmi pare rău, prieten vechi, i-am spus. Am încercat să dau de tine.

Am chemat-o, dar nu s-a auzit nimic: lungimi de undă

suprapuse blocau orice speranţă de-a simţi pe unde e acum. Aşa se-ntîmplă uneori cu chematul şi auzitul. Avraam a auzit chemarea imperativă a Domnului. Jane Eyre a auzit strigătele rugătoare ale domnului Rochester. Dar eu eram surdă la chemarea hainei mele. Cel mai probabil, fusese azvîrlită într-un morman pe roţi care mergea departe, departe, spre Valea Lucrurilor Pierdute.

Ce prostie să jeleşti o haină, un lucru atît de mărunt în marele plan al lumii! Dar nu era vorba doar de haină: era şi o greutate ineluctabilă, care luase în stăpînire totul, una pe care o puteai atribui cu uşurinţă lui Sandy. Nu mai pot lua trenul spre plaja Rockaway, ca să beau o cafea şi să mă plimb pe promenada de lemn, fiindcă nu mai circulă nici un tren şi nu mai există nici cafeneaua, nici promenada. Cu doar şase luni în urmă mîzgălisem pe o pagină din caietul de însemnări „Iubesc promenada de lemn“, cu sinceritatea exuberantă a unei adolescente. S-a dus dragostea aceea nebună, acea simplitate acceptată cu bucurie şi neexploatată. Şi mi-a rămas numai dorul după felul cum erau lucrurile.

Am coborît să hrănesc pisicile, dar la etaj m-am pomenit deturnată de pe traseu. Cu un gest mecanic, am luat din sertarul comodei o coală de hîrtie pentru desen şi am lipit-o cu bandă adezivă pe un perete. I-am mîngîiat cu palma suprafaţa netedă. Era o hîrtie frumoasă, din Florenţa, cu un filigran în formă de înger în centru. Căutînd prin rechizitele mele de desen, am descoperit o cutie cu pasteluri roşii Conté şi am încercat să reproduc configuraţia care mi se strecurase din cadrul oniric în cel al realităţii. Semăna cu o insulă alungită. Am observat că pisicile mă urmăreau în timp ce realizam desenul. Apoi am coborît în bucătărie, le-am pus de mîncare, adăugînd şi ceva bun, şi mi-am făcut un sendviş cu unt de arahide.

M-am întors la desenul meu, dar dacă îl priveai din anumite unghiuri, nu mai semăna cu o insulă. Studiind filigranul, mai mult heruvim decît înger, mi-am amintit un alt desen de-al meu, de acum cîteva decenii. Scrisesem cu un şablon pe o coală mare de hîrtie Arches „îngerul e filigranul meu“, o propoziţie din *Primăvara neagră* a lui Henry Miller, apoi desenasem un

înger, îl tăiasem cu două linii încrucişate şi scrisesem de mînă un mesaj sub el: „ba nu, Henry, îngerul nu e filigranul meu“. L-am bătut uşor cu vîrfurile degetelor şi m-am întors la etaj. Habar n-aveam ce să fac acum. La Café ’Ino era închis de sărbători. M-am aşezat pe marginea patului, cu ochii la sticla de mescal. Zău c-ar trebui să-mi fac curat în cameră, mi-am spus, deşi ştiam că n-o voi face.

La apus m-am dus pînă la Omen, un restaurant în stil Kyoto rural, şi am luat un castronel cu supă *miso* roşie, însoţită de un saké condimentat din partea casei. Am zăbovit acolo o vreme, chibzuind la anul ce venea. Nu mă puteam apuca să-mi reconstruiesc Alamo pînă spre sfîrşitul primăverii. Mai întîi trebuia să aştept începutul lucrărilor la locuinţele vecinilor mei mai puţin norocoşi. Visul trebuie să cedeze în faţa vieţii, mi-am spus, vărsînd din greşeală nişte saké. Tocmai mă pregăteam să şterg masa cu dosul mînecii, cînd am observat faptul bizar că picăturile formau conturul unei insule alungite – un semn, poate. Simţind un val de energie detectivistică, mi-am achitat nota, le-am urat tuturor un an nou fericit şi am plecat spre casă.

Mi-am făcut loc pe masa de lucru, mi-am pus atlasul dinainte şi am studiat hărţile Asiei. Apoi am deschis computerul şi am căutat cele mai convenabile zboruri către Tokyo. Din cînd în cînd mai ridicam privirea spre desenul meu. Mi-am notat pe o foaie de hîrtie zborurile şi hotelul pe care le alesesem pentru acea primă călătorie a mea din an. Urma să stau cîtva timp singură, ca să scriu, la hotelul Okura, un hotel tipic anilor şaizeci, aflat lîngă ambasada americană. După aceea o să improvizez.

Seara m-am hotărît să-i scriu prietenului meu Ace, un modest şi priceput producător de filme precum *Nezulla, the Rat Monster* şi *Janku Fudo*. El nu ştie cine ştie ce engleză, dar tovarăşul şi translatorul lui, Dice, este atît de priceput la traduceri simultane, încît conversaţiile noastre par întotdeauna absolut cursive. Ace ştie unde se găsesc cel mai bun saké şi cei mai buni tăieţei de hrişcă, dar şi unde se odihnesc toţi scriitorii japonezi veneraţi.

Ultima dată cînd am fost în Japonia, am mers să vizităm

mormîntul lui Yukio Mishima. Ne-am apucat să măturăm frunzele uscate şi scrumul, să umplem cu apă găleţi de lemn, să spălăm piatra funerară, să punem pe ea flori proaspete şi să ardem tămîie. După aceea am stat acolo în tăcere. Mi-am imaginat iazul care înconjoară templul de aur din Kyoto. Un imens crap roşu, ce săgeta apa aproape de suprafaţă, s-a întîlnit cu un altul, care părea înveşmîntat într-o uniformă de argilă. Înspre noi veneau două femei vîrstnice, în veşminte tradiţionale, care duceau găleţi şi mături. Au părut plăcut surprinse de felul cum arătau lucrurile, i-au adresat cîteva cuvinte lui Ace, s-au înclinat şi şi-au văzut de drum.

— Mi s-a părut că se bucură să vadă că mormîntul lui Mishima e îngrijit, am spus eu.

— Nu chiar, a rîs Ace. Erau prietene cu nevastă-sa, ale cărei rămăşiţe sînt tot aici. Nici n-au pomenit de el.

Le-am urmărit cu privirea: două păpuşi pictate de mînă, care dispăreau în zare. La plecare am primit mătura de paie pe care o folosisem ca să curăţ mormîntul omului ce scrisese *Templul de aur*. Stă sprijinită de perete într-un colţ al camerei mele, lîngă o plasă veche de fluturi.

I-am scris lui Ace prin intermediul lui Dice. „Salutări de Anul Nou. Cînd ne-am văzut ultima dată, era primăvară. Acum vin iarna. Mă las pe mîna ta.“ Apoi le-am trimis editorului şi traducătorului meu japonez un mesaj în care acceptam într-un final invitaţia lansată cu mult timp în urmă. La sfîrşit i-am scris prietenei mele Yuki. Acum aproape doi ani Japonia fusese lovită de un cutremur catastrofal. Urmările lui, a căror prezenţă era încă vie, eclipsau tot ce trăisem eu vreodată. Sprijinisem de la distanţă eforturile făcute de Yuki pentru a-i ajuta pe oamenii de rînd, eforturi concentrate în special pe nevoile copiilor orfani. I-am promis că voi veni în curînd.

Speram să-mi las deoparte suferinţele înfrigurate, să ajut şi eu cu ceva şi, poate, să adaug cîteva imagini la rozariul meu de polaroide. Mă bucuram că plec în altă parte. Tot ce-i trebuia creierului meu era să fie condus spre staţii noi. Tot ce-i trebuia sufletului meu era să viziteze un loc cu furtuni şi mai mari. Am întors o carte din pachetul de tarot, apoi încă una, cu relaxarea cu care întorci pagina unei cărţi de citit. „Descoperă adevărul

situaţiei în care eşti. Porneşte la drum cu mult curaj." Am acoperit toate cele trei plicuri cu timbre rămase de la Crăciun şi, în drum spre băcănie, le-am strecurat în cutia poştală. Apoi mi-am cumpărat o cutie cu spaghete, ceapă verde, usturoi şi o conservă de anşoa şi mi-am făcut de mîncare.

Café 'Ino părea pustie. Pe toată marginea tendei portocalii se formaseră ţurţuri minusculi, care picurau. M-am aşezat la masa mea, mi-am luat pîine neagră prăjită cu ulei de măsline şi am deschis *Primul om* a lui Camus. O citisem cu ceva timp în urmă, dar cum fusesem pe de-a-ntregul absorbită de ea, nu reţinusem nimic. Ăsta era un mister care apărea cu intermitenţe în viaţa mea de cînd mă ştiam. Pe la începutul adolescenţei mele, în Germantown, stăteam şi citeam ore în şir într-un mic crîng sălbatic de lîngă calea ferată. La fel ca Gumby, pătrundeam într-o carte cu tot sufletul şi cîteodată mă aventuram atît de adînc în ea, de parcă aş fi trăit-o. Multe cărţi am terminat acolo în felul acesta, închizînd extaziată copertele şi totuşi fără să păstrez vreo amintire a conţinutului lor atunci cînd mă întorceam acasă. Era ceva tulburător, dar am păstrat secretă această suferinţă ciudată. Mă uit la copertele unor astfel de cărţi şi conţinutul lor rămîne o enigmă pe care nu sînt în stare s-o rezolv. Există anumite cărţi pe care le-am iubit şi în care am trăit şi totuşi nu mi le pot aminti.

În cazul romanului *Primul om* s-ar putea să fi fost fascinată mai mult de limbaj decît de subiect, să fi fost păcălită de mîna lui Camus. Însă, oricum ar fi, nu-mi puteam aminti nici o iotă din carte. Eram hotărîtă să citesc concentrată totul, dar am fost nevoită să recitesc a doua frază din primul paragraf, o lungă spirală de cuvinte ce călătoreau spre răsărit în urma unui cîrd de nori vînjoşi. Începea să mă ia somnul – o somnolenţă hipnotică, pe care nici măcar o ceaşcă de cafea neagră aburindă n-ar fi putut s-o învingă. M-am îndreptat de spinare, mi-am concentrat mintea la călătoriile care mă aşteptau şi am făcut o listă cu tot ce voiam să împachetez pentru Tokyo. Jason, administratorul de la 'Ino, a venit la masa mea să mă salute.

— Iar plecaţi? m-a întrebat.

— Da, de unde ştiţi?

— Faceţi liste, a rîs el.

Era aceeaşi listă pe care o făceam întotdeauna şi totuşi mă simţeam obligată s-o scriu. Şosete cu albine, lenjerie de corp, bluzon cu glugă, şase tricouri cu Electric Lady Studios, aparat foto, blugi, crucea etiopiană, balsam pentru durerile de încheieturi. Marile mele dileme erau ce haină să port şi ce cărţi să iau cu mine.

În noaptea aceea l-am visat pe detectivul Holder. Ne croiam drum printr-un cimitir de motoare saltele laptopuri dezmembrate – un alt fel de scenă a crimei. Ne-am căţărat în vîrful unui deal de electrocasnice şi am scrutat împrejurimile. El avea acel tic nervos specific, îşi încreţea nasul ca un iepure, şi părea chiar mai agitat decît în teritoriul serialului *The Killing*. Am escaladat resturile ce înconjurau un hangar părăsit, orientat spre un şenal pe care ţineam la ancoră un remorcher mic. Avea vreo patru metri lungime şi era din lemn şi aluminiu bătut. Ne-am aşezat pe nişte paleţi şi ne-am uitat la barjele ruginite care pluteau alene în depărtare. În vis ştiam că e un vis. Culorile zilei erau ca o pictură de Turner: rugină, aer auriu, cîteva nuanţe de roşu. Aproape că puteam distinge gîndurile lui Holder. Am stat acolo în tăcere şi după o vreme el s-a ridicat în picioare.

— Trebuie să plec, a spus.

Am dat din cap aprobator. Şenalul părea să se lărgească pe măsură ce barjele se apropiau.

— Ciudate proporţii, a murmurat el.

— Aici trăiesc eu, am spus eu tare.

L-am auzit pe Holder vorbind la telefonul mobil cu o voce care devenea tot mai slabă.

— Mai pun la punct nişte detalii nerezolvate, spunea el.

După aceea, timp de cîteva zile, mi-am căutat iar haina neagră. Un efort inutil, deşi am găsit totuşi în subsol o geantă mare din pînză groasă, plină cu rufe vechi din Michigan – nişte cămăşi de flanelă uşor mucegăite de-ale lui Fred. Le-am luat sus şi le-am spălat în chiuvetă. În timp ce le clăteam, m-am pomenit gîndindu-mă la Katharine Hepburn. Mă fermecase în rolul lui Jo March din adaptarea lui George Cukor după

Micuţele doamne[1]. Cu ani în urmă, cînd eram vînzătoare la librăria Scribner's, am căutat nişte cărţi pentru ea. S-a aşezat la o masă de lectură şi a cercetat cu luare-aminte fiecare volum. Purta pălăria de piele a răposatului Spencer Tracy, fixată pe cap cu un batic de mătase verde. M-am retras puţin şi am urmărit-o cum întoarce paginile, meditînd cu voce tare dacă i-ar fi plăcut sau nu lui Spence. Pe vremea aceea eram o puştoaică, nu-i înţelegeam pe de-a-ntregul felul de-a fi. Am atîrnat la uscat cămăşile lui Fred. Cu timpul, se întîmplă adesea să devenim una cu cei pe care cîndva nu reuşeam să-i înţelegem.

Încă nu mă hotărîsem ce cărţi să iau cu mine. M-am întors la subsol şi am depistat o cutie cu cărţi etichetată *J – 1983*, anul în care studiasem literatura japoneză. Le-am scos una cîte una. Unele erau adnotate la greu, altele conţineau liste cu treburi casnice, scrise pe fişe mici de hîrtie milimetrică: cumpărături pentru gospodărie, lucruri de luat la pescuit şi un cec anulat cu semnătura lui Fred. Am descoperit mîzgăliturile fiului meu pe forzaţurile unui exemplar de la bibliotecă din *Yoshitsune* şi am recitit primele pagini din *Amurg*, cartea lui Osamu Dazai, a cărei copertă fragilă era ornată cu abţibilduri Transformers.

În cele din urmă am ales cîteva cărţi de Dazai şi Akutagawa. Amîndoi mă inspiraseră la scris şi aveau să-mi fie o tovărăşie preţioasă în cele paisprezece ore de zbor. Dar, cum s-a dovedit ulterior, în avion n-am citit aproape deloc. Am preferat să mă uit la filmul *Master and Commander*[2]. Căpitanul Jack Aubrey îmi amintea atît de tare de Fred, încît am urmărit filmul de două ori. Pe la mijlocul zborului am început să plîng. Întoarce-te odată, îi spuneam eu în gînd. Ai fost plecat destul. Întoarce-te odată. O să renunţ la călătorii. O să-ţi spăl rufele. Norocul meu a fost că am adormit, iar cînd m-am trezit, ninsoarea cădea peste Tokyo.

Cînd am intrat în holul modernist al hotelului Okura, am avut senzaţia că mişcările mele erau cumva monitorizate şi că privitorii rîdeau isteric. Am hotărît să fiu cooperantă şi să le alimentez hazul invocîndu-l pe domnul Magoo dinăuntrul meu, prelungind procedura de înregistrare, iar apoi tîrşîindu-

mi picioarele pe sub şirul de felinare hexagonale înalte, direct spre lift. Am urcat imediat la etajul Grand Comfort. Camera mea era complet lipsită de romantism, dar avea o eficienţă caldă, cu acel adaos special de oxigen suplimentar pompat în interior. Pe măsuţă zăcea un teanc de meniuri, dar toate erau scrise în japoneză. Am decis să explorez hotelul şi toată gama lui de restaurante, dar n-am reuşit să depistez cafeaua, ceea ce era îngrijorător. Organismul meu n-avea noţiunea timpului. „Nu ştiam dacă e zi sau noapte.“ Cuvinte din cîntecul *Love Potion No. 9* îmi rulau repetitiv în minte pe cînd mergeam clătinîndu-mă de la un etaj la altul. În cele din urmă am mîncat la un restaurant chinezesc cu separeuri. Am luat nişte găluşte servite într-o cutie de bambus şi un vas cu ceai de iasomie. Cînd m-am întors în camera mea, abia dacă am mai avut putere să dau pătura la o parte. M-am uitat la micul teanc de cărţi de pe noptieră. Am întins mîna după *Umanitate pierdută*[3]. Îmi amintesc vag cum îmi alunecau degetele pe cotorul ei.

Urmăream mişcarea peniţei în timp ce o înmuiam într-o călimară şi scrijeleam cu ea suprafaţa hîrtiei din faţa mea. În vis eram concentrată şi prolifică, umpleam pagină după pagină într-o cameră care nu era a mea, într-o căsuţă închiriată în cu totul alt district. Lîngă un panou glisant se vedea o placă gravată, ce dădea într-o cămăruţă unde se afla o rogojină de dormit făcută sul. Deşi placa era scrisă cu caractere japoneze, am reuşit s-o descifrez în cea mai mare parte: „Vă rugăm să păstraţi liniştea, întrucît acestea sînt încăperile în conservare ale respectatului scriitor Ryūnosuke Akutagawa". Am îngenuncheat şi am examinat rogojina, avînd grijă să nu atrag atenţia asupra mea. Obloanele erau deschise şi se auzea ploaia. Cînd m-am ridicat, mă simţeam foarte înaltă, fiindcă toate lucrurile erau plasate undeva aproape de podea. Pe un fotoliu de răchită se întrezărea o fîşie sclipitoare dintr-un halat. Cînd m-am apropiat, am văzut că se ţesea singur. Viermi de mătase reparau mici rupturi şi lungeau mînecile largi. Vederea viermilor ţesători mi-a declanşat o senzaţie de greaţă şi, cum încercam să-mi recapăt echilibrul, am strivit din greşeală vreo doi sau trei dintre ei. I-am privit cum se zvîrcoleau, pe jumătate morţi, în mîna mea, ca nişte fire mici de mătase lichefiată întinse de-a curmezişul palmei.

M-am trezit bîjbîind după paharul cu apă şi i-am vărsat conţinutul. Presupun că voiam să mă clătesc de nefericitele jumătăţi de viermi zvîrcolitoare. Degetele mele au găsit caietul de însemnări, m-am ridicat brusc în capul oaselor şi am căutat ce scrisesem, dar se pare că nu adăugasem nimic, nici un cuvînt. M-am sculat din pat, am luat o sticlă de apă minerală din minibar şi am dat la o parte draperiile. Ninsoare nocturnă. Vederea ei mi-a provocat un sentiment profund de înstrăinare. Deşi era greu de spus care era cauza lui. Aveam un ceainic în cameră, aşa că mi-am făcut un ceai şi am mîncat nişte biscuiţi pe care îi vîrîsem în buzunar în salonul de la aeroport. Curînd avea să răsară soarele.

M-am aşezat la biroul metalic pliant, cu caietul de însemnări în faţă, străduindu-mă să găsesc ceva de scris. Pe

ansamblu, mai mult am gîndit decît am scris, dorindu-mi să-mi pot transmite ideile direct pe foaie. Cînd eram tînără, luasem decizia să gîndesc şi să scriu simultan, dar niciodată n-am reuşit să ţin pasul cu mine însămi. Am renunţat la demers şi am continuat să scriu în minte în timp ce stăteam cu cîinele meu lîngă un izvor secret, ce strălucea de curcubee incandescente, un amestec de soare şi petrol ce abia atingea apa în treacăt, ca nişte sirene-copii imponderabile, cu aripi iridescente.

Dimineaţa era în continuare înnorat, dar ninsoarea se mai potolise. M-am întrebat dacă într-adevăr pompau oxigen suplimentar în cameră şi dacă scăpa cumva ori de cîte ori deschideam uşa. Afară o procesiune de fete în chimonouri complicate, cu mîneci lungi ce se legănau în mers, traversa parcarea. Era Ziua Majoratului, o privelişte de o inocenţă răscolitoare. Bietele picioruşe! M-a trecut un fior cînd le-am văzut cum tropăiau prin zăpadă în sandale *zōri*, deşi limbajul lor corporal sugera chiţăieli de rîs. Rugăciuni pe jumătate conturate, ca nişte serpentine sărbătoreşti, şi-au atins ţinta, fluturînd pe tivurile chimonourilor colorate. Le-am urmărit cu privirea pînă ce au dispărut după un colţ, cuprinse de braţele învăluitoare ale ceţii.

M-am întors la staţia mea şi m-am uitat lung la caietul de însemnări. Eram hotărîtă să creez ceva, deşi mă copleşea o stare de sfîrşeală, provocată, fără îndoială, de efectele mai profunde ale călătoriei. N-am putut să nu închid ochii măcar pentru cîteva clipe şi dinaintea lor mi-a apărut instantaneu un spalier care se zgîlţîia cu zgomot, acoperind cu un torent de petale marginea unui labirint impecabil. Nori orizontali se formau deasupra unui munte din depărtare: buzele plutitoare ale lui Lee Miller. Nu acum, am spus cu jumătate de glas, fiindcă n-aveam de gînd să mă rătăcesc în nu ştiu ce labirint suprarealist. Nu-mi stătea mintea la muze şi labirinturi. Mă gîndeam la scriitori.

După ce s-a născut fiul nostru, Fred şi cu mine nu ne-am mai îndepărtat de casă. Ne duceam deseori la bibliotecă, împrumutam teancuri de cărţi şi citeam toată noaptea. Fred

avea o fixaţie cu aviaţia în toate aspectele ei, iar eu eram captivată de literatura japoneză. Cucerită de atmosfera creată de unii scriitori, am transformat debaraua de lîngă dormitorul nostru în cameră personală. Am cumpărat mai mulţi metri de pîslă neagră, cu care am acoperit podeaua şi plinta. Aveam un ceainic de fier, o plită electrică şi patru lăzi portocalii, vopsite de Fred în negru, pentru cărţile mele. Stăteam cu picioarele încrucişate pe podeaua acoperită cu pîslă neagră, în faţa unei mese lungi şi scunde. În dimineţile de iarnă priveliştea de la fereastră părea secătuită de culoare. Se vedeau doar nişte arbori subţiratici aplecîndu-se în vîntul alb. Am continuat să scriu în camera aceea pînă cînd a crescut fiul nostru, după care a devenit camera lui. Apoi am scris în bucătărie.

Ryūnosuke Akutagawa şi Osamu Dazai au scris cărţile care m-au îndreptat către o recluziune atît de minunată, aceleaşi cărţi ce se află acum pe noptiera mea. La ele mă gîndeam. Au ajuns la mine în Michigan, iar eu le-am adus înapoi în Japonia. Ambii scriitori şi-au curmat singuri viaţa. Akutagawa, temîndu-se că moştenise nebunia mamei sale, a înghiţit o doză mortală de Veronal şi s-a ghemuit pe rogojină, lîngă soţia şi fiul adormiţi. Mai tînărul Dazai, un discipol fidel, părea să îmbrace aceeaşi cămaşă a penitenţei ca şi maestrul său, dar a dat greş într-o mulţime de tentative de sinucidere înainte de-a se îneca, împreună cu o însoţitoare, în apele umflate şi noroioase ale canalului Tamagawa.

Akutagawa, un damnat prin natura sa, Dazai, un damnat din propria voinţă. La început îmi pusesem în minte să scriu ceva despre amîndoi. În visul meu stătusem la masa de scris a lui Akutagawa, dar ezitasem să-i tulbur liniştea. Cu Dazai era altă poveste. Spiritul lui părea a fi peste tot, ca o fasole vrăjită săltăreaţă. Un om nefericit, mi-am spus şi în momentul acela l-am ales pe el ca subiect.

Concentrîndu-mă profund, am încercat să invoc spiritul scriitorului. Dar n-am reuşit să ţin pasul cu propriile gînduri, fiindcă erau mai iuţi decît stiloul, şi n-am scris nimic. Calmează-te, mi-am spus, ţi-ai ales subiectul sau subiectul te-a ales pe tine, aşa că va veni. Atmosfera care mă înconjura era deopotrivă animată şi liniştită. Simţeam cum în mine creşte

nerăbdarea, combinată cu o anxietate de fond, pe care am atribuit-o lipsei de cafea. M-am uitat peste umăr, de parcă aşteptam o vizită.

— Ce-i nimicul? am întrebat pe un ton impulsiv.

— E partea aceea din ochii tăi pe care o vezi fără oglindă, a venit răspunsul.

Dintr-odată mi s-a făcut foame, dar n-aveam nici un chef să plec din cameră. Am coborît totuşi iarăşi la restaurantul chinezesc şi am indicat pe meniu poza cu ce doream să comand. Am luat chiftele de creveţi şi găluşte cu varză la aburi, învelite în frunze, într-un coş de bambus. Am desenat pe şerveţel un portret al lui Dazai, exagerîndu-i părul rebel de deasupra unui chip deopotrivă frumos şi comic. Mi-a trecut prin minte că ambii scriitori aveau în comun această trăsătură fermecătoare: părul ridicat în creştet. Am achitat nota şi m-am întors la lift. Zona mea de hotel părea inexplicabil de pustie.

Asfinţit, zori ori noapte deplină, organismul meu n-avea noţiunea timpului şi am decis să accept această stare de lucruri şi să adopt metoda lui Fred. Să nu mă mai ghidez după ceas. Peste mai puţin de-o săptămînă aveam să fiu pe acelaşi fus orar cu Ace şi Dice, dar aceste cîteva zile erau pe de-a-ntregul ale mele, fără nici un alt plan în afară de speranţa de-a umple cîteva pagini cu ceva cît de cît valoros. M-am tîrît în aşternut, cu gîndul să citesc, dar am adormit la mijlocul *Paravanului din infern* şi am ratat momentul de cumpănă cînd după-amiaza şi apusul se preschimbă în seară. Cînd m-am trezit, era prea tîrziu pentru cină, aşa că am luat nişte gustări din minibar – o pungă cu biscuiţi în formă de peştişori, pudraţi cu *wasabi*, un baton de Snickers supradimensionat şi un borcan cu arahide fără coajă. O cină agrementată cu bere de ghimbir. Mi-am pregătit nişte haine, am făcut un duş, apoi m-am hotărît să ies, fie şi doar ca să mă plimb prin parcare. Mi-am acoperit părul umed cu un fes marinăresc, am ieşit şi am luat-o pe cărarea pe care merseseră fetele acelea. Acolo erau cîteva trepte săpate într-un deluşor, care păreau să nu ducă nicăieri.

Îmi creasem deja, fără să-mi dau seama, ceva ce semăna cu o rutină. Citeam, stăteam la biroul metalic, îmi cumpăram mîncare chinezească şi mergeam noaptea pe propriile mele

urme lăsate în zăpadă. Încercam să înăbuş orice fel de frămîntare recurentă prin repetarea unui exerciţiu: am scris întruna, de aproape o sută de ori, numele lui Osamu Dazai. Din nefericire, pagina pe care era scris numele scriitorului nu ducea nicăieri. Sistemul meu aluneca încet către o urzeală inutilă de litere caligrafiate la întîmplare.

Şi totuşi mă apropiam cumva de subiectul meu – Dazai cel năucit, un om fără căpătîi, un vagabond aristocrat. Îi aveam în faţa ochilor ţepii de păr neîmblînzit şi simţeam forţa remuşcărilor sale înfiorătoare. M-am ridicat, am pus apă la fiert, am băut un ceai la plic şi am păşit în interiorul unui nor de bunăstare mintală. Am închis jurnalul şi mi-am pus dinainte cîteva foi de hîrtie cu antetul hotelului. Respirînd adînc şi lent, m-am golit şi am luat-o de la capăt.

Frunzele tinere nu cădeau de pe ramurile copacilor, ci se agăţau disperate de ele cît era iarna de lungă. Spre uluirea tuturor, în timp ce vîntul şuiera, ele aveau îndrăzneala de-a rămîne verzi. Scriitorul rămînea nepăsător. Cei vîrstnici îl priveau cu dezgust, căci pentru ei era un poet care se clatină pe marginea prăpastiei. La rîndul lui, şi el îi privea cu dispreţ, iar pe sine se închipuia ca pe un surfer elegant, mereu pe creasta valului, niciodată prăbuşindu-se.

Clasa stăpînitoare, strigă el, clasa stăpînitoare.

Se trezeşte din somn lac de sudoare, cu cămaşa scorţoasă de la sare. Tuberculoza de care suferă din tinereţe s-a calcifiat sub forma unor seminţe minuscule: un susan negru, mărunt, care îi asezonează din belşug plămînii. O beţie straşnică îl face să se pornească: femei ciudate, paturi ciudate, o tuse oribilă, care pulverizează picături caleidoscopice peste aşternuturi străine.

N-am putut să mă abţin, se vaită el. Fîntîna cerşeşte buzele beţivului. Bea-mă, bea-mă, strigă ea. Clopote bat imperios. Litania lui El.

Braţele lui vînjoase tremură pe sub mînecile unduitoare. Se încovoaie peste masa lui joasă ca să compună mici bilete de sinucigaş care, într-un fel sau altul, se transformă în cu totul altceva. Încetinindu-şi curgerea sîngelui şi bătăile inimii, cu stăpînirea de sine a unui scrib ce ţine post, scrie ce trebuie scris,

conştient de mişcarea încheieturii sale, în timp ce cuvintele se înşiră pe suprafaţa hîrtiei ca o străveche formulă magică. Îşi savurează unica bucurie, o halbă rece de miruku[4], *care i se strecoară în corp ca o transfuzie de corpusculi lăptoşi.*

Strălucirea bruscă a răsăritului îl face să tresară. Iese clătinîndu-se în grădină. Inflorescenţe viu colorate scot limbi incandescente: leandri funeşti ai reginei roşii. Cînd au devenit florile atît de sinistre? Încearcă să-şi amintească momentul în care s-au stricat lucrurile. Cum s-au deşirat firele vieţii sale, ca feşele de in de pe picioarele nelegate ale consoartei decăzute.

E copleşit de maladia dragostei, beţia generaţiilor trecute. Cînd oare sîntem noi înşine? se întreabă el, înaintînd cu greu peste dîmburi acoperite de zăpadă, cu haina lucindu-i în lumina lunii. Fîşii lungi din piei de animale, căptuşeală de mătase grea, de culoarea pergamentului vechi, cuvintele Mănîncă sau Mori, cu scrisul lui de mînă aparte, inscripţionate pe mîneci şi, vertical, pe spate şi sub guler, coborînd pe partea stîngă, peste inimă. Mănîncă sau Mori. Mănîncă sau Mori. Mănîncă sau Mori.

M-am oprit, dorindu-mi să pot ţine în mîini o asemenea haină, şi mi-am dat seama că telefonul fix al hotelului ţîrîia. Era Dice, care mă suna în numele lui Ace.

— A sunat mult pînă să răspunzi. Te-am deranjat?

— Nu, nu, mă bucur să te-aud, i-am spus eu. Scriam ceva pentru Osamu Dazai.

— Atunci itinerarul nostru o să te bucure.

— Sînt pregătită. Cu ce începem?

— Ace a făcut o rezervare pentru cină la Mifune, iar apoi ne putem face planul pentru mîine.

— Ne vedem peste o oră în foaier.

Am fost încîntată că alesese Mifune, un preferat de-al meu din motive sentimentale, care avea ca temă viaţa marelui actor japonez Toshiro Mifune. Cel mai probabil avea să se consume mult saké şi, poate, un fel special cu *soba*, preparat anume pentru mine. Singurătatea mea nici că putea fi curmată de o întîmplare mai norocoasă. Mi-am pus rapid lucrurile în ordine, mi-am strecurat o aspirină în buzunar şi m-am reîntîlnit cu Ace şi Dice. Aşa cum presupusesem, au curs valuri de saké.

Scăldaţi în atmosfera unui film de Kurosawa, am reînnodat imediat firul de unde-l lăsasem cu un an în urmă – morminte, temple şi păduri înzăpezite.

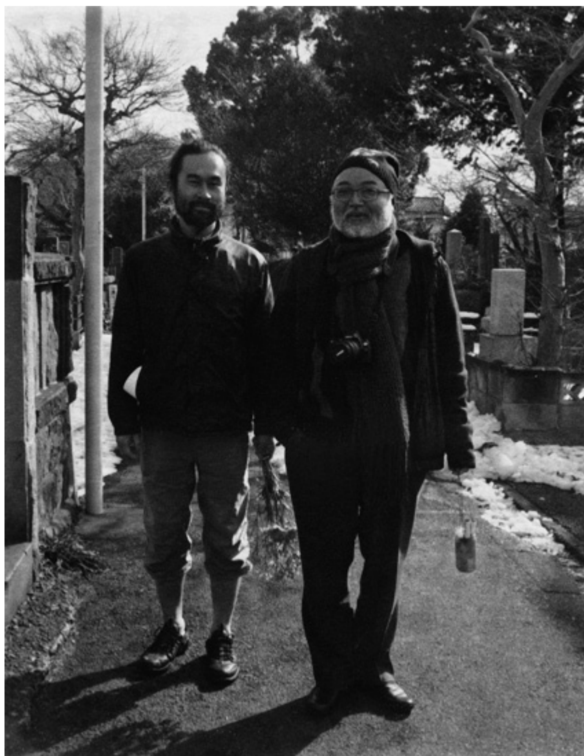
În dimineaţa următoare au venit să mă ia cu Fiatul bicolor al lui Ace, care semăna cu un pantof oxford roşu cu alb. Am început să umblăm după cafea. Am fost atît de fericită cînd în sfîrşit am găsit undeva, încît Ace i-a convins pe cei de-acolo să-mi umple un termos mic pentru mai tîrziu.

— Nu ştiai că în anexa renovată de la Okura servesc un mic dejun american complet? m-a întrebat Dice.

— A, nu! i-am răspuns rîzînd. Pun pariu c-am ratat cîteva cisterne de cafea.

Ace e singura persoană de la care accept itinerare, fiindcă opţiunile lui se potrivesc constant cu dorinţele mele. Am mers la Kōtoku-in, un templu budist din Kamakura, şi ne-am depus omagiile în faţa Marelui Buddha, care se profila deasupra noastră ca Turnul Eiffel. Avea o forţă mistică atît de intimidantă, încît n-am făcut decît o singură poză. Cînd am desprins fotografia din aparat, am văzut că fusese o problemă cu emulsia şi că nu-i prinsesem capul.

— Poate că-şi ascunde faţa, a spus Dice.

În prima zi a pelerinajului nostru abia dacă mi-am folosit aparatul de fotografiat. Ne-am dus să punem flori la lespedea funerară a lui Akira Kurosawa. M-am gîndit la uriaşa lui creaţie, de la *Îngerul beat* pînă la capodopera *Ran*, o epopee care poate că l-ar fi făcut să se înfioare pînă şi pe Shakespeare. Îmi amintesc că am trăit vizionarea lui *Ran* într-un cinematograf de cartier de la periferia Detroitului. Fred m-a dus la film de ziua mea, cînd am împlinit patruzeci de ani. Soarele încă nu apusese, iar cerul era luminos şi senin. Dar în decursul celor trei ore de film, fără ştirea noastră, afară s-a pornit viscolul, iar cînd am ieşit din cinematograf, ne aştepta un cer negru, văruit de un vîrtej de zăpadă.

Iarnă în gara Kita-Kamakura

— Sîntem încă în film, mi-a spus el.

Ace a studiat o hartă tipărită a cimitirului Engaku-ji. După ce am trecut de gară, m-am oprit să mă uit la oamenii care aşteptau răbdători, apoi am traversat calea ferată. Un expres vechi a trecut pe alături zornăind, ca şi cum nişte copite tropotitoare, din scene demult trecute, galopau filmate din unghiuri brutale. Ne-am înfiorat şi am plecat să căutăm mormîntul cineastului Ozu, lucru greu de realizat, fiindcă era izolat într-o mică enclavă aflată la înălţime. Cîteva sticle de saké zăceau în faţa pietrei sale de mormînt, un cub de granit negru care conţinea doar caracterul *mu*, ce semnifică neantul. Un vagabond norocos putea să-şi găsească adăpost aici şi să bea pînă uita de toate. Lui Ozu tare-i mai plăcea saké-ul, a spus Ace. Nimeni n-ar îndrăzni să-i deschidă sticlele. Zăpada

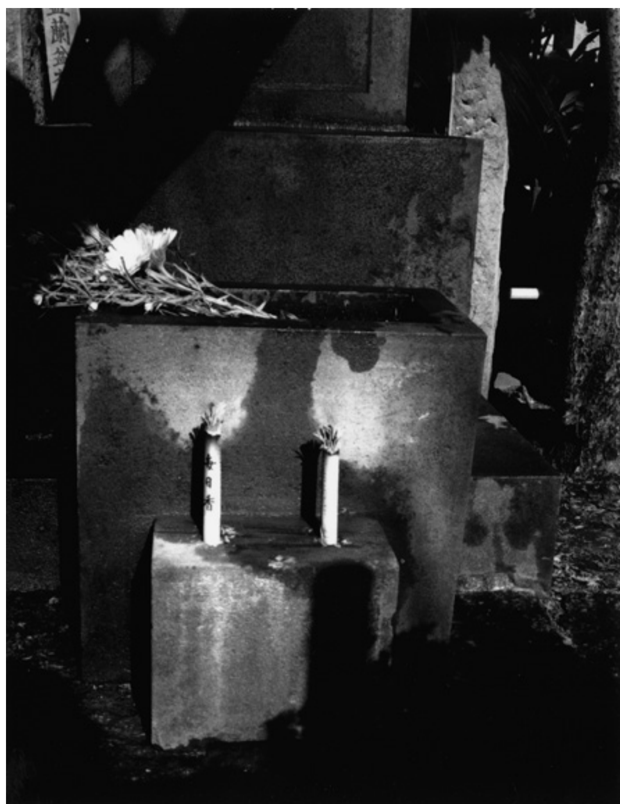
acoperea totul. Am urcat treptele de piatră, am pus să ardă nişte bucăţi de tămîie şi ne-am uitat cum fumul se revarsă şi pluteşte, perfect nemişcat, de parcă voia să vadă cum i-ar fi dacă ar îngheţa.

Scene din filme licăreau prin aer. Actriţa Setsuko Hara întinsă la soare, cu o expresie senină pe chipul ei ingenuu şi cu zîmbetul ei radios. Lucrase cu amîndoi maeştrii, mai întîi cu Kurosawa, apoi, alte şase filme cu Ozu.

— Ea unde se odihneşte? am întrebat, gîndindu-mă să aduc un braţ de crizanteme albe uriaşe şi să i le pun la mormînt.

— Încă mai trăieşte, a tradus Dice. Are nouăzeci şi doi de ani.

— Fie să apuce suta, am spus. Şi să rămînă mereu ea însăşi.

Căţuie cu tămîie la mormîntul lui Ryūnosuke Akutagawa

La plecarea de la mormînt

Dimineaţa următoare era înnorată, cu umbre apăsătoare. Am măturat mormîntul lui Dazai şi i-am spălat piatra funerară ca şi cum ar fi fost trupul lui. După ce am clătit vazele de flori, am pus în fiecare cîte un buchet proaspăt. O orhidee roşie, simbolizînd sîngele tuberculozei sale, şi rămurele de forsiţia albe. Fructele lor conţineau multe seminţe înaripate. Forsiţia emana un vag iz de migdale. Florile micuţe care produc lactoză reprezintă laptele alb care i-a oferit bucurie cînd se simţea cel mai rău din pricina ftiziei sale istovitoare. Am adăugat şi frînturi de gipsariţă – un panicul în formă de nor, compus din flori albe, mărunte –, care să-i împrospăteze plămînii contaminaţi. Florile alcătuiau un mic pod, ca nişte mîini care se atingeau. Am cules cîteva pietre desprinse de pe mormînt şi le-am pus în buzunar. Apoi am aşezat tămîia în suportul rotund, pe fundul lui. Fumul dulceag i-a învăluit numele.

Tocmai ne pregăteam să plecăm, cînd a erupt deodată soarele, luminînd totul în jur. Poate că gipsariţa îşi atinsese ţinta şi, cu plămînii întremaţi, Dazai suflase şi împrăştiase norii care blocau razele soarelui.

— Cred că-i fericit, am spus eu.

Ace şi Dice au dat din cap aprobator.

Ţinta noastră finală era cimitirul de la Jigen-ji. Pe cînd ne apropiam de mormîntul lui Akutagawa, mi-am amintit ce visasem şi m-am întrebat cum mi-ar colora emoţiile. Morţii ne priveau curioşi. Cenuşă, fărîme de os, o mînă de nisip, chintesenţa materiei organice, în aşteptare. Ne depunem florile şi totuşi n-avem somn. Sîntem rîvniţi, apoi batjocoriţi, chinuiţi de o rană ce refuză să se vindece, ca Amfortas, regele cavalerilor Sfîntului Graal.

Era teribil de frig şi cerul se întuneca iar. Simţeam o detaşare ciudată, o amorţeală, şi totuşi rămîneam conectată vizual. Atrasă de nişte umbre contrastante, am făcut patru fotografii ale căţuii cu tămîie. Deşi erau foarte asemănătoare, am fost mulţumită de ele şi mi le-am imaginat în chip de panouri ale unui paravan. Patru panouri, un anotimp. Am făcut o plecăciune şi i-am mulţumit lui Akutagawa, timp în care Ace şi Dice se grăbeau spre maşină. După ce am pornit în urma lor, a revenit şi capriciosul soare. Am trecut pe lîngă un cireş străvechi, legat cu pînză de sac uzată. Lumina rece adîncea textura legăturii şi astfel mi-am încadrat ultima fotografie: o mască de comedie ale cărei lacrimi fantomatice păreau să brăzdeze urzeala roasă a pînzei.

În seara următoare m-am pregătit psihologic pentru schimbarea hotelului, jelind deja rutina mea solitară de fiecare zi. Stătusem închisă în coconul hotelului Okura împreună cu două molii nefericite, care nu doreau să iasă la lumină, cu toate că nici nu-şi ascundeau feţele. Aşezată la pupitrul metalic, am scris o listă cu viitoarele mele îndatoriri, care includea întîlniri cu editorul şi traducătorul meu. Apoi urma să mă întîlnesc cu Yuki şi să-i sprijin eforturile neîntrerupte de a-i ajuta pe şcolarii rămaşi orfani după cutremurul şi *tsunami*-ul petrecute în 2011 în Tōhoku. Mi-am strîns lucrurile în

valijoară, învăluită în aburul nostalgiei pentru cursul actual, de la care mă pregăteam să mă abat, nostalgia pentru cele doar cîteva zile trăite într-o lume creată de mîna mea, una fragilă, ca un templu construit din beţe de chibrituri.

Mască de comedie

Am intrat în debara şi am scos de acolo o saltea japoneză şi o pernă umplută cu coji de hrişcă. Am desfăşurat salteaua pe podea şi m-am înfăşurat în plapumă. M-am uitat la ceva ce părea a fi sfîrşitul unui soi de telenovelă care se petrecea în secolul al optsprezecelea. Evolua lent, fără subtitrare sau vreun dram de veselie. Totuşi eram mulţumită. Plapuma era ca un nor. Pluteam în trecere, urmărind pensula unei tinere care picta pe pînzele unei bărcuţe de lemn o scenă de-o asemenea tristeţe, încît pînă şi ea lăcrima. Rochia îi foşnea cînd trecea desculţă dintr-o cameră în alta. A ieşit pe după un panou glisant care dădea spre un mal acoperit de zăpadă. Pe rîu nu

era gheaţă, iar barca a început să plutească fără ea. Să nu-ţi trimiţi barca pe un rîu de lacrimi, ţipa vîntul tăios. Mîinile mici sînt liniştite, stai liniştită. Ea a îngenuncheat, apoi s-a întins pe o parte, strîngînd în mînă o cheie, acceptînd bunătatea somnului nesfîrşit. Mîneca veşmîntului ei era împodobită cu contururile unei ramuri luminoase de prun cu inflorescenţe delicate, ale căror miezi întunecaţi alcătuiau o puzderie de picături minuscule. Am închis ochii, parcă pentru a mă alătura tinerei, în timp ce picăturile se reconfigurau, formînd un tipar ce semăna cu o insulă alungită de pe buza unei pustietăţi albe, netulburate.

A doua zi dimineaţa Ace m-a dus cu maşina la un hotel ales de editorul meu, plasat într-o zonă mai centrală, lîngă gara Shibuya. Am primit o cameră la etajul al optsprezecelea al unei clădiri-turn moderne, cu vedere către muntele Fuji. Hotelul avea o cafenea mică, unde cafeaua se servea în ceşti de porţelan – oricîtă cafea îmi poftea sufletul. Am avut o zi doldora de îndatoriri, iar atmosfera agitată s-a dovedit o schimbare neaşteptat de bine-venită. În seara aceea, cîndva tîrziu, m-am aşezat în dreptul ferestrei şi m-am uitat la măreţul munte învăluit în alb, care părea să vegheze asupra Japoniei adormite.

Dimineaţa am luat trenul de mare viteză de la gara Tokyo spre Sendai, unde mă aştepta Yuki. Sub zîmbetul ei citeam o mulţime de alte lucruri, o tristeţe de proporţii catastrofale. Îi dădusem o mînă de ajutor de la distanţă, iar acum urma să predăm roadele eforturilor noastre în mîinile protectorilor altruişti ai nefericiţilor copii care suferiseră pierderi incomensurabile: familiile, căminele şi natura pe care o cunoşteau şi în care aveau încredere. Yuki a stat cîtva timp de vorbă cu profesorii acelor copii. Înainte să plecăm, aceştia ne-au făcut un cadou preţios, un *senbazuru* compus dintr-o mie de cocori de hîrtie înşiraţi pe sfoară. Multe degeţele munciseră cu sîrguinţă ca să ne ofere simbolul suprem al sănătăţii şi al urărilor de bine.

După aceea am mers să vizităm portul pescăresc Yuriage, odinioară plin de viaţă. Puternicul *tsunami*, ce avusese peste

treizeci de metri înălţime, luase cu el aproape o mie de locuinţe şi aproape toate ambarcaţiunile, lăsînd în urmă doar cîteva nave deteriorate. Cîmpurile de orez, acum lipsite de recolte, fuseseră acoperite cu aproape un milion de hoituri de peşti, al căror miros de putrefacţie stăruise în aer luni întregi. Era un frig amarnic, iar Yuki şi cu mine stăteam acolo fără să scoatem o vorbă. Eram pregătită să văd distrugeri cumplite, dar nu şi ceea ce nu vedeam. În zăpadă, lîngă apă, stăteau un mic Buddha şi un altar singuratic, care dădea spre ceea ce fusese cîndva o comunitate prosperă. Am urcat treptele ce duceau la altar, o lespede umilă de piatră. Era atît de frig, încît abia am reuşit să ne rugăm. Vrei să faci o poză? m-a întrebat ea. M-am uitat în jos, la panorama aceea mohorîtă, şi am clătinat din cap. Cum aş putea să fac o poză nimicului?

Yuki mi-a dat un pachet. Ne-am luat la revedere. Eu am urcat în trenul de mare viteză şi m-am întors în Tokyo. Cînd am ajuns, i-am găsit pe Ace şi Dice aşteptîndu-mă în gară.

— Parcă ne-am spus la revedere.

— N-am fost în stare să te părăsim.

— Am putea să ne întoarcem la Mifune?

— Da, hai să mergem. Sînt sigur că saké-ul ne aşteaptă.

Ace a dat din cap şi a zîmbit. Era vremea saké-ului, ultima noastră seară a fost înecată în el.

— Ce frumoase sînt ceaşca şi *tokkuri*[5], am remarcat.

Erau de un verde azuriu, cu o mică pecete roşie.

— Ăsta-i însemnul oficial al lui Kurosawa, a spus Dice.

Ace se trăgea de barbă, cufundat în gînduri. Eu rătăceam prin restaurant, admirînd reprezentările îndrăzneţe şi pline de culoare ale războinicilor din *Ran* în viziunea lui Kurosawa. Cînd am plecat veseli spre maşină, el a scos *tokkuri* şi ceaşca din geanta lui de piele ponosită.

— Prietenia face din noi nişte hoţi, am comentat eu.

Dice se pregătea să traducă, dar Ace l-a oprit cu un gest al mîinii.

— Am înţeles, a spus el solemn.

— O să-mi fie dor de voi amîndoi, le-am zis.

În seara aceea am aşezat ceaşca şi *tokkuri* pe masă, lîngă

pat. Încă mai conţineau stropi de saké, dar nu le-am clătit.

M-am trezit cu o uşoară mahmureală. Am făcut un duş rece şi mi-am croit drum printr-un labirint de scări rulante care nu m-au dus nicăieri. Ce-mi doream eu cu adevărat era o cafea. Am căutat şi am găsit o cafenea – nouă sute de yeni pentru o cafea şi nişte croasanţi miniaturali. La masa din faţa mea şedea un bărbat de treizeci şi ceva de ani, îmbrăcat în costum, cu cămaşă albă şi cravată, ce lucra la un laptop. Am observat că materialul costumului său era vîrstat subtil, minimalist, totuşi provocator de diferit. Avea o ţinută mai presus de cea a businessmanului obişnuit. La un moment dat şi-a schimbat laptopul, şi-a turnat o cafea, apoi a continuat să lucreze. Eram impresionată de concentrarea lui tihnită, totuşi complexă, de fruntea lui senină, brăzdată de lumină. Era chipeş şi, cumva, semăna cu un Mishima tînăr, sugerînd maniere alese, infidelităţi discrete şi devotament virtuos. M-am uitat la lumea care trecea pe lîngă noi. Şi timpul trecea. Avusesem de gînd să iau trenul pînă la Kyoto şi să mă întorc spre seară, dar am preferat să beau cafea vizavi de străinul liniştit.

Pînă la urmă nu m-am mai dus la Kyoto. Am făcut o ultimă plimbare, întrebîndu-mă ce s-ar întîmpla dacă m-aş ciocni de Murakami pe stradă. Dar adevărul era că nu-l simţeam deloc pe Murakami în Tokyo şi nici nu căutasem casa Miyawaki, deşi era plasată într-un district aflat la doar cîţiva kilometri distanţă. Într-atît mă captivaseră morţii, încît omisesem contactul cu ficţionalul.

În orice caz, Murakami nu-i aici, mi-am spus. Cel mai probabil e în altă parte, închis ermetic într-o capsulă spaţială, trudind asupra cuvintelor în mijlocul unui cîmp de levănţică.

În seara aceea am cinat singură. Am luat o cină elegantă, cu melci marini aburinzi, tăieţei *soba* cu pudră de ceai verde şi ceai cald. Am desfăcut un cadou primit de la Yuki. Era o cutie de culoarea mărgeanului, împachetată în hîrtie groasă, în nuanţa spumei de mare. Sub învelişul de foiţă albicioasă se găseau bucle de *soba* din prefectura Nagano. Erau puse într-o cutie lunguiaţă, ca nişte şiraguri de perle. În cele din urmă m-am concentrat asupra fotografiilor pe care le făcusem. Le-am înşirat pe tot patul. Majoritatea au ajuns în teancul cu amintiri,

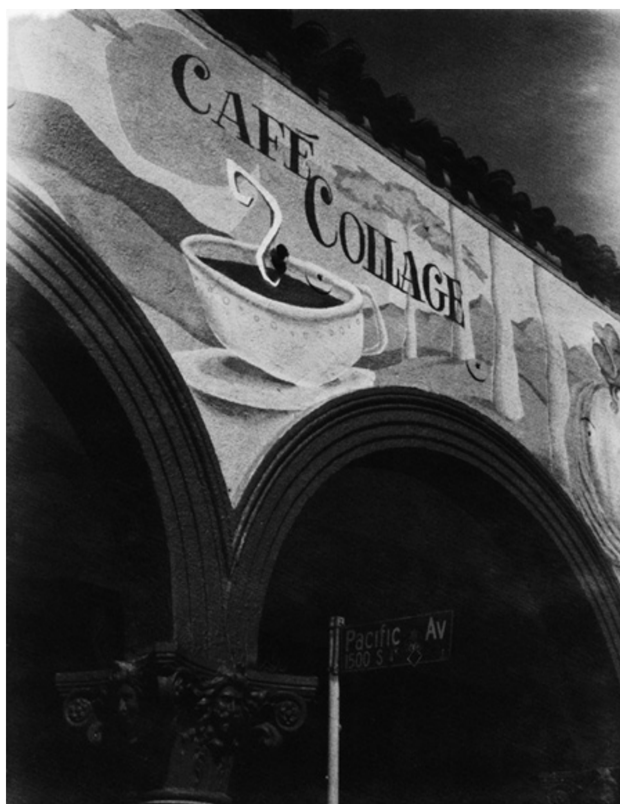
dar cele ale căţuii cu tămîie de la mormîntul lui Akutagawa erau de calitate. Nu mă întorceam acasă cu mîna goală. M-am ridicat din pat şi am stat cîteva clipe în faţa ferestrei, privind în jos, la luminile din Shibuya, şi drept înainte, către muntele Fuji. Pe urmă am deschis un borcănel de saké.

— Te salut, Akutagawa, te salut, Dazai, am spus eu, dînd ceaşca pe gît.

— Nu-ţi pierde timpul cu noi, au părut să-mi răspundă ei. Nu sîntem decît nişte pierde-vară.

Mi-am umplut iar ceaşca şi am băut.

— Toţi scriitorii sînt nişte pierde-vară, am murmurat. Fie ca într-o bună zi să mă număr şi eu printre voi.

1. *Little Women* (1933), adaptare cinematografică a romanului cu acelaşi titlu publicat de Louisa May Alcott (1832-1888) în două volume, în 1868 şi 1869.

2. *Master and Commander: La capătul Pămîntului* (2003), film istoric regizat de Peter Weir şi inspirat de seria de romane marine a prozatorului

britanic Patrick O'Brian (1914-2000).

3. Roman al lui Osamu Dazai (1909-1948), considerat unul dintre scriitorii japonezi clasici din secolul al XX-lea.

4. Lapte (jap.).

5. Recipient din care se toarnă saké-ul.

Demonii cerului de furtună

M-am întors acasă pe acelaşi traseu, doar că în sens invers, prin Los Angeles, oprindu-mă pentru cîteva zile la Venice Beach, care e aproape de aeroport. M-am aşezat pe stînci şi m-am uitat la ocean, ascultînd muzici suprapuse: un *reggae* disonant al cărui simţ revoluţionar al armoniilor emana din tot felul de *boom boxes*. Am mîncat *taco* umplut cu peşte şi am băut cafea la Café Collage, la vest de promenada Venice, la doar un cvartal distanţă. Nu mi-am bătut nici o clipă capul să-mi schimb hainele. Mi-am suflecat cracii pantalonilor şi am umblat prin apă. Era rece, dar sarea lăsa o senzaţie plăcută pe piele. Nu m-am îndurat să-mi desfac valiza sau să-mi deschid laptopul. M-am descurcat cu ce aveam într-o traistă neagră de bumbac. Am adormit pe zgomotul valurilor şi mi-am petrecut o mulţime de timp citind ziare aruncate de alţii.

După o ultimă cafea la Collage, am pornit spre aeroport, unde am descoperit că bagajele mele rămăseseră la hotel. M-am urcat în avion neavînd la mine nimic altceva decît paşaportul, pixul meu alb, periuţa de dinţi, tubul de pastă de dinţi Weleda cu sare pentru voiaj şi un carnet de însemnări Moleskine de mărime medie. N-aveam nici o carte de citit, iar în avion nu exista sistem de divertisment media pentru zborul de cinci ore. Imediat m-am simţit prinsă în capcană. Am început să frunzăresc revista companiei aeriene, care prezenta un top al celor mai bune zece staţiuni de schi din ţară, apoi mi-am făcut de lucru încercuind numele tuturor locurilor în care fusesem pe o hartă a Europei şi a Scandinaviei, întinsă pe două pagini.

În clapa interioară a copertei carnetului de însemnări aveam vreo mie trei sute de yeni şi patru fotografii. Am scos

fotografiile şi le-am aşezat pe măsuţa pliantă: o imagine cu fiica mea, Jesse, în faţă la Café Hugo, în Place des Vosges, două cadre cu căţuia de tămîie de la mormîntul lui Akutagawa şi unul cu piatra de mormînt a poetei Sylvia Plath în zăpadă. Am încercat să scriu ceva despre Jesse, dar n-am putut, fiindcă trăsăturile ei le evocau pe ale tatălui său şi mîndrul palat în care sălăşluiesc fantomele vieţii noastre trecute. Mi-am strecurat în buzunar trei dintre fotografii şi m-am concentrat asupra Sylviei în zăpadă. Nu era o poză reuşită, ci rezultatul unui fel de penitenţă hibernală. Am scris ca să-mi ofer ceva de citit.

Mi-a trecut prin minte că parcă făceam un tur al sinucigaşilor. Akutagawa. Dazai. Plath. Moarte prin înec, barbiturice şi otrăvire cu monoxid de carbon – trei atingeri ale uitării, mai presus de orice altceva. Sylvia Plath s-a sinucis la 11 februarie 1963 în bucătăria apartamentului ei din Londra. Avea treizeci de ani. Atunci a fost una dintre cele mai reci ierni consemnate vreodată în Anglia. Ninsese începînd din a doua zi de Crăciun şi în rigole se adunaseră mormane de zăpadă. Fluviul Tamisa îngheţase, iar oile mureau de foame pe cîmpiile sterpe. Soţul Sylviei, poetul Ted Hughes, o părăsise. Copilaşii dormeau înveliţi în paturile lor. Ea şi-a băgat capul în cuptor. N-ai cum să nu te înfiori în faţa unei asemenea dezolări strivitoare. Temporizatorul ticăia, marcînd timpul rămas. Mai erau cîteva clipe, încă mai exista posibilitatea de a rămîne în viaţă, de a închide gazul. M-am întrebat ce-i trecea prin minte în acele momente: copiii ei, embrionul unei poezii, soţul ei fustangiu luînd micul dejun cu o altă femeie. M-am întrebat ce s-a întîmplat cu acel cuptor. Poate că următorul chiriaş s-a ales cu o maşină de gătit impecabil de curată, cu un uriaş relicvariu pentru ultimele gînduri ale unei poete şi cu o şuviţă de păr castaniu-deschis prinsă într-o balama metalică.

În avion părea insuportabil de cald şi totuşi alţi pasageri cereau pături. Am simţit cum mă apucă încet o durere de cap surdă, dar apăsătoare. Am închis ochii şi am căutat imaginea din memorie a exemplarului meu din *Ariel*, care îmi fusese dăruit cînd aveam douăzeci de ani. *Ariel* devenise pe atunci cartea vieţii mele, atrăgîndu-mă spre poeta cu un păr demn de

o reclamă la şampoane Breck şi cu capacitatea de observaţie incisivă a unei femei chirurg care îşi excizează propria inimă. Am vizualizat perfect, fără prea mult efort, exemplarul acela din *Ariel*: subţire, legat în pînză neagră, decolorată. L-am deschis în minte, observîndu-mi semnătura tinerească pe forzaţul de culoarea caimacului. Am întors paginile, revăzînd forma fiecărui poem.

Pe cînd mă concentram asupra primelor versuri, forţe diabolice proiectau imagini multiple ale unui plic alb, ce-mi licăreau în colţurile ochilor şi îmi zădărniceau efortul de a citi.

Rememorarea aceasta aţîţătoare mi-a provocat o durere acută, deoarece ştiam foarte bine plicul cu pricina. Conţinuse cîndva un teanc de poze pe care le făcusem la mormîntul poetei, în lumina autumnală din nordul britanic. Ca să le obţin, călătorisem de la Londra la Leeds prin comitatul Brontë, luînd-o spre Hebden Bridge şi mai departe, către străvechiul sat Heptonstall din Yorkshire. Nu dusesem nici o floare. Eram animată numai şi numai de dorinţa de-a obţine acele fotografii.

Aveam la mine doar un pachet de filme Polaroid, dar nici nu-mi trebuiau mai multe. Lumina era excelentă şi am pozat cu o încredere deplină – mai precis, de şapte ori. Toate fotografiile au fost bune, dar cinci dintre ele au ieşit perfect. Am fost atît de mulţumită, încît am rugat un turist singur, un irlandez amabil, să-mi facă şi mie o fotografie în iarbă, lîngă mormînt. Arătam bătrînă, dar poza conţinea aceeaşi lumină scînteietoare, aşa că am fost mulţumită. Adevărul e că nu mai simţisem de multă vreme o asemenea exaltare – cea de după îndeplinirea lejeră a unei sarcini problematice. Cu toate acestea, i-am oferit doar o rugăciune rostită cu mintea în altă parte şi nici nu mi-am lăsat pixul în găleata de lîngă piatra ei funerară, cum făcuseră mulţi-mulţi alţii. N-aveam la mine decît pixul meu preferat, un mic Montblanc alb de care nu voiam să mă despart. Mă simţeam cumva scutită de ritualul acela şi mă gîndeam că ea ar înţelege gestul meu de frondă, numai că mai apoi aveam să-l regret.

Pe parcursul lungului drum cu maşina pînă la gară m-am uitat la fotografii, apoi le-am pus într-un plic. În orele care au urmat le-am mai privit de cîteva ori. Apoi, după alte zile de

călătorii, plicul şi conţinutul său au dispărut. Cu inima grea, mi-am prefirat în minte fiecare gest anterior, dar de găsit nu le-am mai găsit niciodată. Pur şi simplu dispăruseră. Le-am jelit pierderea, amplificată de amintirea bucuriei pe care o simţisem cînd făcusem pozele, într-o perioadă ciudat de lipsită de orice bucurie.

Pe la începutul lui februarie mă aflam iar în Londra. Am luat trenul spre Leeds, unde aranjasem să mă ducă cineva cu maşina din nou la Heptonstall. De data asta îmi luasem cu mine o mulţime de filme, îmi curăţasem aparatul Land 250 şi îndreptasem cu migală interiorul burdufului pe jumătate dezumflat. Maşina a urcat pe serpentinele unui deal şi şoferul a parcat în faţa ruinelor posace ale cimitirului Saint Thomas à Becket. Am intrat pe un lot de teren învecinat, la vest de ruine, dincolo de Back Lane, şi i-am găsit repede mormîntul.

— M-am întors, Sylvia, am şoptit, de parcă ea m-ar fi aşteptat.

Nu luasem în calcul zăpada de acolo. Reflecta cerul cretos,

deja infiltrat de pete ceţoase. Avea să fie dificil pentru aparatul meu simplu: la început era prea multă lumină, apoi prea puţină. După o jumătate de oră au început să-mi degere degetele, iar vîntul s-a înteţit, dar eu m-am încăpăţînat să fotografiez în continuare. Speram să iasă iar soarele şi am tot făcut poze, fără nici o logică, pînă ce am rămas fără film. Nici una nu a ieşit cum trebuie. Eram amorţită de frig, dar nu mă înduram să plec. Iarna locul ăsta era aşa de jalnic şi de trist! De ce-o fi îngropat-o soţul ei aici? m-am întrebat. De ce nu în New England, lîngă ocean, acolo unde se născuse şi unde briza sărată se putea rostogoli peste numele PLATH gravat în piatra adusă din locurile ei natale? Simţeam o nevoie incontrolabilă de-a urina şi mă închipuiam revărsînd un pîrîiaş, iar o parte din mine îşi dorea ca ea să simtă apropierea acelei călduri omeneşti.

Viaţă, Sylvia. Viaţă.

Găleata cu pixuri dispăruse. Poate o luau de-acolo în timpul iernii. M-am căutat prin buzunare, de unde am extras un carneţel de însemnări cu spirală, o panglică violetă şi o şosetă de bumbac cu o albină brodată aproape de margine. Am legat pozele cu panglica şi le-am îndesat lîngă piatra ei funerară. În timp ce mă tîram greoi pe drumul spre poarta grea, ultima geană de lumină pălea. Abia cînd m-am apropiat de maşină, a apărut şi soarele, de data asta în toată splendoarea. O voce şoptită m-a făcut să mă întorc:

— Nu te uita în urmă, nu te uita în urmă.

Era ca şi cum nevasta lui Lot, un stîlp de sare, s-ar fi prăbuşit pe pămîntul acoperit cu omăt şi ar fi împrăştiat în jur un cerc tot mai larg de fierbinţeală, topind totul în cale. Căldura atrăgea viaţa, scoţînd la lumină smocuri de verdeaţă şi o lentă procesiune de suflete. Sylvia, cu un jerseu de culoarea caimacului şi o fustă dreaptă, mergea drept spre marea întoarcere, ferindu-şi ochii de soarele răutăcios.

La începutul primăverii am vizitat mormîntul Sylviei Plath pentru a treia oară, împreună cu sora mea, Linda. Ea tînjea să călătorească prin ţinutul Brontë, aşa că ne-am dus împreună. Am mers pe urmele surorilor Brontë, după care am urcat dealul pe urmele mele. Lindei îi plăceau la nebunie cîmpurile

năpădite de vegetaţie, florile sălbatice şi ruinele gotice. M-am aşezat în linişte lîngă mormînt, conştientă de tihna aceea rară, suspendată în timp.

Pelerinii spanioli călătoresc pe Camino de Santiago din mănăstire în mănăstire, strîngînd mici medalioane, pe care le ataşează la rozariile lor, ca dovadă a etapelor făcute. Eu am teancuri de fotografii Polaroid care le atestă pe ale mele şi cîteodată le înşir ca pe nişte cărţi de tarot sau ca pe nişte cartonaşe cu jucători de baseball dintr-o echipă celestă imaginară. Acum am una cu Sylvia primăvara. E foarte drăguţă, dar îi lipseşte sclipirea celor pe care le-am pierdut. Nimic nu poate fi reprodus cu exactitate. Nici o iubire, nici o bijuterie, nici măcar un vers.

Mormîntul Sylviei Plath iarna

M-am trezit în dangătul clopotelor din turnul bisericii

Sfintei Fecioare din Pompei. Era opt dimineaţa. În sfîrşit, măcar o urmă de sincronicitate. Mă săturasem să-mi tot beau cafeaua de dimineaţă în toiul nopţii. Întoarcerea acasă prin Los Angeles îmi răsucise un mecanism intern misterios şi, precum un ceas cu cuc care cîntă la ore aleatorii, mă mişcam într-un timp care se întrerupea singur. Revenirea mea se desfăşurase într-un mod bizar. Eram victima propriei mele comedii a erorilor, valiza şi computerul îmi eşuaseră în Venice Beach, iar apoi, în ciuda faptului că mai aveam doar o traistă de bumbac negru de care să am grijă, mi-am uitat carnetul de însemnări în avion. Odată ajunsă acasă, am deşertat conţinutul modest al traistei pe pat, complet nedumerită, şi l-am cercetat şi răs-cercetat, ca şi cum carnetul ar fi putut să-şi facă apariţia în spaţiile goale dintre celelalte obiecte. Cairo s-a aşezat pe traista goală. Am privit neputincioasă în jur. Am destule lucruri, mi-am spus.

Peste cîteva zile în cutia mea poştală a apărut un plic maro fără nici o adresă. Vedeam prin el conturul agendei negre Moleskine. În cele din urmă l-am deschis, recunoscătoare, dar perplexă. Înăuntru nu era nici un bilet: n-aveam cui să-i mulţumesc – doar demonului cerului. Am scos fotografia Sylviei în zăpadă şi am cercetat-o cu luare-aminte. Penitenţa mea pentru faptul că abia reuşeam să rămîn conectată la lume – nu la lumea din paginile cărţilor sau la atmosfera stratificată din mintea mea, ci la lumea care este reală pentru ceilalţi. Am strecurat-o apoi între paginile lui *Ariel*. M-am aşezat şi am citit poemul care dă titlul volumului, oprindu-mă la versurile „Iar eu / Sînt săgeata“, o mantră care cîndva îmbărbăta o tînără stîngace, dar hotărîtă. Aproape că o uitasem. Robert Lowell ne spune în introducere că numele de Ariel nu se referă la spiriduşul cameleonic din *Furtuna* lui Shakespeare, ci la calul ei favorit. Dar poate calul fusese botezat după spiriduşul din *Furtuna*. Îngerul Ariel se preschimbă în leul Domnului. Toate bune, dar calul e cel care zboară peste linia de sosire, cu braţele Sylviei încolăcite în jurul grumazului.

Mai era acolo o copie pe curat a unei poezii intitulate *Mînz nou*, pe care o pusesem între paginile cărţii cu cîtva timp în urmă. Amintea cumva de Superman bebeluş şi descria

naşterea şi sosirea unui mînz într-o păstaie întunecată, lansată în spaţiu în direcţia Pămîntului. Mînzul aterizează, se bălăngăne pe picioare, iar Dumnezeu şi omul îl şlefuiesc, transformîndu-l în cal. Poetul care a scris-o e demult ţărînă, dar mînzul nou pe care l-a creat e plin de viaţă, se naşte şi renaşte necontenit.

Mă bucuram că eram iar acasă şi că dormeam în patul meu, cu televizorul meu mic şi cu toate cărţile mele. Fusesem plecată doar cîteva săptămîni, dar, nu ştiu cum, mie mi se părea că trecuseră luni întregi. Venise vremea să recuperez cîte ceva din vechea mea rutină. Era prea devreme ca să merg la 'Ino, aşa că am citit. Sau mai degrabă m-am uitat la ilustraţiile din *Fluturii lui Nabokov* şi am citit toate legendele. Pe urmă m-am spălat, am îmbrăcat o variantă curată a hainelor pe care le purtasem pînă atunci, mi-am luat carnetul de însemnări şi am coborît în grabă, cu pisicile alai în urma mea, recunoscînd în sfîrşit că obiceiurile mele sînt şi ale lor.

Vîntul de martie, ambele picioare pe pămînt. Odată ruptă vraja rea a decalajului de fus orar, de-abia aşteptam să mă aşez la masa mea din colţ şi să primesc cafea neagră, pîine neagră prăjită şi ulei de măsline fără să le mai cer. Pe strada Bedford erau de două ori mai mulţi porumbei decît de obicei şi apăruseră cîteva narcise galbene timpurii. La început nu mi-am dat seama, dar apoi m-am prins că tenda portocaliu-sîngerie pe care scria 'Ino lipsea. Uşa era încuiată, dar l-am văzut pe Jason înăuntru şi am bătut uşor în geam.

— Mă bucur c-aţi trecut pe-aici. Staţi să vă fac o ultimă cafea.

Eram prea buimăcită ca să vorbesc. Închidea localul şi cu asta, basta. M-am uitat spre colţul meu. M-am văzut şezînd acolo dimineţi fără număr din ani fără număr.

— Pot să mă aşez? l-am întrebat.

— Sigur, poftiţi.

Am stat acolo toată dimineaţa. O tînără care venea adesea la cafenea tocmai trecea pe trotuar cu un Polaroid identic cu al meu. I-am făcut cu mîna şi am ieşit s-o salut.

— Bună, Claire, ai o clipă liberă?

— Sigur, mi-a spus ea.

Am rugat-o să-mi facă o poză. Prima şi ultima poză la masa mea de la colţ din ’Ino. Îi părea rău pentru mine, fiindcă mă văzuse de atîtea ori prin geam cînd trecuse pe acolo. A luat cîteva cadre şi a pus unul pe masă – imaginea vie a mîhnirii. Pe cînd pleca, i-am mulţumit. Am stat acolo multă vreme, fără să mă gîndesc la nimic, apoi am pus mîna pe pixul alb. Am scris despre fîntînă şi despre chipul lui Jean Reno. Am scris despre văcar şi despre zîmbetul strîmb al soţului meu. Am scris despre liliecii din Austin, Texas, şi despre scaunele argintii ale camerei de interogatorii din *Intenţii criminale*. Am scris pînă am obosit: ultimele cuvinte aşternute pe hîrtie în Café ’Ino.

Înainte de-a ne despărţi, eu şi Jason am stat în picioare şi ne-am uitat împreună în jur, la interiorul micuţei cafenele. Nu l-am întrebat de ce închide. M-am gîndit că are motivele lui şi că, oricum ar fi, răspunsul lui n-avea cum să schimbe lucrurile.

Mi-am luat la revedere de la colţul meu.

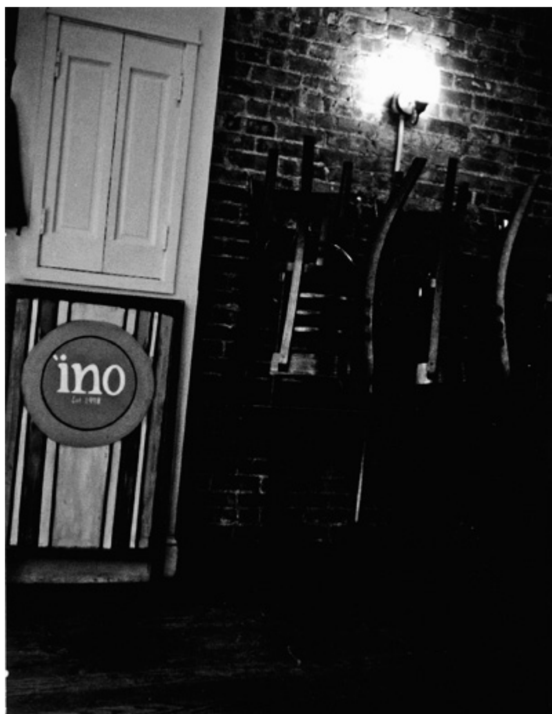

— Ce o să se-ntîmple cu mesele şi scaunele? am întrebat.

— Vă referiţi la masa şi scaunul dumneavoastră?

— Mda, mai ales la ele.

— Ale dumneavoastră sînt, mi-a spus el. Vi le aduc eu mai tîrziu.

În seara aceea Jason le-a cărat de pe strada Bedford, traversînd Sixth Avenue, pe acelaşi traseu pe care îl urmasem mai bine de un deceniu. Masa şi scaunul meu de la Café ’Ino. Portalul meu încotro.

Am urcat cele paisprezece trepte pînă la dormitorul meu, am stins lumina şi m-am întins în pat, trează. Mă gîndeam cum semăna New Yorkul noaptea cu o scenă. Mă gîndeam cum mă uitasem într-un avion de la Londra, ce mă ducea spre casă, la episodul pilot al unui serial de televiziune despre care nu mai auzisem pînă atunci, *Person of Interest*, şi cum, două seri mai tîrziu, pe strada mea era o echipă de filmare care m-a rugat să nu trec pe-acolo cît turnau ei, iar eu l-am recunoscut pe protagonistul din *Person of Interest* într-o scenă în care era

împuşcat sub schelărie, la nici cinci metri de uşa mea, undeva în dreapta ei. Mă gîndeam cît de mult iubesc oraşul ăsta.

Am găsit telecomanda şi m-am uitat la finalul unui episod din *Doctor Who*. În configuraţia cu David Tennant, care pentru mine e singurul Doctor Who.

— Poţi tolera demonii de dragul unui înger, îi spune *madame* Pompadour înainte ca el să se transfere într-o altă dimensiune.

Mă gîndeam ce pereche frumoasă ar fi făcut ei doi. Mă gîndeam la copiii francezi cu accent scoţian, călători în timp ce frîng inimi în viitor. Concomitent, în mintea mea a apărut o tendă portocaliu-sîngerie sub forma unei mici tornade. M-am întrebat dacă era posibil să concepi un nou fel de a gîndi.

Cînd m-am cufundat în somn, zorii aproape că mijeau. Am visat din nou cafeneaua din deşert. De data asta văcarul stătea în uşă şi se uita lung la întinderea pustie. S-a aplecat spre mine şi m-a apucat uşor de braţ. Am băgat de seamă că avea o semilună tatuată în spaţiul dintre policar şi arătător. Mînă de scriitor.

— Cum se face că ne tot îndepărtăm unul de altul şi-apoi ne regăsim mereu?

— Dar chiar ne regăsim unul pe altul sau doar venim aici şi ne ciocnim din inerţie? l-am întrebat eu.

Nu mi-a răspuns.

— Nu există nimic mai singuratic decît pămîntul, a spus el.

— De ce singuratic?

— De liber ce e, fir-ar să fie.

Apoi a dispărut. M-am dus şi-am stat în locul unde stătuse el. Am simţit căldura prezenţei lui. Vîntul începea să se înteţească şi prin aer se învîrteau mici resturi neidentificabile. Se pregătea ceva. O simţeam.

M-am dat jos din pat, împleticindu-mă, cu toate hainele pe mine. Mă gîndeam în continuare. Pe jumătate adormită, mi-am vîrît picioarele în ghete şi am tras din fundul debaralei un cufăr spaniol sculptat. Avea patina unei şei îndelung folosite şi sertarele pline cu obiecte, unele sacre, altele cărora nici nu li se mai ştia originea. Am găsit ce căutam: un instantaneu cu un ogar englez, avînd pe verso inscripţia „Specter, 1971“. Era pus

între paginile unui exemplar uzat din *Luna şoim* de Sam Shepard, cu un text scris de mîna lui: „De-ai uitat foamea, eşti nebun“. M-am dus la baie ca să mă spăl. Un exemplar cam îmbibat de apă din *Umanitate pierdută* zăcea pe podea, sub chiuvetă. Mi-am clătit faţa, am înhăţat carnetul de însemnări şi m-am îndreptat spre Café ’Ino. Pe cînd traversam Sixth Avenue, mi-am amintit.

Am început să-mi petrec mai mult timp la Dante, dar la ore neregulate. Dimineaţa mă mulţumeam să-mi iau cafea de la băcănie şi să stau pe treptele mele de la intrare. Am reflectat la faptul că dimineţile mele de la Café ’Ino nu doar că îmi prelungiseră indispoziţia sufletească, dar mi-o şi alimentaseră cu un strop de grandoare. Mulţumesc, am spus. În ultima vreme am trăit în propria mea carte. Una pe care n-am plănuit niciodată s-o scriu şi care consemnează timpul înainte şi înapoi. M-am uitat cum cade ninsoarea peste ocean şi am mers pe urmele unui călător demult dispărut. Am retrăit momente care erau perfecte în certitudinea lor. Fred închizîndu-şi nasturii cămăşii maro-gălbui pe care o purta la lecţiile de zbor. Porumbei întorcîndu-se să cuibărească pe balconul nostru. Fiica noastră, Jesse, stînd în faţa mea cu braţele întinse.

— Of, mamă, uneori mă simt ca un copac nou.

Ne dorim lucruri pe care nu le putem avea. Căutăm să recuperăm un moment, un sunet, o senzaţie anume. Vreau să aud vocea mamei. Vreau să-mi văd copiii pe cînd erau copii. Mîini mici, picioare iuţi. Totul se schimbă. Băiatul matur, tatăl mort, fiica mai înaltă decît mine, plîngînd din cauza unui vis urît. Vă rog, rămîneţi pentru totdeauna, le spun eu lucrurilor pe care le cunosc. Nu plecaţi. Nu vă maturizaţi.

Un vis cu Alfred Wegener

Încă o noapte de nesomn. La răsărit m-am dat jos din pat şi am lucrat, iar ochii mă ardeau după ce-am tot descifrat mîzgăleli de pe plicuri, forzaţuri şi şerveţele pătate, apoi am transcris texte într-un computer în care nimic nu funcţiona ca lumea, după care m-am chinuit să descifrez sensul unei naraţiuni subiective cu o desfăşurare cronologică asimetrică. Am lăsat tot mormanul pe pat şi am plecat la Caffè Dante. Mi-am lăsat cafeaua să se răcească şi m-am gîndit la detectivi. Fiecare se bazează pe ochii partenerului. Unul dintre ei zice: spune-mi ce vezi. Partenerul lui trebuie să se exprime cu claritate, fără să omită nimic. Însă scriitorul nu are partener. El trebuie să se distanţeze şi să-şi ceară sieşi: spune-mi ce vezi. Numai că, din moment ce şi-o spune lui însuşi, nu e nevoit să se exprime absolut clar, fiindcă ceva din interiorul lui păstrează orice parte ce-ar putea lipsi – lucrurile neclare sau parţial exprimate. M-am întrebat dacă aş fi fost un detectiv bun. Mă seacă să o recunosc, dar cred că n-aş fi fost. Nu sînt genul de om cu spirit de observaţie. Ochii mei par să se întoarcă mereu spre interior. Am achitat nota, minunîndu-mă că pereţii erau tapetaţi cu aceleaşi scene cu Dante şi Beatrice, cel puţin de la prima mea vizită acolo, din 1963. Apoi am plecat la cumpărături. Mi-am luat un exemplar dintr-o traducere nouă a *Divinei comedii* şi nişte şireturi pentru ghete. Am remarcat că mă simţeam optimistă.

Mi-am ridicat corespondenţa din cutia poştală. O primă ediţie din *O lipsă de iubire* a Annei Kavan, două cecuri pentru drepturi de autor, un catalog masiv de la Restoration Hardware şi o depeşă urgentă de la secretara CDC. Îi lipsea sigiliul obişnuit, aşa că am desfăcut-o rapid, uşor îngrijorată.

Conţinea o singură coală cu filigran, care îi înştiinţa pe toţi membrii că de-acum Continental Drift Club se desfiinţa oficial. Ne sugera să distrugem toată corespondenţa oficială care purta antetul sau sigiliul CDC şi ne ura tuturor sănătate şi multe satisfacţii. În josul paginii scrisese cu creionul „Sper să ne mai întîlnim“. I-am scris imediat un mesaj scurt, promiţîndu-i că voi face cum ne-a rugat şi adăugînd cîteva versuri pe care le compusesem pentru imnul CDC. În timp ce scriam adresa pe plic, parcă auzeam sunetul jalnic al acordeonului în mîinile numărului şapte.

Ziua sfinţilor în zăpadă, unde s-a dus Wegener
Doar Rasmus ştie, iar el e-n mîinile Domnului
Înalţă o cruce de fier, nu mai e pierdut

Găsite-s însemnările şi-n mîinile Domnului sînt

Am scos de pe raftul de sus al şifonierului o cutie de arhivare cenuşie şi i-am răsturnat conţinutul pe pat: un dosar cu obiectivele noastre, liste imprimate cu lecturile clubului, confirmarea mea oficială ca membru şi cardul roşu – numărul douăzeci şi trei. Mai erau acolo un teanc de şerveţele pline cu însemnări, o fotografie Polaroid a mesei de şah folosite de Bobby Fischer şi Boris Spasski şi crochiul lui Fritz Löwe, pe care îl făcusem pentru buletinul informativ din 2010. N-am desfăcut pachetul cu scrisori oficiale legat cu sfoară albastră, ci am făcut un foc mic şi m-am uitat la ele cum ardeau. Am oftat şi am mototolit şerveţelele de hîrtie care conţineau notiţele pentru prelegerea mea oarecum ghinionistă. Avusesem intenţia să evoc ultimele momente din viaţa lui Alfred Wegener folosindu-mă de minţile reunite ale membrilor, stimulate de întrebarea: ce-a văzut el? Dar micul haos pe care îl iscasem fără voie mi-a blocat orice posibilitate de-a mai realiza o viziune înrudită cu poezia.

A plecat de la Eismitte de Ziua Tuturor Sfinţilor, căutînd provizii pentru prietenii săi, care îi aşteptau nerăbdători întoarcerea. Tocmai împlinea cincizeci de ani. Orizontul alb îl chema la el. A depistat o pată de culoare în formă de arc pe

zăpadă. Un suflet care se rupe de un altul. Şi-a chemat iubirea, de care îl despărţea un continent în derivă. A căzut în genunchi şi şi-a văzut călăuza ridicînd braţele la cîţiva metri în faţă.

Am aruncat în foc şerveţelele mototolite şi fiecare dintre ele s-a închis ca un pumn, deschizîndu-se apoi iar, încet, ca petalele unor trandafiraşi. M-am uitat fascinată cum se contopeau şi formau o roză enormă, care s-a înălţat şi a plutit peste cortul savantului adormit. Spinii ei teribili au perforat pînza cortului, iar parfumul greu a năvălit înăuntru, învăluindu-i somnul, devenind una cu respiraţia lui şi penetrîndu-i încăperile inimii sfărîmate. Am fost binecuvîntată cu o viziune a ultimelor sale momente, izvorîtă din fumul unor amintiri dragi de la Continental Drift Club. În mine pulsa un entuziasm al cărui limbaj îl cunoşteam prea bine. Trăim vremuri moderne, mi-am spus. Dar nu sîntem captivi în ele. Putem merge oriunde vrem, împărtăşindu-ne cu îngerii, pentru a repeta un timp din istoria omenirii mai science-fiction decît viitorul.

Cămaşa lui Parsifal, Neuhardenberg

Am netezit tivul cămăşii lui Parsifal.

Am privit cum oile lui Giotto ies la plimbare dintr-o frescă.

M-am rugat dinaintea sfintelor icoane dezvelite, ce au supravieţuit timpului.

Am ţinut în mînă talaş măturat din coliba lui Geppetto.

Am deschis fermoarul unui sac de cadavre şi am contemplat chipul fratelui meu.

Am fost de faţă cînd discipolul a împrăştiat petale peste trupul unui poet muribund.

Am văzut fumul tămîii desenînd conturul zilelor mele.

Mi-am văzut iubirea întorcîndu-se la Domnul.

Am văzut lucrurile aşa cum sînt.

Aşchie cu aşchie, ne eliberăm de tirania aşa-numitului timp. O perdea de glicină violetă ascunde parţial intrarea într-o

grădină familiară. Îmi ocup locul la o masă ovală, portalul lui Schiller, şi întind mîna ca să mîngîi încheietura matematicianului cu ochi trişti. Hăul despărţitor se închide. Într-o clipită, o viaţă de om, trecem prin infinitele faze ale unei uverturi tăcute. O procesiune voioasă înaintează pe coridoarele unei ilustre instituţii: Joseph Knecht, Évariste Galois, membri ai Cercului Vienez. Îl privesc cum se ridică, urmîndu-i îndeaproape şi fluierînd în surdină.

Lungile viţe se ondulează abia vizibil. Mi-l imaginez pe Alfred Wegener luînd ceaiul împreună cu soţia sa, Else, într-un salon inundat de lumină. Şi apoi încep să scriu. Nu despre ştiinţă, ci despre inima omenească. Scriu cu fervoare, ca o elevă la pupitrul ei, încovoiată deasupra caietului de compuneri şi compunînd nu ceea ce i se cere, ci ceea ce îşi doreşte.

Detaliu de statuie, biserica St. Marien şi St. Nikolai

Drumul spre Larache

De 1 aprilie m-am pregătit fără tragere de inimă pentru o nouă călătorie. Eram invitată să particip la o conferinţă a poeţilor şi muzicienilor ce se ţinea la Tanger, în onoarea scriitorilor din generaţia *beat* care făcuseră cîndva din oraşul acela portul lor de escală. Aş fi preferat de o mie de ori să fiu pe plaja Rockaway, să beau cafea cu muncitorii şi să urmăresc de pe margine procesul lent, dar relevant, de salvare a căsuţei mele. Pe de altă parte urma să mă revăd cu nişte prieteni buni, iar ziua de 15 aprilie marca trecerea la cele veşnice a lui Jean Genet. Părea momentul potrivit să duc pietrele de la închisoarea Saint-Laurent la mormîntul lui din Larache, aflat la doar o sută de kilometri de locul conferinţei.

Paul Bowles a spus cîndva că Tangerul e un loc în care trecutul şi prezentul există simultan şi proporţional. Există ceva ascuns în ţesătura acestui oraş, o împletitură care produce o senzaţie de ospitalitate asociată cu neîncredere. Am văzut şi eu o frîntură din Tanger, mai întîi prin opera lui, apoi prin ochii lui.

Am făcut cunoştinţă cu Bowles graţie unui accident fericit. În vara anului 1967, la scurt timp după ce am plecat de acasă şi m-am dus la New York, am trecut pe lîngă o cutie mare, răsturnată la marginea drumului, din care se revărsau cărţi. Cîteva erau împrăştiate pe trotuar, iar un exemplar vechi din *Who's Who in America* zăcea deschis la picioarele mele. M-am aplecat să mă uit la el, fiindcă îmi atrăsese atenţia o fotografie plasată deasupra articolului despre Paul Frederic Bowles. Nu auzisem de el, dar am observat că aveam aceeaşi zi de naştere: treizeci decembrie. Crezînd că era un semn, am rupt pagina şi mai tîrziu i-am căutat cărţile, prima fiind *Cerul ocrotitor*[1]. Am

citit tot ce-a scris, precum şi traducerile făcute de el, care mi-au făcut cunoştinţă cu scrierile lui Mohammed Mrabet şi Isabelle Eberhardt.

Trei decenii mai tîrziu, în 1997, ediţia germană a lui *Vogue* mi-a cerut să fac un interviu cu el în Tanger. Nutream sentimente confuze legate de misiunea aceasta, deoarece îmi menţionaseră faptul că era bolnav. Dar am fost asigurată că acceptase cu dragă inimă şi că n-aveam să-l deranjez. Bowles locuia pe o stradă liniştită, într-un apartament cu trei camere dintr-o clădire modernă tipică pentru anii cincizeci, aflată într-o zonă rezidenţială. Un vraf înalt de cufere şi valize, care călătoriseră mult la viaţa lor, formau o coloană în vestibul. Pereţii şi holurile erau tapetaţi cu cărţi pe care le cunoşteam şi cărţi pe care aş fi vrut să le cunosc. El şedea în pat, ridicat în capul oaselor, avînd pe el un halat moale ecosez, şi cînd am intrat în cameră, a părut să se lumineze la faţă.

M-am cocîrjat toată, încercînd să-mi găsesc o poziţie graţioasă în atmosfera aceea stînjenitoare. Am vorbit despre răposata lui soţie, Jane, al cărei spirit părea să stăruie peste tot în jur. Am stat şi mi-am răsucit cozile împletite şi am vorbit despre iubire. M-am întrebat dacă mă ascultă cu adevărat.

— Scrieţi? l-am întrebat.

— Nu. Nu mai scriu.

— Cum vă simţiţi acum?

— Golit, mi-a răspuns el.

L-am lăsat cu gîndurile lui şi am urcat pe acoperişul amenajat ca un *patio*. În curtea din spate nu era nici o cămilă. Nu se vedea nici un sac de pînză dînd pe dinafară de *kif*[2]. Nici o *sebsi* sprijinită pe buza urciorului. Acolo era un acoperiş de ciment care domina celelalte acoperişuri şi mai erau fîşii de muselină atîrnate pe sîrme, care se întretăiau pe întinderea cerului albastru al Tangerului. Mi-am lipit o clipă faţa de unul din cearşafurile jilave, căutînd un moment de uşurare în arşiţa sufocantă, însă mi-am regretat imediat gestul, fiindcă urma pe care am lăsat-o strica netezimea aceea perfectă.

M-am întors la el. Halatul îi stătea întins la picioare, iar lîngă pat erau nişte papuci de piele foarte uzaţi. Un tînăr marocan pe nume Karim ne-a servit gentil cu ceai. Locuia pe

acelaşi palier şi venea deseori să vadă cum îi mai merge lui Paul.

Paul mi-a vorbit despre o insulă pe care o avea şi pe care în ultima vreme n-o mai vizita, despre muzica pe care n-o mai interpreta, despre cîntecele anumitor specii de păsări care între timp dispăruseră. Mi-am dat seama că începe să obosească.

— Avem aceeaşi zi de naştere, i-am spus.

A zîmbit stins şi ochii încercănaţi i s-au închis. Ne apropiam de sfîrşitul vizitei.

Totul curge înainte. Istoria din fotografii. Cuvintele din cărţi. Sunetele din pereţi. Spiritele se înălţau ca un eter care se rotea, desenînd un arabesc, şi coborau cu blîndeţe, ca o mască binevoitoare.

— Paul, eu trebuie să plec. O să mai vin să te văd.

El a deschis ochii şi a pus pe mine o mînă lungă şi zbîrcită.

Acum nu mai e.

Am ridicat capacul biroului şi am găsit cutia de chibrituri Gitanes supradimensionată, încă învelită în batista lui Fred. N-o deschisesem de mai bine de două decenii. Pietrele erau la adăpost înăuntru, cu fărîmele de pămînt din închisoare agăţate de ele. Vederea lor mi-a deschis rana recunoaşterii. Venise vremea să le livrez, chiar dacă nu în felul în care mă gîndisem. Îi scrisesem deja lui Karim că vin. Cînd ne întîlniserăm prima dată, în apartamentul lui Paul, îi spusesem povestea pietrelor, iar el îmi promisese că atunci cînd va sosi momentul, mă va duce la cimitirul creştin din Larache, unde era îngropat Genet.

Karim mi-a răspuns prompt, de parcă ne-am fi întîlnit ieri:

— Sînt în deşert, dar vin să te iau şi-o să mergem împreună la Genet.

Ştiam că se va ţine de cuvînt.

Mi-am făcut curat în cameră, am învelit cîteva pachete de film într-o bandană şi mi le-am îndesat între cămăşi şi blugi. Călătoream cu şi mai puţine bagaje decît de obicei. Mi-am luat la revedere de la pisici, mi-am pus în buzunar cutia de chibrituri şi am plecat. Compatrioţii mei Lenny Kaye şi Tony Shanahan mă aşteptau la aeroport cu chitarele lor acustice – prima dată cînd eram împreună în Maroc. Dimineaţa am fost luaţi din Casablanca, dar microbuzul care ne ducea la conferinţă s-a stricat la jumătatea drumului spre Tanger. Ne-am aşezat pe marginea şoselei şi am împărtăşit poveşti despre William şi Allen şi Peter şi Paul, apostolii noştri *beat*. La scurt timp după aceea ne-am urcat într-un autobuz plin de viaţă şi de radiouri care trîmbiţau în franceză şi arabă şi am trecut pe lîngă o bicicletă stricată, un măgăruş poticnit în drum şi un copil care-şi curăţa pietricelele de pe genunchiul zdrelit. Unul dintre pasageri, o femeie împovărată de cîteva pungi de cumpărături, îl hărţuia pe şofer. Pînă la urmă omul a oprit autobuzul şi cîţiva călători au coborît să cumpere Coca-Cola de la magazinul local. M-am uitat întîmplător pe geam şi am văzut cuvîntul „chioşc“ caligrafiat în stil kufic deasupra uşii.

Ne-am cazat la Hôtel Rembrandt, vechi paradis al

scriitorilor, de la Tennessee Williams la Jane Bowles. Ni s-au oferit agende negre cu inscripţia *Le Colloque à Tanger* scrisă cu verde şi legitimaţia de participare: chipul lui William Burroughs suprapus peste cel al lui Brion Gysin – o imagine laminată a celei de-a treia minţi. Era anticamera reuniunii. Poeţii Anne Waldman şi John Giorno. Bachir Attar, liderul ansamblului Master Musicians of Jajouka. Muzicienii Lenny Kaye şi Tony Shanahan. Alain Lahana de la Le Rat des Villes luase avionul din Paris, cineastul Frieder Schlaich sosise din Berlin şi Karim venise cu maşina din deşert. Preţ de cîteva clipe am stat şi ne-am uitat unii la alţii: copii orfani ai apusului *beat*.

Ne-am întrunit la începutul serii pentru lecturi şi mese rotunde. Pe cînd citeam pasaje din lucrările scriitorilor pe care îi apreciam, un cortegiu de pardesie purtate de marii noştri profesori a intrat şi a ieşit din raza mea vizuală. Muzicienii au improvizat şi dervişii s-au rotit toată noaptea. Eu şi Lenny ne-am lăsat cuprinşi de ritmurile familiare ale prieteniei noastre necondiţionate. Ne cunoşteam de peste patruzeci de ani. Aveam în comun aceleaşi cărţi, aceleaşi scene de spectacol, aceeaşi lună şi acelaşi an de naştere. Visaserăm multă vreme să lucrăm în Tanger şi acum rătăceam fără ţintă prin *medina*, într-o tăcere încîntată. Aleile şerpuitoare erau inundate de o lumină aurie, pe care am urmat-o cu religiozitate pînă cînd ne-am dat seama că mergeam în cerc.

După ce ne-am achitat de îndatoriri, ne-am petrecut noaptea la Palais Moulay Hafid, ascultîndu-i pe Master Musicians of Jajouka, urmaţi de Dar Gnawa. Muzica lor vivace m-a stimulat să dansez şi am dansat, înconjurată de băieţi mai tineri decît fiul meu. Ne mişcam în stiluri similare, dar ei etalau o inventivitate şi o flexibilitate care m-au lăsat înmărmurită. În timpul plimbării de dimineaţă i-am văzut pe cîţiva dintre băieţii aceia fumînd ţigări în faţa unui cinematograf abandonat.

— V-aţi trezit devreme, le-am spus.

Au rîs.

— Încă nu ne-am dus la culcare.

În ultima seară o siluetă măruntă, dar impunătoare,

îmbrăcată într-o *djellaba*[3] albă, cusută cu fir de aur, a intrat în zona comună. Era Mohammed Mrabet şi noi ne-am ridicat cu toţii. Împărţise aceeaşi *sebsi* cu preaiubiţii noştri prieteni şi vibraţia lor tangibilă se simţea în pliurile veşmîntului său. În tinereţe stătuse la masă cu Paul Bowles şi-i depănase poveşti, iar acesta le tradusese pentru Black Sparrow Press. Ele formau un şir de istorisiri minunate, precum *The Beach Café*, pe care o citisem şi recitisem la Caffè Dante, pe cînd visam să am cafeneaua mea.

— Vrei să mergem mîine la cafeneaua de pe plajă? m-a întrebat Karim.

Nu-mi trecuse niciodată prin minte că acea cafenea există cu adevărat.

— E o cafenea reală? am întrebat, luată prin surprindere.

— Da, a rîs el.

Dimineaţa m-am întîlnit cu Lenny la Gran Café de Paris, pe Boulevard Pasteur. Văzusem fotografii cu Genet luînd ceaiul acolo împreună cu scriitorul Mohamed Choukri. Deşi semăna cu un restaurant cu autoservire de la începutul anilor şaizeci, nu servea mîncare, ci doar ceai şi Nescafé. Pereţi lambrisaţi cu lemn sculptat bănci îmbrăcate în piele maro feţe de masă de culoarea vinului scrumiere de sticlă groasă. Am stat într-o tăcere confortabilă într-un colţ curbat, cu ferestre largi, prin care se vedeau trecătorii de pe străzile din jur. Nescafé-ul mi-a fost adus în ambalaj, alături de un pahar cu apă fierbinte. Lenny a comandat ceai. Cîţiva bărbaţi se adunaseră să fumeze trabucuri sub un portret decolorat al regelui cu o undiţă în mînă şi o captură impresionantă. Pe peretele de un verde marmorat stătea un ceas mare din cositor, în formă de soare, care marca timpul pe tărîmul acela atemporal.

Lenny şi cu mine, împreună cu Karim, am plecat cu maşina spre cafeneaua de pe plajă, luînd-o de-a lungul coastei. Cafeneaua părea închisă, iar plaja era pustie: un avanpost aflat de cealaltă parte a oglinzii văcarului. Karim a intrat în cafenea şi a dat de un om care ne-a preparat fără tragere de inimă un ceai de mentă. Ni l-a adus la o masă de afară şi a intrat înapoi. Pe mal, ascunse de o stîncă, erau încăperile descrise de Mrabet. Mi-am scos pantofii, mi-am suflecat pantalonii şi am intrat în

apă într-un loc pe care ajunsesem să-l cunosc din paginile cărţii sale.

M-am uscat la soare şi am sorbit din ceai, care era foarte dulce. Existau multe locuri unde se putea sta, dar pe mine mă atrăgea un scaun din plastic alb, ornamentat, pus cu spatele la o tufă de mur. I-am făcut două fotografii, după care i-am dat aparatul lui Lenny, iar el m-a pozat aşezată pe scaunul acela. Cînd m-am întors la masă, la doar cîţiva metri distanţă, am desfăcut iute polaroidele. Am fost nemulţumită de felul cum încadrasem scaunul şi m-am întors să mai fac o poză, dar scaunul nu mai era acolo. Şi eu, şi Lenny am fost uluiţi. Nu era nimeni prin preajmă şi totuşi scaunul dispăruse în cîteva clipe.

— Asta-i nebunie curată, a spus Lenny.

— Ăsta-i Tangerul, a replicat Karim.

Şi a intrat în cafenea, iar eu m-am dus după el. Înăuntru era pustiu. Am lăsat în mijlocul mesei o fotografie a scaunului alb.

— Şi ăsta-i Tangerul, am spus.

Am mers mai departe cu maşina pe coastă, în zgomotul valurilor şi ţîrîitul copleşitor al greierilor, apoi pe o încîlcitură de şosele prăfuite, trecînd pe lîngă sate cu case văruite şi frînturi de deşert împestriţat cu flori galbene. Karim a parcat pe marginea unui drum şi noi l-am urmat spre locuinţa lui Mrabet. Coboram pe panta dealului, iar o turmă neastîmpărată de capre urca tot pe acolo. Spre încîntarea noastră, turma s-a despărţit, apoi ne-a înconjurat. Stăpînul caprelor nu era prin preajmă, dar întîlnirea cu animalele lui a fost distractivă. Pe drumul de întoarcere spre Tanger am văzut un păstor conducînd o cămilă cu puiul ei. Am coborît geamul şi i-am strigat:

— Cum îl cheamă pe micuţ?

— Jimi Hendrix îl cheamă.

— Ura, m-am trezit şi azi![4]

— *Inshallah!*[5] a strigat el.

M-am trezit devreme, mi-am pus cutia de chibrituri în buzunar şi m-am dus să beau o ultimă cafea la Café de Paris. Simţind o stranie detaşare, m-am întrebat dacă nu cumva eram pe punctul de-a mă angaja într-un ritual lipsit de semnificaţie.

Genet răposase în primăvara lui 1986, înainte ca eu să apuc să-mi îndeplinesc misiunea, iar pietrele adăstaseră în biroul meu mai bine de două decenii. Am mai comandat un Nescafé, rememorînd momentul.

Stăteam la măsuţa din bucătărie, sub portretul lui Camus, cînd am auzit ştirea. Fred mi-a pus o mînă pe umăr, apoi m-a lăsat cu gîndurile mele. Am avut un sentiment de regret, senzaţia unui gest suspendat, dar n-am putut face altceva decît să ofer cuvintele pe care aveam să le scriu.

La începutul lui aprilie Genet călătorise împreună cu tovarăşul lui, Jacky Maglia, din Maroc pînă la Paris ca să corecteze şpalturile pentru ceea ce avea să fie ultima lui carte. I s-a refuzat cazarea la Hôtel Rubens, unde stătea de obicei cînd venea la Paris, fiindcă un recepţioner din schimbul de noapte nu-l recunoscuse şi fusese revoltat de aerul lui de vagabond. Au umblat amîndoi printr-o ploaie torenţială, căutînd un adăpost, pe care l-au găsit în cele din urmă la Hôtel Jack, pe vremea aceea o speluncă periculoasă, de o stea, aflată lîngă Place d’Italie.

Într-o cameră nu mai mare decît o celulă de închisoare, Genet a trudit asupra paginilor sale. Deşi chinuit de un cancer al gîtului în fază terminală, evita calmantele, hotărît să-şi păstreze mintea neînceţoşată. După ce luase toată viaţa barbiturice, se abţinea tocmai cînd avea mai mare nevoie de ele, fiindcă dorinţa de a preda un manuscris fără cusur întrecea orice suferinţă fizică.

Pe cincisprezece aprilie Jean Genet a murit singur pe podeaua băii camerei minuscule pe care o închiriase în acel hotel de tranzit. Cel mai probabil se împiedicase de mica treaptă de la intrarea în cameră. Pe noptieră se afla testamentul său, ultima lui operă intactă. În aceeaşi zi Statele Unite au bombardat Libia. A circulat zvonul că Hana Gaddafi, copilul adoptat al colonelului Gaddafi, fusese ucis în raidul aerian. Cum stăteam şi scriam, mi-o imaginam pe nevinovata orfană călăuzindu-l pe hoţul orfan către paradis.

Nescafé-ul mi se răcise. Am făcut semn să mi se aducă altul. A sosit şi Lenny şi a comandat ceai. Dimineaţa abia se tîra. Ne-

am relaxat şi am inspectat încăperea, conştienţi de faptul că scriitorii pe care îi admiram atît de tare îşi petrecuseră multe ceasuri aici, conversînd împreună. Încă mai sînt aici cu toţii, am căzut noi de acord şi ne-am întors la hotel.

Karim a fost chemat înapoi în deşert, dar Frieder a aranjat să fim duşi toţi cu maşina la Larache. Ne-am strîns cinci oameni, Lenny, Tony, Frieder, Alain şi cu mine – toţi dornici să intre în contact cu Genet. Cum eram înconjurată de prieteni, nu anticipasem sentimentul profund de singurătate pe care aveam să-l nutresc şi nici strîngerea de inimă înciudată pentru alungarea căreia mi-am adunat toate forţele. Genet era mort şi nu-i aparţinea nimănui. Ceea ce ştiam despre Fred, care mă dusese tocmai la Saint-Laurent-du-Maroni doar pentru cîteva pietricele, îmi aparţinea numai mie. I-am căutat prezenţa, dar nu i-am simţit-o, aşa că m-am cufundat iar în vestigiile memoriei pînă ce l-am găsit. Îmbrăcat în haine maro-gălbui, stătea singur în tufele de iarbă înaltă de sub copaci, cu părul tuns şi cu palmele desfăcute. I-am văzut mîna şi ceasul de la încheietură. I-am văzut verigheta şi pantofii de piele maro.

Pe măsură ce ne apropiam de Larache, oceanul se simţea tot mai puternic. Oraşul era un vechi port de pescari, aflat nu departe de nişte ruine antice, feniciene. Am parcat lîngă o fortăreaţă şi am urcat dealul ce ducea la cimitir. O bătrînă şi un băieţel, care stăteau acolo de parcă ne aşteptau, ne-au deschis poarta şi am intrat. Cimitirul avea un aer spaniol, iar mormîntul lui Genet era orientat spre est, veghind oceanul de sus. Am curăţat resturile de pe locul lui de veci, aruncînd flori uscate, crenguţe şi aşchii de sticlă spartă, după care am spălat piatra funerară cu apă îmbuteliată. Copilul mă urmărea cu o privire concentrată.

Am rostit cuvintele pe care doream să le rostesc, apoi am turnat apă pe pămînt şi am săpat o groapă adîncă, în care am introdus pietrele. Pe cînd aşezam florile aduse de noi, din depărtare s-a auzit chemarea muezinului la rugăciune. Băiatul s-a aşezat fără o vorbă în locul unde îngropasem pietrele şi s-a apucat să smulgă petale de flori, risipindu-şi-le pe pantaloni şi privindu-ne lung cu ochii lui mari şi negri. Înainte să plecăm, mi-a întins ce mai rămăsese dintr-un boboc de trandafir de un

roz pal şi eu l-am pus în cutia de chibrituri. I-am dat bătrînei nişte bani, iar ea a închis poarta. Băiatul părea trist că vede cum pleacă ciudaţii lui tovarăşi de joacă. Drumul de întoarcere a fost o moţăială continuă. Eu mă mai uitam din cînd în cînd la fotografiile mele. În cele din urmă aveam să aşez pozele Polaroid cu mormîntul lui Genet într-o cutie, laolaltă cu mormintele altora. Dar în adîncul sufletului ştiam că miracolul trandafirului nu se găsea în pietrele acelea şi nu putea fi descoperit nici în fotografii, ci se afla în celulele gardianului copil, prizonierul iubirii[6] lui Genet.

Mormîntul lui Genet în cimitirul creştin din Larache

Ziua Tatălui, lacul Ann, Michigan

1. *The Sheltering Sky* (1949).
2. Frunze de canabis (sau canabis amestecat cu tutun) care se fumează în Maroc cu un fel de pipă lungă (*sibsi* sau *sebsi*).
3. Haină unisex lungă, de origine marocană, cu mîneci largi şi glugă.
4. Aluzie la „*Hooray, I wake from yesterday!*“, un vers din melodia *1983*, compusă de Jimi Hendrix în 1968.
5. Cu voia lui Allah (arabă).
6. Aluzie la romanele lui Jean Genet: *Miracle de la rose*, scriere semi-autobiografică din 1946, şi *Un captif amoureux*, volum publicat postum în 1986.

Drum bătut

Ziua Eroilor se apropia repede. Că mergea sau nu trenul, eu tînjeam să-mi văd căsuţa, Alamo al meu. Puternica furtună distrusese podul de cale ferată de la Broad Channel. Apele smulseseră cinci sute de metri de şină de tren şi inundaseră complet două staţii de pe linia A, aşa că era nevoie de reparaţii masive şi de semnale, macazuri şi cabluri electrice noi. Nerăbdarea nu-şi avea rostul. Drumul pînă acolo rămînea o sarcină îndrăzneaţă, care semăna cu refacerea din bucăţi a mandolinei sfărîmate a lui Bill Monroe.

L-am sunat pe prietenul meu Winch, care supraveghea lenta operaţiune de renovare, rugîndu-l să mă ducă şi pe mine cu maşina pînă pe plaja Rockaway. Deşi ieşise soarele, era neobişnuit de frig pentru perioada asta, aşa că mă îmbrăcasem cu un palton marinăresc şi-mi pusesem fesul. Fiindcă aveam timp de pierdut, mi-am luat o cafea mare de la băcănie şi m-am pus să-l aştept pe treptele de la intrare. Cerul era senin, se vedeau doar cîţiva nori răzleţi şi, cum îi urmăream cu privirea, m-am întors în nordul Michiganului, în Traverse City, într-o altă Zi a Eroilor. Fred zbura, iar eu şi mezinul nostru, Jackson, ne plimbam pe malul lacului Michigan. Un covor de sute de pene acoperea plaja. Am întins o pătură cu motive indiene şi mi-am scos pixul şi carnetul de însemnări.

— Eu o să scriu, i-am spus. Tu ce vrei să faci?

Jackson s-a uitat de jur împrejur şi a rămas cu ochii aţintiţi asupra cerului.

— O să mă gîndesc, mi-a răspuns.

— Mă rog, gînditul seamănă mult cu scrisul.

— Da, numai în capul tău, a spus el.

Curînd avea să împlinească patru ani şi eu mă minunam de

observaţiile pe care le făcea. Eu scriam, Jackson reflecta, Fred zbura şi, într-un fel, toţi eram conectaţi prin seva concentrării. Am petrecut o zi fericită, iar cînd soarele a început să se retragă, ne-am adunat toate lucrurile şi cîteva pene, iar Jack a luat-o înainte, dînd fuga să-şi întîmpine tatăl la întoarcere.

Chiar şi azi, cînd taică-său e mort de vreo douăzeci de ani, iar Jackson e om în toată firea şi urmează să întîmpine sosirea propriului fiu, tot mai pot să revăd în minte după-amiaza aceea. Valurile puternice ale lacului Michigan, ce se întindeau pe ţărmul acoperit de penele lepădate de pescăruşii ce năpîrleau. Pantofiorii albaştri ai lui Jackson, cuminţenia lui, aburul ce se înălţa din termosul meu cu cafea neagră, norii care se adunau şi pe care Fred îi privea din carlinga unui Piper Cherokee.

— Crezi că ne vede? a întrebat Jack.

— Ne vede tot timpul, băiete, i-am răspuns eu.

Imaginile au felul lor de-a se dizolva şi apoi de-a reveni brusc, readucînd bucuria şi durerea ataşate de ele ca un şirag de conserve ce zornăie în urma unui vehicul nupţial de modă veche. Un cîine negru pe o fîşie de plajă. Fred stînd la umbra palmierilor ce încadrau intrarea în penitenciarul Saint-Laurent. Cutia de chibrituri Gitanes albastră cu galben, înfăşurată în batistă. Jackson alergînd în faţa mea şi căutîndu-l pe taică-său pe cerul de un albastru palid.

M-am urcat în camionetă împreună cu Winch. N-am prea vorbit, fiindcă amîndoi eram pierduţi în propriile gînduri. Nu era cine ştie ce trafic, aşa că am ajuns în vreo patruzeci de minute. Ne-am întîlnit cu cei patru inşi care formau echipa lui. Lucrători harnici, care munceau cu multă rîvnă. Am observat că toţi copacii din vecinătate erau morţi. Niciodată nu mai fusesem atît de aproape de şansa să am copacii mei. Uriaşele valuri de furtună care inundaseră străzile uciseseră aproape toată vegetaţia. Am inspectat ce mai rămăsese acolo. Pereţii de mucava mucegăiţi, care delimitau încăperile mici, fuseseră distruşi, lăsînd în urmă o cameră mare, cu tavanul boltit, vechi de un secol, ce rămăsese intact, iar podelele putrede fuseseră scoase. Simţeam că se fac progrese şi am plecat de-acolo ceva

mai optimistă. M-am aşezat pe pragul improvizat al viitoarei mele verande recondiţionate şi mi-am imaginat o curte cu flori sălbatice. Cum de-abia aşteptam să obţin un strop de permanenţă, presupun că trebuia să mi se aducă aminte cît de efemeră era permanenţa.

Am traversat strada, luînd-o spre ocean. O patrulă de ţărm m-a gonit din zona plajei. Asanau locul unde fusese promenada de scînduri. Avanpostul nisipiu care găzduise pentru scurt timp cafeneaua lui Zak fusese preluat pentru renovare de autoritatea guvernamentală, fiind revopsit în galben-canar şi turcoaz aprins, ceea ce îi nimicea aerul fermecător de Legiune Străină. Speram din tot sufletul ca soarele să şteargă rapid culorile acelea de-o veselie exagerată. Am mers mai departe, în căutarea unei intrări spre plajă, mi-am udat picioarele şi mi-am luat o cafea la pachet de la unicul stand de *taco* ce rămăsese în picioare.

Am întrebat dacă l-a văzut cineva pe Zak.

— El a făcut cafeaua, mi s-a răspuns.

— E aici?

— E pe-aici pe undeva.

Norii alunecau pe cer. Nori comemorativi. Avioane de pasageri decolau de pe aeroportul JFK. Winch şi-a terminat treburile, ne-am urcat iar în camionetă şi am pornit înapoi: am trecut peste şenal, pe lîngă aeroport, peste pod, şi am intrat în oraş. Blugii îmi erau încă jilavi după plimbarea pe malul oceanului şi grăunţele de nisip care mi se prinseseră în manşetele suflecate se scuturau pe podea. După ce mi-am terminat cafeaua, nu m-am îndurat să mă despart de recipientul gol. Mi-a venit ideea că aş putea conserva istoria cafenelei ’Ino, a promenadei pierdute şi orice altceva îmi mai trecea prin minte caligrafiindu-le mărunt pe toate pe paharul de polistiren, ca un gravor care inscripţionează psalmul 23 pe gămălia unui ac.

Cînd a murit Fred, slujba de pomenire s-a ţinut la Biserica Marinarilor din Detroit, unde ne căsătoriserăm. În fiecare an, în noiembrie, părintele Ingalls, cel care ne cununase, ţinea o slujbă în memoria celor douăzeci şi nouă de membri ai

echipajului de pe Edmund Fitzgerald, înecaţi în Lacul Superior, iar la finalul ei clopotul greu al congregaţiei se trăgea de douăzeci şi nouă de ori. Pe Fred îl mişca profund ritualul acesta şi, întrucît pomenirea lui coincidea cu a lor, părintele Ingalls a acceptat ca florile şi macheta navei să rămînă pe scenă. El oficia slujba şi purta la gît o ancoră în loc de cruce.

În seara cînd a avut loc slujba fratele meu, Todd, a urcat la mine în cameră, dar eu eram încă în pat.

— Nu-s în stare să fac asta, i-am spus.

— Trebuie, mi-a replicat el cu fermitate.

M-a smuls din toropeală, m-a ajutat să mă îmbrac şi m-a dus cu maşina la biserică. Tocmai mă gîndeam la ce urma să spun, cînd la radio a început cîntecul *What a Wonderful World*. De cîte ori îl auzeam, Fred spunea: Trisha, ăsta e cîntecul tău. De ce trebuie să fie cîntecul meu? protestam eu. Nici măcar nu-mi place Louis Armstrong. Dar el insista că e cîntecul meu. Acum am simţit că ăsta era un semn de la Fred, aşa că m-am hotărît ca la ceremonie să cînt *a cappélla* chiar *Wonderful World*. Pe cînd cîntam, am simţit frumuseţea lipsită de subtilităţi a melodiei, dar tot n-am înţeles de ce Fred o asociase cu mine şi, cum aşteptasem prea mult, acum nu-l mai puteam întreba. Acum e cîntecul tău, am spus, adresîndu-mă unui vid persistent. Lumea părea secată de mirabil. N-am scris poezii sub imperiul febrei. N-am văzut spiritul lui Fred deasupra mea, nici n-am simţit traiectoria învîrtejită a călătoriei sale.

Fratele meu a rămas lîngă mine şi în zilele care au urmat. Le-a promis copiilor că va fi întotdeauna alături de ei şi că se va întoarce după sărbători. Dar exact peste o lună a suferit un atac cerebral puternic în timp ce împacheta cadouri de Crăciun pentru fiica lui. Moartea subită a lui Todd, la atît de puţin timp după decesul lui Fred, mi s-a părut insuportabilă. Şocul m-a amorţit. Mi-am petrecut ore în şir aşezată în scaunul favorit al lui Fred, terorizată de propria-mi imaginaţie. Mă ridicam din cînd în cînd şi îndeplineam corvezi mărunte cu concentrarea mută a unui captiv în gheaţă.

Pînă la urmă am părăsit Michiganul şi m-am întors la New York cu copiii. Într-o după-amiază, pe cînd traversam strada, mi-am dat seama că plîngeam. Dar n-am reuşit să-mi identific

sursa lacrimilor. Simţeam o dogoare ce conţinea culorile toamnei. Piatra întunecată din inima mea pulsa tăcut, aprinzîndu-se ca un cărbune în vatră. Cine-i în inima mea? m-am întrebat.

Nu după mult timp am recunoscut spiritul jovial al lui Todd şi, continuîndu-mi plimbarea, am recuperat încetul cu încetul un aspect al personalităţii lui care era şi al meu: un optimism înnăscut. Şi, încet-încet, filele vieţii mele s-au întors şi m-am văzut indicîndu-i lui Fred lucruri simple, *albastrul cerului*, *albul norilor*, sperînd să străpung vălul acela de tristeţe congenitală. I-am văzut ochii de culoare deschisă privind cu luare-aminte în ochii mei şi încercînd să-mi prindă strabismul divergent în capcana căutăturii lui neclintite. Doar pentru asta mi-au trebuit cîteva pagini, care m-au umplut de un dor atît de chinuitor, încît le-am pus pe foc în sufletul meu, aşa cum Gogol şi-a ars pagină cu pagină manuscrisul volumului al doilea din *Suflete moarte*. Le-am ars pe toate, una cîte una, iar ele nu s-au făcut cenuşă şi nici nu s-au răcit, ci au radiat căldura compasiunii omeneşti.

Cum ucide Linden ceea ce iubeşte

Linden aleargă sprintenă şi iute. Se opreşte şi atenţia îi e atrasă de un copac perfect care se înalţă în mijlocul unei pajişti. Linden e impenetrabilă, dar are un călcîi al lui Ahile: detectivul James Skinner, şeful secţiei ei, şi dorinţa suprimată de-a se bucura de iubirea lui. Cîndva erau parteneri pe teren şi, clandestin, în pat, dar s-ar părea că vremurile acelea s-au dus. Totuşi chipul ei se umbreşte uşor în prezenţa lui. Apropiindu-se de uşa casei, Linden descoperă cu surprindere că el o aşteaptă din nou. Distanţele se dizolvă. Skinner vine la ea cu tot omenescul din el. Linden se apropie. În braţele lui Skinner e acasă.

O monedă se învîrte pe muchie. N-are mare importanţă cum o să cadă. Cap, pierzi, pajură, pierzi. Linden nu ia în seamă semnele, se crede norocoasă, menţine un echilibru perfect între dragoste şi slujbă, între Skinner şi legitimaţia ei. Lumina dimineţii face să-i strălucească părul auriu-trandafiriu, strîns cu un elastic. Siluete ale victimelor desfăşurate ca un şirag de păpuşi decupate în hîrtie se risipesc într-o clipă în flacăra aprinsă iarăşi de ei.

Soarele a urcat pe cer. Încă un leş ars, dovezi descoperite, un cerc ce se strînge în jurul beregatei ei. Capitulînd în faţa dragostei, Skinner şi Linden se dezvăluie unul altuia. În ochii lui ea vede dintr-odată alţi ochi, oroarea unor adîncimi sinistre. Indicii judiciare. Bucăţi de hîrtie pătate. Şuviţe de păr îmbibate în păcat.

Ploaia cade din cerul ochilor albaştri ai lui Sarah Linden. Limpezimea crimei o inundă. Folosindu-şi toată priceperea dată de Domnul, îl identifică pe Skinner, mentorul şi iubirea ei, drept ucigaşul în serie.

Holder, confidentul său de nădejde, pune lucrurile cap la cap cu un pas în urma ei. Călăuzit de un instinct rafinat, el îi reface traseul. Zorindu-se prin ploaia grea, dă de urma celor doi la locuinţa secretă a lui Skinner de pe malul lacului. Promisiunea unui *rendez-vous* amoros devine acum scena unui inexorabil act justiţiar. Linden simte că rămăşiţele fericirii sale plutesc laolaltă cu morţii. Îl va executa cu compasiune pe Skinner, ignorînd rugăminţile lui Holder. El e prudent, protector. Ea e nesăbuită. El se uită cu groază cum Linden apasă pe trăgaci, punînd capăt chinurilor lui Skinner, ca şi cum acesta ar fi un mînz muribund de pe marginea drumului.

Înmărmuresc şi nu pot decît să-mi plec capul. Mă amestec printre gîndurile răvăşite ale lui Holder, în efortul disperat de a-i interpreta acţiunile, de a-i prevedea viitorul. Termosul meu rămîne gol lîngă pat, învăluit în atmosfera sumbră a episodului cu numărul 38. Nu după mult timp mă confrunt cu cea mai crudă dezvăluire: nu va mai exista un episod 39.

Sezonul *The Killing* s-a terminat.

Linden a pierdut totul şi acum o pierd eu pe ea. O reţea de televiziune a gîtuit *The Killing*. Există promisiunea unui serial nou, cu un alt detectiv. Dar eu nu sînt pregătită să renunţ la ea şi nici nu vreau să trec la altceva. Vreau să mă uit cum sondează Linden lacul, în căutare de schelete de femei. Ce ne facem cu cei la care accedem şi renunţăm cu telecomanda, cu cei pe care îi iubim la fel de mult ca pe un poet din secolul al nouăsprezecelea, ca pe un străin admirat sau ca pe un personaj ieşit de sub pana lui Emily Brontë? Ce facem cînd vreunul din ei se contopeşte cu imaginea noastră de sine, iar apoi ajunge să fie transferat în spaţiul limitat al unui portal de programe la cerere?

Toate sînt în purgatoriu. Din apa neagră se înalţă un geamăt de suferinţă. Împachetaţi în plastic industrial roz, morţii îşi aşteaptă apărătoarea – Linden a Lacului. Dar ea nu mai e decît o statuie în ploaie, cu un pistol în mînă. După ce a comis intolerabilul, va trebui să-şi predea pur şi simplu legitimaţia.

Un serial de televiziune îşi are propria realitate morală. Umblînd de colo colo prin cameră, îmi imaginez o continuare:

Linden în Valea Lucrurilor Pierdute. Pe ecran apa neagră înconjoară casa de lîngă lac. Lacul are forma unui rinichi îmbolnăvit.

Linden se uită lung în abisul în care zac jalnicele lor rămăşiţe.

„Nu există singurătate mai mare pe lume decît aceea de a aştepta să fii găsit“, spune ea.

Holder aşteaptă în aceeaşi maşină, amorţit de mîhnire şi nesomn, şi bea aceeaşi cafea rece. Stă de veghe pînă îi dă ea un semn, apoi îi e iarăşi alături şi cutreieră purgatoriul împreună cu ea.

În fiecare săptămînă se desfăşoară povestea unei noi victime. Holder citeşte adevărul în bobii de sînge împroşcat. Ea caută îndelung pînă găseşte izvorul tămăduitor. Arborele Linden[1] răspîndeşte parfum de lămîie verde, purificînd fiecare tînără care îşi leapădă linţoliul de plastic şi fîşiile de in ale infernului. Dar cine o va purifica pe Linden? Ce servitoare sumbră va face curăţenie în încăperile inimii ei pîngărite?

Linden aleargă. Se opreşte brusc şi se întoarce spre camera de filmat. O madonă flamandă cu ochii unei pădurence care s-a culcat cu diavolul.

Acum pentru ea asta nu mai înseamnă cine ştie ce, căci a fost deposedată de tot ce avea. A făcut-o din iubire. Nu există decît o singură directivă: cei pierduţi să fie găsiţi, stratul gros de frunze care acoperă morţii să fie dat deoparte, iar ei să fie ridicaţi în braţele luminii.

1. Tei (eng.).

Valea Lucrurilor Pierdute

Fred avea un cowboy, singurul cowboy din regimentul lui de cavalerie. Era turnat din plastic roşu, avea genunchii uşor crăcănaţi şi stătea în poziţie de tragere. Fred îi spunea Roşco. Noaptea Roşco nu era pus înapoi în cutia de carton, laolaltă cu celelalte componente ale micii fortăreţe a lui Fred, ci era aşezat pe un mic dulap de cărţi, lîngă patul lui, ca să-l poată vedea. Într-o zi, pe cînd făcea curat în cameră, maică-sa a şters dulapul de praf, iar Roşco a căzut de acolo fără ca nimeni să observe şi pur şi simplu a dispărut. Fred l-a căutat săptămîni întregi, dar nu l-a găsit nicăieri. Seara, cînd stătea întins în pat, îl chema în şoaptă. Cînd îşi înălţa fortul şi îşi aranja oamenii pe podeaua camerei, îl simţea pe Roşco aproape, strigîndu-l. Nu era propria lui voce, ci chemarea lui Roşco. Aşa credea Fred. Iar Roşco a devenit o parte din comoara noastră comună, ocupînd un loc aparte în Valea Lucrurilor Pierdute.

Peste cîţiva ani mama lui Fred a golit vechea lui cameră. Podeaua era atît de degradată, încît a trebuit să înlocuiască cu totul cîteva scînduri. Cînd vechile podele au fost scoase, au apărut tot felul de obiecte. Şi acolo, printre pînze de păianjen, monede şi dumicaţi de gumă pietrificată, era şi Roşco, care căzuse cumva într-o crăpătură mai largă şi dispăruse într-un loc unde nici nu se vedea, nici nu putea fi ajuns de mînuţa unui băieţel. Mama lui i l-a înapoiat pe Roşco, iar Fred l-a pus pe dulapul de cărţi din dormitorul nostru, ca să-l poată vedea.

Unele lucruri sînt chemate înapoi din Vale. Cred că Roşco l-a strigat pe Fred. Cred că Fred l-a auzit. Cred că amîndoi au jubilat. Unele lucruri nu sînt pierdute, ci sacrificate. Mi-am văzut haina neagră în Valea Lucrurilor Pierdute, într-un morman oarecare, scotocit de nişte puştani fără noroc. Un om

bun se va alege cu ea, mi-am spus, un Billy Pilgrim[1] din lumea largă.

Oare obiectele pe care le-am avut cîndva şi le-am pierdut plîng după noi? Îl visează oile electrice pe Roy Batty? Haina mea plină de găuri o să-şi amintească orele intense ale tovărăşiei noastre? Somnul din autobuzele de la Viena la Praga, serile la operă, plimbările pe malul oceanului, mormîntul lui Swinburne din insula Wight, galeriile din Paris, peşterile din Luray, cafenelele din Buenos Aires. Experienţa umană împletită în urzeala ei. Cîte poezii s-au prelins din mînecile ei jerpelite? Mi-am abătut privirea doar pentru cîteva clipe, cînd mi-a atras atenţia o altă haină, mai călduroasă şi mai moale, dar pe care n-o îndrăgeam. Cum se face că pierdem lucrurile pe care le iubim, iar lucrurile care ne sînt nesuferite se agaţă de noi şi vor da măsura valorii noastre după ce noi nu vom mai fi?

Şi atunci mi-am dat seama. Poate că mi-am absorbit haina. Ţinînd cont de puterea ei, cred că ar trebui să fiu recunoscătoare că nu m-a absorbit haina pe mine. Atunci eu aş fi părut că mă număr printre cei dispăruţi, deşi în realitate aş fi fost pur şi simplu aruncată pe un scaun, vibrînd şi plină de perforaţii.

Lucrurile pe care le-am pierdut se întorc la obîrşii, în locurile de unde au venit: crucifixul la copacul lui viu, rubinele în căminul lor din Oceanul Indian. Geneza hainei mele din lînă fină, ţesută invers prin război, pînă în trupul mielului, o oiţă neagră ceva mai îndepărtată de turmă, păscînd pe coasta unui deal. Un miel deschizînd ochii spre norii care în acel moment seamănă cu spinările lînoase ale semenilor lui.

Luna era plină şi joasă ca o roată de căruţă şi, fără îndoială, flancată de cele două turnuri identice de pe strada Lafayette, unde capul de fată al lui Picasso, cu părul prins în coadă, domină piaţeta. M-am spălat pe cap şi mi-am împletit părul, am aruncat recipientele de cafea înşirate pe lîngă pat, am strîns în stivă cărţile risipite şi paginile cu însemnări, am proptit stiva de un perete, mi-am scos pînzeturile irlandeze de in dintr-un cufăr de lemn şi am schimbat aşternuturile. Am

ridicat vălul de muselină care îmi proteja fotografiile cu lucrări de Brâncuşi, ca să nu se decoloreze în bătaia soarelui. O imagine nocturnă a unei coloane fără sfîrşit în grădina lui Steichen şi o imensă lacrimă de marmură. Voiam să mă mai uit la ele o vreme înainte să sting lumina.

Am visat că mă aflam undeva care era în acelaşi timp niciunde. Arăta ca o magistrală din Raleigh, cu autostrăzi intersectate. Nu era nici ţipenie de om, iar la un moment dat l-am văzut pe Fred alergînd, deşi lui rareori i se întîmpla să alerge. Nu-i plăcea să se grăbească. Tot atunci pe lîngă el a trecut zbîrnîind ceva, o roată culcată, care s-a repezit să traverseze autostrada de parcă era vie. Şi apoi am văzut chipul acelui obiect: un ceas fără arătătoare.

M-am trezit cînd încă nu se luminase. Am rămas o vreme întinsă în pat, retrăindu-mi visul şi simţind alte vise îngrămădite în spatele lui. Încet-încet, am început să-mi chem înapoi întregul trup, privind tot mai departe în urmă, lăsîndu-mi mintea să coasă laolaltă fragmentele fugare. Eram undeva sus, în munţi. Îmi urmam încrezătoare ghidul pe o cărare îngustă şi şerpuită. Am observat că era puţin crăcănat, iar el s-a oprit brusc.

— Uite, a spus el.

Ne aflam pe o curmătură, la mare înălţime. Am îngheţat, cuprinsă de o teamă iraţională la vederea hăului din faţa mea. El stătea acolo sigur pe el, dar eu nu reuşeam să-mi găsesc echilibrul. Am întins mîna spre el, dar s-a întors şi a plecat.

— Cum poţi să mă laşi aici? am ţipat. Cum o să mă-ntorc?

L-am tot strigat, dar el nu mi-a răspuns. Cînd am încercat să mă mişc, de sub tălpile mele s-au desprins pietre şi pămînt. Nu vedeam nici o cale de scăpare, doar căderea sau zborul.

Şi atunci groaza paralizantă s-a risipit şi m-am pomenit pe pămînt, dinaintea unei construcţii joase, văruite, cu o uşă albastră. Un tinerel cu o cămaşă albă, umflată de vînt, s-a apropiat de mine.

— Cum am ajuns aici? l-am întrebat.

— L-am strigat noi pe Fred, mi-a răspuns el.

Am văzut doi bărbaţi adăstînd lîngă o rulotă veche, căreia îi lipsea o roată.

— Nu vrei nişte ceai?

— Ba da, am răspuns eu.

El le-a făcut semn celorlalţi. Unul dintre ei a intrat să pregătească ceaiul. A încălzit apă pe cărbuni, a îndesat mentă într-un ceainic şi mi l-a adus.

— Nu vrei o prăjitură cu şofran?

— Ba da, am spus, simţindu-mă deodată flămîndă.

— Am văzut că erai în pericol. Am intervenit şi l-am chemat pe Fred. El te-a luat pe sus şi te-a adus aici.

El e mort, mi-am zis. Cum e posibil?

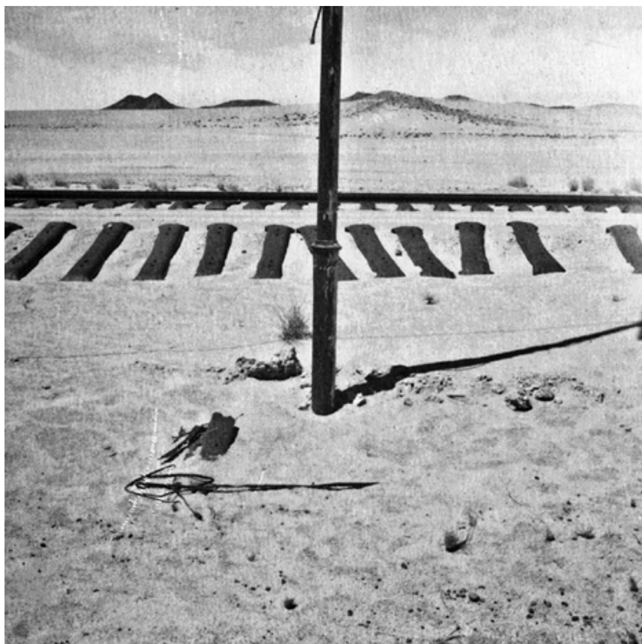
— Mai rămîne chestiunea onorariului, a spus tinerelul. O sută de mii de dirhami.

— Nu sînt sigură că am atîţia bani, dar o să fac rost de ei.

Am băgat mîna în buzunar, care era plin de bani, exact suma cerută de tinerel, dar decorul se schimbase deja. Eram singură pe un drum de piatră mărginit de nişte dealuri calcaroase. M-am oprit să reflectez la cele petrecute. Fred mă salvase într-un vis. Şi apoi, dintr-odată, eram iar pe autostradă şi îl vedeam în depărtare mergînd în urma roţii cu chipul unui ceas fără arătătoare.

— Prinde-o, Fred! am strigat.

Şi roata s-a izbit de un uriaş corn al abundenţei plin cu lucruri pierdute. A căzut pe o parte, iar Fred a îngenuncheat şi a pus palma pe ea. A zîmbit cu gura pînă la urechi: un zîmbet de fericire deplină, dintr-un loc fără început ori sfîrşit.

1. Protagonistul romanului *Abatorul cinci* de Kurt Vonnegut.

Ora amiezii

Tata s-a născut la umbra oţelăriei Bethlehem, chiar cînd suna sirena de prînz. Prin urmare, conform spuselor lui Nietzsche, s-a născut la ceasul cînd anumitor persoane li se conferă abilitatea de a înţelege misterul eternei reîntoarceri a tuturor lucrurilor. Tata avea o minte minunată. Părea să cîntărească toate filozofiile cu aceeaşi măsură şi cu aceeaşi dorinţă de-a şti. Dacă puteai percepe un întreg univers, posibilitatea existenţei lui părea cît se poate de palpabilă. La fel de reală ca ipoteza Riemann, ca însăşi credinţa – neşovăielnică şi divină.

Încercăm să rămînem ancoraţi în realitate, chiar dacă fantomele se străduiesc să ne îndepărteze de ea. Tatăl nostru, care se îngrijeşte de războiul de ţesut al eternei reîntoarceri. Mama noastră, care îşi caută drumul spre paradis, dînd drumul firului tors. După mintea mea, totul e posibil. La baza tuturor lucrurilor stă viaţa, iar deasupra se află credinţa, în vreme ce impulsul creator, plasat în mijloc, le dă tuturor consistenţă. Ne închipuim o casă, un dreptunghi al speranţei. O cameră cu un pat de o persoană, acoperit cu o cuvertură de culoare deschisă, cîteva cărţi de preţ, un album filatelic. Pereţii acoperiţi cu un tapet floral decolorat se prăbuşesc şi plesnesc, transformîndu-se într-o pajişte proaspătă, împestriţată de sclipirile soarelui, cu un izvor care se varsă într-o apă mai mare, unde aşteaptă o bărcuţă cu două vîsle strălucitoare şi o velă albastră.

Maşina de scris a lui Hermann Hesse, Montagnola, Elveţia

Cînd copiii mei erau mici, meştercam asemenea ambarcaţiuni. Le împingeam să plutească pe apă, deşi eu nu urcam niciodată la bordul lor. Rareori părăseam perimetrul locuinţei noastre. Seara îmi spuneam rugăciunile lîngă şenalul drapat în sălcii bătrîne, cu plete lungi. Lucrurile pe care le atingeam erau vii. Degetele soţului meu, o păpădie, un genunchi julit. N-am căutat să prind în cadru acele momente. Au trecut fără nici un memento. Dar acum traversez oceanul cu scopul unic de-a lua în posesie, prin cîte o singură imagine, pălăria de pai a lui Robert Graves, maşina de scris a lui Hesse, ochelarii lui Beckett, patul de suferinţă al lui Keats. Ce-am pierdut şi nu mai găsesc, îmi amintesc. Ce nu văd, încerc să invoc. Lucrez printr-un şir de impulsuri, în pragul iluminării.

Cînd aveam douăzeci şi şase de ani, am fotografiat mormîntul lui Rimbaud. Pozele nu erau extraordinare, dar conţineau esenţa misiunii, pe care o uitasem de multă vreme. Rimbaud a murit în 1891 într-un spital din Marsilia, la treizeci

şi şapte de ani. Ultima lui dorinţă a fost să se întoarcă în Abisinia, unde se ocupase cu negoţul de cafea. Era pe moarte şi nu mai putea urca pe o corabie, ca să facă o călătorie atît de lungă. În delirul lui, se închipuia călărind pe şesurile înalte ale Abisiniei. Eu aveam un şirag de mărgele de schimb[1] din sticlă albastră din secolul al nouăsprezecelea, luate din Harar, şi mi-am pus în minte să i le duc. În 1973 am mers la mormîntul lui din Charleville, aproape de malul fluviului Meuse, şi am îndesat bine mărgelele în pămîntul dintr-o urnă mare, aflată în faţa pietrei lui funerare. Să aibă aproape ceva din ţara pe care o îndrăgise. Nu am făcut legătura dintre mărgele şi pietrele adunate pentru Genet, dar presupun că-şi aveau originea în acelaşi impuls romantic. Poate arogant, dar nu greşit. Între timp am mai fost acolo şi urna a dispărut, dar cred că eu, una, am rămas aceeaşi. Oricît s-ar schimba lucrurile în lume, eu rămîn de neschimbat.

Cred în mişcare. Cred în balonul acela vesel care e lumea. Cred în miezul nopţii şi în ora amiezii. Dar în ce altceva mai cred? Uneori cred în tot. Alteori, în nimic. E ceva ce fluctuează, ca lumina ce sclipeşte pe apa iazului. Cred în viaţă, pe care într-o bună zi fiecare dintre noi şi-o va pierde. În tinereţe credem că nouă n-o să ni se întîmple aşa ceva, că noi sîntem altfel. În copilărie credeam că n-o să cresc niciodată, că aş putea să-mi opresc creşterea doar prin puterea voinţei. Iar apoi, destul de recent, mi-am dat seama că am depăşit o graniţă tăinuită inconştient în adevărul cronologic al existenţei mele. Cum naiba am îmbătrînit aşa? le spun eu articulaţiilor mele, părului meu de culoarea fierului. Acum sînt mai bătrînă decît iubirea mea, mai bătrînă decît prietenii mei răposaţi. Poate că o să trăiesc atît de mult, încît biblioteca publică din New York va fi obligată să-mi ofere bastonul Virginiei Woolf. L-aş preţui, în numele ei şi-al pietrelor din buzunarul ei. Dar aş continua totuşi să trăiesc, refuzînd să predau condeiul.

Bastonul Virginiei Woolf

Mi-am scos de la gît crucea Tau a Sfîntului Francisc, apoi mi-am împletit părul încă jilav şi m-am uitat în jur. Acasă înseamnă un pupitru de scris. Amalgamarea unui vis. Acasă înseamnă pisicile mele, cărţile mele şi munca mea, niciodată isprăvită. Toate lucrurile pierdute care ar putea să mă cheme cîndva, chipurile copiilor mei, care o să mă cheme cîndva. Poate că nu putem să întrupăm nimic din visare şi nici să recuperăm imbolduri prăfuite, dar putem să adunăm visul în sine şi să-l aducem înapoi întreg, în unicitatea lui.

Am strigat-o pe Cairo, iar ea s-a urcat în pat dintr-un salt. Am înălţat privirea şi am văzut o singură stea deasupra lucarnei mele. Am încercat să mă ridic şi eu, dar dintr-odată gravitaţia m-a supus şi m-am simţit purtată pe crestele unei muzici stranii. Am văzut un pumn de copilaş scuturînd o jucărie zornăitoare de argint. Am văzut umbra unui bărbat şi

borul Stetsonului său. Se juca cu un lasou de copii şi la un moment dat a îngenuncheat, a desfăcut nodul şi l-a lăsat pe pămînt.

— Uită-te, a spus el.

Şarpele şi-a înghiţit coada, i-a dat drumul şi a înghiţit-o iar. Lasoul era un şir lung de cuvinte şerpuitoare. M-am aplecat să citesc ce spuneau. Oracolul meu. M-am căutat în buzunar, dar n-aveam nici pix, nici manuscris.

— Unele lucruri le păstrăm pentru noi, a şoptit văcarul.

Era ora cînd se dădeau cărţile pe faţă. Ora miraculoasă. Mi-am ferit ochii de lumina nemiloasă, mi-am scuturat haina de praf şi mi-am săltat-o pe umăr. Ştiam exact unde sînt. Eram în afara cadrului şi vedeam ce văd. Aceeaşi cafenea solitară, un alt vis. Exteriorul de un cenuşiu-cafeniu fusese revopsit într-un galben-canar aprins, iar pompa de benzină ruginită era acoperită cu ceva ce părea a fi o uriaşă învelitoare de ceainic. M-am mulţumit să dau din umeri şi am intrat cu un aer nonşalant, dar interiorul era de nerecunoscut. Mesele, scaunele şi tonomatul dispăruseră. Lambriurile din pin noduros fuseseră demontate şi pereţii spălăciţi fuseseră zugrăviţi într-un albastru colonial, cu panouri decorative albe. Tot acolo mai erau şi nişte lăzi cu echipamente, mobilier metalic de birou şi vrafuri de broşuri. Am frunzărit un teanc: Hawaii, Tahiti şi cazinoul Taj Mahal din Atlantic City. O agenţie de voiaj la dracu-n praznic.

Am intrat în camera din spate, dar automatul de cafea, boabele nemăcinate, lingurile de lemn şi cănile de lut dispăruseră toate. Pînă şi sticlele de mescal goale se făcuseră nevăzute. Nu erau nici scrumiere şi nu se vedea nici urmă de văcarul meu filozof. Am bănuit că venise acolo şi, cel mai probabil, remarcase zugrăveala nou-nouţă, aşa că îşi văzuse pur şi simplu de drum. Am privit în jur. Nimic care să mă ţină aici, nici măcar învelişul uscat al unei albine moarte. Mi-am zis că dacă mă grăbesc, poate apuc să reperez în zare norii de praf ridicaţi în urma vechii lui camionete Ford cu platformă. Poate îl prind din urmă şi mă duce şi pe mine cu maşina. Am călători împreună prin deşert şi n-am avea nevoie de nici un agent de turism.

— Vă iubesc, am şoptit eu către toate, către nimic.

— Să nu iubeşti frivol, l-am auzit spunînd.

Şi apoi am ieşit de-a dreptul prin amurg, călcînd pe pămîntul bătătorit. Nu se vedea nici un nor de praf, nici ţipenie de om, dar mie nu-mi păsa. Eram propria mea mînă norocoasă la pasienţe. Peisajul deşertic, neschimbat: un lung pergament desfăşurat, pe care într-o bună zi mă voi distra completîndu-l. Am de gînd să-mi amintesc totul şi apoi am de gînd să scriu totul. O arie pentru o haină. Un recviem pentru o cafenea. La asta mă gîndeam în visul meu, privindu-mi mîinile.

Cafeneaua Wow, cheiul de la Ocean Beach, Point Loma

1. Mărgele decorative folosite în trecut ca monedă de schimb în comerţul dintre Europa şi Africa, pentru achiziţionarea de bunuri şi sclavi.

Fotografii

Gara Kita-Kamakura
Căţuie cu tămîie
Mormîntul lui Akutagawa
Mască de comedie
Café Collage, Venice Beach
Biserica Saint Thomas à Becket
Mormîntul Sylviei Plath
Cameră de interogatoriu, *Intenţii criminale*
Café ’Ino, ziua închiderii
Cămaşa lui Parsifal, Neuhardenberg
Detaliu de statuie, Berlin
Cu Paul Bowles la Tanger
Mormîntul lui Jean Genet, Larache
Fred de Ziua Tatălui, lacul Ann
Şine în deşert, Namibia
Maşina de scris a lui Hermann Hesse
Bastonul Virginiei Woolf
Cafeneaua Wow, cheiul de la Ocean Beach